DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

HÂFIZ MEHMED EFENDİ

1720

ŞEHZÂDELERİN SÜNNET DÜĞÜNÜ

Sûr-ı Hümâyûn

Kitap YAYINEVİ

HÂFIZ MEHMED EFENDİ

1720 ŞEHZÂDELERİN SÜNNET DÜĞÜNÜ Sûr-ı Hümâyûn

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

HÂFIZ MEHMED EFENDİ

1720

ŞEHZÂDELERİN SÜNNET DÜĞÜNÜ

Sûr-ı Hümâyûn

yayına hazırlayan
SEYİT ALİ KAHRAMAN

Kitap YAYINEVİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hâfız Mehmed Efendi

Şehzâdelerin sünnet düğünü, Sûr-ı Hümâyûn, 1720

Kitap Yayınevi – 154
Sahaftan Seçmeler Dizisi – 16

© 2008, Kitap Yayınevi Ltd.

Kaynak eser
Beyazıt Devlet Kütüphanesi
Nureddin Paşa No. 10267

Hazırlayan
Seyit Ali Kahraman

Dizin
Yücel Dağlı

Kitap tasarımı
Ersu Pekin

Grafik uygulama ve baskı
Mas Matbaacılık A.Ş.
Kâğıt Hane Binası
Hamidiye Mahallesi,
Soğuksu Caddesi no. 3
34408 Kâğıthane
Sertifika no. 0905-34-000415
t: 0212 294 10 00
f: 212 294 90 80
E: Info@Masmat.com.tr

1. basım
Eylül 2008

ISBN 978-975 6051-76-4

Yayın yönetmeni
Çağatay Anadol

Kitap Yayınevi Ltd.
Kâğıt Hane Binası
Hamidiye Mahallesi,
Soğuksu Caddesi no. 3/1
34408 Kâğıthane İstanbul
Sertifika no: 11107-34-009175
t: 212 294 65 55
f: 212 294 65 56
e: kitap@kitapyayinevi.com
w: www.kitapyayinevi.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İÇİNDEKİLER

Giriş	**7 – 22**
Birkaç söz	9
Hafız Mehmed Efendi Sûrnâmesi, Sûr-ı hümâyûn-sünnet düğünü Tören öncesi hazırlıkları	15
Günümüz Türkçesiyle Mehmed Efendi Sûrnâmesi	**23 – 174**
Birinci gün şöleni	46
İkinci gün şöleni	54
Üçüncü gün şöleni	60
Dördüncü gün şöleni	66
Beşinci gün şöleni	74
Altıncı gün şöleni	80
Yedinci gün şöleni	94
Sekizinci gün şöleni	102
Dokuzuncu gün şöleni	110
Onuncu gün şöleni	120
On birinci gün şöleni	128
On ikinci gün şöleni	135
On üçüncü gün şöleni	137
On dördüncü gün şöleni	140
On beşinci gün şöleni	143
Bahtlı şehzâdelerin sünnet törenleri günü	166
Mehmed Efendi Sûrnâmesi, Özgün metin	**175 – 235**
Ziyâfet-i yevm-i evvel	187
Ziyâfet-i yevm-i sânî	189
Ziyâfet-i yevm-i sâlis	191
Ziyâfet-i yevmü'r-râbi'	193
Ziyâfet-i yevmü'l-hâmis	196
Ziyâfet-i yevmü's-sâdis	198
Ziyâfet-i yevmü's-sâbi'	203
Ziyâfet-i yevmü's-sâmin	205
Ziyâfet-i yevmü't-tâsi'	208
Ziyâfet-i yevmü'l-âşir	212
Ziyâfet-i yevmü'l-ihdâ aşer	216
Ziyâfet-i yevmü's-sânî aşer	219
Ziyâfet-i yevmü's-sâlis aşer	220
Ziyâfet-i yevmü'r-râbi' aşer	222
Ziyâfet-i yevmü'l-hâmis aşer	223
Yevm-i hıtân-ı hazret-i şehzâdegân-ı cüvân-bahtân	231
Sözlük—kaynakça—dizin	**237 – 268**
Sözlük	239
Kaynakça	253
Dizin	255

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

GİRİŞ

(yan sayfada) Sultan III. Ahmed at üstünde, solaklar ve peyklerin arasında alayla düğün eğlencelerinin düzenlendiği Okmeydanı'na geliyor. Nakkaş Levnî'nin resminden ayrıntı. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 15b. TSM A3593.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sûr-nâme: Sûr düğün demektir, nâme ise defter manasınadır. Kara Mustafa Paşa'nın Sultan İbrahim'e sunduğu lâyihada ruznâmeyi anlatırken kullandığı ifade çok güzeldir. "Benim hûnkârım, rûz-nâme demek oldur ki, her gün ne kadar dâhil-i hazîne olur ve ne kadar akçe harc olur, hep yazılur. Her gün yazıldığıyçün rûz-nâme derler. Rûz deyü güne der, nâme deftere derler". Bu güzel tanımlama çerçevesinde biz de sûr-nâmeyi tanımladık. Terim olarak da Osmanlı padişahlarının şehzâdelerinin sünnet düğünlerini ve kızlarının evlenme şenliklerini anlatan eserlere denmektedir.

Osmanlı Devleti'nde saray geleneğinin yerleşmesi ve merkezî idarenin otorite, gösteriş ve eğlenceye ağırlık vermesinden sonra düğün eğlenceleri artmış, adeta binbir gece masallarını aratmaz hâle gelmiştir. Kanunî Sultan Süleyman'ın, 1524 yılında kızkardeşi Hatice Sultan ile evlendirildiği Makbul İbrahim Paşa'nın düğünü, dillere destan bir hâlde yapılmıştır. Sultan III. Murad'ın oğlu Şehzâde Mehmed'in sünneti için düzenlediği ve 52 gün 52 gece süren ünlü 1582 tarihli sûr-ı hümâyûnu gösterişin ve şaşaanın zirveye çıktığı bir düğündür. Esnaf ve sanat erbabı kendi sanatlarını göstermek için bütün hünerlerini sergilemişlerdir. Hamamcılar, tekerlek üstünde bütün donanımıyla ve

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

içinde iki tellâk ile bir hamam yapmışlardır. Bir başka gün üzerinde ağaçların olduğu, koyunların otladığı, ceylanların gezindiği de bir dağ yapıp düğün alanına getirilmişltir. Padişah, düğünü seyrettiği Atmeydanı'ndaki İbrahim Paşa Sarayı'ndan her gün tepsilerle gümüş ve keselerle altın saçmıştır. Bu olayı geniş bir biçimde anlatan eser Prof. Dr. Nurhan Atasoy tarafından yayınlanmıştır. Bu düğünde, düğünü şenlendiren ve insanları eğlendiren canbazlar, oyuncular ve esnaf, ödül olarak yeniçeri ocağına kabul edilmişlerdir. Bu askere alınma olayı, Osmanlının o muazzam ordusunun bozulma ve gerileme sebepleri arasında gösterilir. Sultan IV. Mehmed'in şehzâdeleri Sultan (II.) Mustafa ve Sultan (III.) Ahmed'in sünnetleri için düzenlemiş olduğu düğün de çok parlak bir şekilde yapılmıştır.

Yayınladığımız bu eser, Sultan III. Ahmed'in oğulları 10,5 yaşındaki Şehzâde Süleyman, 3 yaş 11 aylık Şehzâde Mehmed, 3 yaş 10 aylık Şehzâde Mustafa (Sonradan III. Mustafa olarak 1757-1774 tarihleri arasında padişahlık yapmıştır), tam 2 yaşında Şehzâde Bayezid için düzenlediği ve 23 gün süren sünnet düğününü anlatmaktadır.

Tarihimizin bu dönemi, yani Nevşehirli İbrahim Paşa'nın sadrazam olduğu 1718-1730 yılları arası "Lâle Devri" diye adlandırılmıştır. Kalıplaşmış ifadelerde bir olayı tanımlamaya çalışmak, insanı sığ görüş içine hapsetmektedir. Bir tarihçi tarafından kullanılan bu talihsiz ifade, birtakım güzel yeniliklerin de yaşandığı bir dönemi, kısır ve dar bir yaftaya hapsetmiştir. Bu dönem hatırlandığında zevk ve eğlenceden başka bir şey akla gelmemektedir. Bir lale soğanının binlerce altına alınıp satıldığı, eğnelcelerin bol olduğu, devlet adamlarının zevk içinde yaşadığı, diğer taraftan halkın yoksulluk içinde kıvrandığı bir dönem olarak hatırlanmaktadır. Viyana bozgunundan sonra ard arda gelen yenilgiler sonunda toprak kayıpları olmuş, maliye zayıflamış, hem devlet hem halk yorgun düşmüştür. Bu dönem hakkında yazılan olumsuz şeylerin bir kısmı yaşanmış, bir lale soğanın binlerce altına alınıp satılmış, lüks ve eğlence artmış ancak bu dö-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

nemde önemli ve güzel gelişmeler de olmuştur. Sultan III. Ahmed, kardeşi Sultan Mustafa'nın 1703'de tahttan indirilmesinden sonra padişah olmuş ve pek de sağlıklı bir miras devralmamıştır. 1712'de Ruslar yenilip bertaraf edildikten sonra 1718'de Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa tarafından Pasarofça Anlaşması yapılarak Avrupa ile de barış sağlanmış, yorgun düşen devlet ve ordu dinlenmeye çekilmiştir. Barışın sağlanmasından sonra Avrupalı devletler ile iyi ilişkiler geliştirilmiştir. Bu arada en önemli gelişme de matbaanın Türkiye'ye getirilmesi olmuştur.

Dışarıyla barış yapılması, içte de kısa bir süre barış ve huzurun sağlanmasını temin etmiştir. Ancak Nevşehirli İbrahim Paşa'nın alabildiğine sorumsuz davranması, kendine ve yakınlarına çıkar sağlaması, devlet yönetimine hep yakınlarını ataması, lüks ve israf içinde yaşaması, temin edilmiş görünen iç huzurun hemen bozulmasına yol açmıştır. Tepelerde yaşanan olumsuzluklar, sefahat, lüks, haksız tasarruflar, adaletsiz yönetim zaten zor durumda bulunan halkın huzursuzluğunu artırmış ve sonunda bir hamam tellağının önderliğinde büyük bir halk ihtilaline dönüşerek her şeyi yakıp yıkmıştır. Sonunda ne Padişah III. Ahmed, ne Sadrazam İbrahim Paşa ve çevresi, ne de lale bahçeleri kalmıştır. Eğer üst kademelerde yaşanan rahat hayat halka yeteri kadar yasıtabilseydi, sanat, edebiyat ve güzellikler adına yapılan şeyler de yok olup gitmezdi.

Osmanlı sûr-nâme geleneğinin parlak örneklerinden bazıları bu döneme, yani Sultan III. Ahmed'in şehzâdeleri için düzenlediği sünnet düğünü dolayısıyla yazılmıştır. Daha önce Esin Atıl tarafından yayınlanan Levnî'nin *Sûrnâmesi* bu düğünü anlatmaktadır.

Bu kitabın yazarı Hafız Mehmed Efendi, "Sur Emini" olarak görevlendirilen Matbah-ı âmire Emini Hacı Halil Efendi'nin imamıdır. Yazarımızın ismi, son zamanlarda yazılan eserlerde Mehmed Hazîn olarak geçmektedir. Halbuki yazarımız, kendi eserinde

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

adını Mehmed olarak zikretmektedir. Mehmed Efendi'nin ikinci ismi gibi geçen "hazîn" eskilerin tevazu (alçak gönüllülük) için kullandıkları fakir ve (özellikle Evliya Çelebi'nin kendi adı gibi hep kullandığı) hakîr gibi kelimelerden biridir. Sûr-nâme metninde "Bu abd-i pür-taksîr ü mechûl Mehmed hazîn ü melûl (S: 11/b)" diye geçmektedir. Bundan da açıkça anlaşılacağı üzere kendisini "meşhur olmayan, çok kusurlu, hüzünlü ve bezgin Mehmed" olarak tanıtmaktadır. Yoksa hazîn onun sıfatı veya ikinci ismi değildir. Bu noktanın böylece açıklığa kavuşturulduğu kanaatindeyiz. Eserde yazar ismi olarak bu yüzden Hafız Mehmed Efendi ibaresini kullandık. Eserin sonunda yine eserin ne zaman yazdığına dair bilgi var. Bu ibare başkası tarafından istinsah edildiğine ait değildir, müsveddenin kaleme alınıp temize çekildiğine aittir: "Sur Emini Hacı Halil Efendi'nin imamı Hafız Mehmed Efendi tarafından 1135 yılının Safer ayında (Kasım 1722) yazılmıştır" denilmektedir.

Yazar eseri, Sur Emini Hacı Halil Efendi'nin emriyle yazdığını kaydetmektedir. Birtakım olaylara vâkıf olamaması veya bazı olayları atlaması ihtimaline karşı, yazma işinde usta ve vak'a-nüvislikte mahir olan Teşrifatî Selman Efendi'den yardım ister ve Selman Efendi de kendisine sonuna kadar destek verip, uyarılarda bulunur. (S: 35/b)

Yazarın kendisi hakkında (Sur Emini Hacı Halil Efendi'nin imamı) verdiği bu küçücük bilgi dışında biyoğrafi kitaplarında herhangi bir kayda rastlayamadık. Eser üzerinde yapılan tez çalışmasında da bunun dışında bir bilgi bulamadık. (Mehmed Hazîn ve Surnamesi, Mübeccel Kızıltan)

Bayazıt Devlet Kütüphanesi Nureddin Paşa No: 10267 numarada kayıtlı olan bu esen nesih yazılı, 20.0x12.5 (12.5x68) ölçülerinde 13 satırlık, sayfa kenarları çerçeveli 168 yapraktan ibarettir. 107b ve 108a da bazı kelimeler lekeler yüzünden okunamaz hâle gelmiştir. Bunları metnin akışına göre tamamlamaya çalıştık.

Kitabımızın konusu olan sünnet şenlikleri 1132 yılı Zilkade ayının 15 inde (M. 18 Eylül 1720) başlayıp Zilhiccenin 7 sinde (10 Ekim 1720) bitmiş ve böylece 23 gün sürmüştür. Bunun 15 günü

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

fiili olarak Okmeydanı'nda kurulan sünnet çadırlarında geçmiştir. Bu esnada saray gılmanlarından, ölmüş paşaların ve bazı ileri gelenlerin çocukları, yoksul şehirliler ve taşralılardan toplam 3902 çocuk sünnet edilmiş ve bunların bütün masrafları padişah tarafından karşılanmıştır. Bu sayıya şehzâdeler dahil değildir.

Sultan III. Ahmed'in şehzâdelerinden başka Sadrazam İbrahim Paşa'nın oğlu Mehmed Bey de bu düğünde sünnet edilmiştir. Bu törende ayrıca Sultan II. Mustafa Han'ın kızı Ayşe Sultan, Ağrıboz Muhafızı İbrahim Paşa ile ve diğer kızı Emetullah Sultan, Silahdar Osman Paşa ile evlendirilmiştir.

Bu eserde basit çeviriyazı sistemi kullanılmıştır. Eserde olan boşlukları (—) şeklinde, ilaveleri [ ] ile ve okunamayan silik kısımları da (...) ile belirttik. Hemzeyi (') ile ve ayn harfini (') işaretiyle belirttik. Giriş kısmına eserin anlaşılmasına yardımcı olması açısından önemli gördüğümüz noktalarını özetleyerek ilave ettik. Sûr-nâme'de geçen şahısların kim olduklarının bilinmesi için biyoğrafileri de dahil ederek bir de sözlük ekledik. Ayrıca eserin kullanılmasını kolaylaştırmak açısından sonuna bir de indeks ekledik.

Günümüz yayın dünyasında, hele Osmanlı dönemiyle ilgili yapılan çalışmalarda esere çeşni vermek, görsellik kazandırmak ve güzelleştirmek için minyatür kullanılmaktadır. Biz bu eseri hazırladıktan sonra gördük ki bazı kelimeler ve bazı ifadelerin görsel malzeme olmadan anlaşılması zor olacaktır. Rengârenk kurulan çadırlar, düğüne iştirak eden ve seyre gelen insanlar, bunları eğlendirmek için bütün hünerlerini sergileyen oyuncular, halkı eğlendirmek için çalıp söyleyen çengiler, özellikle geceleri düzenlenen fişek şenlikleri, patlayan maytaplar, şehrâyinler... Bunlar sözlü olarak ne kadar anlatılsa görsel malzemenin yerini tutmaz. Bu şöleni görüp baştan sona resimleyen ressamlarımızın eserleri günümüze kadar ulaştığı için kendimizi şanslı gördük.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu düğünü tasvir eden, resimleyen en önemli ressam Levnî'dir. Bu konuda Levnî'nin eserindeki minyatürler yardımımıza yetişti. Levnî'nin minyatürlerinden bu esere almamız, son zamanın moda deyimiyle bir intihal olayı değildir. Olayı genele mal olmuş bir eserin yine genele mal olmuş diğer bir eserle zenginleştirilmesi olarak gördük. Her olaya göre o olayı anlatan sahnelerin seçilmesi, büyük, küçük ve tek sahne olarak konması gerekmekteydi. Bunu tek tek seçip yerleştirmek pek kolay bir iş değildi. Kitap tasarımını değerli insan, usta sanatkar Ersu Pekin üstlendi. Minyatürleri de derin vukufiyeti ve ince zevkine göre seçip yerleştirdi. Sonunda ortaya böyle bir güzel eser çıktı. Kendisine özellikle teşekkür ederim. Mükemmel bir dizin hazırlayarak esere katkıda bulunan Dr. Yücel Dağlı'ya ve kitabın yayını için her türlü gayreti gösteren Çağatay Anadol'a ayrıca teşekkür ederim

Eserin dili çok ağır olmamakla birlikte okuyucuyun fazla yorulmaması ve ikide bir sözlüğe başvurulmaması için üslubunu mümkün olduğu kadar koruyarak günümüz Türkçesine aktardık. Umarım okuyucular aynı lezzeti alırlar.

Eser bir akademik tez çalışması değildir. Amaç kültür mirasımızın güzel örneklerinden biri olan mensur sûr-nâmeyi okuyucuya takdim etmektir. Bütün gayret ve dikkatlerimize rağmen hata ve eksiklik varsa okuyucu tarafından bildirilmesini ümit eder, çalışmanın herkese yararlı olmasını dilerim.

Seyit Ali Kahraman
Eylül 2007 / Sahrayıcedid

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

HAFIZ MEHMED EFENDİ SÛRNÂMESİ
Sûr-ı hümâyûn, sünnet düğünü
Tören öncesi hazırlıkları

Şehzâdelerin sünnet edilmeleri için ferman çıkarılıp Okmeydanı'nda hazırlıklar yapıldı ve çadırlar kuruldu. Sonra düğünü halka duyurmak, taşrada olan yöneticileri düğüne davet etmek için mektup hazırlanıp gönderildi.

Sultan III. Ahmed'in oğulları 10,5 yaşında Sultan Süleyman, 3 yaş 11 aylık Sultan Mehmed, 3 yaş 10 aylık Sultan Mustafa (sonradan III. Mustafa olarak tahta çıkmıştır), tam 2 yaşında Sultan Bayezid. Bu 4 şehzâdeden başka Sadrazam İbrahim Paşa'nın oğlu Mehmed Bey'in de bu düğün sırasında sünnet olmasına müsaade edildi. Saray gılmanlarından, taşrada ölmüş paşaların ve bazı kibar çocuklarının sünnet olmamışları tespit edilip deftere kaydedilerek sünnet listesine alındı.

Tören görevlileri

Matbah-ı âmire Emini Hacı Halil Efendi sûr-ı hümâyûn emini tayin olundu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sûr Emini Hacı Halil Efendi'nin imamı Mehmed Efendi sûrnâmeyi yazmakla görevlendirildi.
Merhum Defterdar Mehmed Paşa'nın kethudası Mehmed Ağa, Sûr Emini Hacı Halil Efendi tarafından herkesin üzerine âmir olarak atandı.
İbrahim Efendi sûr katibi olarak görevlendirildi.

Tören için hazırlanan malzeme

4 şehzâdenin herbirlerine birer büyük nahil ve onar küçük nahil ile birer şeker bahçesi. Büyük nahlın boyu 13 zira ve beş tablalı, herbir büyük nahle onar küçük nahil, altışar zira uzunluk ve ikişer zira genişlikte dört adet şeker bahçesi, tamamı dört büyük, kırk küçük nahil ve dört adet şeker bahçesi.
10 kadar çadırın içinde nahillerin meyveleri ve çiçekleri, şeker bahçelerinin mukavvadan küçük köşkleri ve diğer gereken mühimmatı, akide işleri, şeker tasvirleri.
Sur emini tarafından fakir çocuklar için birer al çuka takke, birer boğası kapama, birer iplik kuşak ve birer pabuç hazınlandı.
Enderûn-ı hümâyûn ve Galata Sarayı gılmanlarından, ölmüş paşalar ve bazı ileri gelenlerin çocuklarından henüz sünnet olunmayanlar sûr defterine kaydedilip ellişer guruştan yedişer ve altışar guruşa dek kıymetli mitilli sarık, kavuk, peşmi kaftan, kemerbend kuşak, çakşır ve mest-pabuç, iyi ve orta mükemmel kisveler hazırlandı.
Aydınlatma ve mahyalar için 15.000 adet kandil ve 10.000 adet mahya kutusu İstanbul'dan alındı.
Düğün ziyafetinde pilav ve zerde için İzmit kazasından üçte biri küçük ve üçte biri büyük 10.000 adet ağaç sini, Tekirdağı, Şarköy, İnecik ve Bursa sancağında Göynük, Gölpazarı, Yenice ve Taraklı kazalarından 7900 adet tavuk ve 1450 adet Mısır tavuğu (hindi) ve 3000 adet piliç satın alındı. 1000 adet ördek ve 2000 adet güvercin de İstanbul'dan satın alındı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tören hizmetlileri

Mücellitler, nakkaşlar, nahil ustaları, marangozlar ve çıkrıkçılar, demir kaplar ve âletler yapmaları için Kıptîler.
Davetlilere gülbeşeker, kahveler, gülsuyu ve buhur hizmeti için Eski Saray teberdarlarından 50 nefer teberdar ve bir eski de üzerlerine başkan.
Zülüflülerden de şerbet hizmeti için 50 nefer yoldaş ve bunların da bir eskileri baş ve yamaklarıyla çoğunluğu yaşlı 40 nefer çâşnigir.
50 nefer sakayân-ı sim hizmet için ayrıldılar.
60 nefer aşçı (İstanbul dışından),
200 nefer tabla taşımak için akkâm,
300 nefer meşaleci,
60 nefer mahya ve işareci,
100 nefer acemi oğlanlar,
100 nefer debbağ, düğün mutfağının hizmeti için görevlendilirdiler.
150 at sakası devlet tarafından, 20 at sakası Cebehane'den, Yeniçeri Ocağı'ndan 50 adet orta sûrda mevcuttu, herbirinden birer at sakası alındığından başka şehirden de 15 at sakası ve 50 arka sakası alınınca tamamı 235 at ve 50 arka sakası oldu.
100 nefer tulumcu vardı. 20 nefer çocuk. tulumculara yamak olarak verildi.
Tersane esirlerinden 50 nefer lansa ve 50 nefer prankalu esirler görevlendirildi.
15 nefer kadar güzel sesli hanende seçilip Hasbahçe Yalıköşkü Kapısı dahilinde okumaları için bir yer belirlendi. Saz ustaları, raks ve oyunlarda meşhur kollar, diğer çengiler, oyuncular göstericiler, ateşbazlar, tasbazlar, canbazlar vs. eğlence kolları hazırlandı.

Törene katılan ileri gelenler

Musul Valisi Osman Paşa, Eski Silahdar
Rakka Valisi Ali Paşa

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantev.org

Ağrıboz Muhafızı İbrahim Paşa, Eski Silahdar
Kapdan-ı derya Süleyman Paşa
Nişancı (Tevkii) Mustafa Paşa
Şeyhülislâm Abdullah Efendi
Rumeli Kazaskeri Mirzazâde Mehmed Efendi
Anadolu Kazaskeri Paşmakçızâde Seyyid Abdullah Efendi
Nakibüleşraf Zeynelâbidin Efendi
Reisülküttab Mehmed Efendi
Sadaret Kethudası Mehmed Ağa
Defter Emini Hacı İbrahim Efendi
Başbakı kulu Ahmed Ağa
Yeniçeri Ağası Mehmed Ağa
Mehterbaşı Abdullah Ağa
Sipahiler Ağası Ali Ağa
Maliye Tezkirecisi Mehmed Efendi
Mektûbî Ali Bey
Kul Kethudâsı Hasan Ağa
Kasapbaşı Osman Ağa
Cizye Kesedarı Mehmed Efendi
Dârüssaade Ağası Beşir Ağa
Bâbüssaade Ağası
Hekimbaşı Ömer Efendi
Cerrahbaşı Nuh Efendizâde Süleyman Efendi

Törene katılan yabancı konuklar

Moskova elçisi
Fransa elçisi
Venedik elçisi
Nemçe Kapu kethudası
Engürüs (Macar) balyosu (elçisi)
Felemeng (Hollanda) balyosu (elçisi)
Dobra-Venedik elçisi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Törende kullanılan eğlence fişekleri

Tophane, Cebehane, Tersâne ve Gümrükçü tarafından gelen fişekler:

Dahme, çarh-ı felek, âsumânî, tophaneli, humbara, kestâne, hayme-i devvâr, hil'atli tahta köle, çadır, şadırvân, kale, koç, tunç havan, kırkar fişek ile tabancalı, hurma ağacı, servi ağacı, kestâne fişeği, havan fişeği, çarh-ı felek fişeği, Bataluşka fişeği, kabak fişeği, Mühr-i Süleyman, çerâğ-ı mâhtâb, hârgâh, kırk kandilli fenar, cebel-i çerâğ, nar ağacı, ayva ağacı, iki direkli çerge, püskürme, mâhtâb, bahrî, havayî, tabancalı, kestâne, el humbarası, çadır fişeği, yedi kuleli mükemmel büyük kale, mükemmel çadır, çiçekli kağıt havan, dolap, Hind feneri, humbara, içinde dolap ve atlıkaraca salıncak, içinde neftten (petrol) ve kandilden çarh-ı felek ile akabe, ateş-i ber-hevâ, hevâyî, hâkânî, camal, fânûs-ı devvâr fişek, çadır fişek, dahme-i kebir fişek, büyük bataluşka, fıskiyeli fener, çarhlı dahme, yerde atılır kule, yel değirmeni, kelebekler, yerde atılır havan, tabya, koç akabesi, çömlek, ördek, İpte balık taklidi, bostan dolabı.

Tören sırasında İstanbul esnafı tarafından sunulan hediyeler

Ekmekçiler; gümüş şamdan, gümüş tepsi, gümüş buhûrdan, gümüş gülâbdan, gümüş makas.
Somuncular; Bursa yastığı, gümüş gülâbdan, gümüş buhûrdan, gümüş küçük tepsi.
Koyun kasapları; gümüş leğen, gümüş ibrik, gümüş maşrapa, gümüş buhûrdan, gümüş sini.
Sığır kasapları; gümüş gülâbdan, gümüş buhûrdan, gümüş leğen-ibrik, gümüş sini, gümüş şamdan.
Mumcular; gümüş şamdan ve makas, buhûrlar
Debbağlar; gümüş leğen-ibrik, gümüş sini, gümüş şamdan, elvan sahtiyan.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantev.org

Berberler; gümüş leğen, gümüş sitil, sırmalı peşkir-makrame, sırmalı göz boğça.

Saraçlar; gümüş leğen-ibrik, gümüş şamdan, gümüş kemer raht, gümüş gülâbdan, gümüş şükûfe bardağı, gümüş tepsi.

Paçacılar; fağfûr tabaklı gümüş buhûrdan, billûr tabaklı gümüş gülâbdan, gümüş hoşaf tası.

Eski Bedesten esnafı; 13 adet zümrüt orta ve küçük elmas ile süslü iki paftalı murassa kuşak, şeşhâne fağfûr tabaklı hoşaf kâsesi, nevzuhur telli Hıtâyî donluk, Frengî atlas donluk, çuka Engürüs donluk.

Haffaflar; incili ve zümrütlü çift çizme, incili Çerkesî çift filâr, çift sarı çizme, yaldızlı gümüş tepsi, yaldızlı küçük gümüş tepsi.

Bakkallar; gümüş şamdan, gümüş tepsi, zerdûz donluk, Frengpesend zerdûz donluk, İstanbul serengi donluk, taze meyve, kuru meyve, çiçek.

Kavukçular; onar arşın olmak üzre dört kadife.

Takkeciler; onar arşın olmak üzre iki top dimi dîbâsı.

Yorgancılar; gümüş leğen-ibrik, kapaklı gümüş tas, gümüş tepsi, Frengî atlas üzerine zerdûz yorgan, bürüncek üzerine zerdûz yorgan.

Yeni Bedesten esnafı; atma ağır telli bürüncek, gümüş sürahi, gümüş tepsi, nakışlı dimi dîbâsı.

Hallaçlar; pamuk ile dolu iki çift Freng-pesend yastık.

Marangozlar; İstanbul dîbâsı donluk, telli nev-zuhur Hıtâyî donluk, sâde Hıtâyî donluk, filortin atlas donluk.

Bezzazlar; zerdûz şal seccâde, zerdûz kadife üzerine boğça, telli badili, hünkârî sarık, kenarlı top, çekme boyama, Mirzâyî boğası, kılâbdanlı atlas boğça, sırmalı nişan makramesi.

Nalçacılar; gümüş şamdan, gümüş kahve ibriği, gümüş tepsi, çivisi ile birlikte 4 gümüş nalça.

Kazzazlar; mücevher ön kuşak, som hazine kolanı, incili çapraz takım, som hazine tapkuru, som hazine dizgini.

Terziler; gümüş matara, gümüş şamdan-makas, gümüş buhûrdan ve gülâbdan, gümüş kahve ibriği.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Çakşırcılar; gümüş gülâbdan, gümüş buhûrdan, gümüş şamdan.
Aşçılar; gümüş leğen-ibrik, gümüş maşrapa, gümüş kahve ibriği.
Kazancılar; gümüş tepsi, gümüş maşrapa, gümüş buhurdan ve gülâbdan.
Rikâb-ı hümâyûn bezirgânları; Venedik dîbâsı, filortin atlas donluk, telli som Mardin mak'adı, Hindî telli zencir kapı putadarı, sarı, çiçekli donluk şal, Buruc boğası, gümüş hoşaf tepsisi, gümüş leğen-ibrik, sofralık Fağfûrî büyük tabak, sofralık orta Fağfûrî kâse.
Yahudiler; Rûmî dîbâ boğça, Venedik dîbâsı donluk, nevzuhur donluk, Hıtâyî donluk, telli Hıtâyî donluk, atlas donluk, sade Hıtâyî donluk, hâre donluk.
Balmumcular; varaklı kâfûrî mum, sade kâfûrî mum.
Kağıtçılar; kapağı taşlı bendişeli gümüş mükemmel divit, gümüş divit makası, zerefşanlı sineklik, büyük kağıt.
Attarlar; gümüş maşrapa, gümüş tepsi, ûd-ı mâverdî, karışık buhûr, karanfil, Hindistan cevizi, sakız, tarçın, safran, miskli sabun, tîn-i mahtum, hurma, ağız miski, badem şekeri, akide şekeri, Kâbe bardağı.
Kuyumcular; elmaslı, yakutlu, zümrütlü ve incili mücevher yelpaze, elmaslı ve yakutlu mücevher kalkan, çalar saat, gümüş büyük tepsi, gümüş büyük şamdan ve makas, gümüş leğen-ibrik, gümüş büyük kâse, gümüş maşrapa, gümüş Freng işi büyük askı ve kahve ibriği, gümüş buhûrdan ve gülâbdan.
Kılıççılar; Sultan Gavrî Usta Mehmed işi tûtî burnu balık dişi kabzalı zernişanlı kemerbendli gümüş kılıç, tahta kılıflı iyi Şam demiri, yaldızlı tırnak bıçağı, balık dişi mercan tepeli kalemtıraş, balık dişi kabzalı altın perezvanalı İstanbul demiri bıçak.
Kalaycılar; gümüş buhûrdan ve gülâbdan
Kürkçüler; vaşak nâfesi, kakum, bacaklu samur.
Yaycılar ve okçular; içi ve dışı nakışlı gayet iyi çileli kılâbdan Usta İbrahim ve Usta Hüseyin işleri iki yay gövdesi, yeşil altın başlı güvercin tirkeş oku, altın başlı gayet iyi nişan oku.
Nalbantlar; 4 adet gümüş nal, 24 adet gümüş çivi, kapağı ile gümüş tas, gümüş tepsi.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantev.org

Sandalcılar; Faġfûrî gülâbdan ve buhûrdan, gümüş maşrapa, gümüş sürahi, gümüş küçük tepsi.
Serâserciler; zerbâb, çekme bürüncek, sandal çekmesi
Semerciler; küçük semer, gümüş maşrapa, gümüş tepsi.
Muytabcılar (kıl dokuyucular); gümüş raht, gümüş kârib.
Arpacılar; gümüş tepsi, gümüş kemer raht, gümüş gülâbdan, gümüş buhûrdan.

Törende koşan atlar

Al at, defterdar efendinin,
Doru at, sadrazam hazretlerinin,
Çakal doru at, re'is efendinin,
Al tay, sadrazam hazretlerinin,
Doru at, re'is efendinin,
Al at, sadrazam hazretlerinin,
Doru at, yeniçeri efendisinin,
Doru at, yeniçeri ağasının,
Doru at, matbah emini efendinin,
Doru at, defter emini efendinin,
Kır at; sipâhîler ağasının.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Günümüz Türkçesiyle

MEHMED EFENDİ SÛRNÂMESİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

◗ Sonsuz ve sayısız hamd, binlerce şükür ve dua, mutlak varlık sahibi, âlemleri yaratan ve insanlara rızık veren Gaffâru'z-zünûb (Günahları bağışlayan) dergâhına özgüdür ki O, on sekiz bin âlemi yokluktan meydana getirip türlü türlü nimetlerle nimetlendirdi. Onların, istek ve arzularına uyarak eksiklikleri ve günahları ortada iken, çok küçük ◗ bahanelerle suçlarını ve isyanlarını rahmet denizinde yok ederek hayırlı insanlar arasına kattı, içlerini sevinç ve huzurla doldurdu. 2b 3a

Dua, selâm ve esenlik peygamberler kervanının önderine olsun ki, elçilik göreviyle görevlendirilip nebîlik elbisesini giydikten sonra Cibril-i Emin (AS) aracılığıyla indirilen Kur'an-ı Kerim'in hükümlerini ◗ ve Mirac Gecesinde özellikle hediye olarak getirdikleri beş vakit namaz ve diğer hükümleri tek tek, en ufak ayrıntısına kadar rahmet edilmiş ümmetine bildirdi. Mahşerdekilere bizzat rahmet olacağı, dünya ve âhirette ümmetlerinin, merhamet ve şefkatlerinin büyüklüğünden dolayı kurtulacakları mutlak olduğu halde ve mübarek vücutlarına cehennem ateşi haram iken gece gündüz uykuyu ve rahatı terkederek namaz kılıp oruç tuttu ve ümmetlerinin mutluluğu için ağlayıp yalvardı. 3b

◗ O'nun Dört Dostuna, Ehl-i Beytine ve arkadaşlarına selâm olsun ki, dünya zevklerine hiç rağbet etmeyip âhiret mutluluğunu kazanmak için yokluğu seçtiler, hüzne itibar ettiler, cennetlik ümmetlerinin huzurları için gayret edip doğru yolu göstererek Hakk'ın rızasını kazanmaya teşvik ettiler. Bundan sonra: 4a

Sünnet düğünü törenlerinin yazılma sebebi: ◗ İki cihan sultanı, kainatın övüncü, Resûlü's-sakaleyn, varlıkların iftihar ettiği Peygamberimiz hazretleri (Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun) Hak tarafından emirler ve yasakların bildirilmesiyle görevlendirildiler. Önce ilahî farzları, ikinci olarak vacipleri ve üçüncü olarak da sözlü ve fiili olarak kendi sünnetlerine uyma gerekliliğini bildirdiler ve öğütlediler. Özellikle sünnet edilme olayı ki, Yaratıcının dilemesiyle mübarek zatlarında özel olarak gerçekleşmiştir. O sünnet keyfiyetinin, ümmeti arasında da yürürlükte olup erkek çocuklarında ◗ fiilen kıyamet gününe kadar icrâ edilmesini emir buyurmuşlardır. 4b 5a

(yan sayfada) Sünnet olan her şehzade için dört adet büyük nahil. Nakkaş Levnî'nin resminden ayrıntı. *Sûrâme-i Vehbî*, y. 6b. TSM A3593.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bu yiğit ümmet, o zata bağlılıklarının tam olmasından dolayı "Bu gibi sünnetin icrası, bu güzel ikram, erkek çocuklarımızın hayatına mal olacak derecede tehlikeli olsa bile yine korkmayıp -çünki Yaratıcının fermanı ile Nur Dağı'nda Cebrail aleyhisselâm vasıtasıyla kendi mübarek zatlarında vuku bulmuştur- hiç duraksamadan gönlümüzün acımasına, yüreğimizin yanmasına rağmen itaat etmek ca-
5b nımıza bin minnet ve vücudumuza hil'at süsü olmasından ▸ başka başımıza yaldızlı mutluluk tacıdır" deyip beyt:

Sende rahmet hazinesi ve ilâhî lütuf var iken
Kimde kudret var şehâ emr-i şerîfin tutmaya.

manasını göstermeleriyle bugüne kadar ve kıyamette hesap gününe kadar mutlu ümmet, varlık âlemine ayak basan erkek çocuklarında icra edip kutlu sünnet düğünü ile seçkin olmalarını övünç vesilesi olarak kabul ederler. Bunun üzerine;

Şevketli, gösterişli, kerâmetli Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, insanoğlu türünün seçkini, İskender işli, Süleyman iktidarlı dünyanın
Sultan Gazi Ahmed Han 6a seçkini, sultan oğlu sultan, Sultan İbrahim Han oğlu Sultan ▸ Mehmed Han oğlu Sultan Gazi Ahmed Han (Allah padişahlığını dünyanın sonuna kadar devam ettirsin) hazretlerinin aziz ömrünün dallarının fi-
10.5 yaşında Sultan Süleyman lizleri, güçlü ve şanlı varlık ağaçlarının meyveleri on buçuk yaşında sa-
3 yıl. 11 aylık Sultan Mehmed adetli Şehzâde Sultan Süleyman, üç yıl on bir aylık Şehzâde Sultan
3 yıl. 10 aylık Sultan Mustafa, 2 yaşında Sultan Bayezid Mehmed, yine üç yıl on aylık Şehzâde Sultan Mustafa ve tam iki yaşında Şehzâde Sultan Bayezid (Allah ömürlerini mutluluk ve kutluluk ile uzun etsin) adlarında dört adet bahtlı şehzâdeleri olup hayır düşünen padişah başını göğsü üzerine eğerek ince düşüncelere daldı ve bu dü-
6b şünceler içinde gezinirken ▸ kendi kendine hitap ederek,

"Sen 'Sen olmasaydın' kutlu sözünün muhatabı peşygamberin mutlu ümmetinin halifeleri olma şerefi başının tacı, onun aydınlığı kalbinin ışığı olup O'nun sünnetlerine uyma ve uygulamada gayretin bilinirken ve bu sünnet işi İslâmiyetin tanıklığı olduğu şüphesiz iken, Hz. Peygamber'in zamanından kıyamet gününe kadar devam edecek sünnet şerefi ile bahtlı şehzâdeleri şereflendirip

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

bu şekilde de ▸ Peygamber'in rızasını kazansan, padişahlık şanına yakışır işlerden değil midir" gibi düşünceler aklından geçince derhâl padişahın parlak kalbinden bu hayal nüktesini anlayıp yerine getirilmesi için Tanrı'nın yardımının kendisine arkadaş olmasını diledi. Bir gün padişah damadı, mutlak vekili, büyük veziri, görüşlerinde isabetli davranan halkın kalbinin sevgilisi, büyük ve küçük herkesin ikramlarıyla gönlünü kazanmış olan devletli, cömert Sadrazam İbrahim Paşa hazretlerine bu paha biçilmez sırrı açtı ve; 7a Sadrazam İbrahim Paşa

"Bu hususun ▸yerine getirilmesine ne gibi hazırlık gerektir" diye danışma için görüştüğünde o Âsaf tedbirli vezir büyük saygıyla: 7b

"Ne güzel bir niyet, ne hoş ve hayırlı bir hareket" deyip beyt:

Ne mümkindir nükûl etmek senin emrinden ey Dârâ
Meseldir oldu câri şark u garba hükm-i İskender

sözü uyarınca bu mutlu hususun yerine getirilmesine padişahımızın fermanı çıkarılırsa bu kutlu hizmette kulluğumuzu sergiler, eteğimizi toplar ve eksiksiz yerine getirmek için elimizden geleni yapmak üzere emrinizdeyiz" deyip değeri büyük bu işin yerine getirmek için harekete geçip Hicretin ▸1132 senesi Zilkade ayının 15. ve Rûmi aylardan Eylülün 6. (18 Eylül 1720) Çarşamba günü başlamanın doğru olacağına karar verildi. 8a 18 Eylül 1720 Çarşamba

Bunun üzerine Osmanoğulları'nın yönetimleri altında bulunan güzel ülkedeki insanları bu kutlu hanedan düğününden haberdar etmek üzere bütün beldelerde, sancaklarda ve vilayetlerde bulunan beylere, muhafızlara ve vezirlere sadrazam tarafından mektuplar yazıldı. Burada uğurlu gelmesi için vezirlere yazılan mektubun bir sureti yazıldı. Sadrazamın diğer beldelerde bulunan vezirlere yazdığı mektup: davet mektubu

▸"Bu mektuptan samimi kastımız budur ki; sultanların büyüğü, yüce makamlı padişahımız, şehinşahımız şevketli, heybetli, kudretli, kerâmetli İslâm padişahı efendimiz hazretlerinin (Allah ona yardım etsin ve şanını yüceltsin) Cenâb-ı Feyyâz'ın hediyesi ve Yüce Yaratıcı'nın bağışı olan şehzâdeleri Sultan Süleyman, Şehzâde Sultan Mehmed, ▸Şehzâde Sultan Mustafa ve Şehzâde 8b Sultan Süleyman 9a Şehzade Sultan Mehmed. Şehzade Sultan Mustafa

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Şehzade Sultan Bayezid

Sultan Bayezid efendilerimiz (Allah onların ömürlerini uzun etsin) kutlu vücutları sünnet törenini icra etmeye müsait hale geldiğinden İslâm merasiminin icrası ve Peygamber Efendimizin sünnetinin yerine getirilmesi için bu uğurlu yılın bu uygun mev-

9b

siminde sünnet düğününün hazırlıklarına başlanılıp ▸ düğün merasimi sırasında vezirlerin, beylerbeyilerin ve diğer devlet erkanının merasime çağrılarak nimete şükrün yerine getirilmesi ve saltanatın kadimi kurallarından olduğundan dolayı bu kutlu düğünü bildirmek için bu mektup yazılmıştır. İnşaallâh mektup size ulaştığında, bahtları açık ve her biri dünya nizamının göz nu-

davet mektubu

10a

ru olan bu dört adet şehzâdelerin seçkinlere ve halka ▸ sevinç kaynağı ve büyük nimet olan sünnet düğünlerinde nimete şükretmeniz ve merasimde tebrik için bulunmanız umulur."

İşte bu üslup üzere her birine başka başka mektuplar yazılıp özel ağalar gönderildi. Bunlardan başka Rakka Valisi Maktulzâde Ali

Rakka Valisi Maktulzâde Ali Paşa

Ağrıboz Muhafızı Silahdar İbrahim Paşa

Silahdar Osman Paşa

Kapudan Süleyman Paşa

10b

Paşa, Ağrıboz Muhafızı eski Silahdar İbrahim Paşa, Musul Valisi Silahdar Osman Paşa ve Donanma-yı hümâyûn ile Vidin kalesi tamirine memur Kapudan Süleyman Paşa, bu dört adet büyük vezirlere de gelip sünnet düğününde ▸ hazır olmaları için Sadrazam tarafından davet mektupları yazılıp özel sadaret ağaları gönderildi.

Safiyye Sultan

Merhum Sultan Mustafa Han'ın kızları Safiyye Sultan hazretleri Maktulzâde Ali Paşa'da idi. Diğer kızları Ayşe Sultan hazretleri daha önce merhum Köprülüzâde Numan Paşa'nın zevcesi olduğundan Ağrıboz Muhafızı İbrahim Paşa'ya nikahlandığından bu düğün sırasında davet olunup evlendirildiler.

Ematullah Sultan

11a

Ve diğeri, gözlerinin nuru Emetullah Sultan hazretleri de henüz harem-i hümâyûnda olup Silahdar ▸ Osman Paşa'ya nikahlandığından adı geçen de düğün için çağırıldı. Kapudan Süleyman Paşa kendi memuriyetinden sonra Dergâh-ı muallada mukim olduğundan davet olunmak uygun görüldü.

Eskiden beri padişahlara özgü olan düğünlerde birer emin (sorumlu) atanıp düğünün her türlü gereçleri emin eliyle tedarik edilmek kanun idi. O sırada Matbah-ı âmire emini olan Hacı Halil

Matbah-ı âmire Emini Hacı Halil Efendi

Efendi, sadık ve doğru bir zat olup görevlendirildikleri işlerde doğ-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Düğünün işlerini ve düzenini yürütmekten sorumlu olan sur eminidir. Matbah-ı âmire emini olan Hacı Halil Efendi sur emini olarak atandı ve Mehmed Efendi'yi bu sumâmeyi yazmakla görevlendirdi. Nakkaş Levnî'nin resminden ayrıntı. *Sûrnâme-i Vehbi*, y. 12b. TSM A3593.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ruluğu ve bağlılığı herkesçe görülmüş, görüş ve becerisiyle ortaya çı-
11b kan işler iyi ve beğenmiş, gayretli ◗ ve tavırları bilinen bir zat, tutum ve davranışları hoş ve bu husus da kendilerine verilse eskiden olduğu gibi küçük ve büyük herkes tarafından beğenileceği umulan ve beklenen kişi. Böyle olduğundan, adı geçen sünnet düğününe emin atanıp düğünün bütün gereçlerinin temini boynuna yüklenip verildi ve 1132 senesi Ramazan ayının 21. (27 Temmuz 1720) Cumartesi günü ikindi vaktinde davet olunup hil'at-i fâhire giydirilerek bu sevinçli düğünün başlatılmasına ve tamamlanmasına memur edildi. Beyt:

Bir işe bed' eyledi kim sûr idi,
Sa'yi ile hizmeti meşkûr idi

12a Bu çok kusurlu, meçhul, hüzünlü ve bezgin Mehmed ◗ de o sırada adı geçen Hacı Halil Efendi'nin nimet artıklarını toplayan bendeleri olup birtakım gerekli katiplik hizmetlerinde istihdam ederlerdi. Bu sünnet düğünü ortaya çıkıp kendileri de bu kutlu hizmete memur oldular;

"Bitimine değin ortaya çıkan şeyleri olduğu gibi inceliklerine kadar yazıp bildir ki sonraki zamanlarda gelen insanlar okuyarak sevinip belki bizleri de hayr duasıyla anmayı düşünürler" diye emretmeleriyle beyt:

Kerrûbiyâna kâdir ise hâme-i tûtî-zebân
Ben dahi hizmetde taksîr eylemem bâ cism ü cân

12b deyip "emriniz başüstüne" diyerek sözüne uyup ◗ gücümüzün yettiği kadar bu sultan sünnet düğününün anlamını yazmaya başladık. Ortaya çıkacak unutkanlık ve yanlışlıklar olursa, olgunluk sahipleri yanlarında bulundurdukları mürüvvet kalemleriyle düzeltilip, eksikliklerim de keremli parmaklarıyla örtülmek üzere aciz gözlerimden kanlar fışkırarak kalem ve kağıdı tuttum.

Bundan sonra düğün malzemesinin ilk önce tedarik edilme-
nahil ve şeker işleri si gereken nahil ve şeker işlerinin yapılması lâzım geldi. Talihli

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

şehzâdeler ki, dört adet sultanlar olup herbirlerine birer büyük nahil, onar küçük nahil ve birer şeker bahçeleri yaptırılmak padişahın dileği idi. Her büyük nahlin ▸ boyu on üçer arşın ve beşer tablalı dört adet büyük nahil ve alışılageldiği üzere her bir büyük nahle onar küçük nahil ve altışar arşın uzunluk ve ikişer arşın genişlik ile dört adet şeker bahçeleri ki hepsi dört büyük nahil, kırk küçük nahil ve dört adet şeker bahçeleri gayet iyi, süslü, yeniliklerle donanmış olarak yaptırılmak ferman olundu.

küçük nahil; şeker bahçeleri

13a büyük nahil

İşçiler için belirli bir yer gerektiğinden Yeni Saray'ın Hasbahçesinde bulunan Enderun gılmanları hastaları bitişiğinde bir yer belirlendi. Büyük nahillerin yapılması için Tersane'den uzun boylu serenler ve büyük yelkenler getirildi. Sathı yüksek ve içi geniş sanki bir çadır kuruldu. Nahil ustaları, ▸ süslemeleri seçkin ve ender olmak üzere başladılar. Büyük nahlin çadırını kurup şiddetli rüzgârdan korumak için istihkam işlerine ağırlık verdiler. Tersane esirlerinden 10 esir ile bir nazır tayin olunup gece gündüz bir an ayrılmayıp beklerler ve devlet tarafından tayin olunan nafaka paralarını hafta başında alıp saklarlar idi.

Yeni Saray Hasbahçesi

Tersane

13b

Ve bundan başka on kadar çadır dahi kurulup içlerinde nahillerin meyveleri, çiçekleri ve şeker bahçelerinin mukavvadan küçük küçük yapılmış köşkleri, diğer gerekli mühimmatı, akideci işleri ve şeker tasvirleri yapılmak için taşradan ▸ şekerciler ve Yeni Saray Helvahanesinden helvacılar getirilip türlü türlü şeker işleri ve tasvirleri yapmaya başladılar.

14a

Yeni Saray Helvahanesi

Mücellitler, nakkaşlar, nahilciler, marangozlar ve çıkrıkçılar hepsi kendi işlerine yoğunlaştılar.

mücellitler, nakkaşlar, nahilciler, marangozlar, çıkrıkçılar

Ve otuz kadar Kıptîler de getirilip gerekli demir kap kacağın yapılmasıyla görevlendirildiler. İşçiler üzerine bir kaç güvenilir insan sorumlu yapıldı. Eskiden merhum Defterdar Mehmed Paşa'nın kethudası Mehmed Ağa her yönüyle işbilir, işinde gayretli ve yetenekli kimse olduğundan Sûr emini efendi tarafından hepsinin üzerine âmir olarak atandı. Düğünün herşeyini, gereçlerini ▸ ve harcamalarını yazmak üzere Başmuhasebe'den üç adet yamak ile İbrahim Efendi sûr (düğün) kâtibi tayin olundu. Dergâh-ı âlî

kıptîler

Defterdar Mehmed Paşa

Kethuda Mehmed Ağa

14b

İbrahim Efendi; sûr kâtibi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yeniçeri kapu kethudalarından dört adet kapu kethudası ve bir kaç at sakası tayin olunup bir gün önce tamamlanmasına çalıştılar.

Adı geçen emin, Ramazan ayının 21. Cumartesi günü görevlendirilip 25. Çarşamba günü Yeni Saray'da çadır kurdu, bütün işlere başlanması ve yolunda gitmesi için denetlemelere başladı.

Sûr Kâtibi İbrahim Efendi

Sûr Kâtibi İbrahim Efendi de düğün mahalline çadırını kurup gerekli olan şeyleri yazmaya başladı

Eski Saray

Nahil ve bahçeler Yeni Saray'da tamamlanarak Eski Saray'a

15a

› gidip düğün sırasında mükemmel alay düzenlenip bahtlı şehzâdelerin yine Yeni Saray'a gelmeleri düşünülmüştü. Ancak yazıldığı üzere dört adet büyük nahil, kırk adet küçük nahil ve dört parça şeker bahçelerinin tamamlattırıldıktan sonra Eski Saray'a taşıtılması zor olacağı çok açık ve bu düşüncenin gereksiz olduğu padişah tarafından anlaşılınca Şevval ayının 8. Pazartesi günü şevketli, heybetli yeryüzü padişahı hazretleri Hâsbahçe'de olan yüksek köşklerden bir köşkte dinlendi. Daha sonra saba süratlı atına binerek Harem-i hümâyûn tarafına › yönelmiş iken isteklerine uygun nahillerin yapıldığı yere atının yularını çevirerek bir mikdar seyrettikten sonra yine mutlulukla döndü. Ertesi Salı günü;

Harem-i hümâyûn 15b

"Bütün nahil ve bahçe mühimmatları Eski Saray'a nakledilip orada tamamlansın" diye ferman çıkarılınca görevlendirildikten sonra 14 gün Yeni Saray'da ikamet edip o gün o gece, beyt:

Gönül murğu aceb âvâredir kim hiç karâr etmez
Vatan olmaz ana gülzâr konup göçmekdir eğlence

deyip hemen bütün mühimmat Eski Saray'a taşındı. Tekrar gece gündüz işbilir usta nahilciler çalıştı. Nahillerini yeni çıkma ve çok

16a

değerli meyve, çiçek ve köşkler ile › süsleyip şeker işleri ve bahçelerini türlü renkte badem şekerinden çakıl taşları, mermerî helvadan çiçeklik tarhı için tuğlalar, çeşit çeşit meyve ve çiçekler, limon, turunc, ayva ve nar ağaçları, ayineden fenerler, rengârenk şeker işleri, hayvan ve kuş tasvirleri yapılması buyurulunca yapılması için özen gösterildi ve bütün çalışanların günlük ücretleri belirlendi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

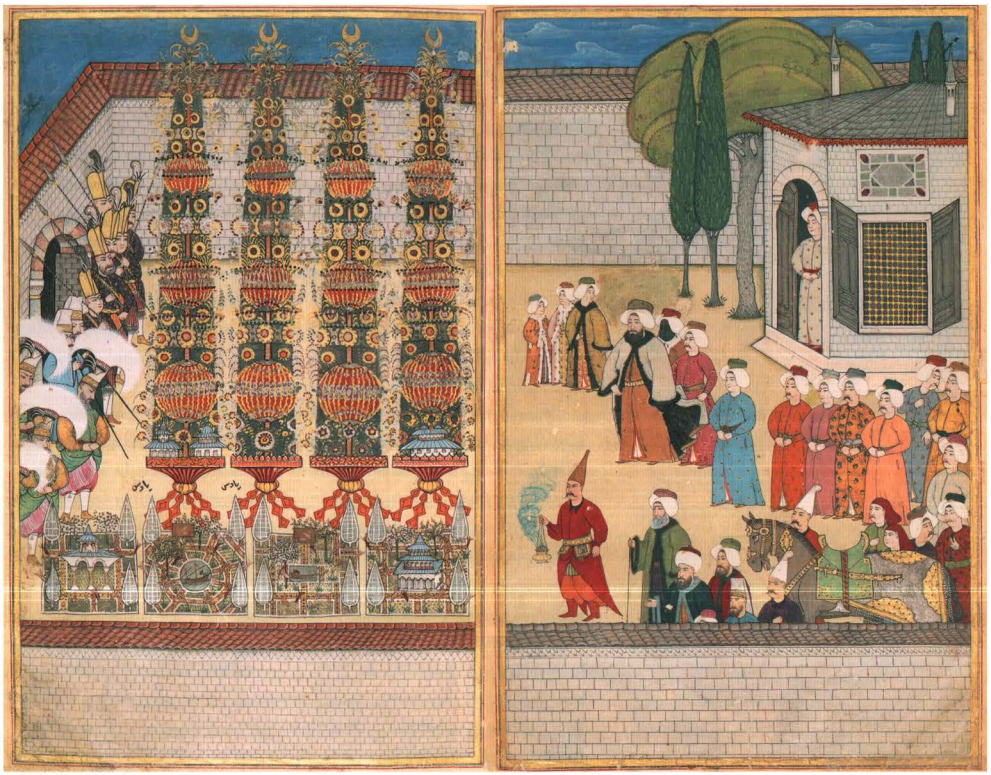

Sünnet olan her şehzâde için bir tane olmak üzere dört adet nahl-i kebîr ve dört kıta şeker bahçesi Eski Saray'ın avlusunda. Sultan III. Ahmed nahilleri ve şeker bahçelerini görmek üzere Eski Saray'a gelecektir. Elinde bir buhurdan tutan haseki ağa, sultanın atının çevresinde beyaz başlıklı mirahurlar, bir grup bostancı ve saray görevlileri ile üç şehzâde, Süleyman, Mehmed ve Mustafa Sultanı karşılamak üzere Eski Saray'ın avlusunda beklemektedirler. Nakkaş Levnî'nin resmi. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 6b-7a. TSM A3593.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

(--) orijinal metinde boş bırakılmış

Sadrazam İbrahim Paşa'nın oğlu Mehmed Bey

16b

Sadrazam İbrahim Paşa'nın (—-) yaşındaki oğlu Mehmed Bey'in de padişahın oğullarının sünnet düğününde sünnet edilmesinin ▸ doğru olacağı düşünülünce onun için de orta boyda iki adet nahil ve yapılan şeker bahçelerinin yarısı kadar bir şeker bahçesi yapılması ferman olundu.

Şehzâdelerin bu sünnet düğününde, yoksul ve zayıflar için sünnet düğünü sadakası kanun olduğundan yoksul ve zayıflardan kadın ve erkekler çocukları için, ana-babası yakınları olmayan öksüz ve yetimler kendileri "Öksüz oğlan göbeğini kendi keser" sözü uyarınca başvurup "Sünnet defterine kayd oluna" diye buyurulunca gelip Sûr kâtibinin sünnet defterine kayd olunurlar idi.

17a

Toplu olarak sünnet edilecek yoksul çocuklar için birer al ▸ çuka takke, birer boğası kapama, birer iplik kuşak ve birer pabuç Sûr emini efendinin tedarik edip hazırlaması ferman olundu.

Enderun-ı hümâyûn ve Galata Sarayı gılmanı

Ancak Enderun-ı hümâyûn ve Galata Sarayı gılmanlarından, taşradan ölmüş paşalar ve bazı ileri gelen çocuklarından henüz sünnet olunmayıp bahane uyduranların (ayak sürüyenlerin) araştırılması ve bulundukça sünnet defterine kaydedilip itibarlarına göre ellişer guruştan yedişer ve altışar guruşa dek kıymette mitilli sarık, kavuk, peşmî kaftan, kemer-bend kuşak, çakşır ve mest-pabuç, çok iyi ve orta değerde mükemmel giyecekler tedarik edip hazırlamak ▸ üzere yine Sûr emini efendiye ayrıca ferman olundu.

17b

Sur şenliklerinin yapılacağı yerde geceleri süsleyecek işâre ve mahyalar için on beş bin kandil ve on bin mahya kutusu İstanbul'dan satın alındı. Düğün şöleninde pilav ve zerde için İzmit kazasından üçte biri küçük, üçte biri büyük on bin ağaç sini, Tekfurdağı, Şehirköyü (Şarköy), İnecik ve Hudavendigâr sancağında Göynük, Gölpazarı, Yenice ve Taraklı kazalarından da 7.900 tavuk, 1.450 Mısır tavuğu (hindi) ve 3.000 piliç de satın alınıp gelince tavuk ve piliçler ▸ Sultan Ahmed İmareti yanında buluna bir handa, hindiler Topkapusu yakınında olan Eski Baruthane'de korumaya alındı. Bin ördek ve iki bin güvercin İstanbul'da satın alındı, düğün zamanına kadar sahiplerinin sorumluluklarında kalıp paraları Sûr emini tarafından verildi.

15 bin kandil, 10 bin mahya kutusu

7.900 tavuk

1.450 Mısır tavuğu (hindi) ve 3.000 piliç

18a Sultan Ahmed İmareti

1.000 ördek 2.000 güvercin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sünnet düğünü hizmetleri için haderne (hizmetçi) tayin edilmek gerektiğinde, çağrılı konuklara gülbeşeker, kahveler, gülsuyu ve buhur hizmeti için Eski Saray baltacılarından elli adet baltacı tayin edilip bir eskilerini üzerlerine yönetici yapıldı. Zülüflülerden de şerbet hizmeti için elli nefer yoldaş edilip bunların ▸ da bir eskileri baş, çoğu yaşlı kırk nefer çâşnigir yamaklarıyla ve elli nefer sim sakaları hizmetlerinde mukim oldular.

gülbeşeker, kahve, gülsuyu

18b

Dışarıdan da pilav, zerde ve bazı yemeklerin pişirilmesi için 60 aşçı pişirme işiyle görevlendirildi ve günlük ücretleri belirlendi.

pilav, zerde

Tabla taşımak için iki yüz adet akkâm, üç yüz adet meşaleci, altmış adet mahya ve işâreci, yüz adet acemi oğlanlar ve yüz adet debbağ düğün mutfağında görevlendirildiler.

Düğün mahalli için Okmeydanı tasarlanmıştı. Ancak adı geçen yerde su sıkıntısı çekileceği düşünüldüğünden yüz elli at sakası ▸ devlet tarafından, yirmi at sakası Cebehane'den, Yeniçeri Ocağı'ndan elli adet orta düğün esnasında bulunduğundan herbirinden birer at sakası alındı. Bundan başka şehirden de on beş at sakası ve elli arka sakası ödünç alınarak toplam iki yüz otuz beş at ve elli arka sakaları düğün mahalline tayin olundu.

Okmeydanı

at sakaları

19a

Yüz nefer tulumcu yazılıp Sûr emini tarafından bunlara özel olarak hazırlanan giysiler birer tirşeden şebkülâhlar, meşinden cübbeler, kemerler, şalvarlar ve Çerkes filarları ile bunlar tuhaf görünüşlü oldular. Yine cin askeri tabiri ile isimlendirilip birer şebkülâh ve birer basma çitten giysiler ile yirmi nefer ▸ çocuk yazılarak tulumculara yamak verilip öncü oldular.

tulumcular

cin askeri

19b

Tersane esirlerinden elli nefer lansa ve elli nefer prangalı esirler de düğün hizmetine tayin olunup düğün şölenine ait gerekli bakır kap-kacaktan Matbah-ı âmirede bulunanları elden geçirip tamir ettiler. Yetecek kadar sahan ve tencereyi esnaftan, leğen, ibrik, tas, sahan ve baklava tepsilerini ocak zabitlerinden ve devlet adamlarından ödünç alarak hâssa vekil-harcına defter ile teslim ettiler. Yine düğün töreninin tamamlanmasından sonra sahiplerine verilmesi ferman olundu. Pilav ve zerde pişirmek için gerekli kazanlar sultan vakıfları imaretlerinden alınıp her taraftan düğün gereçlerinin tedarik edilmesine çalışıldı.

prangalı esirler

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

20a

Hasbahçe Yalıköşkü Kapusu

saz sanatçıları, çengiler, oyuncular

sihirbaz, ateşbaz, zorbaz

tasbaz, canbaz

20b

Şehzâde Sultan Süleyman, Şehzâde Sultan Mehmed

Şehzâde Sultan Mustafa

Meydan Köşkü

şeker bahçeleri

21a

peynir şekeri

21b

Yalı Köşkü

Teberdarlar Odası

22a

› Düğün törenlerinde neşelendirmek için güzel sesli ve musıki erbabından on beş kadar şarkı söyleyen okuyucu seçilip Hâsbahçe Yalıköşkü Kapusu dahilinde çalışmaları için bir yer tayin olundu. Bunlardan başka nice nice usta saz sanatçıları, oyun ve raksta meşhur kollar, çengiler, oyuncular, sihirbaz, ateşbaz, zorbaz, tasbaz ve canbazlar tedarik edilmesi de buyurulduğundan bir taraftan bulunup yazılmaya başlandı.

Bu sırada Şevval ayının yirmi beşinci Perşembe günü şevketli padişah hazretlerinin içlerinden, › yapılan nahillerin ve şeker bahçelerinin seyredilmesi ve görülmesi geçmekle, bu anılan günde bahtı açık şehzâdeleri Sultan Süleyman, Sultan Mehmed ve Sultan Mustafa hazretleriyle merhum Sultan Bayezid Han-ı Velî hazretlerinin ibadetgâhları olan Meydan Köşkü bitişiğinde yeniden özel olarak yapılan köşke geldi, orada bazı oyunlar ile eğlenip dinlendiler, şehzâdeler de yürüyerek nahil ve şeker bahçeleri yapıldığı çadırlara iki defa gelip seyrettiler. Bu seyir padişahı da › çok heveslendirdiğinden sevgili şehzâdelerinin gönüllerini almak için kendileri de seyre gittiler, sağ taraflarında dârüssaade ağası ve sol taraflarında silahdar ağa koltuklarını tutar. Bu şekilde nahilleri ve bahçeleri inceden inceye seyredip amele çadırlarını da gezip dolaştılar. Daha sonra hazır olan şeker işlerinden bazıları adı geçen köşk bitişiğinde bir tahtalı odaya konmuştu, onları da görüp bir miktar yiyerek tadına baktı. Peynir şekerinin yeniden daha iyisi yaptırılmak ferman buyurulmakla › ertesi günü hazırlandı ve padişahın huzuruna gönderildi.

Nahiller, bahçeler ve şeker işlerini tekrar gördükten sonra Eski Saray bahçesinde Yalı Köşkü denen köşke teşrif buyurdular. Ancak şehzâdeler katılmayıp kendi lalaları ve musahipleriyle Sûr emini efendi önlerine düşüp Teberdarlar Odası bitişiğinde olan bahçenin meydana açılır kapısından girdiler. Küçük nahiller, şeker işleri ve suretleri orada bir odaya konulmuş idi, onları da gereği gibi seyrettikten sonra adı geçen teberdarların koğuş orta odalarını da görüp gezdi. O sırada gelenekleri üzere › ve nöbetleşe istihdam olunageldikleri aşçı ve karakollukçuluk hizmetle-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rinde olan iki nefer yoldaşlarını ve yine gelenekleri üzere senger denen hizmette olan neferlerinin de bütün muafiyetlerini ferman buyurmalarıyla hemen hepsi değiştirildi.

Bundan sonra adı geçen odanın asıl kapısından atlı olarak Matbah ve Helvahane önlerinden doğru Yalı Köşkü'ne, büyük babaları âlem padişahının yanına gelip orada akşam yemeğini birlikte yediler. Daha sonra yine meydanda olan köşke gelip arabaları hazır olduğundan bindiler ve kendi hizmetçileriyle Yeni Saray'a gittiler. ▸ Cem ihtişamlı padişah hazretleri de yemekten sonra kendi dinlenme mekânlarına atlarının yularını çevirdiler.

akşam yemeği

22b

Bundan sonra anılan ayın yirmi sekizinci Pazar günü sadrazamın oğlu Mehmed Bey, kendine ait hademesiyle Eski Saray'a gelmiş, bahtı açık şehzâdeler için ve kendisi için yapılan nahilleri ve şeker bahçelerini seyreyledikden sonra Sûr emini efendi çadırında bir mikdar dinlenmiş, sonra meydana açılan bahçe kapısından teberdarlar odasını seyretmiş ve yine dönmüşlerdir.

Sadrazam hazretleri, Ramazan ayının ▸ yirmi sekizinci günü bir defa kendi daireleri ve has mehterhanesi ile Okmeydanı'na geçip düğün mahallinde otağ-ı hümâyûn yerini tasarlamışlardı.

23a

Sadrazamın has mehterhanesi

Zilkade ayının beşinci Pazar günü kethudaları Mehmed Ağa, defterdar efendi, Başbakı kulu Ahmed Ağa, Yeniçeri Ağası Mehmed Ağa, topçubaşı, cebecibaşı, Mehterbaşı Abdullah Ağa, Sipahiler Ağası Ali Ağa ve Sûr emini efendi ile Okmeydanı'na geçip düğün mahallini, padişah otağı ve diğer çadırların yerlerini belirlediler.

Kethuda Mehmed Ağa

Başbakı kulu Ahmed Ağa, Yeniçeri Ağası Mehmed Ağa

Mehterbaşı Abdullah Ağa

Sipahiler Ağası Ali Ağa, Sûr emini efendi

Ertesi Pazartesi günü sadrazam hazretleri ▸ tekrar düğün mahalline geçip padişah otağı, kendilerinin çadırı ve diğer bütün çadırların yerlerini bu defa belirleyip açıklığa kavuşturdular. O sırada Sûr emini efendi yanlarında mevcut olmakla,

23b

"Kanı defter ve tedarük eylediğin tulumcuları getir, görelim hünerlerin" diye buyurunca o gün yirmi otuz nefer tulumcular gelip bol bol maskaralıklar gösterdiler. İçlerinden bir yankesici tulum ile güreş tutup hayli tuhaf hareketler ile hamle ve hücum etti, güreş oyununda tuluma yenilince sadrazamın çok hoşuna gidip hediyeye mazhar oldu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

24a

yağlı çıplak

Sonra yağlı tulumlar ile mevcut olan adamların ▸ üzerlerine hücumları sadrazam tarafından işaret olununca yirmi otuz arsız, vakarsız ve utanmaz yağlı çıplak, gülümseyerek dalgın dalgın seyre bakar bir alay zarif dostların üzerlerine bir anda hücum eylediklerinde ökçe basıp pabuç yırtan ve ense kakıp kavuk düşürene haddü payan olmadığından, bu da sadrazamın hatırını hoş tutup neşelenmesine sebep oldu ve hepsine bol bol hediyeler verdi.

Daha sonra sadrazam hazretleri düğün yerini bir miktar daha gezip dolaştıktan sonra İstanbul'a döndüler.

24b

Hâssa Mehterbaşısı Abdullah Ağa

otağ-ı hümâyûn

Defterdar Efendi

Maliye Tezkirecisi Mehmed Efendi,

Mektûbi Ali Bey. Kul Kethudası Hasan Ağa

Kasapbaşı Osman Ağa, Cizye Kesedarı Mehmed Efendi

Sadrazam Kethudası Mehmed Ağa

Zilkade ayının dokuzuncu Perşembe günü otağ-ı hümâyûn Okmeydanı'na nakl olunmak üzere ferman çıkarılmış idi. ▸ Anılan gün gelince Hâssa Mehterbaşısı Abdullah Ağa Mehterhane'den neferatını toplayıp otağ-ı hümâyûnu ve diğer çadırları kaldırıp düğün mahalline geçti, tekke önüne yatırıp ipleri ve sütunları hazırladı. Sadrazamın da çadırlarını hazırladı. Defterdar efendi, Sûr emini efendi, Maliye Tezkirecisi Mehmed Efendi, Mektûbî Ali Bey, Kul Kethudası Hasan Ağa, Ocak yazıcıları, Kasapbaşı Osman Ağa, Cizye Kesedarı Mehmed Efendi ve herkes o gün orada hazır olup Sadrazam Kethudası Mehmed Ağa'nın gelmesini beklemeye başladılar. Meğer merhum Sultan Mustafa Han ▸ hazretlerinin kızları Emetullah Sultan hazretleri, Silahdar Osman Paşa'ya nişanlanmış ve o güne tesadüf edip nikah toplantısında hazır bulunmalarıyla gelmelerin ertelenmesine sebep olmuş idi. Nikah töreni bitip adı geçen ağa düğün meydanına şeref verip,

25a

Emetullah Sultan. Silahdar Osman Paşa

nikah töreni

"İşte geliyor" haberi yayılınca derhal meydanda bulunanlar karşıladılar. Defterdar İbrahim Efendi, Kul kethudası ağa, Sûr emini efendi ve mehterbaşı namazgâh önünde selâmlayıp maiyetleriyle doğru gölgelik karşısına gelinip duacı dua edip el yüze sürüldükten sonra on baş kurban padişah uğuruna ▸ feda edildi. Ardından görevli ve görevli olmayan herkes iplere yapışıp göz açıp kapayıncaya kadar baş çadır denen çetr-i hümâyûnu, kapısı Kağıthâne yoluna dönük olduğu halde kurdular.

25b

çetr-i hümâyûn

otağ-ı hümâyûn

Sonra üçdirekli otağ-ı hümâyûn ki, üst astarı alaca atlas ve içi Hindî iyi şal ve kitabeler tarh olunup Arapça ve Farsça kaside, be-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yit ve şiirler ile süslenmiş benzeri nadir muteber ve herkesçe beğenilir olmak üzere işletmiş idi, onu da kurdular.

Bunlardan başka üç adet sûzenî ve bir adet hîzrân ◗ süslü obalar da kurulup baş çadır ile otağ-ı hümâyûnu ve Adâlet Köşkü'nü yaldızlı toplu gölgelikler ile süsleyip fırdolayı bedenli zokaklar gölgelikleri çekilip bezenince, beyt:

26a obalar
Adalet Köşkü

Kuruldu çetr-i âlîşân çekildi burc u bârûlar
Tevecüh cânib-i sûr-ı hıtâna uğru hayr olsun

söylencesi meydana velevele verdi.

Bundan sonra otağ-ı hümâyûnun çevresine silahdar, çukadar, rikabdar ağaların, diğer Enderûn-ı hümâyûn ağalarının, rikâb-ı hümâyûn ağalarının ve daire-i hümâyûnda bulunanların çadırları kurulmaya başlayıp namazgâh da daireye katıldı.

Enderûn-ı hümâyûn ağaları

Sonra kethuda bey, ◗ sağ tarafta Tekke Köşkü karşısında Hacı Süleyman Menzili demekle bilinen mahalde Sadrazamın otağı da hazır olduğundan o tarafa yöneldiğinde orada da yedi baş kurban kesildi. Bütün çadır mehterleri iplere yapışarak, beyt:

26b Tekke Köşkü
Hacı Süleyman Menzili

Efendi azm-i gülzâr eylemiş aldım haber bende
Ne mümkündür karâr etmek giderse şeh gider bende

manasını göstererek kaldırıp çadırları kurdular.

Sağ tarafına kethuda bey, reis efendi, çavuşbaşı, tezkireci efendiler, kapucular kethudası, selâm ağası, Enderûn ağaları ve dairelerine mahsus diğerlerinin çadırları kurulup alt yanına ◗ defterdar efendi, başmuhasebe ve Divan efendilerinin çadırları kuruldu.

27a

Adı geçen meydanda meşhur olan sepetin ayak yeri ki, birkaç uzun ağacın bir araya getirilmesiyle bir mastaba ve bir akarsu çeşmesi yapılmıştır, o yere cebecibaşı dairesiyle çadırını kurup üst tarafına topçubaşı neferatıyla konduğundan düğün şenliği için dairesi önüne çekilen gülbâng, yeri ve göğü inletince otuz adet gök gürültülü top nakledilerek konuldu.

30 adet gök gürültülü top

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Düğünün yapılacağı Okmeydanı'na kurulan otağ-ı hümâyûn ve diğer çadırlar. Sultanın otağı sağ tarafta, sadrazamın çadın ise sol tarafta görülüyor. Çadırların arkasındaki küçük kahverengi dikdörtgen çadırlar ise tuvaletlerdir. Levnî'nin resmi. *Sûrâme-i Vehbî*, y. 10b-11a. TSM A3593.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ve üst tarafı ki, otağ-ı hümâyûnun karşı tarafıdır, padişah damadı olup halen tuğrakeş ◗ olan Vezir Mustafa Paşa hazretlerinin dairesiyle otağı kurulup bitişiğinde düğün sırasında oturacak yer olmak üzere çağrılı olan vezirlere birer sade otağ kuruldu.

27b Vezir Mustafa Paşa

Ağalar Menzili denen mahalle yirmi iki orta ile Dergâh-ı âlî yeniçerileri ocağı dairesi, kul kethudası, ocak yazıcısı ve bazı ağalar çadırları kurulup hepsinin önlerine yeniçeri ağasının otağı kuruldu.

Ağalar Menzili. Dergâh-ı âli yeniçerileri ocağı

Nişancı paşa otağının sağ tarafına iyice alarga Dergâh-ı âlî kapucubaşılarının çadırları kurulup alt tarafı ki, Cin Deresi denen o derenin ◗ yukarı başına Sûr emini efendinin dairesiyle çadırı kurulup alt tarafı bitişiğine kasapbaşı, masraf-ı şehriyârî, kilârcıbaşı ağa, aşçıbaşı ağa, yazıcı ve vekilharc çadırları kurulup Hasköy yapılarıyla bu çadırlar arasına sûr-ı hümâyûn matbahcı çadırları kurularak özel ocaklar yapılıp pilav ve zerde pişirilmesi için selâtin imaretlerinden ödünç alınan kazanlar konuldu.

Nişancı paşa otağı

Cin Deresi

28a

Hasköy yapıları

Eski Saray'da nahiller için kurulduğu gibi büyük yelken ve uzun serenler ile çadır renginde bir nesne kurulup içine Tersane'den getirilen altmış adet büyük ◗ su mancanaları düğün mutfağı için kondu.

28b su mancanası

Düğün mutfağı bitişiğinde bulunan bina, sığır kasabı Yahudinin mülkü olduğundan kiralanarak boşaltılıp içine zahire ve bazı düğün gereçleri kondu ve düğün kileri yapıldı. Önüne Sûr Kâtibi İbrahim Efendi, yamaklarıyla çadırını kurdu. Düğün şöleni için görevlendirilen ekmekçiler, şerbetçiler, akkâmlar, meşaleciler, çâşnigirler, sakalar, tulumcular ve diğer düğün hizmetçileri o yerde çadırlarını kurup yerleştiler.

düğün kileri

Sûr Kâtibi İbrahim Efendi

ekmekçiler, şerbetçiler, akkâmlar,

meşaleciler, çâşnigirler, sakalar, tulumcular

Düğün mutfağının karşı tarafı ki, otağ-ı hümâyûn ile mutfak ◗ arasındadır, üç direkli bir hasahur çadırı ve iki direkli bir büyük çadır da sünnet çadırı olmak üzere kurulup çevresine yüz elli adet cerrahın ve hepsinin önüne Cerrahbaşı Süleyman Efendi'nin çadırı kuruldu.

29a

Cerrahbaşı Süleyman Efendi'nin çadırı

Padişah otağının sağ tarafı bitişiğine düğünü seyretmek için sadrazamın oturması için bir iyi oba ve onun bitişiğine bir üç direkli ve iki de iki direkli üç adet çadır kurulup ziyafet çadırı yapıldı. Bitişiğine düğün şöleninde şerbet dağıtma hizmetiyle görevli

ziyafet çadırı

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

29b

kahve, gülsuyu. Eski Saray baltacıları

olan zülüflü baltacılar için bir çadır, onun bitişiğine de tatlı, ▸ kahve, gülsuyu ve buhur hizmetlerine tayin olunan Eski Saray baltacıları yakın olmak için iki adet çadır kurulup namazgâh yakınında bulunan ağacın bitişiğine Adâlet Köşkü tarzında padişahın seyretmesi için ağaçtan yüksekçe küçük bir köşk yapımına başlandı.

Adâlet Köşkü

Sipahi ve silahdar daireleri de düğün alanından epeyce alarga büyük derenin orta tarafına konup bütün otağ ve çadırlar tamamlandı ve bir taraftan düğün mahalline nakli gerekli olan mühimmat tedarik edilerek mavnalar tayin olunup nakl olunmaya başladı.

30a

pehlivanların güreş oyunları

Bu sırada şevketli padişah ▸ hazretleri bahtı açık şehzâdeleri ile yine Eski Saray'a teşrif edip meydan köşkünde olan kasra indi, pehlivanların güreş oyunlarını seyrederek vakit geçirdi, nahillerin örtüsü kaldırılıp adı geçen köşkten görüp ikindi vakti girinceye değin eğlenip sonra adıgeçen Yalı Köşkü'nde yemek yedikten sonra yine devlet ve ikbal ile Yeni Saray'a atının yularını yöneltti. Hatta Sûr emini düğün mahallinde iken padişahın gelmesinden haberdar olmakla nahil, bahçe ve diğer düğün işleri için soru ve cevap olur düşüncesiyle ihtiyaten Eski Saray'a ▸ gidip padişahın dönmesine kadar bekledi. Ertesi Cuma günü Nişancı Mustafa Paşa hazretleri de akşama yakın Sûr emini efendi ile gönül okşayan nahil ve şeker bahçelerini Eski Saray'da kısaca görüp yine döndüler.

30b

Nişancı Mustafa Paşa

Okmeydanı

Onun ertesi Cumartesi günü Defterdar efendi ve Sûr emini efendi tekrar Okmeydanı'na geçip düğün gereçlerinden tedariki gerekli olan malzemeyi aramak üzereler iken sadrazam hazretleri de gelip doğru otağ-ı hümâyûn kapısında indi ve bir mikdar beklemeleri sırasında otağın ön zokaklarını açıp çevreyi ▸ seyretmekte iken işâreciler de kandillerinin asılması ve süsleme malzemesi olacak mahya direklerinin konması ve düzenlenmesi tedarikinde idiler.

31a

mahya direkleri

Adı geçen, bakıp düğün meydanının geniş olmadığını gördü. Sûr emini efendi yanlarında mevcut idi, işârenin de uzak bir yere konulmasını ve düğün meydanının genişletilmesini buyurdular. Derhal eski yerlerinden kaldırılıp otağ-ı hümâyûnun sağ tarafı olmak üzere cebecibaşı dairesi önünden Nişancı paşa otağı önüne varıncaya kadar bir sıra ve yine otağ-ı hümâyûnun sol tarafı olmak

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

üzere Sûr emini efendi ▸ dairesi ucundan kapucubaşılar dairesine varıncaya kadar bir sıra işâre sırıkları ve mahya direkleri konulmakla düğün meydanına büyük bir genişlik kazandırılmış oldu. 31b

Bu sırada mevcut olanlardan nice basiret ve akıl sahibi insanlar sadrazamın yaptığı bu genişletme çalışmasını gördüklerinde sadrazamlıkları zamanında iş erbabı ve hacet sahiplerinin hallerinin refahı ve rahatları için çabaları bir tarafa, sırf düğün alanını seyretmek için gelecek, bir alay işinden kaçmış, kaygısız ve başıboşların da sıkıntı ve kalabalıktan kurtulmalarına ve hatırlarının hoş tutulmasına ▸ o kerem tabiatlının gayret etmesini garip karşılamışlar ve çokca övmüşlerdir. 32a

Sonra otağ-ı hümâyûndan ayrılarak atına binip kendi çadırlarını da kısaca gördükten sonra Tekke Köşkü'nde karar eylediklerinde tulumcuların gelmesini ferman buyurdular. Adı geçenler ise hazır idiler, hemen kendilerine özgü olan giysilerini giyip dört davul ve zurna, iki nağra, bir kaç def ve önlerinde cin askeri denen on on beş çocuk gah pür hareket ve gah koşar, başlarında şebkülâh ve arkalarında alaca basmadan yekpare kisve şalvar benzeri sanki uçkur yakası boğazlarından bağlı, kollar ▸ ve eller giysi içinde kalmış. 32b

Tekke Köşkü

tulumcular

davul, zurna, def, cin askeri

kisve şalvar

Bunlar durmadan, dinlenmeden, ara vermeden hep sıçrayıp, baş salıp ve omuz depredip bir an karar etmezler, sanki bunun için yaratılmışlar. Diğerleri de yine pür cilve ve mehterhâneleri bazan düzenli ve bazan düzensiz müzikten geri durmaz. Bu hâl üzere sadrazamın huzuruna varıp türlü türlü raks, dans ve türlü türlü oyundan sonra içlerinden biri tekke önünde bulunan bir menzil taşına kendi tepesini koyup, ayaklarını havaya kaldırıp başı taş üstünde, ayakları havada, sanki kollarıyla raks eder gibi. Bu da ayaklarıyla raks edip haddinden fazla ▸ neşe verdiğinden hepsi sadrazamın ihsanlarına mazhar oldular. 33a

türlü raks, dans ve türlü türlü oyunlar

menzil taşı

Yine bu üslup üzere çadırlarına döndüler. Sadrazam hazretleri de İstanbul'a doğru yola çıktığından Defterdar efendi, Maliye tezkirecisi efendi ve Mektubî Ali Bey, Sûr emini efendi çadırında yemek yedikten sonra gittiler.

Mektubî Ali Bey

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Tersane Bahçesi

Bundan sonra Tersane Bahçesi, düğün mahalli olan Okmeydanı bitişiğinde olan mevzide olduğundan bu ayın on üçüncü Pazartesi günü Cem haşmetli şevketli padişah hazretleri harem-i hümâyûn ile göçüp ikamet ettiler. O gün de yine Defterdar efendi ile 33b ◗ Sûr emini efendi düğün alanında malzeme tedarikinde olup akşama yakın Defterdar efendi İstanbul'a geçti. Sûr emini efendi çadırında kalıp dinlendi ve gayrı bundan sonra düğünün bitimine dek İstanbul'a geçmedi.

Düğün meydanının ortasına otuz yedi arşın boyunda uzun bir direk dikilip tepesine alemli ve yaldızlı bir tas kondu, zeminden bir buçuk arşın kadar duvar ile destek verildi. Eski zamanlardan okçular beri Okmeydanı okçulara gösteri yeri olup her yiğit ustalık namını orada tamam edip cesaretini herkese burada gösterdiğinden bu 34a meydan ◗ sayısız meydan erine meydan ve her meydan katında zindan kadar meydan arz edememekle değme bir fezayı gözüne salındırmaz olup nice okların burnunu kırıp ve nice yayın belini bükmüştü. Bu defa sünnet düğünü dairesinde yapılmakla dibelik açılıp büyümeye başladı. Şöyle ki, üzerinden gelip geçen düğüne katılanlar karınca gibi hor görünmekle ansızın vefasız dünya onu böyle zavallı şekilde mest ve yerlere döşenip yattığını görünce senin gibi kendini beğenmişlere haddini bildirmek yiğit başına çe- 34b leng ve bahadır beline hançer takmak ◗ kadar vardır, deyip beyt:

Gördü açık sinesin çekdi kemândâr-ı felek
Atdı bir dildûzu kim tâ dikdi Okmeydanına

Sözünce o deniz gibi geniş alan bu şekilde yerilmeye, ayıplanmaya müptela olduğundan başka o heybetli sütun da kaza oku gibi göğsünde saplanıp kaldı.

Padişahın Tersane Bahçesi'ne göçünün ertesi Salı günü ikindiden sonra Sadrazam Kethudası Mehmed Ağa, Nişancı Mustafa Paşa ve onlardan sonra sadrazam da teşrif ve otağlarına indiler.

Sonra İstanbul kadısı, mollalar, müderrisler ve Divan erbabından bazıları gelip o gece 35a ◗ kaldılar ki ertesi Çarşamba günü oldu-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ğundan düğün şölenine başlanılmasına karar verildi. Ancak Okmeydanı'na varılıp düğün törenlerinin icrasını görmek, görevimiz gereği bütün olan bitenleri yazmak ve kayda geçirmek gerekiyordu. Başladık, ancak halkın kalabalığından gözle görmek ve her olayın gerçeğine ermek mümkün olmadığından yazıp kayda geçirmede acizlik içinde kaldık. Bu şaşkınlık içinde çevreye bakınırken Tanrı'nın yardımı imdadıma yetişti. Yazıp çizmede usta ▸ vak'a-nüvislikde seçkinlerden olup anlam ve görüntüsünden ufacık bir şey kaybetmeyip ince ayrıntısına kadar yazıp açıklamada becerisi bilinen Teşrîfâtî Selman Efendi, Tanrı'nın hikmeti Sur emini dairesinde çadır kurup yerleşmişti. Fakiri böyle düşünceli görünce, 35b Teşrîfâtî Selman Efendi

"Nedir sende bu endişe ile dertlilik, haber ver ne ise murat, gücümün yettiği kadar edeyim irşad" diye gönlümü aldı. Ben de derdimi anlatıp yardımını istediğimde o güzel yaratılışlı keremli zat zerre kadar cimrilik göstermemekle düğün törenlerinde başından sonuna kadar ▸ bir nebze esirgemedi. Gördüğü ve vakıf olduğu kadarını haber vermeleriyle bol haberlerine ram olarak işbu sünnet düğününün yazılması arzuma nail oldum. 36a

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

BİRİNCİ GÜN ŞÖLENİ

15 Zilka'de (18 Eylül) Çarşamba

Bugün Zilka'de ayının 15. Çarşamba olup sünnet düğününe başlanılmak ferman olunduğundan gece saat on birde iken molla ve müderris efendiler Okmeydanı'nda otağ-ı hümâyûn kenarında bulunan misafir çadırının yakınında olan çadıra örf ve uzun yenli kürkler ile toplandılar. Sonra şeyhülislâm efendi de

şeyhülislam efendi

36b

örf ve beyaz çuka ferâce kürk ile gelip anılan çadır yanında ◗ olan

yeniçeri, sipahi, cebeci, topçu ve top arabacısı ocakları

çadırda yerleşti. Yeniçeri, sipahi, cebeci, topçu ve top arabacısı ocakları halkı hepsi bayram takımı üzere Divan esvaplarıyla, defterdarlar ve Divan efendileri de kendilere mahsus olan mücevveze ve diğer giysileriyle Divan otağına toplandıktan sonra saat on ikiyi geçerek vezirler kallâvî ve üst kürkleriyle geldiler. Ardlarından sadrazam hazretleri de kallâvî ve beyaz üst kürk ile divan koşumlu ata binip, sadaret kethudası kaide üzere Divan-ı

37a

hümâyûna gider gibi ve başında mücevveze ve yeşil ◗ atlas kaftan ile gelip otağ-ı hümâyûna yakın olduğu hâlde sipahi ve silahdar ağaları ve zâbıtanı kapuya gidilecek tarafın solunda, yeniçeri ocağı halkı da sağında durup çavuşbaşı ve kapucular kethudası serâser üst kaftan ve mücevveze ile ellerinde gümüş değnek yürüyüp mutat üzere selâm verdiklerinde selâm ağası yüksek sesle selâm alarak bu şekilde indi ve oba içine mendirek arasına konan sûzenî oturak üzerine oturdular.

Valide Kethudası Mehmed Paşa

37b

Bu sırada Valide Kethudası Mehmed Paşa geldi, vezirliği önceden kaldırılmış olup devlet emekdarı ◗ olduğundan anılan günde destâr ve sof ferâce ile koltuğunda iki nefer ağalar, sadrazamın olduğu Divan otağına gelince veziriazam ve diğer vezirler hep ayağa kalktılar. Sadrazamın elini öptükten sonra vezirlerin üst yanına geçip karar eyledi.

Sonra bayramda olduğu gibi hepsi sadrazamın eteğini öptükten sonra hep birden otağ-ı hümâyûna yöneldiklerinde şevketli

şevketli padişah hazretleri

padişah hazretleri destâr ve beyaz dibâ kapaniçe yakalı kürk ile has

Dergâh-ı âlî çavuşları 38a

gümüşten murassa tahta oturup Dergâh-ı âlî çavuşları ◗ alkış ve derhal mehterhane beyt:

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Sadrazam Nevşehirli Damad İbrahim Paşa'nın Vâlide Kethüdâsı emekdar Mehmed Paşa'yı kabulü. Levnî'nin resminden ayrıntı. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 17b. TSM A3593.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Çalınsun tabl u sûrnâlar urulsun tarralar köse
Bu sûr-ı padişahîdir surûr u şâdumânîdir

Sözü uyarınca çalınmaya başlayıp ve şimşek sesli toplar da cihana velvele saldı.

Ve üç nefer bahtı açık şehzâdeler de beyaz dîbâ kapaniçe yakalı kürkler ve Selimîler ile taht-ı hümâyûnun sol tarafında tebrikin tamam olmasına dek durdular. Önce nakibüleşraf, sonra bayram düzeni
bayram düzeni üzere vezirler ve artlarında Valide eski Kethudası Mehmed Paşa kendi kıyafetiyle koltuğunda iki adet kapucubaşılar padişah huzuruna geldiğinde şevketli padişahımız ayağa kalktı,
38b padişahın elini öperek şereflenip mutlu ◗ oldukdan sonra yine o hâl üzere çıkıp sadrazam otağına gitti.

Sonra şeyhülislâm efendi, molla efendiler, müderris efendiler, bütün ocakların ağaları ve halkı, ağalar ve divan haceleri beyt:

Şürû etdi hıtânın sûruna Han Ahmed-i Gâzî
Muvaffak oldu şâhâne mübârek-bâd-ı sultanî

deyip birer birer padişahın eteğini öptüler.

Sonra herkes dışarı çıkıp düğün mahallinde kalması gerekmeyen devlet adamları kendi mekânlarına döndüler. Sadrazam,
Rumeli ve Anadolu kazaskerleri Rumeli ve Anadolu kazaskeri efendiler Divan otağına geldiklerinde kallâvî ve örflerini çıkarıp Eski Saray baltacıları gülbeşeker
Eski Saray baltacıları ◗ ve kahveler getirip keyiflerine bakıp rahat eylediler.
39a
bayram divanı Bu sırada yeniçeriler, bayram divanı gibi yeniçeri için otağ-ı
pilav ve zerde yağması hümâyûn önünde hazırlanan pilav ve zerdeye seğirdip yağma eylediler. Sonra yemek gelmek buyurulmakla sim sakaları mücevvezeler ile leğen ve ibrik verip ve çâşnigirler de mücevveze ve üst kaftanlarıyla sofralar döşeyip yemek koydular.

Birinci sofra: Yalnız sadrazam hazretleri,

İkinci sofra: Ağrıboz Muhafızı İbrahim Paşa ve Nişancı Mustafa Paşa hazretleri,

Üçüncü sofra: Rumeli ve Anadolu kazaskerleri efendiler,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Dördüncü sofra: Başdefterdar, ikinci ve üçüncü şık defterdarı efendiler,

Beşinci sofra: ▸ Çadır gerisinde sadrazam kethudasına verildi. Birinci ve ikinci sofra bakiyesi reis efendiye ve çavuşbaşıya, üçüncü sofra bakiyesi çadırın dışında yenildi. Dördüncü sofra, çadırda mevcut olan vükelânın hademesine verilip Valide eski Kethudası Mehmed Paşa'ya sadrazam otağında özel yemek gönderildi. 39b

Sonra, yukarıda anıldığı üzere divan tertibince önce kadıasker efendiler sonra vezirler, hepsinden sonra sadrazam hazretleri atlarınabinip otağlarına gittiler.

Bugün sadrazam ve kethudaları, iki adet mevcut vezirlerin ve Rumeli ve Anadolu kazaskeri efendilerin ▸ hediyeleri rikâb-ı hümâyûna arz olunup padişah tarafından makbul oldukdan sonra hediye sahiplerinin kethudaları ve telhisci ağa ile dârüssaâde ağasına teslim ve kethudalarıyla telhisci ağaya hil'at giydirildi. 40a hediyeler

hil'at giydirme

Sonra sadrazam hazretlerinin enderun ağalarına yaya ciridi ferman olununca huzûr-ı hümâyûnda cirid faslına başladılar. Sadrazam hazretleri de otağ-ı hümâyûn bitişiğinde olan nişimen obaya gelip kethudaları kanun üzere cirid faslında hoş olmayan davra- yaya ciridi

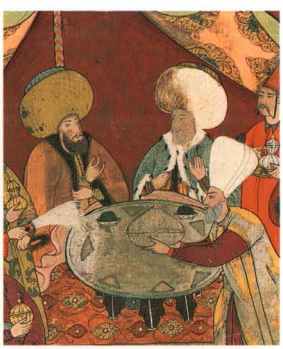

Birinci sofrada Sadrazam tek başına, üçüncü sofrada sadreyn. Levnî'nin resminden ayrıntı. *Sûrâme-i Vehbî*, y. 21b ve 22a. TSM A3593.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

nışlardan çekinerek gözcülük yapmak ve tedbir almak için padişah
40b huzurunda orta kuşak binerek nezaret etti. İbrahim Paşa ile ▸ Nişancı Mustafa Paşa hazretleri de destarlarıyla anılan obaya gelip seyre başladılar. Cirid bitiminde topçubaşı tarafından yapılan bir devekuşu şeklinde iri, hareketli ve bir araba üzerinde köşk ve içinde altı nefer raks oğlanları, üç nefer Acem giysili, otuz kırk nefer gürbüz ellerinde kağıttan birer gürz ve birkaçı da önlerince atlı, ellerinde kılıç meydanda dolaşırlar, birbirlerine kılıç sallarlar, sanki cüceler Midillilere binmiş, ancak atları canlılığı binicisinden ödünç almışlar, bu şekilde hüner gösterip oyunlarını göstererek
41a alay ile geçer iken sıpa ▸ biçiminde üç sırık arasına bir kale şeklinde fişek asmışlar, ona da ateş verip neşe saçarak geçip gittiler.

Mısır zorbazları Bundan sonra Mısır zorbazları gelip birisi kılıçlı çemberden geçip, alnı üzere bir meşalenin yere gelecek demirini koyup düşürmeden çokça oynadı. Ve yine başı üzere tutup dizlerine kadar ardına yıkılıp yine doğruldu ve başındaki adam da eğilip yine doğruldu, ne başındaki düşer ve ne altındaki sarsılır. Bu gibi bol bol hünerler sergiledi.

mehterhâne Bir taraftan mehterhânenin yüksek sesle nağmeler çalmasın-
41b dan ▸ nice zaman gönüller açılmış idi. Ancak öteden beri kişinin gönül isteği hazır, dünyada hatır hoşluğunun devamlı olması âdete aykırı olduğundan, Tanrı'nın hikmeti bugün Okmeydanı'nın rüzgârının şiddeti bir şekilde rahat vermediğinden şevketli padişah hazretleri Tersane Bahçesi'ne ve devletli vezirler de çadırlarına gidip eğlenme ve dinlenmelerine devam ettiler.

Bundan sonra düğün meydanını velveleye verecek ve gönüllere sevinç ve huzur verici nağmeler bahşedecek olan okuyucular, çalgıcılar, kol çengileri, şairler, oyuncular, tascılar, ▸ ateşciler, hayalciler ve canbazlar, hepsi 312 adet sahte unvanlı toplanarak yazılmış idi. Bunların kimine nafaka ücreti ve kimine tayinat verilmesi ferman olununca hepsine bugünden verilmeye başlanıp üzerlerine beş adet Sadrazamlık ağaları tayin edildi ve bostancıbaşı eliyle ferman olunan yerlere gönderilirdi.

okuyucular
çalgıcılar, kol çengileri, şairler, oyuncular, tascılar, ateşciler 42a
hayalciler, canbazlar

Akşam olunca daha önce zikri geçen işareciler iki tarafa 117
kandil mihrap renkli kandillerden kitabe, iki sıranın birer başlarına

yeşil kandilden birer servi ağacı, birer başlarına da akabe denilen resimler ve her sırada • ikişer parça mahya ile güzel yazı ve diğer çiçeklerle süslenmiş hepsi renkli kandillerden bol bol konduğundan düğün meydanına o kadar süs ve ziynet vermiştir ki gözler kamaşıp gönüller hayran ve gece ile seyrana gelen irfan ehli ancak işarelere bakar ve birbirlerine gösterip gülerlerdi. 42b

Yeryüzünün şevketli padişahı rüzgârın şiddetinden otağ-ı hümâyûna bu gece rağbet buyurmadılar. Ancak sadrazamın otağının karşısında akşam namazından sonra yatsıya kadar çadır fişeği denen bir acaip fişek, bir • fıskiye fişeği ve bir de sırık üzerinde tabla gibi bir fişek ve iki adet havan fişekleri atılıp sonra sadrazam hazretleri otağ içine gidip halk da dağılmıştır.

çadır fişeği
43a fıskiye fişeği
havan fişekleri

(arka sayfalarda)
Birinci günün sonu.
Okmeydanı'nda gece
havai fişek gösterileri.
Levnî'nin resmi.
Sûrnâme-i Vehbî,
y. 33b-34a. TSM A3593.

İKİNCİ GÜN ŞÖLENİ

16 Zilka'de (19 Eylül) Perşembe

Bugün anılan ayın 16. Perşembe olup şeyhülislâm, kazaskerler ve molla efendiler davet olunmakla saat altıda iken Divan otağı yakınında olan obaya örfler ve uzun yenli kürkler ile toplanılıp şeyhülislâm efendi otağ-ı hümâyûn yakınında olan obaya geldi. Sadrazam kallâvî ve sof ferâce samur ◗ kürk ile önceden padişah huzuruna gidip ardından şeyhülislâm efendi örf ve beyaz ferâce kürk ile geldi. Ulemâ da padişah huzuruna davet olununca mahreç ma'zülleri ki Galata kadısına varıncaya kadar otağ-ı hümâyûna girdiler, içi şal olan üç direklinin altına toplanıp taht kenarında iki tarafa fırdolayı oturdular.

43b

Bu sırada sadrazam ile şeyhülislâm oba içinde padişah huzurunda olduklarından şeyhülislâm efendi daha önce dışarıya üç direkliye çıktı. Sonra Cem ihtişamlı padişah hazretleri ◗ bir tarafında sadrazam ve bir tarafında dârüssaade ağası salınarak üç direkliye geldiklerinde mevcut olan kazasker efendiler hepsi ayağa kalkıp ayakta saygı sundular. Ondan sonra Şeyhülislâm Abdullah Efendi Buharî'den başlayıp bir mikdar bahisten sonra dua olundu. Sonra ulemâ efendiler dışarıya çıkıp ziyafet obasında karar eylediler ve buyurulduğu üzere örflerini çıkarıp oturdular.

44a

Şeyhülislâm Abdullah Efendi Buhari

Bu sırada padişah huzurunda çavuşbaşı ağa Selimî ve erkân kürkü, kapucular kethudası ağa da Selimî ◗ ve erkân kürkü ve gümüş değnekler ile, bostancıbaşı ağa ve mîrahûr ağalar dahi Selimî ve erkân kürkleriyle ayakta olup bunlardan başka içeride kimse kalmamış idi.

Selimî kürk, erkân kürkü 44b

Şeyhülislâm Abdullah Efendi. Levnî'nin resminden ayrıntı. *Sûrâme-i Vehbî*, y. 13a. TSM A3593.

Sonra sadrazam ve şeyhülislâm efendi de padişah huzurundan obaya gelerek kallâvî ve örflerini çıkarıp karar ettiler. Şevketli padişah hazretleri de Adâlet Köşkü'ne oturduklarında mehterhâne çalmaya başlayıp sünnet olacak çocukların geçmeleri ferman olundu. Daha önce Sûr emini efendi dairesinde giysilerini giyip hazır olmuşlar idi, geçmeleri buyuruldu. ▸ Düğün yerine tayin olunan yirmi iki yeniçeri ortasından çorbacı ve neferatıyla bir orta sünnet obasının korunmasına tayin olunduğundan yeniçeriler keçelerini giyip önce seyircilerin kalabalığından yol açmak için tulumcular yürüyerek seyircileri sokak sokak etmeye başladılar. Zira tulumcular olmasa sünnet uşakları değil, öyle kalabalık idi ki tayin olunan orta bile geçmeye kadir olamazdı. Ancak halk tulumcuları gördüğünde cin görmüş kadar olup çil yavrusu gibi darmadağın olurlar idi. Zira ellerinde yağlı tulumlar, hatır ve gönül bir tarafa, ancak vurmasını bilirler. İşte tulumcular ▸ hem yürüyüp ve hem yol açarlardı. Ardlarınca cerrahlar ikişer ikişer geçip iki tarafa kapu kethudaları ve keçeli yeniçeriler, uşakları ortaya alarak önlerinde Sûr emini efendi mücevveze ve üst kürk ile, yanında cerrahbaşı ve gılmanlar ardında tayin olunan mehterhâne çalınarak düğün alanını dolaşıp padişah huzuruna geldiklerinde Sûr emini efendi yer öpüp geçtiler.

sünnet olacak çocukların geçişi

45a

tulumcuların yol açması

45b

cerrahların geçişi

Sünnet çadırına vardıklarında önce minderler konulup yorganlar ve yastıklar hazırlanmış idi. Cerrahların sünnet âletleri ve diğer gereçlerinin hepsi hazır olduğundan bir anda 138 adet çocuk sünnet ▸ olunup derhâl sünnet çadırı erguvan çiçekleriyle doldu. Ve mehterhâneden başka çocukların gönüllerini almak üzere bir kol çengi daha tayin olunup gece yarısına dek çaldılar. Mehterhâne de çadır dışında onlara denk olup,

"Sen dur ben çalayım, yok sen dur ben oynayım" diye ceng ederlerdi. Ve çadırın iki tarafına kandiller asılıp sabaha dek yandı ve gece ile yaralarına yakılmak için balmumlar, sünnet sırasında ağızlarına çalınmak için her gün birer kavanoz gülbeşeker Sûr emini efendi tarafından verilirdi. Ve bu şekilde dikkatle ikramlar yapıldı.

138 çocuğun sünneti

46a

kol çengi

Mehterhâne

46b

Sünnet çocuklarının geçişinden sonra ▸ padişah huzurunda, tulumcuların cin askeri denir yamakları yirmi kadar birbirinden beter tuhaf şekilli ve garip yürüyüşlü çocuklar türlü türlü oyunlar eylediler.

Tersanelinin geçişi

Sonra Tersanelinin kaide üzere çekdiri gemisi içinde leventleri ve diğer âletleri ile süslenmiş denizde yürür gibi küreklerini çekerek, toplarını atarak, sağ ve solunda Tersaneliler pür-silâh tüfenk atarak padişah huzurundan geçtiler.

fil üzerinde bir köşk

Sonra topcuların icadı olan kale hayal fener gibi döner ve dağa benzer bir fil şekli de önünde durur. Kale ona bağlandığından fil yürüdükçe birlikte yürür. Burçları ve bedenleri cenkçiler

47a

ile dolu, fil üzerinde bir köşk içinde ▸ bir filci oğlan kalenin üzerinde iki seçkin matrakbaz ve fırdolayı nice türlü şekiller var, kimi yay çekip kimi ok atar, kimi tüfenk tutup kimi ok salar. Bu şekilde Mani nakışları gibi çevresinde nice cenkçiler yaya olarak padişah huzuruna gelince kalenin fethedilmesi için çok gayret ettiklerinden kale içinde olanlar da top ve tüfenk ile çokça cenk

kalenin fethi

edip kale savunmasına başlayınca dışarıda olan piyade piyadeyi fazlaca sürüp kaleyi feth eylediler.

Bu sırada divan otağında yemek hazır olduğundan seyir çadırından kalkılıp ziyafet çadırında karar edildi. Çâşnigirler de

47b

▸ sofralar döşeyip hazırlamışlar idi. Kazaskerler ve mollaların rütbelerine göre düzenleri verilip tertip üzere oturdular.

Birinci sofra: Sadrazam hazretleri, şeyhülislâm ve kazaskerlerin kıdemlilerinden sekiz adet efendiler,

İkinci sofra: Defterdar efendi ve mollalardan dokuz adet efendiler,

Üçüncü sofra: On adet molla efendiler,

Dördüncü sofra: Yine on adet molla efendiler oturdular. Çadır yanında olan molla efendilere de dört sofra konulup onar ve on ikişer adet efendiler oturdular.

sim sakaları

Yemek hizmetinde olan sim sakaları mücevvezeler ile leğen ve

48a

ibrik, çâşnigirler mücevveze ve üst ▸ kaftanlarıyla pervane gibi dönüp dururlardı.

Sofraların artanları molla efendilerin hizmetçilerine verilip

zülüflü baltacılar, şekerli şerbetler

yemek sırasında zülüflü baltacılar kâseler ile şekerli şerbetler, ba-

zılarına rütbelerine göre telâtin kırbalar ile yine şekerli şerbetler, daha aşağılarına ve çağrılıların hizmetçilerine gâvsâle (kösele) kırbalar ile ballı şerbetler verilip son mertebesine kadar ikram tamamlanınca herkesin safâsı artıp, beyt:

ballı şerbetler

Ayş [u] nûş ile gönül anma bugün ferdâyı
Ki demişlerdir atalar yarına sâhib vardır

Sözü uyarınca neşeler çok artıp yemekten sonra Eski Saray baltacıları kahve, gülsuyu ve buhur vermelerinden sonra ulemâ ve şeyhülislâm efendi mekanlarına gittiler, ▸ sadrazam hazretleri de otağlarına teşrif eylediler. 48b

Bu gece akşamdan sonra yatsı vaktine değin sadrazam otağı önünde bir kol çengi, çalarak oturanlara neş'e verip ayaktakilere fazlasıyla verdi rengi. Sonra şevketli padişahımızın otağ-ı hümâyûna geldikleri haberi duyulunca toplantının sıcaklığı dağılarak soğuyup sadrazam hazretleri dinlenme obasına gidip oturdu. Şevketli padişahımız da Adâlet Köşküne çıktıklarında cebeci, topçu ve Tersaneli taraflarından hazırlanan acaip ve garip fişekler atılıp saat dörde kadar düğün meydanı ateş denizine döndü. Havayî fişekler seyircilerin üzerlerine düştükçe ▸ bir kaçışma ve bir gülüşme olup hay huy ile meydan pür-velvele ve o kadar seyirlikler olmuştur ki anlatılmaz.

kol çengi

padişahın gelişi

49a havayi fişekler

Sonra şenlik bitiminde şevketli padişah hazretleri Tersane Bahçesi'ne ve sadrazam hazretleri otağına gidip herkes mekânlarına dönmüşlerdir.

Bu gece Tophâne tarafından gelip atılan fişeklerdir:

Tophâne tarafından atılan fişekler

Bin kadar fişek ile dahme, kırkar fişek ile 25 tabancalı, altı yüz kadar fişek ile çadır birlikte hurma ağacı, havayî fişek, üç yüz fişek ile servi ağacı, 300 kestâne fişeği, 2 havan fişeği, 1 çarh-ı felek fişeği, 3 bataluşka fişeği.

fişek ile dahme

hurma ağacı

servi ağacı, kestâne fişeği, havan fişeği

çarh-ı felek fişeği, bataluşka fişeği

Cebehâne tarafından gelip atılan fişeklerdir:

Cebehâne tarafından atılan fişekler

1 kale, 1 şadırvan, 1 dahme, ▸ 2 çadır, 2 çarh-ı felek, 2 kabak fişeği, 150 âsumânî, 2 tunç havan. 49b

kabak fişeği, âsumânî, tunç havan

(arka sayfalarda)
İkinci günün sonu. Okmeydanı'nda gece havai fişek gösterileri. Sultan III. Ahmed otağ-ı hümâyûnun yanına yapılan Adalet Kulesi'nden gösterileri izledi. Levnî'nin resmi. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 51b-52a. TSM A3593.

ÜÇÜNCÜ GÜNÜN ŞÖLENİ

17 Zilka'de (20 Eylül) Cuma; müderrisler Âsitane'ye gidiş

Bugün anılan ayın 17. Cuma olup bütün müderrisler davet olundu. Seheri sadrazam hazretleri Âsitane'ye gidip geldiklerinden sonra baş çadırda karar etti. Ön zokakları açılınca düğün meydanında mevcut olan seyirciler cünbüşe gelip, beyt:

Çâk etdi yine pîrehen gonca-i ra'nâ
Ta'tîr-i dimâğ etdi meded bûy-i amberi

deyip herkes seyrin tadına varmaya hazır ve güldürecek ve neşelendirecek oyunları beklemeye başladılar. Önce Bahçevan Kolu, nice nice yeni çıkma hünerler göstererek sağ ve solu neşelendirmekle

Bahçevan Kolu

50a

▸ ihsana mazhar oldu. O mecliste Ağrıboz Muhafızı İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa, defterdar efendi, Anadolu kazaskeri efendi, başmuhasebeci efendi, sadrazam hazretlerinin oğulları Mehmed Bey ve kethudaları Mehmed Ağa, hepsi bugün sadrazamın huzurunda hazır olmalarıyla Edirne Kolu da başlayıp türlü oyunlar gösterdi. Henüz fasıl tamam olmadan sadrazam hazretleri oba içine geldi. İbrahim Paşa gidip diğerleri seyre devam ettiler.

Edirne kolu

50b

Bu sırada saltanat sahibi şevketli padişah hazretleri ▸ Cuma namazını Kasımpaşa'da olan câmi-i kebirde kıldı. Seyirciler arasından heybet ve azamet ile önce sırıklı çavuşlar, sopalı hasekiler, ziynetli peykler, alaylı solaklar, mîrahûr ağalar, kapucular kethudası ve bostancıbaşı ağalar yürüyüp sonra haşmet ve ikbâl ile zamanın İskenderi padişah hazretleri, kükremiş arslan gibi saba gidişli atına binmiş sarıklarında bir yâdigâr sorguç mücevher var ki cümle âlem hayran olup ona bakar, sanki Mısır hazinesi müjdesine denk olacak kıymettedir ve cevherlerine ▸ güneş vurdukça peyderpey yalımı parlar. Kendileri de meydanda olanları seyrederek bu gibi heybet ve yiğitlik ile geçtiler.

Kasımpaşa'da cuma namazı

sırıklı çavuşlar, sopalı hasekiler

ziynetli peykler, alay-pîrâ alaylı solaklar,

bostancıbaşı ağalar

51a

Ardlarınca silahdar, çukadar, rikabdar, diğer Enderûn-ı hümâyûn ağaları, hazinedar, padişah musahibi ağalar ve daha sonra başkaca tabileriyle dârüssaade ağası hazretleri bu tarz ve bu göste-

riş ile geçtiler. İrfan sahipleri bu keyfiyete insaf gözüyle bakınca Ezelî Hakîm hazretlerini düşünüp yüce saltanata Tanrı'nın bağışı olan nimete şükrettiler, ◗ Osmanlı devletinin yüzüne ben (nişan) olmalarını diğer hakanların gıpta etmelerine sebep diye gösterdiler. Bu durumda her ne kadar suikast etseler, gerçi yanlış hareketler sebebi ile bazı infial meydana gelse de, yine sonra bütün çekemeyenleri baş eğerler, yerlerde sürünürler. Bu büyük cihan saltanatının diğer hakanlar üzerlerine büyüklüğünü göstererek ayakta kalacağı şüphesizdir. Özellikle düğün sırasında baş vezirlikte, vekalet makamında oturan padişah damadı devletli İbrahim Paşa hazretleri Aristo akıllı ve isabetli kararlar veren ◗ Âsaf'a benzeyen büyük vezir, hikmetli tavırlar ile birazcık mülahazayla zamanın hükümdarlarını ram eder, fakirlerin, zayıfların hâllerinin düzelmesini sağlarlardı, *hamd olsun, yine hamd olsun.*

51b

52a

Bu heybet ve gösteriş ile otağ-ı hümâyûna geldiklerinde sadrazam otağı önünde olan âhenkli toplantı dağılıp sadrazam hazretleri dinlenme çadırlarına gittiler, şevketli İslâm padişahı hazretleri de Adâlet Köşkü'ne geçerek ön tarafa çıkıp sünnet çocuklarının geçmesi ferman olundu. ◗

52b

Bugün Sûr emini efendi sünnet alayına katılmayıp ileriye tulumcular, sonra yüz elli nefer cerrah; artlarınca çocukların önlerinde cerrahbaşı, çocukların iki tarafına tayin olunan ortanın çorbacısı ve keçeli yeniçerileri yine mehterhânesi çalınarak alay ile düğün meydanını dolaşıp padişah huzuruna geldiklerinde cerrahbaşı yer öpüp geçip gittiler. Sünnet çadırı mahalline vardıklarında bugün 284 adet çocuk sünnet olunup sünnet çadırını lâlezâr eylediler.

sünnet alayı

284 çocuğun sünneti

Bundan sonra sadrazam hazretlerinin enderun ◗ ağalarına atlı ciridi ferman olundu. Meydan binicileri birbirlerine cirid vurup çevgan kullanmaya başladıklarında kanun üzere Sadr-ı âlî Kethudası Mehmed Ağa yine binili olarak padişah huzurunda ciridin bitimine kadar âdâba, usule uygun şekilde durduğundan halkını seven şevketli padişah hazretleri iltifâten bindikleri attan başka iki baş donanmış atlarını da getirtip aldılar.

53a

meydan binicileri, cirid

raks oğlanları

Daha sonra, önce gelen topçuların icadı olan tasvirden raks oğlanları ile köşklü araba ve birlikte küçük bir köşk içinde bir adam ayak üzere durup çöğür çalar. Ancak bağdaş kurup oturmuş gibi görünür. Oturduğu ▸ köşkün ne şekilde yürüdüğü belli değil. Böyle bir sanat etmişler ki bu köşk kendiliğinden yürür. Bir adam da oturmuş çöğür çalar, bu üslup üzere geçtiler.

çöğür çalmak

53b

tulumcular

Sonra tulumcular, içlerinden vakarlı bir ihtiyarı bir eşeğe bindirmişler, önünce kendileri de ikişer ikişer yürürler. Adı geçenin başında hasır kabadan sarık var, davul ve zurna çalarak ve iki tarafına selâm vererek alaylarını göstererek onlar da geçtiler.

canbaz kızı, canbazlar

Sonra bir canbaz kızı bazı oyunlar gösterdi. Pehlivan omuzu üstüne bir adamı aldıkdan sonra bir zincirli yayı çekti, iki adam

54a

kollarını birbirine sarıp bir adam da ▸ onların üzerine bindikten sonra adı geçen pehlivan, bu üç adet adamları omuzuna alıp fırıl fırıl döndü. Bir adam boyu sırığın ortasından yukarı ayak basacak yerleri olmakla üzerine binip seğirderek yürüdü ve bazı sanatlar da gösterdi. Sonra iki adet çemberin iç tarafına fırdolayı bıçaklar koymuş, hemen seğirdip bir defada ikisinin de içinden birden geçti.

Bir adam da bir topaç direği, başı üzerine alıp yürümek istedi, ancak başarılı olamadı. Bundan sonra ikindi vakti yakın olmakla çağrılı olan müderrisler, 230 adet ▸ ağır başlı efendiler olup hepsi örfler ve muvahhidî kürkler ile saat yediye kadar toplanıp beklediler, ancak konuklar için belirlenen ziyafet çadırının tahammülü olmadığından bir çadır daha konarak hepsi mertebelerine göre karar eylediler. Önce Eski Saray baltacıları tatlılar ve kahveler verdiler sonra yemek gelmek ferman olundu.

54b 230 müderris

Eski Saray baltacıları

Sadrazam hazretleri otağ-ı hümâyûn bitişiğinde olan obaya oturup Süleymaniye müderrislerinden dört nefer efendiler davet olundular ve obada olan sofraya sadrazam damadı Nişancı Mustafa Paşa, kazasker efendiler ile dört adet Süleymaniye müderrisi efendiler ▸ oturdular.

Süleymaniye müderrisleri

55a

Baş konuk obasında altı sofra kurulup baş sofraya defterdar efendi ve müderrislerden on adet efendiler oturup geri kalan beş sofraya onar ve on ikişer efendiler oturdular.

İkinci obaya on iki sofra kondu ve bu üslup üzere oturdular. Sofra artanları müderris efendilerin çukadarlarına verildi.

Bu sırada sim sakaları, çâşnigirler, zülüflüler ve Eski Saray baltacıları hizmet için koşuşturuyorlardı. Yemekten sonra bütün efendiler obaya varıp sadrazamın eteğini öperek mutlu olarak dönmeleriyle de kendi mekanlarına geçtiler.

Sonra şevketli yeryüzü padişahı hazretleri Tersane Bahçesi'ne ve sadrazam ◗ hazretleri otağlarına gidip akşam üzeri denizde olacak şenliği seyreymek için üç anbarlı kalyona gittiler, saat dörde dek büyük fişek şenlikleri olmuştur.

55b

üç anbarlı kalyon

Bu gece Cebehane tarafından gelip denizde atılan fişeklerdir

denizde atılan fişekler

Beş kuleli mükemmel kale 1, çadır 1, çarh-ı felek, bahrî 10, âsumânî 150, kabak 5, tunç havan 2.

Beş kuleli kale

Gümrükçü tarafından bir mavna üzerinde havayî ve bahrî fişekler, iki çadır fişekleri ve Frengî fişekler atılıp türlü türlü fişek şenlikleri olmuştur.

mavna üzerinde havayi ve bahri fişekler

Frengi fişek

(arka sayfalarda)
Üçüncü günün sonu.
Haliç'te Tersâne Bahçesi
önünde gece eğlenceleri,
çeşitli havaî ve bahrî fişek
gösterileri. Levnî'nin resmi.
Sûrnâme-i Vehbî,
y. 55b-56a. TSM A3593.

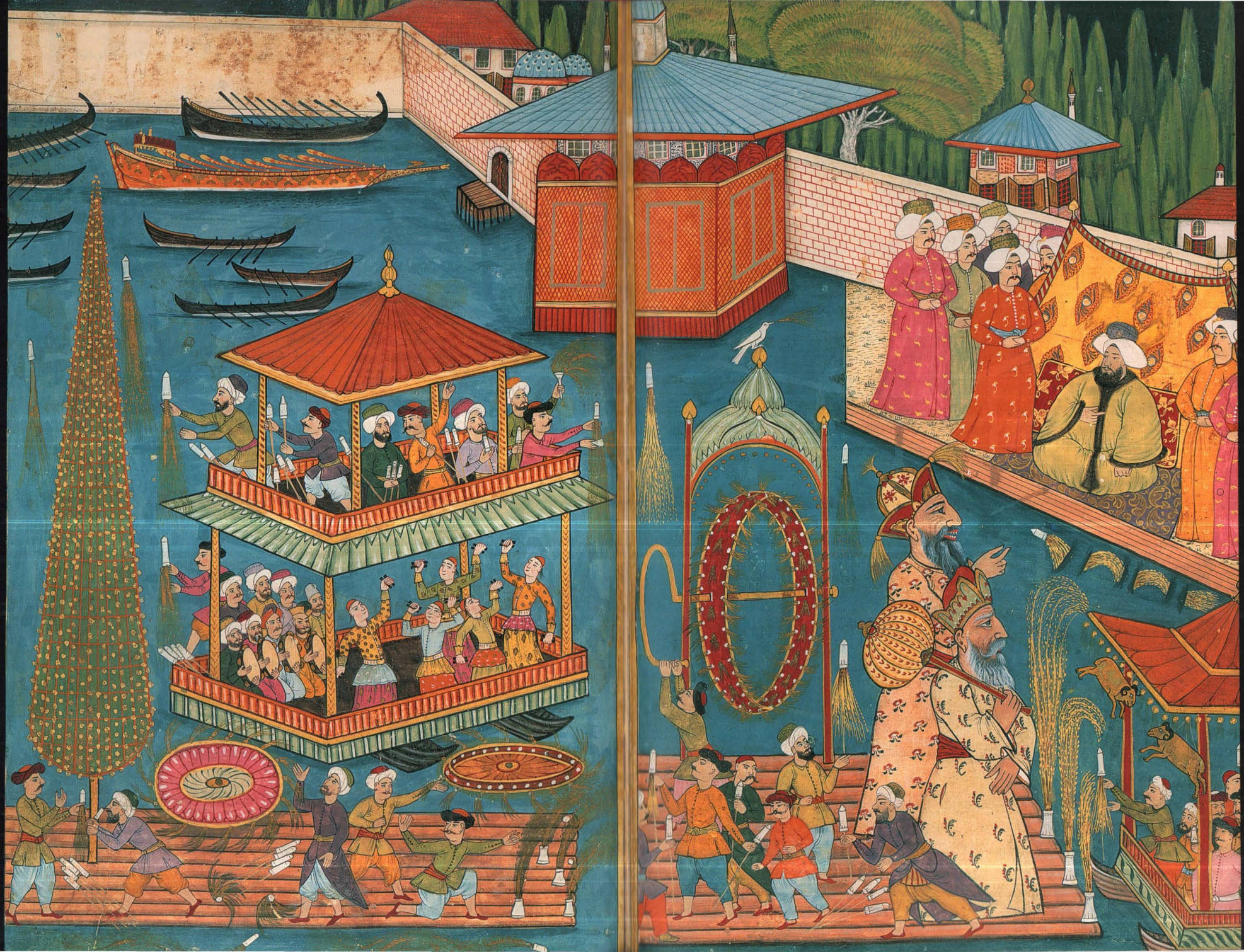

DÖRDÜNCÜ GÜN ŞÖLENİ

18 Zilka'de (21 Eylül) Cumartesi 56a

Bugün anılan ayın 18. Cumartesi ▸ olup İstanbul, Üsküdar, Galata, Eyüp, diğer sultan ve vezir camilerinin 38 adet şeyhleri, nakibüleşraf efendi ile 128 adet isimleri bilinen seyyidler, sultan ziyafetine davet olundular. Güneşin doğmasından sonra adet olduğu üzere nöbet kösleri çalınıp düğün meydanına nakledilen tekerlek üzere otuz adet gök gürültülü toplar atıldı, her birinin gülbângı düğün meydanını değil belki yerleri ve gökleri inil inil inledip insan vücudunu titretti.

sultan ve vezir camileri şeyhleri
nakibüleşraf, seyyidler
nöbet kösleri

top atışı

Sonra sadrazam hazretleri baş çadıra geldi ve otağının takımlarının sokakları açıldı. ▸ Daha önce hazırlanan oyunculardan ayıcılar ve maymuncular getirilip maymunlara perende attırıldı. Ayılar ile çingeneler güreştiler. Bu da güzel bir seyirlik oldu. Hatta kapu kethudalarından Çomar dedikleri şahıs da büyük bir ayı ile güreştirilip ihsana mazhar olmuştur.

56b
ayıcılar, maymuncular
ayı; çingene güreşi

Sonra maymunlar oynattırıldı. Bir maymunu o kadar eğitmişler ki adam gibi raks etmekte idi. Bir hayvanın bu derece eğitilebilmesi tuhaf karşılanmıştır.

maymun dansı

Bu sırada düğün için sadrazam huzuruna vezirlerden davet olunan Rakka Valisi Maktulzâde Ali Paşa hazretleri gelip sadrazamın eteğini öperek şereflendikten sonra meydanın ortasına ▸ cacimler döşenip okuyucu ve çalgıcılar oturarak güzel nağmeler çalmaya başladılar.

Rakka Valisi Maktulzâde Ali Paşa
57a
okuyucu ve çalgıcılar

Bu sırada meydanın ortasını fırdolayı keçeler ile Dergâh-ı âlî yeniçerileri kapladılar. Kul kethudası ağa da ayak üstü hizmet makamında herkese öncü idiler. Devletli sadrazam hazretleri aşırı merhametlerinden dolayı seyircilerin erkek ve kadınlarına karışılmamak üzere ferman buyurmalarıyla herkes istedikleri yerden seyrederler, adı geçene dua ederlerdi.

Dergâh-ı âlî yeniçerileri

Sonra şevketli, heybetli padişah hazretlerinin otağ-ı hümâyûna teşrifleri haberi gelince sadrazam; ▸ vezirler, vekiller ve seçkin memurlar ile padişah otağı bitişiğinde olan obaya geldi ve şevketli padişah hazretleri için Adâlet Köşkü'nün etekleri kaldırılarak

padişahın gelişi 57b

Okmeydanı'nda dördüncü gün eğlenceleri: Mısır zorbazlarından Hacı Şahin, sultanın maiyetindeki Hasan Ağa'yı kendine bağlayarak çemberden geçer. Bir başka Mısırlı başına ters koyduğu şamdanın üzerine koca bir küp yerleştirmiştir. Levni'nin resmi. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 60a, TSM A3593.

sünnet olacak çocukların geçişleri emredildi. Geçmiş günlerde olduğu üzere alayını düzüp meydanın ortasını dolaşarak padişah huzurundan geçtiler ve sünnet çadırına vardılar. Bugün 262 adet çocuk sünneti kabul etti, hiç birisi de korkup çekinmedi.

262 çocuğun sünneti

Mısır zorbazları

Sonra Mısır zorbazlarından biri omuzuna bir adam alıp gezdirdikden sonra ardına devrildikten sonra yardımcısını yerden alıp başı üzerine dolandırdı. ▸ Sonra diğer Arabın başı üzerine bir fes koyup tepesi üzerine ayakları havada oturdu ve tekrar bir Arabın omuzuna binip bir çenberi yukarıdan kendi vücuduna geçirdi. Sonra altındaki adamın meyanına geçtikten sonra, üzerinde Arap ardına devrilip çemberden geçmiştir.

58a

Sonra iki Arap ellerinde bir çember tutup sıçrayarak indi, geçti ve ellerine bir kılıç alıp anılan çemberden tekrar geçti. Sonra bir eşeğin ayaklarını bağlayıp eşeğin arkası üstüne yatarak eşek ile birlikte çenberden geçti. Sonra bir küçük çubuğun ucuna bir ip parçası ile bir çenber astı, ▸ bir ip parçasıyla bir adam da bir taraftan tuttu, anılan Arap sıçrayarak o çemberden de geçti. Sonra bu çemberin içine girerek arkası üstüne yattı ve Saray dilsizi Hasan Ağa'yı da çemberin içine alıp epey bir zaman yerde yuvarlandı. Bu, çok güzel bir seyirlik olup adıgeçen dilsize bir avuç altın bağışlandı.

58b

Saray dilsizi Hasan Ağa

Sonra dibi tablalı bir kargı mızrağı sivrisi başı üzerinde olmak üzere çok çok gezdirdi. Sonra bir Arabı kucağına aldı, birini de üzerine koyup davul çaldırdıkdan sonra başı üzerine bir meş'ale koyup oynamıştır. Sonra başı üzerine su ile dolu bir bardak ▸ koyup meydanı iki kere seğirderek dans eyledi. Bu hâlet ile bir Arabın omuzuna binip raks eyledi. Sonra anılan bardağı gözü üzerine koyup raks ederek yere yattı ve ayaklarını başına devirip nezaketle eli bardağa dokunmadan yere bıraktı. Sonra bir şamdanın başını tepesi üzerine ve tablasını yukarı getirip üzerine bir de küp koyarak bir Arabın omuzuna binip oynadı.

59a

padişahın gelişi

Bu sırada öğle vakti geçmekle şevketli, heybetli padişahımız otağı hümâyûna teşrif buyurduklarında devletli sadrazam hazretlerinin daima işi, velinimeti ▸ olan âlem padişahına sadakat ile hizmet ve halkın hayır dualarını almaktı. Çağrılı olan şeyhlerden 8 adet selâtin

59b

şeyhleriyle Yeni Camiin kurrâ şeyhi Mehmed Efendi'nin, bahtı açık şehzâdeler için hayır dua etmesiyle derhâl kutlu kalemleriyle rikâb-ı hümâyûna bir telhis yazarak şeyh efendilerin hayır dualarının ödüllendirilmesini teşvik ettiler. Bundan başka bizzat tabiatları halka lütuf ve keremde bulunmaya düşkün ve alışık olduğundan ufak bir bahane ile iyilik etme yolunu bulurdu. Yukarıda anılan Rakka Valisi ◗ Ali Paşa'nın görev yeri çok uzaklarda olduğundan kutlama günü diğer vezirler ile padişahın etek öpme törenine gelip erişememiş ve o mutluluğa nail olamayıp mahrum kalmıştı. Bundan dolayı telhis altında onun da anılan şeyhler ile padişahın eteğini öpme mutluluğuna mazhar olmalarını dilemişler ve istekleri kabul edilip buna izin verilince ilk başka mutlulukla kendileri, artlarından adı geçen Vezir Ali Paşa hazretleri, sonra yollarınca şeyh efendiler, baş çadır altında rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp dua ve övgülerden sonra ◗ yine anılan obaya dönüldü. Şeyh efendiler konuk çadırına varıp kaldılar.

Yeni Cami kurrâ Şeyhi Mehmed Efendi

60a

Vezir Ali Paşa

60b

Şevketli, gösterişli İskender heybetli padişah hazretleri de Adâlet Köşküne çıkarak seyre başladıklarında Mısır zorbazı iki ellerini, iki ayaklarını ve iki gözlerini bağlayarak bir sepetin içine koyup sepetin ağzını da sağlamca dikdiklerinden başka anılan sepeti bir peştemala sardılar. Otağ-ı hümâyûn önünde düğün meydanına karşı karşıya dörder sütun kondu, birer iskele yapılıp birbirine türlü türlü büyük âletler bağlandı, üzerinde iki adet küçük kalyonun içlerine birer adam ◗ girip ipler ile çekildi. Birbirlerine yakın olduklarında fişek toplarıyla ceng edip hayli güzel seyirlik sergilediler.

Adâlet Köşkü; Mısır zorbazı

61a

kalyon cengi

Anılan sütunların birine zorbazın konduğu sepeti bir ipe bağlayıp makara ile sütun tepesine bir kulaç kalıncaya kadar çektiler. O yere vardığında sepet bir peştemala sarılı ve ağzı dikili ve sepet içinde kendinin elleri, ayakları ve gözleri bağlı... Böyle olduğu hâlde onu gördüler, peştemal sepetten çözüldü, sepetin ağzı açıldı ve Arap dışarı çıkıp sütuna sarılıp durdu, sepet içinden kahve ibriği çıkardı ve fincana ◗ koyup içti.

sepetteki Arap

61b

Fincan ile ibriği anılan sepetin içine bıraktıktan sonra kendisi sütunun tepesine çıkıp bir mikdar durdu, sonra sütunun tepesinden iskeleye dek başı aşağı ayakları yukarı sütuna sarılıp sıyrı-

larak indi. Sadrazamın huzuruna götürülüp hem kendine ve hem yetenekli yardımcılarına hil'at giydirildi ve hediye verildi.

ip canbazı

Bu sırada ipte bir canbaz bol bol takla atmakta idi. İkindi vakti de girdiğinden sadrazam hazretleri vezirler ile ziyafet obasına gelip yemek döşendi;

Ayasofya Şeyhi Süleyman Efendi 62a
Sultan Ahmed Camii Şeyhi İspirizâde Efendi,
Süleymaniye Şeyhi Süleyman Efendi
Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa

Birinci sofra: Sadrazam hazretleri, Rakka Valisi Ali Paşa, nakibüleşraf ◗ efendi, Ayasofya Şeyhi Süleyman Efendi, Sultan Ahmed Camii Şeyhi İspirîzâde Efendi, Süleymaniye Şeyhi Süleyman Efendi ve Sultan Bayezid Şeyhi efendi oturdular.

İkinci sofra: Ağrıboz Muhafızı Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa, Sultan Mehmed Camii Şeyhi efendi, Sultan Selim Camii Şeyhi efendi ve Şehzâde Camii Şeyhi efendi ve Eyüp Camii Şeyhi efendi, Yeni Cami Şeyhi efendi ve Tophâne Camii Şeyhi efendi oturdular.

Üçüncü sofra: Defterdar Efendi ve dokuz adet şeyh efendiler oturdular.

62b

Dördüncü sofra: Yine on adet şeyh ◗ efendiler oturdular.

seyyidler

Diğer konuk çadırında iki ve dört sofra döşenerek seyyidlere orada yemek verilip ikramda bulunuldu. Sofra artanları şeyhlerin ve seyyidlerin tabilerine verildi.

sim sakaları, çâşnigirler

Bu sırada sim sakaları ve çâşnigirler divanî giysileriyle, bir an olsun görevli oldukları hizmetlerinde vakit kaybetmeyip zülüflüler çeşit çeşit şekerli şerbetler ile kâseleri doldurup vezirleri ve çağrılı konukların namlı ve itibarlı olanlarını şerbete kandırdılar. Orta rağbette olanların da yine şekerli şerbetler ile telâtin kırbaları dolu ve damlaları inci taneleri gibi doldurarak onlara sundular.

şerbet

telâtin kırba

köşele kırba 63a

gülsuyu

Diğerlerine de köşele kırbalarda ◗ ballı şerbetler ile ikramda bulunuldu. Yemekten sonra Eski Saray baltacılarının işleri gülsuyu ile yüzlere zindelik ve buhur ile dimağlara huzur vermek olup konukların yanlarından bunlar bir an yüz çevirmediler, beyt:

İnhirâf etme sakın bir işe me'mûr olasın,
Ki sever ehl-i kerem mukdim-i sâbit-kademi

sözünü kabul etmeleriyle bütün hizmetlerini eksiksiz, özen ile ye-

rine getirirler idi. Zira tüm ikram son bulup çağrılı olan şeyh efendiler, nakibüleşraf efendi ve seyyidler mekanlarına yular çevirip sadrazam hazretleri vezirler ile ◗ otağlarına geldiklerinde kendi taraflarından Rakka Valisi Ali Paşa hazretlerine, Silahdar İbrahim Paşa'ya ve kendi damatları olan Nişancı Mustafa Paşa'ya ikramen birer ferâce samur kürk ihsan buyurdular. Bu sırada padişah hazretleri tarafından sadrazam hazretlerine eskiden olmadığı halde sırf tarafına olan itibar ve sevgilerinden dolayı, diğerlerinden seçkin tutmak için ve ikram kastıyla birinci mîrahûr ağa ile bir donanmış saba yürüyüşlü bir at, sırf övünç sebebi olması için ihsân buyurulunca sadrazam hazretleri beş on adım yerden anılan atı ◗ karşıladı ve üzengisine üç kere yüz sürdükten sonra sevinçlerinden dolayı üzerine binip otağ meydanını birkaç kere dolaştılar. Sonra mîrahûr ağaya tatlı ve kahve ikramından sonra bir samur kürk giydirdi, hâsahûr halifesine ve birlikte gelen 26 adet hademeye birer giysi bağışladılar.

63b

samur kürk ihsanı

64a

Akşam olunca şevketli, kudretli, heybetli padişahımız otağ-ı hümâyûna teşrif buyurmayıp Tersane Bahçesi'nden seyretmek için denizde fişek şenliği ferman buyurmalarıyla sadrazam hazretleri de üçanbarlı kalyona geldi. Bu gece büyük şenlikler ◗ ve gönül açıcı seyirlikler olmuştur ki anlatılması mümkün değildir.

denizde fişek şenliği

64b

Cebehâne tarafından gelip denizde atılan fişeklerdir

Servi 10, mühr-i Süleyman 10, çerâğ-ı mahtâb 8, hârgâh 10, kırk kandilli fener 4, cebel-i çerâğ olmak üzere mâh-temâyî 4, nar ağacı 1, ayva ağacı 1, tunç havan 2, havayî 15.

deniz tarafından atılan fişekler

servi, mühr-i Süleyman, çerâğ-ı mahtab, hârgâh

kırk kandilli fener, cebel-i çerâğ, mâh-temâyî

nar ağacı, ayva ağacı, tunç havan, havayî

Tophâne tarafından gelip atılan

İki direkli çadır 1, servi 1, çarh-ı felek 2, havan 4, âsumânî 100, fener 1.

çarh-ı felek, âsumânî

Gümrükçü tarafından bir mavna üzerinde bir garip heykel suret vakit vakit bir heybetli ses verip üstünde havada iki koç birbirleriyle döğüşüp sonra birkaç cadı peyda olup havaya çıktı. Bu suretin ◗ önüne gelip temenna eyledi. Ve bazı bazı şenlikler de eyledi.

mavna üzerinde bir garip heykel

65a

Denizde ise seyrandan seyircilerin kayıkları hepsine tercih olunurdu.

seyirci kayıklar

(arka sayfalarda)
Dördüncü günün sonu. Haliç'te Tersâne Bahçesi önünde gece eğlenceleri, çeşitli havai ve bahrî fişek gösterileri. Sultân ikî şehzâdesiyle birlikte Aynalıkavak Sarayı'ndan eğlenceleri izledi. Levnî'nin resmi.
***Sûrnâme-i Vehbî*, y. 62b-63a. TSM A3593.**

BEŞİNCİ GÜN ŞÖLENİ

19 Zilka'de (22 Eylül) Pazar

Bugün, anılan ayın 19. Pazar olup imamlar ve hatipler çağrıldılar. Adet olduğu üzere sabahleyin tulumcular padişah otağının önün süpürdüler. Nöbet kösleri âşık sinesi gibi döğülüp gümbürtüsü âleme velvele vermeye başladı. Sadrazam hazretlerinin otağı önünde sokakları açılıp, beyt:

Açıldı sîne-i dilber açılsun âşıkın gönlü,
Kapandı bâb-ı gam çeşm-i adû-veş müjdeler olsun

65b

anlamınca ▸ yine düğüne katılanların sevinçleri artmaya başladı.

Edirne Kolu, tasbaz

Önce Edirne Kolu fasl edip sonra bir tasbaz oynadı. Bu sırada şevketli padişahımız otağ-ı hümâyûna teşrif buyurmakla devletli sadrazam hazretleri ve diğer vezirler dinlenme obasına gelip oturdular. Şevketli padişah hazretleri de Adâlet Köşkü'ne çıktıklarında sünnet alayı geçmesi buyuruldu, geçen gün gibi mehterhânesini çalarak meydanı dolaşıp padişah huzurundan geçerek çadıra vardılar. Bugün 228 masum çocuk sünnet olunup çadırın içini baştan başa süslediler.

Mısır zorbazı 66a

▸ Sonra Mısır zorbazı bazı hünerler gösterip ip üzerinde canbaz bol bol gösteri yaptıktan sonra 32 adet tiryakî geldi. Meydanda dörder dörder tiryakî koşusu yaparak birbirini geçmeleriyle

tiryaki koşusu

geçilenler çok kederlenip halka eğri eğri nazar ederler idi. Sonra padişah huzurunda oturdular. Sadrazam hazretleri silahdarıyla bir etek para gönderip üzerlerine saçtıklarında kanadı kırık aç karga tane devşirir gibi saldırdılar, afyonu geçmiş para keyfi kısmen afyon çeşnisini getirecek zamanda çevrelerinden kestâne fi-

66b

şeğine ateş verilince ▸ o da gidip,

"Bre meded yandık ve tutuştuk" diye feryatları padişahın tabiatına gayet hoş gelmiştir. Yine oturup kahveler verildi. İçip kaybettikleri keyiflerini tekrar bulmaya çalıştıkları sırada yine habersizce

ayılar, maymunlar, yılanlar

ayılar, maymunlar ve yılanlar koyverilip tekrar fişekler atıldı, beyt:

(karşı sayfada)
Beşinci gün eğlenceleri: Kahve içip çubuk tüttürerek gelen tiryakilere Sadrazam para dağıtır. Uyuşturucu satıcısı gibi giyinen yılancılar sepetlerini açınca yılanlar sepetten fırladılar. Tiryakiler kaçıştılar. Levnî'nin resmi. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 67a. TSM A3593.

Kederin def' edelim bârî şu derdin der iken,
Geldi bir gûne dahi oldu belâ üzere belâ

deyip kiminin ayı, kiminin maymun, kiminin yılan ve kiminin fişek nefret ettikleri şeyler olup rüyalarında bile gördüklerinde hayra yormazlar iken bunu gerçekten gördüklerinde kimi pabuç,
67a kimi ▸ sarık, kimi koynundan ağzı eğri ve kapağı açık cüzdan düşürüp gönülleri kırılmış ve korkularından yüzleri kireç gibi olup dilleri kekeme olup konuşmaları bozulmuş, kendilerine gülenlere eğri eğri bakıp benizlerinde kandan eser kalmayıp bir ürküntü olmuştur ki, anlatılamaz. Hele ne hâl ise nice türlü gönül almalarla bunlar sakinleşip içlerinden biri şehnâme söyledi. Sonra yılancı gelip yılanlar oynatıp parmağını ve burnunu ısırttığından başka bir küçük kertenkeleyi ağzına alıp bol bol korkutucu oyunlar etmiştir. Sonra yine tiryakîler toplanıp defalarca fişek rengi
67b ile ▸ korkutulup oynamışlardır.

Bahçevan Kolu. Edirne Kolu

Sonra izin verilip gittiklerinden sonra Bahçevan ve Edirne Kolları seyir obası önünde bol bol fasıl geçip ikindi vakti yakın olduğundan yemek gelmesi ferman edildi, çağrılı olan selâtin ve vezir camilerinin imam ve hatipleri için ziyafet çadırına sofralar kuruldu.

Birinci sofra: Defterdar efendi ve dokuz adet hatib efendiler,

İkinci sofra: On adet hatib efendiler,

Üçüncü sofra: On adet imam ve hatip efendiler oturup çadır yanında olan efendilere de dört adet sofra döşendi. Yine yemek sı-
68a rasında ▸ zülüflüler şerbet dağıttılar, sim sakaları ve çâşnigirler mücevveze ve üst kaftanlarıyla hizmet ettiler. Eski Saray baltacıları kahve, gülsuyu ve buhur hizmetlerinde gayret gösterip yemekten sonra imam ve hatib efendiler obaya davet edilerek sadrazamın eteğini öptükten sonra herkes kendi yerlerine döndüler.

Sonra sadrazam hazretleri vezirlerin maiyetleriyle kendi çadırlarına dönüp yemeği orada yediler.

Daha sonra şevketli padişahımız Tersane Bahçesi'ne geldi, akşamdan sonra yine otağ-ı hümâyûna gelip saat üç buçuğa kadar
68b cebeci, topçu ve Tersaneli ▸ ocakları taraflarından hazırlanan seç-

kin ve nadir türlü türlü fişekler atılıp bir mertebe şenlik ve eğlence olmuştur ki anlatılması mümkün değildir. Şevketli padişahımız çok hoşlandığından ocakları zâbıtanlarına nefis altınlar ihsan buyurmuşlardır. Sonra herkes mekânlarına gittiler.

Tophâne tarafından atılan fişekler

Bu gece Tophâne tarafından gelip atılan fişeklerdir:

Dahme 1, çarh-ı felek 2, âsumânî 100, Tophâneli 20, humbara 20, kestâne 20.

Cebehâneden gelen fişekler

hil'atlı tahta köle

Cebehâneden gelen fişeklerdir

Yuvarlak çadır, hil'atlı tahta köle 1, çadır 1, şadırvan 1, kale 1, dahme 1, koç 1, âsumânî 150, tunç havan 2.

(arka sayfalarda)
Beşinci gün ulemaya adamlarına ziyafet verildi. Birinci sofrada Defterdar ile dokuz ulema otur du. Levnî'nin resmi. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 68b-69a. TSM A3593.

ALTINCI GÜN ŞÖLENİ

20 Zilka'de (23 Eylül) Pazartesi 69a

▸ Bugün, anılan ayın 20. Pazartesi olup sipahi, silahdar, dört bölük ağalar ve katibleri, zâbıtanı, çavuşları, mukabeleci ve halifeleri davet olundular. Saat beşi geçerek sadrazam ve diğer vezirler hüner sahiplerini seyre özgü olan nişimen obaya teşrif eylediklerinde Edirne Kolu mükemmel fasl edip canbaz oynar iken yeryüzünün şevketli padişahı hazretleri de otağ-ı hümâyûna teşrif buyurdular. Derhâl otağın sokakları açılıp sünnet oğlanları, önceki günlerde olduğu gibi alaylarını düzüp yürümeye ▸ gücü olanların baba ve anneleri sünnet çadırı önünde dönmelerini bekler, yürümeye gücü yetmeyen çocukları baba, anne ve yakınları kucaklarına alıp alay ile padişah huzurundan geçerlerdi.

Edirne Kolu, canbazlar

69b

Bu üslup üzere bugün de mehterhânesini çalarak meydanı dolaşıp Adâlet Köşkü karşısına geldiklerinde cerrahbaşı yer öpüp geçerler. Çadıra vardıklarında şerbetler içerler. Her gün Sûr emini efendi tarafından birer kavanoz gülbeşeker verilip sünnet sırasında ağızlarına çaldıkça tatlı ile acıyı o vakitte seçerler.

cerrahbaşı

gülbeşeker

sünnetten kaçanlar 70a

Bazıları giysilerini alıp sünnet olmadan kaçarlar. ▸ Kimi de oğlan yerine kız getirip giysilerini giydirip sünnet çadırında cerrah kısaca alacık âleti kısa bulunca durum anlaşılır, gizli kalması da mümkün olmayınca sahipleri utanıp kalmaya tahammülleri olmamakla çadırdan taban getirip göçerlerdi. Hele sûr-ı hümâyûn olduğu için seyran çok.

277 çocuğun sünneti

Bugün de sünnet alayı 277 adet çocuk olmak üzere geçip sünnet edildiler.

Sonra esnaf alayı geçişine bugün başlanılması ferman olunup hepsi de hazır olduğundan Kağıthâne yolundan Yeniçeri ordusundan beri otağ-ı hümâyûnun sol ▸ tarafından gelip padişah huzurundan geçmeye başladılar. Âdet olduğu üzere önce çiftçi yürüyüp her bir sınıf için maiyetleriyle bir yeni çıkma maskaralığa dair gösterilerinin önce yapılması buyurulduğundan çiftçi, ekmekçi ve yamaklarıyla iki başlı bir tiryakî tasvirinin yanında bir kimse, başında şişe ile dans ederek geçip, beyt:

Kağıthâne yolu

70b

çiftçi, ekmekçi

Altıncı gün esnaf geçidi başladı. Mutad olduğu gibi önce çiftçiler yürüdüler. Bir çocuk deve üstünde Kur'an okuyordu. Arkada bir ekmekçi, katırların üzerine kurduğu bir fırında ekmek pişirdi. Levnî'nin resmi.
Sûrnâme-i Vehbî, y. 72a, TSM A3593.

Sirişkim tohmunu saçdım murâdım hâsıl almakdır
Visâli hirmeninden dilrübânın ger savulmazsa

deyip iki tarafa buğday saçan ve meydanda olanlara işte ekin biçer kürek işaretini göstererek geçtiklerinde artlarında bir deve üstünde mahfel ▸ içinde bir çocuk Kur'an okuyarak geçtiklerinde, meydanda bulunan yaşlı ve genç, erkek ve kadın içlerinden Yüce Dergâh'a yönelip göklere doğru bakarak, beyt:

Kur'an okuyan çocuk 71a

Câmi'u'l-Kur'ân Zi'n-nûreyn aşkına,
Âlini mesrûr sûr-ı hûr-ı firdevs ede Hak

temennisini içlerinden geçirdiler ve birlikte padişah huzuruna, esnafa denk ve layık olmak üzere armağan arz ettiler.

ekmekçiler ve somuncuların yürüyüşü

Sonra ekmekçiler ve somuncular yürüyüp önlerince bakırdan bir sini üzerinde konmuş her biri hindistancevizi kadar otuz parça afyon bir oturuşta bir kimse yiyip yutar ve türlü türlü oyunlar göstererek ▸ geçip, beyt:

71b

Şevket ü iclâl ve hürmet ü ömr-i sermed hem-çünân
İzzetin artsun şehâ destinde nâsın hem-çünân

deyip âlem padişahının günden güne şeref ve izzetleri artmakla yeryüzünde diğer şahlar üzerine galip ve önder olmalarını dileyerek geçip padişah huzuruna vardıklarında İstanbul ekmekçilerinin hediyeleri:

ekmekçilerin hediyeleri

Bir gümüş şamdan 395 guruş, bir gümüş tepsi 443 guruş, bir gümüş buhurdân 123 guruş, bir gümüş gülâbdân 64 guruş, bir gümüş makas 120 guruş, yine bir gümüş şamdan 395 guruş, yine bir gümüş tepsi 448 guruş.

somuncuların hediyeleri

İstanbul somuncularının hediyeleri

Bursa yastığı 8 çift, bir gümüş gülâbdân 70 guruş, bir gümüş buhurdân 97 guruş, ▸ bir gümüş küçük tepsi 121,5 guruş.

72a

Ekmekçiler ve somuncular yamaklarıyla ve önlerince yayaları,

sonra atlıları bir araba içinde sanatlarını icra ederek padişah huzurunda anlatıldığı üzere hediyelerini arz eylediklerinde kapucular kethudası ağa sof ferâce ve Selimî, çavuşbaşı ağa da sof ferâce ve Selimî ile ve kapucular keçeler ile obanın sağ tarafından yola kadar dizilip dururlardı.

esnaf hediyeleri

Esnaf hediyelerini arz eylediklerinde kapucular kethudası ağa, peşkeşçi ve kapuculardan bir iki nefer de peşkeşini alır. Kethudaları atlarından ▸ indirilip getirdikleri hediyelerinin kaimeleri alınıp huzûr-ı hümâyûna arz ve kethudalarına Sûr Emini Hacı Halil Efendi mücevveze ile kapucular kethudasıyla birlikte huzûr-ı hümâyûnda yer öptürüp, çıkın ile hediyeleri Sûr emini eliyle kethudalarına teslim olunup geçerler idi.

peşkeşçi ve kapucular

72b

Sûr Emini Hacı Halil Efendi

Yukarıda anılan ekmekçi ve somuncu kethudaları da gereken töreni yapıp geçtikten sonra, artlarınca koyun kasapları yamaklarıyla yürüyüp önlerinde kısa boylu bir oğlan ile kız tasvirleri raks ederler iken boyları kâh gâyet uzun ve kâh gâyet kısa olur. ▸ Bu oyundan sonra otuz kırk baş boynuzlu, yaldızlı, kemer kuşaklı ve beli hançerli koyunlar ile beyt:

kasapların yürüyüşü

73a

Yâre arz et hâlini bildir ana ahvâlini
İster âzâd eylesün isterse kurbân eylesün

deyip iki sıra yeniçeri kıyafetli yaya ve çobanları kavallarını çalarak padişah huzuruna vardıklarında koyun kasaplarının hediyeleri:

çobanların geçişi

koyun kasaplarının hediyeleri

Bir gümüş leğen 368 guruş, bir gümüş ibrik 233 guruş, bir gümüş maşrapa 101 guruş, bir gümüş buhurdân 136 guruş, bir gümüş sini 1306 guruş.

Zikr olunduğu ▸ şekilde teslim ve kethudaları Sûr emini efendi ve kapucular kethudası ağa maiyetleriyle padişah huzuruna yaya olarak gelip yer öperek bahşişlerini alıp geçmiştir.

73b

Sonra sığır kasapları da yürüyüp önlerinde iki yüzlü bir musavver adam başında bir ayna ve köseleden giysiler ile raks ederek yaya ve atlılarıyla, beyt:

sığır kasaplarının geçişi

Bend-i zülfünde gönül nâzır nigâh-ı fitneye
Der-kemend olmuş gibi bir tîğ-ı hünhâre bakar

sözü uyarınca bunlar da hünerlerini göstererek padişah huzuruna geldiklerinde İstanbul sığır kasaplarının hediyeleri:

sığır kasaplarının hediyeleri

Bir gülâbdan gümüş buhurdân 283 guruş, bir gümüş leğen-ibrik 407 guruş, ◗ bir gümüş sini 1037 guruş, bir gümüş şamdan.

74a

Yazıldığı gibi bunlar da hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra yağ mumcuları yürüyüp başlarında pamuktan yumaklar ile on kadar adamın birisi ucûbe kıyafet ile bir hayvana binip önünde alaca mumlar ve sancaklar ile çeşit çeşit oyunlar ederek padişah huzuruna varıp, beyt:

yağ mumcularının geçişi

Şem'a yakup dilde dâğım penbesin kıldım fitîl
Hiç sevinmez ger döğünse iç yağım yanar tenim

sözü uyarınca sanatlarını gösterip huzura sunulmak üzere İstanbul mumcularının hediyeleri:

İstanbul mumcularının hediyeleri

Bir gümüş şamdan, makas ve buhurlar 1200 guruş.

◗ Anlatıldığı üzere hazırladıkları hediyelerini teslim edip geçtiler.

74b

Sonra debbağlar yürüyüp giysileri ve başlarında külâhları türlü türlü meşinden bir alay kimseler raks ederek beyt:

debbağların geçişi

Dedim cisminde mû yok diye çok çok güft ü gû oldu,
Dedi kudret debâğat eylemiş hiç kıl u kâl olmaz

sözünce derilerin temizlenmesinde ustalıklarını ve alaylarını gösterip padişah huzuruna vardıklarında İstanbul debbağlarının hediyeleri:

İstanbul debbağlarının hediyeleri

Bir gümüş leğen-ibrik 500 guruş, bir gümüş sini 1000 guruş, iki gümüş şamdan 270 guruş, renkli sahtiyan 23 guruş.

Bu ◗ şekilde bunlar da hediyelerini verip ve alayların gösterip geçtiler.

75a

Sonra berberler yürüyüp önlerinde bir alaca uzun musavver adam ve kucağında iki musavver kimse ile oynayarak alaylarını

(karşı sayfada)
Sığır kasapları süslü ineklerle ve dev bir kuklayla geldiler. Artları sıra şiş kebap pişirerek geçen aşçılar yürüdüler. Onların peşinden sığır derisinden yapılan eşyaları taşıyan debbağlar geçtiler. Levnî'nin resmi.
***Sûrâme-i Vehbî*, y. 74a, TSM A3593.**

berberlerin geçişi

gösterip usulünce dükkân içinde adam tıraş eder gibi yapardı. Seyircilerden birinin meğer tıraştan gözü korkmakla diğerlerini de uyarmak için beyt:

Sakın bîçâre teslim-i ser etme her cüvânâna
Ki zira tâze berberler tıraşile mukayyeddir

deyip tıraştan habersiz olanları uyardı. Bunlar da sanatlarını icra

75b

İstanbul berberlerinin hediyeleri

ederek geçip padişah huzuruna vardıklarında ▸ İstanbul berberlerinin hediyeleri:

Bir gümüş leğen 500 guruş, bir gümüş sitil 200 guruş, bir sırmalı peşkir, makrame 200 guruş, bir sırmalı göz boğça.

Bu şekilde hediyelerini teslim edip geçtiler.

saraçların geçişi

Sonra saraçlar yürüyüp önlerinde köşk içinde file binmiş bir Acem çocuğu otuz yaya adamlarıyla oynayarak bir sırık başına bir mum sofrasıyla iki matara asmışlar, seyircilerden bir gözü yaşlı görünce beyt:

İki çeşmim dolu âbile durur çün matara
Ger kaçan dökse yaşın benzedir eller matara

76a

deyip ▸ çok çok ağladı. Sonra süvarileri yürüyüp kethudalarının önünde kırmızı kâğıttan şebkülâhlı, cebeli ve ellerinde kâğıttan

kâğıttan gürzler taşıyan çocuklar

gürzler otuz kırk adet çocuk, padişah huzurunda çok çok oynayarak sevinç gösterileri yaptılar. Ve bir fil resminde suret üzerinde bir küçük köşk içinde bir oğlan oturup sırma işleri işleyip çevresine sırma işlenmiş at takıları asılmış idi, yine muhabbetle bağlanmış olanlardan biri görünce beyt:

Etme teslim-i ser esb-i dili sarrâca kim
Dilberi dizgin ursa âdeme gem gövdirir

76b

İstanbul saraçlarının hediyeleri

deyip aşka ▸ yeni heveslenenleri uyarırdı. Bu üslup ile alaylarını gösterip padişah huzuruna vardıklarında İstanbul saraçlarının hediyeleri:

Bir gümüş leğen-ibrik 600 guruş, bir gümüş şamdan 150 guruş, bir gümüş kemer eyer takımı safî 500 guruş, bir gümüş gülâbdân 105 guruş, bir gümüş çiçek bardağı 200 guruş, bir gümüş tepsi 500 guruş.

Bu şekilde hediyelerini teslim edip geçtiler.

Daha sonra paçacılar yürüyüp önlerinde köşk içinde kız suretinde bir oğlan raks ederek geçince, beyt: paçacıların geçişi

Karalık gördü ◗ ruh-ı yârda gönül hat sandı 77a
Bilmedi âh çeker sûzu anı ütülemiş

sözü uyarınca bu da sanatını göstererek padişah önüne vararak;

Bir fağfûr tabaklı gümüş buhurdân, bir billur tabaklı gümüş gülâbdân, bir gümüş hoşaf tası 98,5 guruş. paçacıların hediyeleri

Bu şekilde bunlar da hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra Eski Bedestenliler yürüdüler. Önce binicileri, arkasından bir fil sureti üzerinde kubbelice ve küçükçe köşk içinde Acem giysileriyle bir oğlan ve önünde 6 adet Acem giysileriyle maskara adamlar ve dellâllar müzayede ederek geçtiler. Beyt: Eski Bedestenlilerin geçişi

Gördüm metâ'-ı ◗ hüsnünü vermiş müzâyede 77b
Versem yetişmez nakd-i sirişkim çi fâ'ide

sözünce dellâllara beş dahi der bulunmadı. Sonra tahtırevan gibi bir şeyin içi ve dışı gümüş âletler ile süslenmiş ve bezenmiş, ardınca bedesten kethudası perişanî ile padişah huzuruna vardıklarında Eski Bedestenlilerin hediyeleri: Eski Bedestenlilerin hediyeleri

13 adet zümrüt orta ve küçük elmas ile sülenmiş iki paftalı nevzuhur murassa kuşak 1 adet, şeşhane fağfûr hoşaf kâsesi ve tabak 2 çift, nevzuhur telli Hıtayî donluk 3, Frengî atlas donluk 3, Engürüs çukası donluk 3 adet.

Bu şekilde hediyelerini ◗ arz ettiler. Sadrazamın huzurunda kethudalarına hil'at giydirilip padişah huzurunda yer öptürülerek padişah bahşişlerini Sûr emini efendi eliyle alıp geçmişlerdir. 78a

Ve her esnafın yamakları beraber geçip, geçişleri bittiğinde mehterhâneleri çalınırdı.

Sonra adı geçen esnafa konuk çadırında sofralar döşendi. Her sınıfın kethudaları ve onar kadar ihtiyarları oturup büyük sofra kurulmuştur. Bunlara da sim sakaları ve çâşnigirler mücevvezeler ile hizmet ettiler. Yemek sırasında kırbalar ile şerbetler verildi. Yemekten sonra alaylarını bozup mekânlarına gittiler.

78b üç vezirin düğün hediyeleri

Bugün Emin Mehmed Ağa kapu kethudası olduğu ◗ üç vezirin düğün hediyelerini padişah huzuruna arz edip telhisci ağa ile dârüssaade ağasına teslim etti, kapu kethudasına hil'at giydirildi.

Esnaf alaylarının geçişinden sonra kârgâh üzere canbaz bol bol oyunlar gösterdikten sonra her bir ayağına sivrileri biri birine doğru ikişer kılıç bağlayıp yukarıda olan ipte dolaştı. Bundan sonra zikri geçen otuz yedi arşın büyük sütun ki, düğün meydanına dikilmişti, içi çil akçe ile dolu bir gümüş maşrapa hazırlanıp bu sütunun tepesine,

79a Tersane esirleri

"Ayâ bunu ne çeşit âzâde örümcek gibi tırmanıp asar" ◗ diye gözler açıldığında Tersane esirlerinden hüner sahibi ve hidayete ermiş biri, bir defa sütuna bakıp,

"Ferman buyurulur ise bu fakirden dahi kalsın bir eser" deyip sütunun üstüne yavaş yavaş çıktı, tepesine ulaştığında yukarıdan bir ip sarkıtıp aşağıdan o ipe maşrapayı bağlayıp yukarıya çekip sütunun tepesine konan yaldızlı tasın alemine astığında beyt:

Bir nihâl-i serv-kâmet hûb-sûret dilrübâ
Aşk edip meydana geldi başına gül takdılar

deyip bu sütuna övgüler dizdi.

79b azad edilip Müslüman olan esirin sünnet edilişi

Sonra bu esir çok çok övüldü, alkışlandı. Yere indiğinde de ◗ cihan padişahı tarafından özgürlük verildiği saat adı geçen derhal İslâm şerefi ile şereflendi. Kendisine birer kat mükemmel giysi verildi, düğün sırasında sünnet edildikten sonra günlük 90 akçe ulûfe ile üçanbarlı kalyona reis olması ferman olundu ve bu gibi iltifat ile denkleri arasında seçkin kılındı.

Bundan sonra Okmeydanı cünbüşe gelip;

"Şimdiye değin Kemankeşler Tekkesi ile namazgâha göğsüm dinlenme, uyku yeri idi. Bu defa hanedan düğününe cilvegâh olduğumdan başka böyle bir servi boylu nazik dalı kucağıma çektim. Şimdiden sonra diğer meydanlar arasında ▸ göğsünü germek kimin içindir" deyip göğsünü açmaya başladı. Çünkü çil gümüş ile dopdolu maşrapa asılıp,

"Her kim sütunun zirvesine ulaşırsa maşrapayı elde eder" sesi düğün meydanına velvele saldı. Gümüş ve altına arzulu olup para derdiyle gözleri parlayanlar sütunun tepesine bakarlar, kendilerinde cesaret olmayınca göğüslerini döğerlerdi ve iç yakıcı âhlar çekerlerdi.

Sonra yine padişah huzurunda Mısır zorbazı dört tane kılıcı kemer gibi birbirine bağlayıp ve birini de ucunu başı üzere alıp gezdirdi. Sonra zikri geçen düğün meydanında ▸ karşı karşıya iki parça iskele ki, birbirine ipler bağlanıp üzerlerinde iki küçük kalyonlar cenk eylemek üzere hazır olmuşlar idi. Onların cenkleri ferman olunduğundan kaide üzere iki taraftan yelkenlerini açıp yürüyerek yan yana geldiklerinde içlerinde bir nefer levend fişek ve küçük toplar ile alabanda boşaltıp cenk eylediler. Bu sırada çağrılı olan sipahi ve silahdar ocakları halkı ordularından binili olanlar konuk otağına indiler ve Eski Saray baltacıları hepsine tatlı ve kahveler verip ikramlar eylediler.

Sonra sadrazam, ▸ şeyhülislâm efendi, Maktulzade Ali Paşa, Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa ve defterdar efendi sarıkları ile ziyafet çadırına geldiklerinde ocak ağaları önce sadrazamın eteğini öpüp sonra yemek gelmek ferman olunduğundan bugün dört sofra kuruldu.

Birinci sofra: Veziriazam, şeyhülislâm, Maktulzade Ali Paşa, çağrılı olan sipahi ve silahdar ağaları ve mukabeleci efendi sadrazam buyruğuyla sarıklarını giyip çağrılı olanlar ile oturdular.

İkinci sofra: Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa ve dört adet aşağı bölük ağaları, kethudaları, ▸ sipahi ve silahdar kâtipleri oturdular.

Kemankeşler Tekkesi

80a

Mısır zorbazları

80b

kalyon cengi

81a

81b

Altıncı günün ziyafeti: (saat yönünde) birinci sofrada Vezir-i azam, şeyhülislâm, Maktulzade Ali Paşa; ikinci sofrada Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa ve bölük ağaları, Kethudaları; üçüncü sofrada Defterdar Efendi ve aşağı bölük kethudaları; dördüncü sofrada çavuşlar. Levnî'nin resminden ayrıntılar. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 85b ve 86a, TSM A3593.

Üçüncü sofra: Defterdar efendi ve aşağı bölük kethudaları ve kâtipleri,

Dördüncü sofra: Mukabele halifeleri oturup ikinci çadırdaki anılan ocakların çavuşlarına sofra çekildi. Yemek sırasında yine sim sakaları ve çâşnigirler divanî giysileriyle ayak üzere hizmetlerinde durdular. Zülüflüler kâse ile vezirlere ve ocak ağalarına şekerli şerbetler ve itibarlarına göre bazılarına yine şekerli şerbetleri telâtin kırbalar ile verdiler. Kösele kırbalar ile diğerlerine ballı şerbetler verilirdi.

Yemekten sonra Eski Saray baltacıları kahve, sonra gülsuyu ▸ 82a
ve buhurlar verip ikram tamamlandıkdan sonra tekrar sadrazamın eteği öpülüp herkes mekânlarına döndüler.

Sonra padişah hazretleri Tersane Bahçesi'ne teşrif ve sadrazam hazretleri Kâğıthâne yolunun sağ tarafında bulunan bayır üzere konan gölgelikte cirit oynatıp akşam üzeri cebeci, topçu, cirid oyunu
Tersaneli ve gümrükçü taraflarından gelip denizde atılacak fişeklerin şenliğini seyretmek için üçanbarlı kalyona geldi. Bu gece üçanbarlı kalyon
denizde olan şenliğin seyrinde bütün halk hayran kalmıştır. Atılan fişekler bunlardır: deniz şenliği

Gümrükçü tarafından ▸ bir akabe salı etrafı kandiller ile süs- 82b
lenmiş ve kandilden bir çarh-ı felek ve ortasında yine kandilden kandilden servi
bir servi.

Cebehâneden gelen

Mükemmel kale 1, mükemmel fener 2, mükemmel koç 2, mükemmel çarh 2, püskürme 10, mâhtâb 20, bahrî 100, havayî 150.

Tophâne tarafından gelen

Bin fişekli dahme 1, beş yüz fişekli servi 1, çarh-ı felek 2, havan 4, âsumânî 100, tabancalı 20, kestâne 20, bahrî 20, el humbarası 10, mühr-i Süleyman 3, çadır fişeği 1.

(arka sayfalarda)
Altıncı günün sonu.
Halîç'te Tersâne Bahçesi önünde gece eğlenceleri, sallar üstünde ortaoyunu göstersi, aftikaraca, canbaz, rakkas. Sultan göstericileri şehzâdeleriyle birlikte Aynalıkavak Sarayı'ndan izledi.
Levnî'nin resmi.
***Sûrâme-i Vehbî*,**
y. 89b-90a. TSM A3593.

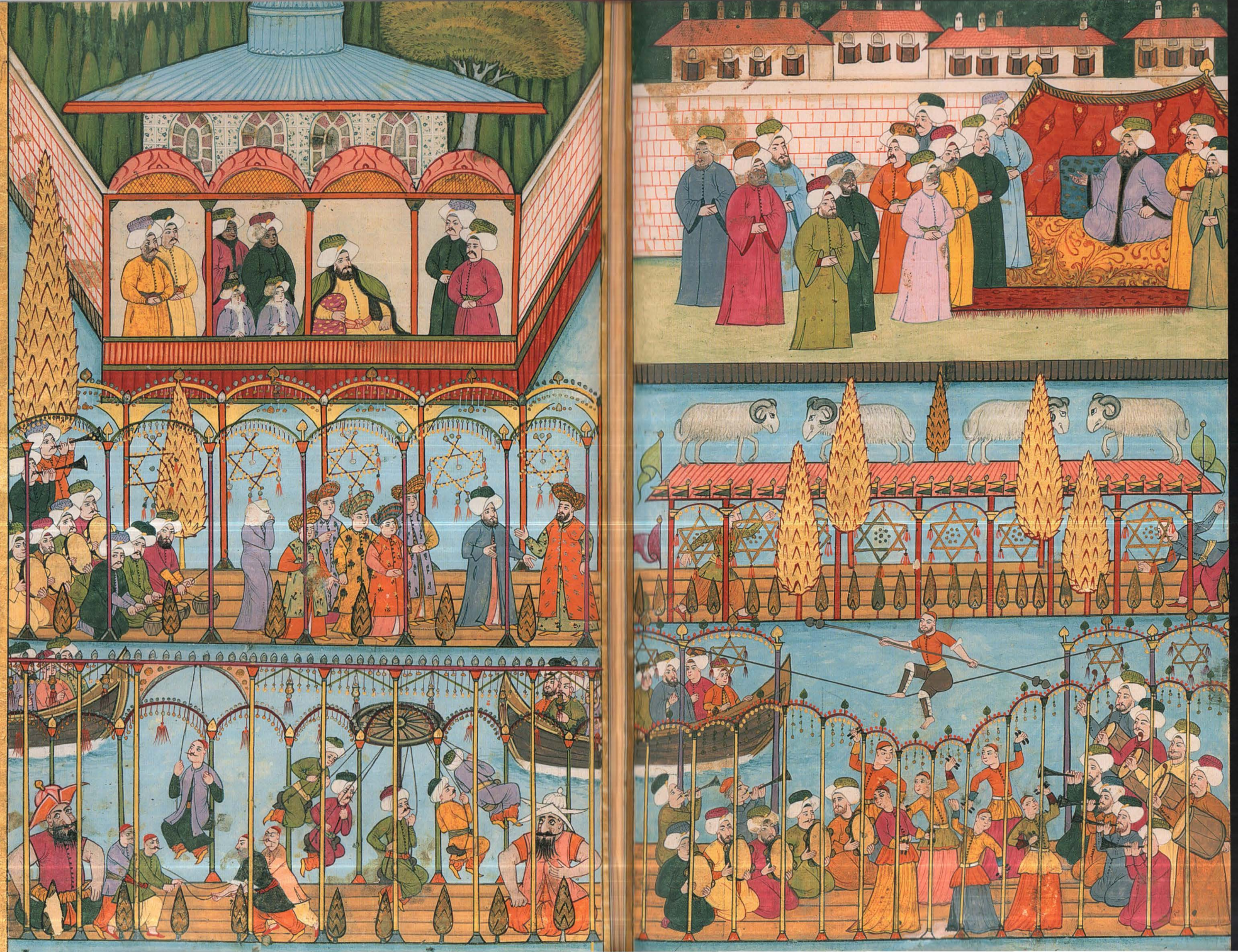

YEDİNCİ GÜN ŞÖLENİ

21 Zilka'de (24 Eylül) Salı

Bugün ayın 21. Salı olup yeniçeri ocağı davet olundu. Ve otağ-ı hümâyûn bitişiğinde olan seyir obasının kenarından ▸ zokaklar çekilip sağ tarafından seyircileri korumak için ipler ile kapattılar. Bugün şevketli padişahımız öğleden önce Tersane Bahçesi yalısında gölgelik kurdurup kol çengilerine fasl u âheng ettirdiler.

Tersane Bahçesi

Aynalıkavak İskelesi

Fener İskelesi

Sonra Aynalıkavak İskelesi'nden bir âlet bağlanıp diğer ucunu Fener İskelesi'ne bağladılar. Bu iskelede bir şayka ve şaykanın sırasında araları uzakça iki kalyon dahi olmakla anılan âlet üzerinde eski mimarın buluşu olan arabanın içinde avrat kıyafetinde bir herif ve bir herif de önünde koçaşlık eder. Beygirleri cansız olmakla ▸ araba gittikçe birlikte giderdi. Anılan ipin üzerine üç adet dibi kurşunlu ve ortası tablalı şamandıra denen ağaçları bağlayıp tablalar ip üzerine geldi. Raks oğlanları ayaklarını tablasına basıp bu ağacın tabladan yukarı olan kısmına bellerini bağlayarak dans ettiler, anılan ipin sonuna sanki kendileri yürürler gibi sanat ile altından diğer ip ile çekip eriştirdiler. Ve yine bu hâl üzere dönüp padişah huzuruna yakın geldiklerinde rakkasın biri beklenmedik şekilde kendini denize attı. Bunlar ip üzerinde giderken ▸ altında kayık ile birkaç çengi def çalarlardı.

83b

raks oğlanları

84a

Bu sırada sadrazam ve diğer vezirler üçanbarlı kalyondan seyr etmişler. Ve çengiler padişah huzurunda padişahın devletinin devamına dua ettiler. Sonra bir canbaz Fener İskelesi tarafında olan kalyondan ipin gayet yüksek tarafından arkası üzerine yürüyerek yarısına gelmeden önce kendini denize bıraktı.

çengiler

Sonra şevketli yeryüzü padişahı Tersane Bahçesi'nden otağ-ı hümâyûna teşrif ve Adâlet Köşkü'ne indiler. Sadrazam ve diğer vezirler üçanbarlıdan seyir obasına ▸ gelip indiler. Bu sırada otağ-ı hümâyûn önüne Dergâh-ı âlî yeniçerileri yağma eylemek için ağaç sopalar üzere boynuzları yapraklı ve limonlu, içleri boş birer diri güvercin mahpus, 200 baş pişmiş koyun, yine boynuzları renkli boyalı 300 baş kebap olmuş koyun, 4.500 tabla pilav ve zerde, her tablada ikişer ekmek ile döşenip düğün meydanı pa-

Adalet Köşkü

84b

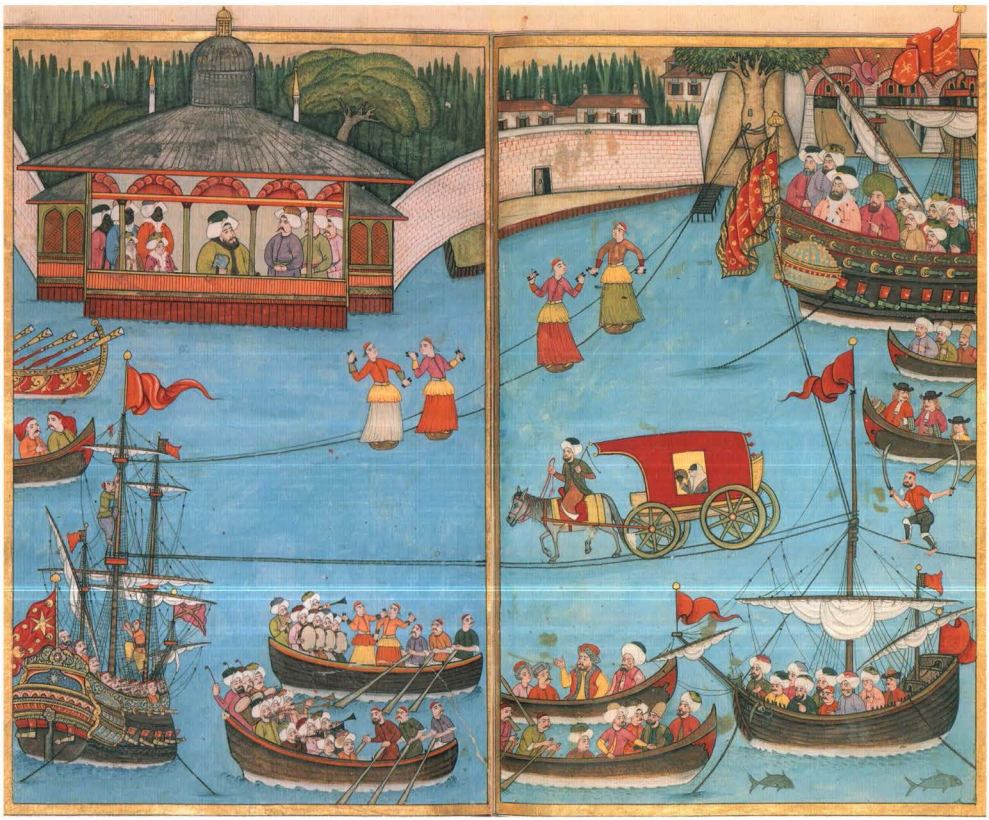

(sonraki sayfalarda)
Yedinci gün gösterileri: Aynalıkavak İskelesiyle Fener İskelesi arasına gerilen ip üzerinde bir araba yürütüldü. Çengiler denizin üstündeki, altlarında kurşundan bir tür salması bulunan tablalarda raks ettiler, sanki suda dansediyorlardı. Levnî'nin resmi. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 92b-93a, TSM A3593.

dişah nimetiyle eksiksiz dolup yeniçeriler de bu hurdeyi hayal etmekle orduları önünde toplanıp hazır ve hemen beri taraftan tek işareti bekler dururlardı.

85a Saat sekiz buçuğa geldiğinde ▸ sadrazam hazretleri padişah huzuruna varıp yeniçerilerin yağma yapmalarına izinlerini işaret eden müsaadelerini isteyip aldılar. Bunun üzerine derhâl kapucular kethudası mücevveze, üst kürk, gümüş değnek ve yanında keçe ile peşkeşçi meydana çıkıp selâmladıkda Hacı Bektaş köçekleri bağından boşanmış arslan gibi karşıdan seğirdim salıp eriştiklerinde aç kurt koyuna girer gibi denizler gibi çalkanıp yatan büyük nimete kendilerini vurup dört taraf nimet, ileri varıp aldılar, sağa bakıp kaptılar, sola bakıp kaptılar.

Hacı Bektaş köçekleri

85b Bu sırada koyunlar parçalanınca güvercinler ▸ tuzaklarından kurtulur gibi koyunların karınlarından çıkıp düğün meydanında havada dolaşmaya başladılar. Sonra yeniçeriler kimi birer koyun, kimi kebap, kimi tabla kapıp her tarafa dağıldılar. Düğün meydanına fırdolayı büyük mancanalar ile ballı şerbetler konup kebap, piryan, pilav ve zerdeden yediler, sonra bardaklar ile şerbetleri içip safalandılar.

Bu sırada canbazın inmesi için otağ-ı hümâyûn karşısında yeniçeri ordusuna doğru 600 adım kadar büyük ip çekilmiş idi. Menzile gitmesi ferman olununca canbaz ip üzere menzile yöneldi. ▸ Beriden cebecilerin buluşu olan tunçtan yedi başlı ejderha sureti ağızlarından ateş saçarak huzûr-ı hümâyûndan geçip gitti.

86a yedi başlı ejderha

Sonra topçuların kaleleri getirilip ortasında kulesi hayâl feneri gibi döner, önünde bir büyük fil resmi üzerinde bir küçük köşk içinde bir oğlan ve burçları içinde bol bol fırdolayı cenkçileri var idi. Bu kale bir iki gün önce bir dahi getirilip padişah huzurunda bu gibi cenk ettirilmiş idi. Bu geçtikten sonra Tersane emininin buluşu olup daha önce geçen çekdiri gemisi, bugün de

86b ▸ havasına tesadüf etmekle yelkenlerin açıp küreklerin çekerek ve top ve tüfengini atarak padişah huzurundan geçip gitti. Mehterhâne oyun ve seyirler sırasında asla durmayıp kösler ile çalınmasından başka her gün güneşin doğuşundan sonra bir nöbet, öğ-

leden, ikindiden, güneş battıktan ve akşam yemeğinden sonra otağ-ı hümâyûn önünde şenlik olsun olmasın çalınıp ardından sünnet çadırı önünde tayin olunan mehterhâne çalınırdı.

Düğün meydanında toplar da her gün üçer nöbet atıldıktan sonra ardından yine sünnet düğünü şenliği için Tersane'de ◗ tayin olunan toplar atılırdı. 87a

Bu sırada çağrılı olan yeniçeri ocağı halkı, divan giysileriyle konuk çadırında bulunduğundan, devletli sadrazam hazretleri yeniçeri ağasını sarığıyla kaldıkları obaya davet buyurdular. Bu hengamede birkaç raks oğlanı da oynadılar. Topçuların bazı sahte görünümlü adamları üç dört kadar ağaçtan atlara binmiş, kendi ayakları üzerinde durup ellerinde ağaçtan kılıçlar ile beş altı adam oynadılar, ip üzerinde olan kalyonlar yine birbirleriyle cenk eylediler. ip üzerinde kalyon cengi

Sonra yemek gelmek ferman olunduğundan çâşnigirler ◗ ve aşçıbaşı mücevveze ile mutfaktan beri tertipleriyle otağ-ı hümâyûn önünden geçip konuk obasına sofra kurmakla meşgul oldular. 87b

Sadrazam hazretleri seyri terk etmemek için, yemeğin seyir yeri olan obaya getirilmesini isteyince orada sofra döşenip sadrazam hazretleri, Maktulzade Ali Paşa, Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa, yeniçeri ağası, kul kethudası, sekbânbaşı, yeniçeri efendisi ve İstanbul ağası oturdular. Maktulzade Ali Paşa, Silahdar İbrahim Paşa

Nişancı Mustafa Paşa

Yemek sırasında canbaz menzilini tamam edip geldikde hareketi sadrazam tarafından ◗ beğenildiğinden kendisine hil'at giydirildi ve ekmek parası olmak üzere günlük 6 akçe ulûfe ihsan olundu. Ve üç direkli obaya iki sofra konulup birine defterdar efendi, birine çavuşbaşı ve mevcut olan ocak ağaları oturdular. 88a

üç direkli oba

İkinci obada yirmi sofralık sofra döşenip anılan ocağın zâbıtanı oturdular. Yemek sırasında sim sakaları, çâşnigirler, zülüflüler ve Eski Saray baltacıları âdet olduğu üzere görevli oldukları hizmetlerini gereği gibi yerine getirmeye özen gösterip güzel ikramlarda bulundular ve görevlerini mükemmel yaptılar.

Yemekten sonra sadrazam hazretleri kallâvîlerini giymekle ◗ yeniçeri ağası ve diğer ocak zâbıtanı da mücevvezelerini giyip hepsi sadrazamın eteğini öpüp gittiler. 88b

252 çocuğun sünneti

Bugün de 252 adet çocuk sünnet edildiler. Ve akşamdan sonra âdet üzere nöbet kösleri çalınıp yatsı vaktinde şevketli padişahımız Adâlet Köşkü'ne gidip sadrazam hazretleri obaya teşrif buyurduklarında yine fişekler atılmaya başladı. Önce sâyebân fişeği atılıp bir çeşit zevk vermiştir ki anlatılması ve yazılması mümkün değildir.

Adalet Köşkü

sâyebân fişeği

Sonra sopalar üzerlerinde büyük havayîler atıldı ki bunlar da henüz görülmüş değil idi. Meğer ▸ sadrazam hazretlerinin enderun ağalarından Ankat adlı şahsın buluşu imiş.

89a

çiçek fişekleri

Sonra çiçek fişekleri atıldı ve şevketli padişahımız püskürme ile çavuşları ürküttürüp kendileri eğlenmişlerdir.

şeker işleri

Bu sırada Sûr emini efendi tarafından tablalar ile şeker işleri gelip padişah huzuruna teslim olundu.

Sonra kartopu hey'etli yirmişer ve otuzar havayî fişekler atılıp bir fil suretini renk renk fişekler ile süslemişler, içinde de püskürme fişeği olduğundan uzun zaman ateş fışkırtmıştır.

püskürme fişeği

havan fişeği, çadır fişeği, servi fişeği

dahme fişeği, çarh-ı felek fişeği 89b

Sonra iki havan fişeği, iki çadır fişeği, bir servi fişeği, bir dahme fişeği, ▸ bir çarh-ı felek fişeği, üç tane bostan dolabı resminde fişekler, bu şekilde acaip ve tuhaf nice nice fişekler atılmıştır ki anlatılmaz. Özellikle iki tarafta olan işâre ve mahyaların süsleri akılları zayi ederdi ve sepet ayağı denen mastabadan iki tarafta ipten ipe bağlanmış ta Piyalepaşa'ya varıncaya kadar kurulan çadırlara hadd ü pâyân olmayıp her birinin içinde beyt:

Piyalepaşa

Gönül gamdan berî ol sûra erdin durma zevk eyle
Ele girmez hele ben bildüğüm bu ittifâk üzere

gölge oyunu

hokkabaz, kuklacı 90a

sözü uyarınca kiminde çok sayıda raks oğlanları, kiminde gölge oyunu, kiminde hokkabaz, kiminde kuklacı, ▸ çoğunda davul ve zurna saz seslerinden o derenin içi felek tası gibi sabahlara dek inlerdi.

çalgıcılar, okuyucular

Diğer çadırlarda da çalgıcılar, okuyucular ve bazı maskaralıklar ile zevk ü safâlar olunurdu.

tulumcular

düğün meydanı hacıbabası

Tulumcular, akkâmân tayfası gibi yorulmak ve dinlenmek bilmeyip gündüz düğün meydanının hacıbabası, otağ-ı hümâyûnun ve sadrazam çadırının önlerinin yaraşıklı hizmetçisi, yaşlı ve

genç seyircilerin kaza ve belası olup kimi rakkas, kimi şarkı söyler, çoğu şaklabanlık için koşturur, her hangi oyun yerine varsan bir kaçı hazır ve mevcut, ellerinde yağlı tulum ile "öte dur ve berü dur" diye saldırılarından geçilmez. ▸ Serbestliklerine ruhsat çok, bulunmadıkları yer hiç yok, vücutları pamuklu giysiden arınmış, bunlar için bir lahza durup dinlenme yok, ancak her birinin koşturmak kârı. Padişah otağının, sadrazam çadırının önünü süpürmek bunlar için, sünnet olacak çocukları gezdirmek bunlar için, düğüne dair bütün gerekli olan angaryalar bunlar için. Otağ-ı hümâyûnda, sadrazam çadırında oyuncular bir an ara verseler hemen bunlar meydana çıkıp kâh raks, kâh semâ ve kâh birbirlerine yağlı tulumlar ile girişip bir çeşit daha zevk ve tuhaf hareketler ile halka türlü türlü neşeler ▸ bahş ederler. Böyle iken akşamdan sonra yine çadır çadır gece yarısına dek kol çengileri gibi türlü türlü oyunculuklar ve maskaralıklar edip kendi çadırlarına geldiklerinde yine sabaha dek eğlenirlerdi.

İşte padişah huzurunda bu gibi fişek şenlikleri bittiğinde şevketli padişahımız Tersane Bahçesi'ne ve sadrazam hazretleri kendi otağlarına dönüp herkes mekânlarına gitmişlerdir.

yağlı tulum

90b

91a

kol çengileri

Tersane Bahçesi

(arka sayfalarda)
Yedinci günün sonu.
Okmeydanı'nda gece eğlenceleri, havayi fişek gösterileri.
Levnî'nin resmi.
Sûrâme-i Vehbî, y. 100b-101a, TSM A3593.

SEKİZİNCİ GÜN ŞÖLENİ

22 Zilka'de (25 Eylül) Çarşamba

Bugün anılan ayın 22. Çarşamba olup kapucubaşılar, mîrialem, çavuşbaşı, kapucular kethudası, küçük rûznâmçeci, müteferrikalar ▸ ve çavuşlar şölene davet olunduğundan saat beşe yakın veziriazam, şeyhülislâm efendi ve diğer vezirler özel obaya gelip kösler meydanı velveleye verir, şevketli cihan padişahı da otağ-ı hümâyûna indiler. Hemen ardından toplar göklerin ve yerin kulaklarına gülbâng urunca ipler üzere kalyonlar birbirleriyle büyük cenkler edip ayılar sahipleriyle güreşip bol bol seyirlik gösterdiler.

91b

kös

ip üzerinde kalyoncu cengi

ayı güreşi

Bu sırada sünnet alayı geçip çadıra vardıklarında bugün 249 masum çocuk sünnet edildiler.

249 çocuğun sünneti

esnaf alayları 92a

Sonra 8 adet esnaf alayı hazır olduğundan geçişi ▸ ferman olunduğundan ilk başta çadırcılar yürüyüp önlerinde iki tane dev suretleri fişek ile cenk ederek yaya ve atlısı, beyt:

çadırcıların geçişi

Tâb-ı hüsnün yakdı dil tıflın meded pûşîde kıl
Sâyebân-ı dâmen-i vaslında ârâm eylesün

anlamınca geçip padişah huzuruna vardıklarında içi İstanbul dîbâsı, dışı yeşil ve al ipek germe, dört adet yaldızlı top ve dört nakışlı sütun ile bir mükemmel gölgelik hediyelerini teslim edip geçtiler.

çadırcıların hediyeleri

haffafların geçişi

92b

Sonra haffaflar yürüyüp önlerinde bütün fişekler ile bezenmiş pamuktan düzme bir adamın vücudu ▸ meşinden kaftan ve bir adamın da başında raks ederek, beyt:

İncinür taşa dokunsa yumuşakdır toprak
Deme sakın güzelim gezme hemân yalın ayak

sözünce halkı metalarına yönlendirerek geçip padişah huzuruna vardıklarında haffafların hediyeleri:

haffafların hediyeleri

İncili ve zümrütlü bir çift çizme, incili bir çift Çerkes filârı, bir çift sarı çizme, yaldızlı bir gümüş tepsi 295 guruş, yaldızlı bir gümüş küçük tepsi.

Sekizinci gün bir kadın kuklasının ardından yürüyen ayakkabıcılar geldiler. Onları bakkallar, manavlar, takkeciler ve kavukçular izledi. Yorgancılarla bedesten esnafı bunların peşi sıra yürüdü. Levnî'nin resmi. *Sürnâme-i Vehbî*, y. 108a, TSM A3593.

Bu şekilde teslim edip geçtiler.

bakkalların geçişi

Sonra bakkallar yürüyüp önlerinde vücudu büsbütün şeytan

93a

aynası iki ▸ yüzlü bir adam yine vücudu şeytan aynası bir yüzlü adam tasviri ile tüylü iki yaban adamı, bir Acem çocuğu ve iki boyalı adam tasviri dahi maskaralık ederek yaya ve atlısı, beyt:

Senin cevrinle keff-i sînemi pür dâğ etdin
Güzelim bâri benim gerime sen gel bak-kal

anlamınca bunlar da kendi becerilerini halka göstererek yürüyüp

İstanbul bakkallarının hediyeleri

padişah huzuruna geldiklerinde İstanbul bakkallarının hediyeleri:

İki gümüş şamdan 800 guruş, iki gümüş tepsi 800 guruş, İstan-

93b

bul zerdûzu donluk 4, Frenk işi zerdûz donluk top 1, ▸ İstanbul serengi donluk 5, kuru meyve tabla 15, taze meyve tabla 15, çiçek tabla 8.

Bu şekilde teslim edip geçtiler.

Yahudi tasviri; kavukçular ve takkecilerin geçişi

Sonra kavukçular ve takkeciler yürüyüp önlerinde bir acaip Yahudi tasviri karşısında bir Ermeni yelpaze sallar ve takkecilerin önünde altınlı ve süslü bir acaip ve garip kız tasviri, bunlar da yaya ve atlı, beyt:

Verme dil kavukçunun hûb-rûy-ı âlem-tâbına
Sînene şerha açup çok çok fitîl işletmesün

sözünce muhabbet fitilinin vurgunu olanlar birbirine bu öğüdü

94a

verirlerdi. Ancak onlar yine ▸ safâ-nazar muamelesiyle geçip padişah huzuruna vardıklarında

kavukçuların hediyeleri

Kavukçuların hediyeleri; onar arşın olmak üzere dört kadife.

takkecilerin hediyeleri

Takkecilerin hediyeleri; onar arşın olmak üzere iki top dimi dîbâsı.

Bunlar da bu şekilde teslim edip geçtiler.

yorgancıların geçişi

Sonra yorgancılar yürüyüp önlerince yirmi kadar acaip görüntülü uşaklar, önlerinde dört beş taklitçi ile bir acaip görüntülü adam hayvan üzerinde maskaralık ederek atlı ve yaya, beyt:

Hâbgâh-ı vaslına ger erse âşık bir gece
Neylesün yorganı kim çeşmi anın bîdârdır

anlamınca ▸ kavuşma arzusunda olanlar gecenin soğuğunu hatıra getirmez idi. Bunlar da padişah huzuruna vardıklarında İstanbul yorgancılarının hediyeleri: 94b İstanbul yorgancılarının hediyeleri

Bir gümüş leğen-ibrik 580 guruş, bir gümüş tas ve kapak 155 guruş, bir gümüş tepsi 211 guruş, Frengî atlas üzerine zerdûz yorgan 2, bürüncek üzerine zerdûz yorgan 2.

Bu şekilde teslim edip geçtiler.

Sonra Yeni Bedestenli yürüyüp acaip ve garip süslü iki kuş tasvirleri olup atlı ve yaya, beyt: Yeni Bedestenlilerin geçişi

Neden ölçüp döker müjgân-ı çeşmin her nazar dersen
Sirişkimden kabâ-yı cismini ▸ tahmîn eder şâhım 95a

sözünce dükkânın içi giysi metaını gösterir ve endazeyi elde tutar. Lâkin âşık gözde kullanmakla pınar olduğunu bilmeyip geçip gittiler. Sonra padişah huzuruna vardıklarında Yeni Bedestenlilerin hediyesi: Yeni Bedestenlilerin hediyeleri

Atma ağır telli bürüncek 4 tane, üç tane gümüş sürahî 182 guruş, bir gümüş tepsi 405 guruş, üç tane nakışlı dimi dîbâsı.

Bu vech üzere teslim edip geçtiler.

Sonra hallaçlar yürüyüp önlerinde bir hayvana binmiş adam, hayvanı pamuktan, kendi pamuktan ve yanında çukadarlarının başlarında külâhları ve omuzlarında topuzları pamuktan. Bu şekilde bu gibi seyirlik gösterip ▸ atlı ve yaya sanatlarını göstermeleriyle, beyt: hallaçların geçişi 95b

Urma muştun çille-i cevre kaşı yayım dedim
Tâzelensün penbe-i dâğın dedi hallâcı gör

anlamınca cefa çekenler pamuk dâğı tazelenmesinden çok çok şikayet eylediler. Bunlar da yamaklarıyla geçip padişah huzuruna vardıklarında İstanbul hallaçlarının hediyeleri: hallaçların hediyeleri

Pamuk ile dolu iki çift Freng işi yastık teslim edip geçtiklerinde ziyafet çadırlarının üçüncüsünde beher sofrası on ikişer sahan olmak üzere 8 sofra döşenip her sınıfın kethudaları ve onar ne- Freng işi yastık

96a fer ihtiyarları oturup ▸ yemek yediler, kahve ve buhur verildikten sonra herkes mekânlarına döndüler.

Bundan sonra zikri geçen çekdiri bugün de şenlik ederek padişah huzurundan geçtiklerinden sonra tulumcular padişah otağının önünü süpürüp pehlivanlar güreş ve hokkabazlık hünerleri icrasında hayli gayret gösterdiler.

pehlivan güreşleri, hokkabazlar

Bahçevan Kolu, Edirneli Kolu

Sonra Bahçevan ve Edirneli Kolları büyük fasıllar geçerlerken sim sakaları ve çâşnigirler mücevveze ve üst kaftan ile leğen ve ibrik, sofra ve peşkirleriyle padişah huzurundan geçtiler, ziyafet çadırının yemek nizamını eksiksiz verdiler.

96b Bu sırada ▸ Sûr emini efendi tarafından bir tabla şeker geldi, sadrazam hazretleri oba kenarında ayakta olan ağalara kendi

şeker dağıtımı uğurlu elleriyle şeker saçıp seçkinlerin gönüllerini okşamıştır.

Sonra ikindi vakti yakın olduğundan konuk obasına teşrif ve devletli sadrazam, şeyhülislâm ve vezirler günlük sarıklarıyla olmakla çağrılı olan ağalara da izin verdiğinden onlar da sarıklarını giydiler. Sonra dört sofra yemek konuldu.

sofralar

Birinci sofra: Veziriazam, şeyhülislâm, Rakka Valisi Ali Paşa, ça-

97a vuşbaşı ağa, ▸ kapucular kethudası ağa, mîrialem ve başkapucubaşı,

İkinci sofra: Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa, defterdar efendi ve kapucubaşılardan 5 adet ağalar,

Üçüncü sofra: Küçük rûznâmeci ve 9 adet kapucubaşılar,

Dördüncü sofra: 7 adet kapucubaşı ağalar, çâşnigirbaşı ağalar, çavuşlar emini ve katibi oturdu, sofraların artanları vüzera ve di-

müteferrikalar ğer hizmetkârlarına verildi. Müteferrikalar için ikinci çadırda on

Eski Saray teberdarları sofra yemek döşenip bunlar da zülüflülere ve Eski Saray teberdarlarına hizmet eylediler.

97b Yemekten sonra vezirler ve ▸ saygın ağalar sadrazamın eteğini öperek hepsi mekânlarına döndüklerinden sonra sadrazam hazretleri de çadırlarına gidüp gün batımından sonra denizde olacak seyirler için üçanbarlı kalyona teşrif eylediler.

deniz şenlikleri Denizde olan şenlikler bunlardır:

Gümrükçü tarafından bir akabe içinde çengiler oynar ve türlü kandiller ile süslenmiş dört köşe bir servi, bütün servilerin

başlarında birlikte dönen fenerler, akabenin iki tarafında çarh-ı felek ve bir tarafında da dolap döner. Ve bütün çevresi telden serviler ve mühr-i Süleymanlar ◗ ile donanmış idi.

telden serviler

98a mühr-i Süleymanlar

Diğer mavna üzerinde bir dev karısı sureti ve çevresinde on kadar küçük devler oynarlar ve dört koç sureti havada cenk ederler. Koçların aralarından küçük devler oynarlar ve süzülüp büyük dev karısının karnına girerler. Çevresi türlü kandiller ile donanmış dört tane servi, yine çevresi telden mühr-i Süleymanlar, içinde sade nağra çalınır ve dört tarafında meşaleler yanar.

devlerin oyunu

koç cengi

Diğer bir mavna üzerinde de bir kale, dört köşesinde birer kule, ortasında bir büyük kule, çevresi toplar ile donanmış ve kuleleri yedi bin fişek ile donanmış ◗ hepsine bir fitilden ateş verilip büyük şenlik olmuştur.

mavna üzerinde kale

98b

Yine diğer bir mavna üzerinde bir sal, içinde fişekten çarh-ı felek, çevresi mehtâb fişeği ile süslenmiş, bir dönen Freng sureti, o da fişek ile bezenmiş, rovarvel üstünde bir tasnif fişekler ile donanmış, fişekleri sıçramaz ve zarar vermez. Fişeklerin bir miktarı havayî ve bir miktarı bahrî idi.

havayî fişek, bahrî fişek

Bunlar da cebehâne tarafından gelüp atılan fişeklerdir

Yedi kuleli mükemmel büyük kale 1, mükemmel çadır 1, mükemmel kabak 1, mükemmel şadırvan 1, tunç havan 2, bahrî 100, âsumânî 300, püskürme 25.

kale, çadır

kabak, şadırvan, tunç havan, bahrî

âsumânî, püskürme

◗ Bu şekilde fişekler atılıp ve şenlikler oldu.

99a

(arka sayfalarda)
Sekizinci günün sonu. Halîç'te gece eğlenceleri, havayî fişek gösterileri. Levnî'nin resmi. *Sürûrnâme-i Vehbî*, y.112b-113a, TSM A3593.

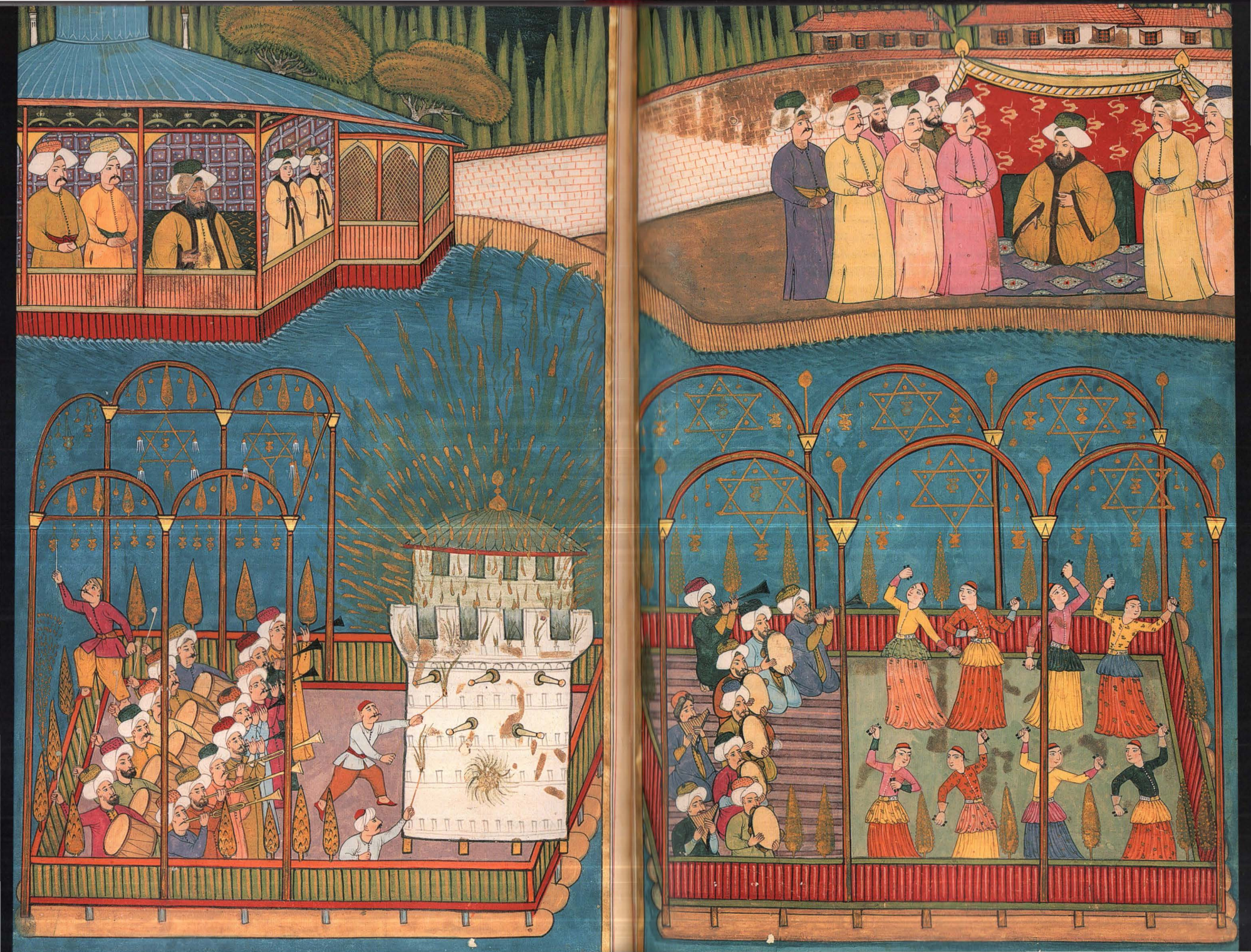

DOKUZUNCU GÜN ŞÖLENİ

23 Zilka'de (26 Eylül) Perşembe

Bugün ayın 23. Perşembe olup bostancıbaşı ocağı halkı, mîrahûr ağalar, arpa emini ve ıstabl-ı âmire hademesi hepsi divanî giysileriyle davet olundu. Şevketli padişahımız saat dörde geldiğinde otağ-ı hümâyûna teşrif ve sadrazam hazretleri de seyir mahalline geldiklerinde esnaf alayının geçişi ferman olundu, onlar da hazır olduğundan öncelikle;

marangozların geçişi

tekerlekli köşkler

99b

Neccarlar (marangozlar) yürüyüp önlerinde yastıkları ve oturakları beyaz dîbâdan tekerlekli ve üç şâhnişinle yaptıkları yeni buluş ve ◗ süslü köşkleri olup beyt:

Kaçan ma'mûr edersin kalb-i vîrânım dedim yâre,
Dedi vaslım hayâli andadır ta'mîr kabûl etmez

anlamından başka ancak mesken yapmaya alışığız, deyip padişah huzuruna vardıklarında İstanbul marangozlarının hediyeleri:

İstanbul marangozlarının hediyeleri

İstanbul dîbâsı donluk 5, telli nev-zuhur Hıtâyî donluk 5, sâde Hıtâyî donluk 5, filortin atlas donluk 5.

100a

Bu şekilde ◗ hediyelerini zikri geçen köşk ile birlikte teslim edip geçtiler.

bezcilerin geçişi

Sonra bezciler yürüyüp önlerinde uzun boylu ve acaip görünüşlü bir Acem tasviri ve önünde Acem taifesine özgü oyunlar ile maskaralık ederek yaya ve atlısı, beyt:

Sâha-i aşkında uryân gezdüğüm ayb olmasun
Bana ey gül pîrehen sâyen yeter pûşîdelik

sözünce hemen kavuşmaya cisim giysisini değil can giysisini feda edegelenler kanaatini gösterdiler. Bu hâl üzere padişah huzuruna vardıklarında bezcilerin hediyeleri:

bezcilerin hediyeleri

100b

Zerdûz şal seccade 1, zerdûz kadife üzerine boğça 1, telli badili 2, hünkarî destâr 4, kenarlı bir top 2, ◗ çekme boyama 3, mirzayî boğası top 2, kılabdanlı atlas boğça 1, sırmalı nişan makraması 1.

Anlatıldığı üzere hediyelerini teslim edip geçtiler.

nalçacıların geçişi

Sonra nalçacılar yürüyüp önlerinde bütün vücudu tüylü bir yaban adamı olup yaya ve atlısı, beyt:

Reh-güzârında kalup ebrû fırâkım resmi
Dediler ol güzelin na'lçası işte budur

sözünce kavuşma arzusunda ayrılık toprağına bulanmış olan sevgi sahipleri bunda incelikle gönül hâlinden haber verdi. Bunlar da sanatlarını göstererek padişah huzuruna vardıklarında nalçacıların hediyeleri:

nalçacıların hediyeleri

Bir gümüş şamdan 203 guruş, bir gümüş kahve ibriği 160 guruş, bir gümüş tepsi 246 guruş, dört gümüş nalça ve mıh 23 guruş.

101a

Anlatıldığı üzere hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra kazzazlar (ipekçiler) yürüyüp önlerinde kukla şeklinde suretler maskaralık ederek atlı ve yayası, beyt:

ipekçilerin geçişi

Şunda bir kazzâza dil verdim görüp gerdânını
Vuslatı kâbil velî ancak bütün düğme ilik

sözünce meğer bazı şuursuz ahmaklar da az bir sıkıntı ile güzel nimetlere ulaşmak mümkün iken ihmal edip üşenirler imiş. Onlar hakkında acımanın abes olduğunu bu beyt işaret eder. Bunlar da sanatlarını göstererek padişah huzuruna vardıklarında İstanbul ipekçilerinin hediyeleri:

101b

İstanbul ipekçilerinin hediyeleri

Mücevher ön kuşak adet 1, som hazine kolanı 2, incili çapraz takım 1, som hazine tapkuru 5, som hazine dizgini 5.

Anlatıldığı üzere hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra terziler yürüyüp önlerinde iki uşaklı bir dev tasvirleri olup atlı ve yayası, beyt:

terzilerin geçişi

Sana ey hûrî-sıfat hulle gerekdir yohsa
Kadd-i mevzûnuna câme nice biçsün derzi

sözü uyarınca kırıtarak yürüyüşle gönlü incinen cefakârların kolları dar olsun, beli gayet sıkma ve yakası büyüklüğü yüzüğe denk
102a olup gabgabım ikinci çene gibi olsun âşikâr, diye ◗ bezdirdikleri için şikayetlerini gösterip böyle kırık esvap biçmeye güçleri kalmadığından ancak sanatlarını icra ederek padişah huzuruna vardıklarında İstanbul terzilerinin hediyeleri:

İstanbul terzilerinin hediyeleri

Bir gümüş matara 375 guruş, bir gümüş şamdan ve makas 400 guruş, bir gümüş buhurdân ve gülâbdân 287 guruş, bir gümüş kahve ibriği 152 guruş.

Yazılan hediyelerini teslim edip geçtiler.

çakşırcıların geçişi

Sonra çakşırcılar yürüyüp yanlarında bir martaloz ile terzilere eşlik etmişler idi. Beyt:

Pâyine yüz sürmeğe dil arzu eyler müdâm
102b *Bâri nevbet vere ◗ yârin düğme çakşırın çekün*

sözüne uygun olarak biz de topuğu elden komaz iken yine hizmetimiz o kadar beğenilmez, diye teessüf ederek padişah huzuruna

çakşırcıların hediyeleri

vardıklarında çakşırcıların hediyeleri:

İki gümüş gülâbdân 132,5 guruş, iki gümüş buhurdân 210 guruş, bir gümüş şamdan 154 guruş.

Bu şekilde bunlar da hediyelerini teslim edip geçtiler.

aşçıların geçişi. Hint geyiği tasviri

Sonra aşçılar yürüyüp yanlarında bir Hind geyiği tasviriyle araba üzerinde bir canbaz tasviri olup beyt:

Ni'met-i sûrun şehâ seyr etdi cümle âlemi
Biz dahi seyrân ile sîrâna geldik hânına

103a sözünce padişah nimetini övüp ◗ iştahlarını gösterip sanatların icra ederek padişah huzuruna vardıklarında İstanbul aşçılarının hediyeleri:

Bir gümüş leğen-ibrik 700 guruş, bir gümüş maşrapa 150 guruş, bir gümüş kahve ibriği 150 guruş.

İstanbul aşçılarının hediyeleri

Bunlar da anlatıldığı üzere hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra kazancılar yürüyüp, önlerinde kuleleri ve bedenleri bakırdan bir kale içinde şebkülâhları bakırdan otuz kadar oğlan, omuzlarında bakırdan birer kalkan ve birer topuz ile geçip padişah huzurunda ceng ederek kaleyi feth eylediler. Beyt:

bakırdan kale, bakırdan oğlanlar

kale fethi

Hayli seyyâh oldu dil geşt-i beyâbân eyleyüp
Şimdi geldi tekye-i aşkında kazgan kaynadır

sözünce sanatların ◗ icra ederek padişah huzurunda İstanbul kazancılarının hediyeleri:

103b

İstanbul kazancılarının hediyeleri

Bir gümüş tepsi 1200 guruş, bir gümüş maşrapa 1200 guruş, bir gümüş gülâbdânla birlikte buhurdân 400 guruş.

Bu şekilde hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra bezirgan yürüyüp bilelerince iki adet görünüşleri acaip ve garip derviş tasvirleri olup, beyt:

Metâ'-ı hüsnüne kim müşterî olmazdı âlemde
Eğer cân nakdi ile hayrını görseydi bu âşık

anlamınca sermayelerinin artmasına istekleri baskın olup can nakdini dahi vermenin bile katlarında uygun olduğunu hissettirerek padişah huzuruna vardıklarında ◗ rikab-ı hümâyûn bezirganı hediyeleri:

104o

Venedik dîbâsı 10, 120 guruş, Filortin atlas donluk 10, 120 guruş, telli som Mardin oturağı 4, Hindî telli zincir kapı putadarı 2, sarık 5, çiçekli donluk şal 2, buruc boğası top 2, bir gümüş hoşaf tepsisi 1000 guruş, bir gümüş leğen-ibrik 1000 guruş, sofralık Fağfûrî büyük tabak 10, sofralık orta Fağfûrî kâse 1.

Anlatıldığı üzere hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra Yahudiler yürüyüp beyt:

Yahudilerin geçişi

Alay-ı orduya dâhil olup kesb-i neşât ettik
Yasakçıya ne hâcetdir huzûr-ı padişahîdir

deyip ◗ padişahın koruması sayesinde başka insanlar tarafından

104b

horlanan Yahudilere bir türlü düşmanlık etmeye bir ferdin gücü yetmeyip bunlar da rahat bir hayat ile huzur içinde olmakla bu nimetin şükrünü göstererek padişah huzuruna vardıklarında İstanbul Yahudilerinin hediyeleri:

İstanbul Yahudilerinin hediyeleri

Rumî dîbâ bohça 1, Venedik dîbâsı donluk 5, 60 guruş, nevzuhur donluk 5, Hıtayî donluk 5, 60 guruş, tekrar nevzuhur donluk 5, 60 guruş, telli Hıtayî donluk 5, 60 guruş, tekrar telli Hıtayî 5, 60 guruş, atlas donluk 5, 60 guruş, tekrar atlas donluk 5, 60 guruş, sade Hıtayî donluk 5, 60 guruş, ◗ yine sade Hıtâyî 5, 60 guruş, hâre donluk 5, 30 guruş, tekrar hâre donluk 5, 30 guruş.

105a

Bunlar da anlatıldığı üzere hediyelerini teslim ettiler. Her sınıfın yamakları, yaya ve atlıları, mehterhâneleri ve yukarıda anlatıldığı gibi önlerinde bazı oyunlar ile komiklikler yaparak padişah huzuruna hediyelerini teslim ve kethudalarına Sûr emini efendi eliyle padişah huzuruna bahşişleri verilip yer öptürüldü.

Bugün bezirganbaşı da alaya katıldığından mücevveze ve erkân kürkü ile gelip sadrazam huzurunda hil'at giydirildi, Sûr emini efendi eliyle ◗ padişah huzurunda bahşişi verilip yer öptürüldü. Hediyesi kuyumcular kethudasının hediyesi ile birlikte padişah huzuruna sunulduktan sonra konuk çadırında esnaf için konan sofraya vararak türlü türlü nimetlerle nimetlendiler. Sonra da herkes mekânlarına yönelip gittiler.

105b

Edirneli Kolu, Bağçevan Kolu hokkabaz, matrakcılar gürzgeran salıcılar, güreş pehlivanları canbaz 106a

Bundan sonra Edirneli Kolu ve Bahçevan Kolları iki saatten fazla türlü türlü gülünç oyunlarla fasıl geçtiler, hokkabaz, matrakcılar, gürzgeran salıcılar ve güreş pehlivanları çeşit çeşit hünerler sergilediler. Canbaz bugün de ser-menzile varıp geldi. ◗ Hasılı zevk ve eğlenceye dair bugün oyunların sınırı ve sayısı yoğ idi. Ancak hepsi yazılsa çok uzun olup okuyan irfan sahibi dostlara sıkıntı geleceği düşünüldüğünden sözün kısaltılması yolu seçildi.

haseki ağa, soffa bekçisi, kapucu, başhaseki kozbekçi, başyazıcı, hamleci

106b

Bu sırada hâssa bostancıbaşısı ağa serâser nimtâne'kürk ve Selimî, haseki ağa, odabaşı, soffa bekçisi, kâyin kapucu, başhaseki, kozbekçi ve başyazıcı serâser kuşakları ve sarı külâhları, hamlecileri mantarıyla, bütün ustaları, bölükbaşıları, elli kadar haseki ve iki yüzü aşkın neferâtıyla geldiler. Birinci ve ◗ ikinci mîrahûr ağa-

(karşı sayfada)
Dokuzuncu gün mehter çalarken güreşçiler güçlerini gösterdiler. Onların önünde bir hokkabaz hünerini ortaya koydu.
Levnî'nin resmi.
Sûrnâme-i Vehbî, y. 116a, TSM A3593.

lar da mücevveze ve serâser kürkleriyle, şahinci ve çakırcıbaşılar mücevveze ve serâser kürkleriyle, Istabl-ı âmire görevlileri de mücevveze ve erkân kürkleriyle, hâsahûr halifesi ve hazinedarı beyaz külâhları ile, silahşör ağalar sarıklarıyla gelip üç adet konuk obasında toplandılar. Eski Saray baltacıları tatlı ve kahveler verdiklerinden sonra ikindi vakti de geçmekte olduğundan yemek gelmek ferman olundu. Sadrazam hazretleri vezirler ile nişîmen obadan kalkıp ziyafet çadırı olan üç direkliye vardıklarında hep-

107a sine sarıklarını giymek › ferman olunup sofra döşendi.

Birinci sofra: Veziriazam, Maktulzade Ali Paşa, bostancıbaşı ağa, birinci mîrahûr ağa, ikinci mîrahûr ağa, şahincibaşı ve çakırcıbaşı ağalar.

İkinci sofra: Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa, defterdar efendi, arpa emini efendi, Başsilahşör Ömer Ağa ve bir nefer silahşör ağa oturdular.

Üçüncü sofra: Ahur kethudası, arpa rûznâmçecisi, saraçlar kâtibi ve sekiz adet silahşör ağalar ile bir bostancı ustası oturdular.

Dördüncü sofra: Hâsahûr halifesi, haznedârı, kaşıkcı, büyük

107b rahtvan, küçük rahtvan, arabacıbaşı, › saraç halifesi ve iki nefer ihtiyar da oturdu.

Birinci sofranın artanları, sadrazamın ilerisinde haseki ağaya, diğer saraylılara, ikinci sofranın artanları çavuşbaşı ağaya ve diğer sofraların artanları konukların adamlarına verildi.

İkinci ve üçüncü çadırda yirmi üç sofralık yemek ki, her sofrası on ikişer sahan olmak üzere sofra döşenip bostancı neferatı-

pilav ve zerde dağıtımı nın yarısına çadırda ve yarısına çadır dışında elli tabla pilav ve zerde verildi.

Yemek sırasında sim sakaları ve çâşnigirler, divanî giysileriyle hizmet edip vezirlere ve seçkin konuklara zülüflüler kâse ile şe-

108a kerli şerbetler ve orta › hallilere telâtin kırbalar ile yine şekerli

şerbet dağıtımı şerbetler, neferat ve hademeye kösele kırbalar ile ballı şerbetler

kahve ikramı verildi. Eski Saray baltacılarının kahve, gülsuyu ve buhur vermelerinden sonra âdetleri üzere sadrazamın eteğini öpüp herkes mekânlarına döndüler.

Sonra sadrazam hazretleri otağlarına gitti. Akşamdan sonra şevketli padişahımız gerçi otağ-ı hümâyûna teşrif buyurdular, ancak sert rüzgâr çıkıp şiddetli yağmur başlamakla hemen birkaç fişek atılıp rahat edilemediğinden yine Tersane Bahçesi'ne dönüldü ve meydanda bulunanlar dinlenme yerlerine koşuştular.

Bugün de 219 ‹ adet çocuk sünnet edildi.

şiddetli rüzgâr ve yağmur

Tersane Bahçesi

108b 219 çocuğun sünneti

(arka sayfalarda)
Dokuzuncu günün sonu. Rüzgâr ve fırtına izin vermediğinden Sumâme'nin yazarı Mehmed Efendi'ye göre birkaç fişek atılarak Tersâne Bahçesi'ne dönüldü. Levnî'nin resmi. *Sûmâme-i Vehbî*, y. 125b-126a, TSM A3593.

ONUNCU GÜN ŞÖLENİ

24 Zilka'de (27 Eylül) Cuma

Bugün ayın 24. Cuma günü olup reis efendi, Divan-ı hümâyûn hâceleri, halifeler ve kesedarları davet olundular. Şevketli âlem padişahı hazretleri Cuma namazını kıldıktan sonra şevket ve azamet ile otağ-ı hümâyûna şeref verdi. Sadrazam ve diğer vezirler de seyir için hazırlanmış olan obaya teşrif eylediklerinde esnaf alayının geçişi ferman olunduğundan başta balmumcular yamaklarıyla yürüyüp çiçekli şem'alar ve fişekli balmumlarıyla atlı ve yayası, beyt:

balmumcuların geçişi

109a

Zulmet-i vâdî-i hicre düşeli ◗ hayrânım
Şem'-i vaslın gibi rehber olamaz aşkında

sözünce kavuşmanın gayrı bütün ayrılık zamanlarının ne denli elem ve acı olduğunu anlatıp metalarını da göstererek padişah huzuruna vardıklarında balmumcuların hediyeleri:

balmumcuların hediyeleri

Varaklı kâfûrî mum 4, 20 guruş, sade kâfûrî mum 8, 24 guruş.

Bu şekilde teslim edip geçtiler.

kâğıtçıların geçişi

Sonra kâğıtçılar yürüyüp bir talika (bir çeşit araba) içinde bir oğlan kâğıt mühreler ve kâğıttan kaftanlı on bir adet oğlanlar ellerinde kâğıttan birer gürz, birer balta ve başlarında kâğıttan birer külâh ve yine kâğıttan bir sancak ile maskaralık ederek yaya ve atlısı beyt:

kâğıt kaftanlı, kâğıt gürz ve baltalı oğlanların geçişi

109b

Sînen üzere şerh edem derdim ◗ dedim kâğıdcıya
Dedi müjgânın kalem, eşkin mürekkeb et de gel

meğer fazla ağlamakla içteki durum anlatılırmış. Bundan belli oldu. Onlar da sanatlarını icra ederek padişah huzuruna vardıklarında kâğıtçıların hediyeleri:

kâğıtçıların hediyeleri

Kapağı taşlı bendişeli bir gümüş mükemmel divit, Bîr gümüş divit makası 14,5 guruş, bir zerefşanlı sineklik, büyük kağıt 2.

Bu şekilde hediyelerini teslim edip geçtiler.

attarların geçişi

araba üzerinde kahve döğme

Sonra attarlar yürüyüp beygir üzerinde bir attar dükkânı ve araba üzerinde bir tahmis kahve döğerek atlı ve yayası beyt:

Derd-i aşka mübtelâyım, çâre attârım dedim
Dedi, vaslımdır tabîbin ◗ hem müdâvâ bizdedir 110a

vuslatın tabip olduğu yerinde, derde deva bulmak için gönül okşayarak muamele ile razı olmak gerek. Bunlar da sanatlarını icra ederek padişah huzuruna vardıklarında İstanbul attarlarını hediyeleri: İstanbul attarlarının hediyeleri

İki gümüş maşrapa 400 guruş, iki gümüş tepsi 800 guruş, ûd-ı mâverdî 1 kıyye, karışık buhur 2 tabak, karanfil 3 tabak, cevz-i bevvâ 4 tabak, hindistancevizi 3 tabak, sakız 4 tabak, tarçın 2 tabak, safran 3 tabak, miskli sabun 1 tabla, nebat 4 şişe, tıyn-ı mahtûm 7 kâse, hurma 3 tabla, ağız miski 7 tabak, badem şekeri 15 tabak, ◗ akide 4 tabak, Kabe bardağı 7. 110b

Anlatıldığı üzere hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra kuyumcular yürüyüp dört tarafı fişek ile bezeli bir ak sakallı hayvan binicisi yanınca yirmi kadar uşakların omuzlarında örsler ile taklit ederek atlı ve yayası beyt: kuyumcuların geçişi

Cevher-i hüsnü Hudâ sana atâ etdi şehâ
Yohsa kâl olsa kuyumcu düzemezdi ziynet

bu da kendindendir. Eğer gönül çelmede ilerlemek için kendi düşüncesiyle süslenmek isterse fitne saçan gözler ile insafına kalmış, ona kuyumcunun ve başkasının taarruzu olmaz. ◗ Hele bunlar da acizliklerini itiraf edip sanatlarını göstererek padişah huzuruna vardıklarında kuyumcuların hediyeleri: 111a kuyumcuların hediyeleri

Elmaslı, yakutlu, zümrütlü ve incili mücevher yelpaze 1, elmaslı ve yakutlu mücevher kalkan, çalar saat 1, bir gümüş büyük tepsi 2297 guruş, iki gümüş büyük şamdan ve makas 991,5 guruş, bir gümüş leğen-ibrik 985,5 guruş, bir gümüş büyük kâse 779 guruş, iki gümüş maşrapa 5000 guruş, bir gümüş Freng işi büyük askı ve kahve ibriği 808,5 guruş, bir gümüş buhûrdan ve gülâbdan 381 guruş.

Anlatıldığı üzere hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra kılıççılar yamaklarıyla yürüyüp ◗ ata binmiş bir adam ve etrafında kaplan alacası gömlekler ile şebkülâhlı on iki nefer oğ- kılıççıların geçişi 111b

lan, ellerinde padavradan kılıç, birer matrak potasıyla taklit ve maskaralık ederek atlı ve yayası beyt:

Zahmıma merhem urup timarı kimler eylesün
Tîğ-ı gamzen böyle mecrûh eyledi âhir beni

deyip muhabbet kılıcıyla yaralanmış olanlardan biri naz için sırrını açıklamış. Bunlar sanatları icrasına çalışarak padişah huzuruna vardıklarında kılıççıların hediyeleri:

kılıççıların hediyeleri

Sultan Gavri Usta Mehmed işi tûtî burnu balık dişi kabzalı
112a zernişanlı kemerbendli gümüş kılıç 1, ◗ tahta kılıflı iyi Şam demiri 2, yaldızlı tırnak bıçağı 4, balık dişi mercan tepeli kalemtıraş 4, balık dişi kabzalı, altın perezvanalı İstanbul demiri bıçak.

Anlatıldığı üzere hediyelerini teslim edip geçtiler.

kalaycıların geçişi

Sonra kalaycılar yürüyüp önlerinde teneke tahtasından elvan boya ile büyük bir heykelin yukarısı adam şekilli tepesinde ve göbeğinde fıskiyesi var, çevresinde fişekler başı üzerinde dört kukla raks eder bir garip görünüşlü ve atlı ve yayası yürüdüğünde yine yanıklardan biri sabr edemeyip beyt:

Cilâ verdi dile nâr-ı mahabbet pası açıldı
Nişadırsız tüter tennûr-ı aşkında kalay neyler

112b ◗ deyip aşk fırınında pası açılanlar gerçi rağbet etmediler, ancak yine onlar dinlemeyip sanatlarını icra ederek padişah huzuruna vardıklarında İstanbul kal'îcilerinin hediyeleri:

kalaycıların hediyeleri

Bir gümüş buhurdan ve gülâbdan 226 guruş.

Bu mikdar hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra bitpazarı oturakçıları yürüyüp önlerinde hayvana binmiş bir Acem altı nefer acaip şekilli adamlarıyla geçtiğinde beyt:

Câme-i yâre nazar kıldı görenler dediler
Gerçi sağ esvâbdır ammâ hayli müsta'melcedir

sözünce alım-satımları genellikle kullanılmış şeyler olduğundan önceki sünnet düğününde verilmiş hediyeleri ▸ yoğiken bu defa bir çift incili filar ve bir çift incili çizme hediyelerini teslim edip geçtiler. 113a

Sonra kürkçüler yanlarında bir canlı sansar ve iki tilki birisi öreke işler ve canlı kedi ile bir tilki de gergef ile nakış işleyerek bir çeşit tuhaf maskaralık ederek atlı ve yayası beyt: kürkçülerin geçişi, canlı sansar ve tilki gergef nakış işleyen tilki, canlı kedi

Tüysüze mâ'il olur ehl-i tabî'at ammâ
Lebi mül ruhları gül yakışı samura ne dersüz

anlanınca metalarının iyisine rağbet olunduğunu ima etmek ve kendi buluşları olan gülünç oyunları da gayet tuhaf karşılanmıştır. Bunlar da ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında İstanbul kürkçülerinin hediyeleri: İstanbul kürkçülerinin hediyeleri

Vaşak nâfesi 2 tahta, ▸ kakum 12 tahta, bacaklı samur 2 tane. vaşak, kakum, samur 113b

Bu şekilde hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra yaycılar ve okçular yürüyüp yanlarında bir acaip heybetli kuş tasviri olup atlı ve yayası beyt: yaycı ve okçuların geçişi

Tîr-i müjgânına lütf et beni âmâc etme
Kaddimim bükdü amân kaşı kemânım neheng

deyip güzellik yaycısı olanların cefa oklarına hedef olan biçarenin biri arz-ı niyaz eyledi. Bunlar hiç kulak assınlar mı? Yine hünerlerini göstererek padişah huzuruna vardıklarında yaycı ve okçuların hediyeleri: yaycı ve okçuların hediyeleri

İçi ve dışı nakışlı gayet iyi çileli kılabdan biri Usta İbrahim ve biri Usta Hüseyin işleri yay ▸ gövdesi 2, yeşil altın başlı güvercin tirkeş oku 1 deste, altın başlı gayet iyi nişan oku 1 deste. 114a

Bu şekilde sünnet hediyelerini teslim edip geçtiler.

Bütün bu anılan esnaf atlı, yaya ve yamaklarıyla mehterhânelerini çalarak padişah huzurunda hediyelerini teslim ettiler. Sûr emini efendi mücevveze ile peşkeşleri verildikten sonra her esnafın ancak kethudalarını padişah huzuruna getirip birer çıkın in'amlarını kethudalarına teslim ve beraber yer öptükten sonra konuk obasında geçmiş günlerde olduğu gibi yemek ikram edilmişlerdir.

Bugün geçen esnaf alayına kuyumcubaşı da dahil ve mücevve-
114b ze ve erkân ▸ kürküyle ata binmiş idi. Bu da diğer esnaf kethudaları gibi atından indirildi, ancak hâssa kuyumcubaşısı olduğundan dolayı sadrazam hil'at giydirmiş, sonra padişah huzurunda Sûr emini efendi ile birlikte yer öptürülmüştür.

ketenciler
kalyon geçişi

Aktarların yamakları olan ketencilerin fişek ile süslü bir kalyonu olup içinde tırampete çalar bir pâyzen ve bağlanmış esir levend bir tulumcu olmağla anılan kalyon büyük fişekler atıldıktan sonra içindeki adamları çıkarıp hasekiler kalyonu padişah huzuruna getirip biraz zamândan sonra yine dışarı çıkarıp teslim eylediler.

115a Sonra bir miktar canbaz gösterisinden sonra ▸ ikindi vakti girmekle çağrılı olan divan hâcegânı, tezkireci efendiler, mektubî efendi, Tophâne nazırı, beylikçi efendi, mektubî halifesi, reis kesedarı, tahvil kesedarı, ruznâmçe-i evvel halifesi, başmuhasebe ve malikâne halifeleri hepsi mücevveze ve erkân kürkleriyle baş çadırda oturup diğer halifeler ve kesedarlar ikinci obada oturdu-

tatlı kahve ikramı

lar, Eski Saray baltacıları herkese tatlı ve kahveler verip sonra vezirler sarık ve erkân kürkleriyle ziyafet çadırı denen üç direkli çadıra geldiler. Havanın soğuk olması dolayısıyla herkese sarıklarını giymeleri fermân olunmakla ▸ davetliler de sarıklarını giyip ye-
115b mek gelmek fermân olundu ve bugün dört sofra kuruldu.

Birinci sofra: Veziriazam, Rakka Valisi Ali Paşa, defterdar efendi, reis efendi, defter emini efendi, başmuhasebeci efendi, Tersane emini ve Anadolu muhasebecisi efendi.

İkinci sofra: Silahdar İbrahim Paşa, Nişancı Mustafa Paşa, Haremeyn muhasebecisi efendi, cizye muhasebecisi efendi, mevkûfâtî efendi, mâliyye tezkirecisi efendi, matbah emini efendi, tezkire-i evvel, mektubî efendi ve Tophâne nâzırı oturdular. Küçük tezkireci efendi biraz rahatsız olduğundan mecliste bulundu, an-
116a cak sofraya ▸ oturmadı.

Üçüncü sofra: Yaya mukabelecisi, küçük ruznâmçeci, şehremini, İstanbul gümrükçüsü, büyük ve küçük kale tezkirecileri, Bursa ve Avlonya hâceleri oturdular.

Dördüncü sofra: Mektubî halifesi, beylikçi, divan kesedârı, reis ke-

Onuncu gün. Kuyumcu ustası altın koşum takımları olan bir at üstünde geldi. Arkasından mum satıcıları, sonra bit pazarı esnafı geldi. Başlığında Çin bebekleri taşıyan dev bir kuklayı bir kadırgayla geçen Mısır Çarşısı esnafı izledi. Levnî'nin resmi. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 136a, TSM A3593.

sedârı, rûznâmçe-i evvel, başmuhasebe ve mâlikâne halifeleri oturup yemek sırasında tören zülüflüleri şerbet hizmetini yürüttüler. Ruznâmçe-i evvel efendi hasta olduğundan burada zikredilmedi.

(--) orijinal metinde boş bırakılmış

İkinci çadırda halifeler ve kesedârlar için (—-) sofralık yemek döşendi.

Birinci çadırda olan sofralar artanlarından bir sofra çavuşbaşı, kapucular ▸ kethudası, bostancı odabaşısı, teşrifatî efendi, çavuşlar kâtibi ve eminine verilip kalan sofraların artanları çavuşlara ve mevcut olan konukların hizmetkârlarına verildi.

116b

Ve mutat üzere sim sakaları ve çâşnigirler hizmet, Eski Saray baltacıları kokulama ve buhurlama işlerinde ellerinden gelen hizmeti yaptıktan sonra önce vezirler temenna törenini yaptılar, sonra Divan hâcegânı tertipleri üzere birer birer sadrazamın eteğini öperek mutlu oldular, onun güzel iltifatlarıyla sevindiler. Bugün başbakı kulu ile kasapbaşı yemeğe oturmayıp ▸ sadrazamın eteğini öpmekle kendi akranları arasında vezirin iltifatına şayan oldular.

kokulama ve buhurlama işleri

117a

Mısır zorbazı Şahin
Hacı Mehmed

Sonra sadrazam hazretleri yine obaya teşrif ve Mısır zorbazı Şahin ile Hacı Mehmed bir çadır kurdurarak bir yeşil ve bir sarı sepet getirip ikisinin de gözleri ve iki ellerini bağladılar. Sonra Hacı Mehmed yeşil sepete, Şahin sarı sepete girdiklerinden sonra sepetlerin ağzını sağlam dikip çadırın içine koydular ve etekleri yere beraber indirip serdiler.

Çeyrek saat geçtikten sonra çadırı kaldırın, diye içeriden seslendiklerinde çadır kaldırıldı, gördüler ki yine ▸ sepetler konulduğu gibi durur ve ağızları da kendi dikdikleri gibi dikili. Bu kere sepetleri dışarı çıkarıp ağızlarını söktüler, gördüler ki gözleri bağlı ve iki elleri ardlarına bağlı, ancak yeşil sepete giren sarıdan ve sarı sepete giren yeşilden çıktı. Bu keyfiyet, vezirleri ve vekilleri hayretler içinde bırakmakla sadrazam hazretleri ikisine de başka başka ihsandan sonra 8 adet ayakdaşlarına da altınlar bağışladılar.

117b

265 çocuğun sünneti

Bugün 265 adet çocuk, önceki günlerde olduğu gibi padişah huzurundan geçip çadıra vararak sünnet edildiler.

118a

Sonra şevketli hünkârımız Tersane Bahçesi'ne ▸ ve sadrazam hazretleri kendi otağlarına teşrif buyurdular.

126

Bugün çağrılı olan hâcegânın hediyeleri telhisci ağa ile dârüssaade ağası tarafına adamlarıyla birlikte gönderilip hediye sahiplerinin birer adet adamlarına ve telhisci ağaya hil'at giydirildi.

Bu gece akşamdan sonra denizde büyük fişek şenliği olup sadrazam hazretleri vezirlerle birlikte varıp üçanbarlı kalyondan seyr etmişlerdir, olan şenlikler bunlardır ki zikr olunur:

denizde fişek şenliği

Cebehâne tarafından gelen

Dahme fişeği 1, şadırvân fişeği 1, çadır fişeği 1, bahrî fişeği 100, çiçekli tunç havan 2, çiçekli kâğıd havan 2, kabak fişeği 1, çarh-ı felek 2, ◗ dolap 2, fânûs-ı Hindî 1.

118b

Tophâne tarafından gelen

Büyük dahme fişek 1500, çadır fişek 300, âsumânî 100, havan 5, çarh-ı felek 2, Tophâneli 30, bahrî 30, humbara 20.

Tersaneli tarafından gelen fişeklerdir

İçinde dolap ve atlı karaca salıncak, yine içinde neftten (petrolden) ve kandilden çarh-ı felek ile akabe 1,

atlı karaca salıncak

Tulumbacıbaşının berheva ateşi 1, havayî 150, hakanî 1, çarh-ı felek 2, sade mahtab 4, püskürme 8, camal 1, yine çarh-ı felek 3, sade mahtab kandil 30, mühr-i Süleyman 2, püskürme 30, bahrî 20, kestane 30, camallar, çengiler salı, akabe salı.

Bu şekilde büyük şenlikler ve sınırsız zevkler sürülmüştür.

119a

ON BİRİNCİ GÜN ŞÖLENİ

25 Zilka'de (28 Eylül) Cumartesi

Bugün ayın 25. Cumartesi olup cebecibaşı, topçubaşı, top arabacıbaşı, Tersane kethudası paşa, ocakları halkı, çekdiri beyleri, Tersane kapudanları, cebeci ve topçu çorbacıları davet olundular.

Sırmakeşhânelilerin geçişi şişe yiyen adam

Şevketli yeryüzünün padişahı hazretleri otağ-ı hümâyûna, sadrazam vezirlerle birlikte obaya teşrif buyurduklarından sonra esnaf alayı geçişi ferman olunmakla önce Sırmakeşhâneli yürüyüp önlerinde bir büyük şişeyi bir adam başına almış huzûr-ı hümâyûna geldiğinde yedi. Ve yaya ve atlısı mehterhânesin çalarak beyt:

119b

Tâb-ı zülfü berk urup çekdi dil-i nâlânımı
Bir tel ile tutduk ol sîmkeş mehpârenin

sözünce her ne kadar hotaz sırmada berraklık ve bir tür gözalıcılık vardır, ancak o da nazarda olduğu hâlde gözden uzak olduğunda anında gönülden de uzak olur.

120a

Bu sırmakeşler de meğer metaımız bir uşakın velvelesine benzemekle dillerde destan imiş, diye övündüler ve örneklerini, verecekleri hediyelerinde göstererek sırmakeşlerin hediyeleri:

sırmakeşlerin hediyeleri

İçi dört adet İstanbul dîbâsı pamuk ile dolu yastık ve pamuk ile dolu bir adet sade Hıtâyî minder, İstanbul dîbâsı oturak, dört tarafı beyaz sırma ile tel kafes örme, minder altına al çuka döşeme ve dışında trabzan aralarında yirmi dört kayd aralarında orta ayna, otuz beş adet som sarı ve beyaz sırma hotaz, her tanesi otuz dirhem olmak üzere ve mükemmel som sırma takımlarıyla iki baş

120b

al katır ve semerleri örtüsü çengârî dîbâ ile bir adet tahtırevan hediyelerini padişah huzurunda teslim edip geçtiler.

nalbantların geçişi

Sonra nalbantlar, yamaklarıyla yürüyüp önlerinde bir büyük testi içinde bir ağaç dikmişler, çevresine su ile dolu on kadar şişe konulmuş, üzerine bir çanak ve daha üzerine bir oğlan oturmuş, anılan testiyi bir adam başına almış, şişelere ve oğlana zarar isabet etmeden raks ederek atlı ve yayası, beyt:

Şehsuvârım rehgüzâra oldu cismim pâymâl
Ger düşerse na'l-ı esbin bende müjgân eldedir

sözü uyarınca eskiden mıh, nal, demir ele gelmişken dildâdenin dildârı nazarından uzak olunca yolunda karınca gibi yerlere serilip ▸ nal atına bağlanmak için kirpiklerini demire bedel vermeği hayal eyler. Bunlar sanatlarını icra ve oyunlarını oynatarak padişah huzuruna vardıklarında nalbantların hediyeleri: 121a

nalbantların hediyeleri

Dört adet gümüş nal 315 guruş, yirmi dört adet gümüş çivi 83 guruş, kapağı ile bir gümüş tas 200 guruş, bir gümüş tepsi 300 guruş.

Bu şekilde hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra sandalcılar yürüyüp önlerinde üç başlı musavver bir adam boynuzlu ve kuyruğu var, yanında acaip görünüşlü nice tabileriyle atlı ve yayası, beyt: sandalcıların geçişi

Kadd-i ar'ar dilrübâya câme pîrâ kim olur
Ki-atlas dîbâ bürünecek belki sandal olamaz

sözüne göre dünya seçkini gönül hırsızlarının ▸ metaımıza rağbetleri yoktur, diye üzüntülerini göstererek padişah huzuruna vardıklarında İstanbul sandalcıları hediyeleri: 121b

İstanbul sandalcılarının hediyeleri

Bir fağfûrî gülâbdan ve buhurdan, iki gümüş maşrapa 30 guruş, bir gümüş sürahi 51 guruş, bir gümüş küçük tepsi.

Bu şekilde hediyelerini teslim edip geçtiler.

Sonra serâserciler yürüyüp önlerinde bir araba üzerinde iki şahıs ve önünde bir öküz yedek çekilir. Padişah huzuruna vardıkda anılan öküze binip türlü türlü oyunlar gösterdi, beyt: serâsercilerin geçişi

Câme-hâb-ı vuslata gerçi yakışmaz pîrehen
Lik âdem ol deme erse serâser geydirir

anlamınca metalarının gümüş bedenlilerin giysilerine layık olduğunu ▸ anlatarak padişah huzurunda serâsercilerin hediyeleri: 122a serâsercilerin hediyeleri

Bir adet zerbâb, iki adet çekme bürüncek ve iki adet sandal çekmesi hediyelerini teslim edip geçtiler.

semercilerin yürüyüşü

Sonra semerciler yürüyüp önlerinde bir küçük ve bir büyük iki tane sunkur kuşu tasviri ve bir siyah Arabın başında bir tabla raks ederek, beyt:

Urup gayret licâmın rahş-ı ikdâma hemân durma,
Dilersen kûyünü yârin eğer kande Semer-kande

anlamınca sevgi yolunda serili olanların gayretlerinde fark eyer ile semer gibi olup tam gayrete teşvik ile bir gönül ehli öğüt verdi. Bunlar da metalarını arz ederek padişah huzuruna vardıklarında İstanbul semercilerinin hediyeleri:

İstanbul semercilerinin hediyeleri 122b

Bir küçük semer 100 guruş, bir gümüş maşrapa 188 guruş, üç tane gümüş tepsi 270 guruş.

Bu şekilde hediyelerini verip geçtiler.

muytabcıların geçişi

Sonra muytabcılar (kıl dokuyucuları) yamaklarıyla yürüyüp önlerinde on iki adet şebkülâhlı oğlan, ellerinde birer topuz gümüş, çuldan kerrakeler giymişler ve başlarında ziller ve ip bükecek çardakları tezgâhlar ile çille dokurlar ve yanlarında bir dev sureti var, atlı ve yayası, beyt:

Mûmiyân-ı yâre dil sarıldı tâb oldu bile,
Kılca farkı kalmadı dilden belî der her gören

anlamınca meğer insan vücudu gönül ile parlak olup sönük olması kıl kadar şeyin çekiciliğinden ileri geldiğinden bir dilsiz bu konuda ihbarda bulunarak gönül sahiplerini uyardı. Bunlar da sanatlarıyla padişah huzuruna vardıklarında İstanbul mûytâbânı hediyeleri:

İstanbul muytabanı hediyeleri 123a

Bir gümüş raht 700 guruş, bir çift gümüş kârib 510 guruş.

Hediyelerini teslim edip geçtiler.

arpacıların geçişi

Sonra arpacılar yürüyüp önlerinde on kadar türlü türlü boyalı adamlar, içlerinde biri hayvana binmiş olup acaip ve tuhaf kıyafetleriyle atlı ve yayası, beyt:

On birinci gün esnaf alayı: Seraskerler iki öküzün çektiği bir arabayla geçerken bir Arap başındaki tablayla raks etti. Bugün şenliklere İstanbul'daki Rus ve Fransız elçileri de davetliydi. O sırada İstanbul'daki Fransız elçisi Marquis de Bonnac'tı. Levni'nin resmi.
Sürnâme-i Vehbî, y. 140a, TSM A3593.

İltifât etme rakîbe güzelim eyle hazer,
Hâsılı ruhsata kâ'il değilim arpa kadar

manasınca hasıllarından arpa kadar nesne esirgemeyip hazırladıkları İstanbul arpacılarının hediyeleri:

İstanbul arpacılarının hediyeleri

Bir gümüş tepsi 210 guruş, bir gümüş kemer eyer takımı 620 guruş, bir gümüş gülâbdân 91 guruş, bir gümüş buhûrdân 234 guruş.

Bu şekilde padişah huzurunda hediyelerini teslim ettiler. Bütün atlı ve yaya yamaklar mehterhânelerini çalarak alaylarını gösterip hediyelerini ◗ verdikten ve bahşişlerini aldıktan sonra her zaman olduğu üzere konuk çadırlarında yemek ikram edilip gitmişlerdir. 123b

Bu sırada şiddetli yağmur yağmakla düğün hizmetleriyle görevli olan yirmi iki yeniçeri ortalarının meydanda ıslanan neferatına devletli sadrazam hazretleri merhamet buyurup hepsini birer birer huzurlarına çağırdı, kendi elleriyle odabaşlarına birer altın ve neferâtına birer zolata ihsan etti. Neferattan bazıları zolatayı aldığı gibi fırlayıp geri gitmek istediğinde zemin yaş olduğundan ayak ile baş beraber yoldaş oldu. Böyle düştüklerine sadrazamın merhametleri ◗ tekrar coşup o Bermekî huylu vezir lütuf ve kereme bahâne aradığından birer altın daha bağışladı. Adı geçenin bugün yapmış olduğu cömertlik bir şekilde takdir edilemiyecek kadar büyüktür. 124a

yağmurdan ıslanan yeniçerilere bahşiş

Bugün Moskov ve Fransa elçileri de davet olunmalarıyla anılan obanın sağ tarafında sadaret kethudası çadırı yanında olan zokağın öte tarafına on iki hazine bir çadır kurulup ve içine dört beş iskemle konuldu ve bir iki çavuş adı geçenleri getirip anılan çadıra yerleştirdi. Ancak esnaf alayı geçişinden sonra yağmur fazlaca indiğinden şevketli İslâm padişahı hazretleri merhameten meydanda olan kullarına ◗ izin verdi, herkes mekânlarına dağılıp kendiler de Tersane Bahçesi'ne teşrif buyurdular. Sadrazam hazretleri otağlarına gittiklerinden sonra elçiler sadaret kethudası çergesine götürülüp yemek ikram edildi ve hediyeleri telhisci ağa tarafından birer tercümanlarıyla dârüssaade ağası tarafına gönderildi. 124b

Moskov ve Fransa elçileri

Çağrılı olan cebecibaşı, topçubaşı, top arabacıbaşı, ocakları kethudaları, ağaları, yazıcıları, çorbacıları, Tersane kethudası paşa, çekdiri

beyleri, Tersane yazıcıları ve kapudanları hepsi divanî giysileriyle konuk çadırınagelip toplandıklarında topçubaşı, Tersane kethudası paşanın alt yanına oturdu, topçubaşının ▸ alt yanına yedi adet çekdiri paşaları sarıklarıyla ve üç adet Tersane kâtipleri de oturup cebeci, topçu ve top arabacı çorbacıları ikinci çadırda, Tersane kapudanları, diğer katipler ve zâbıtânı üçüncü çadırda kararları tamam olunca Eski Saray baltacıları herkese tatlı ve kahveler verip ikrâm eylediler. 125a

Sonra ikindi vakti de yakın olduğundan yemek gelmek ferman edilerek sultan ziyafethanesi olan üç direkli obaya üç sofra yemek kondu. Sadrazam hazretleri kendi otağlarına gitmeleriyle,

Birinci sofra: Rakka Valisi Ali Paşa, Nişancı Mustafa Paşa, defterdar efendi, cebecibaşı ağa, Tersane kethudası paşa, topçubaşı ve üç adet ▸ çekdiri paşaları oturdular. Rakka Valisi Ali Paşa, Nişancı Mustafa Paşa 125b

İkinci sofra: Yedi adet çekdiri paşaları ve cebeciler kâtibi ve top arabacıbaşı oturdular. çekdiri paşaları

Üçüncü sofra: Dört adet cebeciler kethudaları, topçular kâtibi, kethudası, top arabacı kethudası, dökücü başı ve iki adet Tersane kâtipleri oturup ikinci obada cebeciler, topçular ve top arabacılar çorbacıları, üçüncü obada da Tersane kapudanları, çavuşları, veznedar ve yazıcıları oturmalarıyla obaların ikisine de hoşaflarıyla yirmi sofralık yemek verilip bütün ocakların neferâtına otağ-ı hümâyûn önünde tablalar ile pilav ve zerde verildi. Tersane kapudanları

Yemekten sonra gülsuyu, buhur ve kahveler verildikten sonra zikr olunan ▸ ocakların ağaları, kethudaları, yazıcıları, çorbacıları ve çekdiri paşaları sadrazam otağına götürülüp önce Tersane kethudası paşa Selimî ve erkân kürküyle, sonra çekdiri paşaları sarıklarıyla, daha sonra cebecibaşı serâser üst ve mücevveze ile, yazıcısı sof muvahhidî kürk ve mücevveze ile, dört nefer kethudaları perişânî ve erkân kürkleriyle ve çorbacıları da mantarîleriyle, daha sonra topçubaşı atlas üst ve mücevveze ile, kethudaları perişânî ile, çorbacıları mücevveze ve erkân ferâceleriyle, sonra top arabacıbaşı ağa atlas üst ve mücevveze ile, kethudaları perişânî ile ve çorbacıları mücevveze ile, hepsi anlatıldığı üzere ▸ sadrazamın eteğini öpüp gittiler. gülsuyu, buhur ve kahve ikramı 126a 126b

Sonra sadrazam hazretleri içeri obaya teşrif etti. Bu gece yağmur şiddetli olduğundan bir mikdar fişek şenliği olup herkes mekânlarına gittiler.

Çağrılı olan cebecibaşı, topçubaşı ve Tersane kethudası paşanın hediyeleri padişah huzuruna arz ve teslim olundu.

233 çocuğun sünneti

Bugün de 233 adet çocuk sünnet edildi.

ON İKİNCİ GÜN ŞÖLENİ

26 Zilka'de (29 Eylül) Pazar

Bugün ayın 26. Pazar olup Üsküdar, Galata, Eyüp ve Kasımpaşa camilerinin imam ve hatipleri, tekke şeyhleri ve sûfileri davet olundular. Öğleden sonra azamet ve yücelik ile Yusuf yüzlü şevketli padişah hazretleri otağ-ı ◗ hümâyûna, sadrazam, şeyhülislâm ve vezirler de hüner sahiplerini seyre özgü olan obaya teşrif buyurduklarında yine âdet üzere sünnet alayı geçip çadırlarına vardıklarında 263 adet şehirli ve 77 adet bostanî, bunlar da diğerleri gibi Sûr emini efendi dairesinde giysilerini giyip alaya katıldılar. Bugün toplamı 340 adet çocuk sünnet edildiler.

127a

kol çengileri, canbazlar, oyuncular

Sonra kol çengileri, canbazlar ve bazı eğlendirici oyuncular türlü türlü hünerlerini gösterip iki namaz arası vakti de geldiğinden çağrılı olan imamlar, hatipler, tekke şeyhleri ve sûfileri ile toplanıp efendiler ziyaret çadırlarına, ◗ sûfileri ve hizmetçileri çadırda halıça üzerine oturdular. Konuk olarak İstanbul'da olan Edirne Muradiyesi Mevlevî Şeyhi Enis Efendi, Yenikapı ve Beşiktaş Mevlevî şeyhleri, defterdar efendi, bir selâtin hatibi ve imamı üç direkli gerisinde olan çadırda oturup başka yemek getirildi ve anılan efendilere yirmi beş sofralık yemek konup hizmetçiler ve sûfiler için de elli ve altmış tabla pilav ve zerde döşendi.

127b

Mevlevi Şeyhi Enis Efendi

yirmibeş sofralık yemek

Yine kural üzerine sultan ziyafeti hizmetçileri olan sim sakaları, çâşnigirler, zülüflü baltacılar ve Eski Saray baltacıları görevli oldukları hizmetlerini ikram ile tamam eylediler.

◗ Hatta bugün Engürüs ve Felemeng balyosları da davetli olmalarıyla önceki günde zikr olunan çadırda iskemleler üzere seyre dalmışlardı. Bundan evvel birkaç defa geçen çekdiri yine hazır olduğundan şenlik ederek padişah huzurundan geçti.

128a Engurus ve Felemeng balyosları

Sonra ikindi vakti girmekle adı geçenlerin hediyeleri telhisci ağa ve birer tercümanlarıyla dârüssaade ağasına gönderildi. Kendilerine sadaret kethudası obasının kenarında konan çadırda yemek ikram olunmalarıyla Divan-ı hümâyûnda kullanılan gümüş siniyi çâşnigirler hâssaten mücevveze ve üst kaftanlarıyla koydular. Sim sakaları da mücevvezeleriyle hizmet görüp ◗ adı geçen el-

balyoslara yemek ikramı

128b

çilerin adamları için anılan yerin yakınında olan sekban çadırına üç dört sofra yemek konup doyuruldular.

Sonra şevketli padişah hazretleri Tersane Bahçesi'ne teşrif ve akşamdan sonra yine otağ-ı hümâyûna geldiler. Sadrazam hazretleri de obaya geldiler. Seyirciler düğün alanını saf saf kaplayıp saat dörde kadar o derece fişekler atılıp seyirlikler olmuştur ki anlatılmasında dil, yazılmasında çifte dilli kalem âciz kalmıştır. Atılan fişekler bunlardır ki zikr olunur:

fişek

Tersane-i âmire tarafından gelen fişeklerdir:

1290

Âsumanî 150, çarh-ı felek 3, fıskiye 4, çömlek 5, ördek 30, mühr-i Süleyman 3, mehtabî çarh-ı felek 2, kestane deste 4, ipde balık taklidi 20, mükemmel şadırvân 1, mükemmel dahme 1, mükemmel bostan dolabı 1, mükemmel fânûs-ı devvâr, mükemmel kabak, mükemmel kâğıd el humbarası 6, çiçekli tunç havan 2, püskürme çiçekli kâğıt havan 2, mükemmel çadır 1, mükemmel çarh-ı felek, mükemmel mühr-i Süleyman 3, mükemmel tahta köle birlikte hil'at 1, âsumânî 100, mükemmel şadırvan 1, mükemmel dolap, çiçekli tunç havan 2.

ON ÜÇÜNCÜ GÜN ŞÖLENİ

27 Zilka'de (30 Eylül) Pazartesi

Bugün ayın 27 Pazartesi olup mazul beylerbeyileri, sancakbeyleri, divan hâceleri mazulleri ◗ ve mülazimlikte olan kadı efendiler davet olundular. 129b

Yeryüzünün şevketli padişahı hazretleri otağ-ı hümâyûna ve sadrazam hazretleri anılan obaya teşrif buyurmalarından sonra sünnet alayının geçişi ferman olundu. Hazır olduğundan mehterhânesini çalarak meydanı dolaştı ve padişah huzurundan geçip çadıra vardılar. Bugün 440 adet çocuk sünnet edilip cerrahların ellerini al kan eylediler. 440 çocuğun sünneti

Sonra bir miktar canbaz oynayıp seyr olundukdan sonra şevketli padişahımız ve sadrazam hazretleri denizde kale cengini seyretmeye gidip vezirler ve sadaret kethudası ◗ düğünün seyir yerinde kaldılar. Mehterhâne peyder-pey nağmelere devam etti. Bazı hokkabaz hüner göstererek göze girmek gayretinde iken şevketli padişah ve sadrazam hazretleri yine otağ-ı hümâyûna teşrif edip nice türlü oyunlardan başka birkaç adet seçilmiş tiryâkîleri bir köşke bindirdiler. Şöyle ki; denizde kale cengi 130a Mehterhâne

Bir köşk ki boyu yedi arşın, uzunluğu ve genişliği dört arşın, ortasında olan mil on arşın. Milin tepesinde dönen bir külâh var, halk ise içinde tiryâkîlerin seyrine bakar, tiryâkînin biri meddâhlık edip el kakar ve bir tulumcu hizmetkârları olup bunlara yelpâze salar. Kahve verdikleri tepsi fişek ile donanmış, ◗ alt katında 16 tane top konmuş, dört köşesinde fişekten dört çarh-ı felek, külâhın tepesinde iki yüz âsumânî fişek ve milin tepesinde fıskiye fişeği. Bu şekilde padişah huzuruna götürülüp bir müddet sohbet ve bir müddet meddahlık eylediler. Sonra kahveler gelip tepsiye el sunduklarında tepside olan fişeklere ateş verildi, kimi elini çekip kimi almış iken fincanı düşürüp bol bol gülüşme oldu. Yine sohbetlerine devam ettiler. Bir müddet ertelenip bunlar iyice uyutulduktan sonra ansızın fişeklere ateş verilince anılan köşkün çevresinde bezeli olan fişekler ve alt katında olan toplar ◗ ve çarh-ı felekler alıp köşk başka külâhı başka fır fır dönüp tavanından üzerlerine dökülen başka, çarh-ı feleklerden saçılan başka havayîlerin 130b fişekli kahve tepsisi 131a

vıjıltısı dahi başka. Bu oyunlara şiddetli rüzgâr da ortak olunca giysilerine ateş isâbet edip feryatları göklere yükseldiğinden bir mertebe cilve ve safâ vermişlerdir ki bir şekilde anlatılmaz.

Bu sırada ikindi vakti de girmekle çağrılı olan konukların hepsi her gün giydikleri sarık ve giysileriyle gelip paşalar ve hâceler üç direkliye, Anadolu kadıları ikinci obaya, Rumeli kadıları üçüncü obaya toplandılar. Her zaman olduğu gibi Eski Saray baltacıları ▸ gülbeşeker ve kahveler verdiler. 131b

Sonra yemek gelmek ferman olunduğundan dört sofra yemek hazırlandı.

Birinci sofra: Defterdar efendi, beş adet mazul beylerbeyiler, eski Reis Süleyman Efendi, eski Defter Emini Abdülkâdir Efendi ve eski Anadolu Muhasebecisi Ali Efendi, Süleyman Efendi, Abdülkâdir Efendi Ali Efendi

İkinci sofra: Dört adet sancakbeyleri ve hâcegândan beş kişi ve iki adet Rumeli tahtabışısı kadılar, Rumeli tahtabaşısı

Üçüncü sofra: Üç adet sancak beyleri ve iki adet Anadolu tahtabışısı kadılar, Anadolu tahtabaşısı

Dördüncü sofra: On adet hâcegân mazulleri oturup yemek yediler ve her zaman olduğu gibi düğün ziyafetinin görevlileri ikrâmlarına devam ettiler.

Hizmetkârlarına da kırk elli ▸ tabla pilav ve zerde verilip yemekten sonra kadı efendiler gittiler. Önce beylerbeyileri ve sancakbeyleri, sonra hâcegân ma'zülleri tertip üzere sadrazam hazretlerinin seyre özgü olan yerlerine gelip sadrazamın eteğini öptüklerinden sonra malikânelerine gittiler. 132a

Hatta bugün Venedik elçisi, yeni balyos ve Nemçe kapu kethudası davet olunmalarıyla önceki günlerde olduğu şekilde adı geçenler düğünü hazırlanan çadırda seyr eylediler. Kethuda bey obası yanında olan obada yemek verilip hediyeleri de yine tercümanları ve telhisci ağa ile dârüssaade ağası hazretleri tarafına gönderildi. Venedik elçisi, Nemçe kapu kethudası

Mısır zorbazının hünerleri ▸ gösterdikten sonra şevketli padişah hazretleri Tersane Bahçesi'ne ve sadrazam hazretleri otağlarına gidip akşamdan sonra denizde olacak fişek şenliği seyri için üçanbarlı kalyona teşrif eylediler. Mısır zorbazının hünerleri 132b

fişek şenliği

Denizde atılan fişekler bunlardır ki zikr olunur

Tophane tarafından gelen dönen kule 1, çadır 1, servi 1, âsumânî 150, çarh-ı felek 20, havan 2, tabanca 10, mühr-i Süleyman 2, bahrî 40, kestane 100.

Gümrükçünün fişekleri

Çadır 1, çarh-ı felek 5, el hevayîsi 10, içi cengî kandil akabesi 1, kule 1, tabya 2 dolap 1, içinde sade nara koç akabesi 1, bahrî 150, püskürme.

ON DÖRDÜNCÜ GÜN ŞÖLENİ

28 Zilka'de (1 Ekim) Salı 133a

Üsküdar, Eyüp, Galata, Kasımpaşa

Bugün ▸ ayın 28. Salı olup genel ziyafet ferman olunmakla İstanbul, Üsküdar, Eyüp, Galata, Kasımpaşa ve bütün çevre halkı davet olundular. Şevketli padişah hazretleri Tersane Bahçesi'nde deniz kıyısına kurulan gölgelikte, devletli sadrazam hazretleri de Aynalıkavak İskelesi'ne bitişik olan Tersane gözünün önünde bulunan iskeleye konulan gölgelikte karar edip Tersaneli tarafından mavna cüssesinde icat olunan balığın seyri için beklemeye başladılar.

Aynalıkavak İskelesi

mekanik balık

133b

Anılan balık ansızın o büyük cüsse ile denizden belirip dururdu. ▸ Zamanlı zamansız üst çenesini açıp kapardı. Bir saat kadar kendini gösterip sonra yine denizin derinliklerine gidip gözden kayboldu. Bu balığın hünerinin ne olduğu anlaşılamadı. Sonra yine ortaya çıkıp ağzını açtıkça içinden beş-altı adet adam çıktı, sadrazamın huzurunda bahşişe mazhar oldular.

balığın ağzından çıkan adamlar

dört kol çengi

Bu sırada padişah huzurunda dört kol çengi mevcut olup çalıp söylerler ve deniz kıyısında söz ve saz ile ortalığı güzel nağmelere boğarlardı.

Sonra sadrazam hazretleri düğün alanına gelip obada karar etti. Mehterhâne de gönül açıcı makamlarıyla çaldıkça Dobra-Venedik elçisi gelip tayin olunan çadırda ▸ seyirle meşgul oldu.

Dobra-Venedik elçisi

134a

Ve bu gün genel ziyâfeti olduğundan düğün alanı ki, otağ-ı hümâyûnun önüdür, beş bin kadar tabla ile pilav ve zerde döşenip genel izin verilince düğün meydanında bulunan genç yaşlı her yaştan insan "hâza ziyâfet-i sultan, sûr-ı hıtân (işte sultan ziyafeti, sünnet düğünü) diyerek şükran üzere bölük bölük oturup safalandılar.

kadınlar

Düğün müddetinin büyük çoğunluğunda kadınlar da düğün gösterilerini seyretmekte mevcut olduklarından onların da padişahın düğün ziyafetinden hisse almaları düşünülmüştü. Onlara uygun bir yer gerektiğinde Okçular Tekkesi'nin içi erkeklerden boşaltılıp tablalar ile pilav ve zerde döşenmek üzere Sûr emini efendiye fermân olundu. ▸ Hemen tekke içinde erkeklerden bir fert kalmayıp boşaltıldı. Düğün akkâmları düğün tablalarını tac gibi başlarında kadınların bakış oklarına hedef ederek mutfaktan

Okçular Tekkesi

134b

şenlikler ile beyaz ve sarı zerrin çiçekleri gibi Tekke alanını süslediklerinde kadınlar tayfası da gülerek ve sevinerek tekkeye girdiler ve nimete erdiler. Kapıyı kapattılar. Bir çorbacı da tayin olunup gelenleri geri çevirirdi. İçeride ise ancak bize özel sultan ziyâfetidir, diye bunlar çekinmeden paşmaklarını çözüp birbirlerine, "Sen çok yedin avaylı, bize koma mısın?" diye latife ederlerdi. Her zaman olduğu gibi kendilere tam olarak doygunluk geldikden sonra da yine bunlara kanaat ▸ gelmeyip "abo filâncık bunda bulunmadı, mahrum kalmasun cânım" diye kimi makramasına, mendiline, kimi yemenisine ve hiç birşeyi olmayan paşmaklarına doldurup götürdükleri yaygın olarak anlatılır.

135a

Bundan sonra ikindi vakti girmekle, adı geçen elçiye kethuda bey obası yanına konan çadırda yemek ikram edilip hediyesi tercümanı ve telhisci ağa ile dârüssaade ağası hazretleri tarafına gönderildi. Sonra sadrazam hazretleri vezirler ile kendi obalarına teşrif buyurup yemeği orada yediler.

Akşamdan sonra Cem ihtişamlı şevketli padişah hazretleri otağ-ı hümâyûna ve sadrazam hazretleri vezirler ile seyir yerine geldiklerinde ▸ cebeci, topçu, gümrükçü ve Tersaneli taraflarından hazırlanan envaı türlü fişekler atılıp düğün meydanı ateş denizine döndü. Hatta cebeci tarafından tiryakîler için icat olunan dönen köşkü fişek ile donatıp padişah otağının önüne götürdüklerinde dilsizlerden ve çavuşlardan bir kaç kişi bindirilip aşağıdan ve yukarıdan fişeklere ateşler verildi. Zavallıların yalnız köşk değil düğün meydanı da başlarına dar ve zindan olup feryad u figanları havayi fişekler gibi göklere çıkmakla bir mertebe şenlik olmuştur ki anlatılması mümkün değildir.

135b

havai fişekler

Tersaneli tarafından gündüzlerde padişah huzurundan geçen ▸ çekdiri gemisinin içi ve dışı fişekler ve yağlı paçavralar ile donatılıp hazır olduğundan o da ateş saçarak geçip benzeri görülmedik öyle bir durum ortaya çıkmıştır ki meydanda bulunanlar hayretler içinde kalıp dudaklarını ısırmışlardır.

136a

ateş saçan çekdiri gemisi

Bu gösterilen ve sergilenen oyunlar önceki düğünlerin oyunlarını kat kat geçmiştir. Bugün de 183 adet çocuk sünnet edildiler.

183 çocuğun sünneti

Cebehâne tarafından gelen fişekler

Bu gece Cebehâne tarafından gelen fişeklerdir

Dört çarh-ı felek, mâhtâb ve âsumânî fişekleri ile donatılmış mükemmel kule 1, mükemmel çadır 1, mükemmel dolap 1, mükemmel fener 1, dönen çarh-ı felek, mühr-i Süleyman ◗ ile süslenmiş mükemmel dahme 1, çiçekli tunç havan 2, mükemmel âsumânî 150, mükemmel kabak 2, püskürme 40, kestane 100, mâhtâb 20.

136b

Tophâne tarafından gelen fişekler

Tophâne tarafından gelen fişeklerdir

Dönen fener fişek 1000, çadır fişek 300, büyük dahme fişek 1500, çarh-ı felek 2, mühr-i Süleyman 2, fişek 160, bahrî 20, büyük bataluşka 20, âsumânî 250, havan 2, püskürme 20, kabak 15.

Gümrükçü tarafından gelen fişekler

Gümrükçü tarafından gelen fişeklerdir

Çadır 1, servi 1, çarh-ı felek 5, fıskiyeli fener 1, çarhlı dahme 1, yerde atılır kulle 2, yel değirmeni 1, koç fişekli 4, kelebekler 6, yerde atılır havan 1, el havanı, püskürme, havayî.

Zikr olunduğu şekilde atılıp seyredilmesi anlatılmaktan hariç kalmıştır.

137a

Sonra şevketli padişahımız Tersane ◗ Bahçesi'ne ve sadrazam hazretleri otağına gidip seyirciler de mekânlarına döndüler.

ON BEŞİNCİ GÜN ŞÖLENİ

29 Zilka'de (2 Ekim) Çarşamba

Bugün ayın 29. Çarşamba olup selâtin vakıfları mütevellîsi ve sultanların kethudaları davet olundular.

tüfenk atıcıları

Bugün sadrazam hazretleri seherde bayır üzerine konan gölgeliğe gidip bir miktar tüfenk atıcıları seyrettikten sonra yine düğünün seyir yeri olan obaya geldiklerinde orduda olan Dergâh-ı âlî yeniçerilerinin odabaşılarına birer altın, aşçılarına ve eskilerine ikişer zolata ve neferatına birer zolata bahşiş verdiler.

137b

Sonra şevketli ▸ padişah hazretleri de kendi otağlarına geldiklerinde padişah obası kenarında sadrazam hazretleri için özel çadır kurulup padişah huzuruna davet edildiler, sonra bu anılan çadırdan sadrazam hazretleri de seyretmeye devam ettiler.

atlı ciridi

Bundan sonra Enderûn-ı hümâyûn ağalarına atlı ciridi ferman olunmakla otağ-ı hümâyûnun ön zokakları açılıp Yusuf yüzlü şevketli padişah hazretleri bugün Adalet Köşkü'ne çıkmayıp otağ içinde olan o süslü ve sanatlı obadan seyrettiklerinden zokaklar ▸ açıldığı gibi onu gördüler; zamanın İskenderi padişah oba içinde şecaatle oturup iki yanlarında rengârenk libaçe ile süslenmiş Enderûn-ı hümâyûn ağaları elleri önlerinde kavuşturulmuş divan durup bir mertebe şevket göstermişler ki, beyt:

138a

Çâk oldu sehâbın yakası dest-i sabâdan,
Arz eyledi hüsnün yine hûrşîd-i cihân-tâb

anlamınca görenler hayran ve bu görüntü seyircilerin gözlerine saba bahşeder olduğundan insanların çoğu cirid oyunlarının seyrine hiç rağbet etmediler, ancak gizli bakışlarla padişahın tavrı seyrini can dimağına lezzet verirler idi. Cirid sırasında çavuşlar ▸ saf tutup birbirlerine cirid vurduklarında bir ağızdan ha-ha gülbângını çekerek ciridi vuran derhâl atından inip padişah huzurunda ihsana mazhar olup yer öptükten sonra tekrar binip ciride devam ederlerdi.

138b

Bir taraftan mehterhâne ise gümbür gümbür döğülüp düğün meydanı kös sesleriyle pür olmuş idi. Tam cirid faslı son bulduğun-

koşu atları

da devlet ricalinin tedarik eyledikleri koşu atları hazır olmakla Kâğıthâne tarafında olan bayırın sonundan üç çeyrek saat mesâfeden se-

139a

ğirtmeleri ferman olunmakla anılan yerden takım takım ▸ salıverildi. İleri gelen atların boyunlarına Sûr emini efendi tarafından birer sâde Hıtâyî asılıp binicilerine de eşit olarak onar guruş ihsan olundu.

İleri gelen atlar
Al at, defterdar efendinin,
Doru at, sadrazam hazretlerinin,
Çakal doru at, reis efendinin,
Al tay, sadrazam hazretlerinin,
Doru at, reis efendinin,
Al at, sadrazam hazretlerinin,
Doru at, yeniçeri efendisinin,
Doru at, yeniçeri ağasının,
Doru at, matbah emini efendinin,
Doru at, defter emini efendinin,
Kır at; sipahiler ağasının.

Anlatıldığı üzere bunlar bölük bölük gelip ileri gelen askıların aldılar.

Sonra topçuların bir fil resmi üzerinde büyük dev sureti ve

139b

ardında bahçe gibi şekiller ve birkaç ▸ oğlancıklar oyunlar sergileyerek geçtiler.

Sonra çağrılı olan konuklar üç direkliye toplanıp daha önce olduğu üzere tatlı ve kahveler verilmiş idi, ikindi vakti de geldiğinden yemek getirilmesi ferman olunup iki sofra yemek getirildi.

İbrahim Hanzâde Bey

Hasan Ağa

Birinci sofra: Defterdar efendi, İbrahim Hanzâde Bey, eski Vezir Mehmed Paşa Kethudası Hasan Ağa, Süleymaniye mütevellîsi, Büyük Ayasofya mütevellîsi, Şehzâde mütevellîsi, 5 adet sultan kethudaları ve kapu kethudaları oturdular.

İkinci sofra: On adet sultan kethudaları, mütevellîler; kapu kethudaları oturdular. ▸ Yemek sırasında çâşnigirler ve sim sakaları

140a

mücevveze ve divanî giysileriyle hizmet edip zülüflüler şerbetler, yemekten sonra Eski Saray baltacıları kahve, gülsuyu ve buhurlar verdiler. Adı geçenler yemek yiyip ikram olunduklarından sonra

sadrazamın eteğini öpmeye izin çıkınca ziyafet çadırından doğru mekânlarına gittiler.

Sadrazam hazretleri yemeği kendi çadırlarında yediklerinden sonra kul kethudasına, Sûr emini efendi, Sûr Kâtibi İbrahim Efendi'ye, aşçıbaşıya, aşçılar kâtibine, aşçılar kethudasına, padişah vekil-harcına, dört nefer bölükbaşılara, Tersane eminine, cebeciler ▸ çavuşlarına ve topçular çavuşuna hil'atler verilip giydirildiler. 140b

Sonra, önceden düğün alanına dikilen sütunun zirvesine çil akçe ile dolu olarak asılan gümüş maşrapaya ulaşmaya bugüne kadar nice nice fedayiler, perende atanlar, rahat hareket eden örümcek adamlar istekli olup zeminden baktıkça gerçi ah okları anılan maşrapaya ulaşıyor, ancak kendileri birkaç arşın tırmanıp daha fazla gidemiyorlardı. Bu yüzden aşağıda bir şey elde edemeden gezinirlerdi. sütun tepesinde akçe dolu maşrapa

Bugün düğünün son günü olduğundan İstanbul'da ve diğer yerlerde bir fert kalmayup küçük ve büyük, dişi ve erkek Okmeydanı'na ▸ toplanmışlar idi. Şöyle ki, beyt: düğünün son günü Okmeydanı 141a

Kesretinden halk olunmazdı hisâb
Yere düşürmezdi pertev âfitâb

Avrete hadd ü gâyet olmazdı ere
Ger müjün tîr olsa düşmezdi yere

sözu uyarınca âlem uçsuz bucaksız deniz gibi çalkalanırdı. Ve;

"Ayâ bugün ne çeşit hüner sahibi zuhur eder ki gayret kemerini beline bağlayıp gümüşle dolu maşrapadan hissedar ola" derler iken içinde cevher ışıkları parlayan, gümüş ve altının azlığı ile yüreği yananlardan bir levend anılan sütuna kemend ile hüner göstererek çıkmağa başladı.

Halk ise, şimdiye dek senin gibi ▸ çoker 'hüner gösteririm, diye beşer ve onar arşın çıkıp sonunda yine bir eser edemediklerinden kederli kederli çevresinde dolanıp gezdiler' diye söyleşirlerdi. 141b

Hâsılı o yiğit ise onların dedi-kodusuna kulak asmayıp erken-

sütuna tırmanış

den gayret yelkenini açıp maksadım olan sahile istek demirini atayım, diye gayret etti. Yarısına yakın olduğunda ansızın onu gördüler, uzun boylu ve hünerli bir yiğit ortaya çıkıp bundan evvel maşrapaya el uzatıp bu kadar halk içinde seçkin ve padişah huzurunda önder olmaktır, diye içinden Yüce Dergâh'a dua edip beyt:

Dilersen vuslat-ı yâri gönül çek gayret-i akrân
142a ◗ *Bulursun dest-res-i yâri olursa himmet-i merdân*

anlamınca bir kere adı geçen sütuna sarılıp kulaç kulaç yükselerek az bir vakitte önceden giden levende erişti. Önden giden levend onu görünce,

"Ey yeni yetme, bizim önden gayret yayını çekip himmet okunu atmamız ve belki bu yolda başı terk etmemiz kırk sütuna gayret pençesi ile el vurmamız ve böyle hünere kâdir olamadığından herkes, biz etmiş idik heves, ya senin böyle oklanmış avımızın avlanması kaydına düşmen neden gerekti, hemen geri dur, yol benimdir" deyince o şirin dilli civan da,

142b "Ey himmeti büyük yiğit, dileğim ◗ seni bu zahmetten kurtarmak ve halkın eğri bakışlarından da korumaktır. Zira evvel sen yöneldin, halkın nazarı da tamamen sana yöneldi. Bu takdirce sana bu çeşit keder isabet eylemesi umulurdu. Amma isabeti biz edip sana arkadaş olmağla nazarın isabet etmesini engellemek için perde olduk. Eğer izin verirsen avı ben avlayıp seninle beraber hisse edelim" diye gönül alıcı davranınca o yiğit de insaf edip bu söze razı olduğunda adı geçen genç derhal sütunun zirvesine ulaştı, maşrapayı alıp yere indiklerinde anlaşmaları üzere yüz on bir guruşluk çil akçeyi
143a maşrapa ile birlikte ◗ bölüştürdüklerinde bir tab'-ı selîm, beyt:

İki ayyâr-ı cihân pertâv edip ikdâm ile
Kadd-i bâlâ dilberin menkûş-ı sîmin kapdılar

deyip zavallı gayet yumuşak olmağla başka nasıl ve niçin demedi. Ve bu iki adet fedainin işlerine bütün etraftakiler hayran kaldılar.

Bugün sünnet düğününün on beşinci günü olup sultan ziyâfeti tamam oldu. Beyt:

sultan ziyafeti

Gam-ı cânânı kıl eğlence ey dil kendine yohsa
Ne denlü cem' ola nâsın perîşân olmadır kârı

manasınca ikindiden sonra otağ-ı hümâyûn, sadrazamın obası ve diğer çadırlar yerlerinden kaldırılıp ▸ herkes mekânlarına gittiler. 143b

Padişah göçü de Tersane Bahçesi'nden Yeni Saray'a nakil ve şevketli padişah, sadrazam ve bütün devlet adamlarından düğün mahallinde bulunup ikamet edenler İstanbul'a gelip karar ettiler. padişah göçü

Bahtlı şehzâdelerin de Yeni Saray'da beş on gün daha şenlik oldukdan sonra sünnet olunmaları daha doğru görülerek Zilhicce ayının başlangıcı Cuma günü sünnet defterine kayd olunup düğün sırasında sünnet olunmayan diğer çocuklar için Yeni Saray'da Bâb-ı hümâyûn dahilinde olan Cebehâne önüne özel olarak sünnet çadırı, Sûr emini efendi, cerrahbaşı ve cerrahlar için, ▸ düğün mahallinde olduğu gibi başka başka çadırlar kuruldu. Yine mehterhâne ile kol çengileri tayin olunup ertesi Cumartesi günü Yeni Saray'da 57 adet çocuk Sûr emini efendi dairesinde giysilerini giyip yine alaylarını düzdükden sonra mehterhânesini çalarak padişah huzurundan geçer gibi sünnet çadırı önünden yürüyüp Hâsahûr önünden Orta Kapı önünden Fodla Fırını ve Enderûn-ı hümâyûn gılmanları hastaları önlerinden, Bâb-ı hümâyûn dâhilinden yine çadıra gelip sünnet edildiler. 1 Zilhicce (4 Ekim) Cuma

Yeni Saray

Bâb-ı hümâyûn, Cebehâne

144a

57 çocuğun sünneti

Hâsahûr, Orta Kapı

Fodla Fırını, Enderûn-ı hümâyûn gılmanları hastaları ,

Ve ertesi Pazar günü de bu şekilde 120 adet daha çocuk ▸ sünnet edildiler. 144b 120 çocuğun sünneti

Daha ertesi Pazartesi günü 116 adet çocuk sünnet edildiler. 116 çocuğun sünneti

Daha ertesi Salı günü yine anlatıldığı gibi 210 adet şehirli ve 29 adet bostanlı, toplam 239 adet çocuk alay gösterip çadıra geldiklerinde sünnet edildiler. 239 çocuğun sünneti

Onun ertesi Çarşamba olup nahil alayı ferman olundu. Bugün sünnet edilme işlemleri bittiğinden Sûr emini efendi, cerrahbaşı ve sünnet çavuşları dağılıp yerlerine konuldu. Çünkü Zilkade ayının 15. Çarşamba günü Okmeydanı'nda sünnet düğünü-

145a

ne ▸ başlandı, tam 15 gün düğün şenlikleri durmadan icra edildi. Saltanat erkânı bölük bölük, nöbet nöbet davet olunduklarında her biri duraksamadan gelip katılarak padişahın çadırının eşiğine yüzlerini sürdüler. Mansıp sahipleri, mazuller, ocaklar halkı, zabıtan, vilayetin sakinleri ve diğerleri her kim olursa olsun içlerinde imtiyazlısı olmayıp herkese sultan sofrası kuruldu.

Esnaf alayı geçip türlü türlü oyunlar ile zevk, şenlik ve sınırsız eğlenceler hasıl oldukdan sonra İstanbul'a geri dönüldü.

145b

Altı gün de özel olarak padişahın Yeni Sarayı'nda gece gündüz mehterhâne çalındı, kol çengileri ▸ kendilere mahsus olan hünerlerini gösterdi ve türlü türlü safalar olundu. Ta ki Zilhicce ayının 6. Çarşamba günü girdi, Eski Saray'da tamamlanıp hazırlanan nahiller ve şeker bahçeleri mükemmel alay tertip olunup bahtlı şehzâdeler ile Yeni Saray'a gelinmek ferman olunmakla seherde devlet adamları, saltanat erkânı ve seçkin ulema divanî giysileriyle bölük bölük Eski Saray'a gelmeye başladılar.

nahiller, şeker bahçeleri

Kazaskerler, mollalar ve müderrisler örf ve muvahhidileriyle gelip özel olan obaya toplanıp karar ettiler. Dergâh-ı âlî kapucu-

Düğün eğlenceleri on beş gün sürdü. Hergün şehirli ve bostanlı halktan pek çok çocuk sünnet edildi. Levnî'nin resimlerinden oynntılar. *Sûrnâme-i Vehbî*, soldan itibaren y. 29a, 116a, 80a, 67a, 43a. TSM A3593.

başıları da hepsi Selimî, nîmtâne kürk, kadife şalvar, Çerkes filârı, divan rahtı, abâyî ile, sipâh ve silahdar ağaları da Selimî ve nîmtâne kürk, kadife şalvar, Çerkes filârı, divan rahtı, abâyî ile, defterdar ve Divan hâcegânı da divanî giysileriyle, sultan kethudaları mücevveze, reis efendi ve defter emini Selimî ve ferâce kürk, kadife şalvar ve Çerkez filârı ile toplanıp yeniçeri ağası da alaylarda giyegeldikleri giysiler ile gelip Eski Saray kapu arasında oturdular ve sadrazam hazretlerinin gelmesini beklemeye başladılar. 146a

Sonra vezirler de kallâvî, muvahhidî kürkler, kadife şalvar, Çerkez filârı, divan rahtı ve abâyî, şâtırları belde kemer kuşak ve elde gaddâreler ve tüfenkçiler tüfenkleri omuzlarında ve bütün takımları yerli yerinde bir hoş düzen verilmiş olarak geldiler. 146b

Sonra şeyhülislâm efendi de gelip özel olan çadırda toplandıklarından sonra saat üç buçuğa yaklaştığında sadrazam hazretleri kırmızı çuka muvahhidî, yünlü kapaniçe yakalı kürk, kallâvî ve sağında beyaz sorguç ile muhzır ağa, solunda sarı külâh ile bostancı odabaşısı ve önünce şatırlar, bu şekilde unvanla gelip kendi mekanlarına indiler. Şeyhülislâm ve vezirleri de yanlarına davet edip 147a

Sünnet alayı Okmeydanı'ndan Topkapı Sarayı'na gidiyor. Levnî'nin resmi. *Sürnâme-i Vehbî*, y. 157b'den 173a'ya kadar bir dizi (resimleri biz birleştirdik). TSM A3593.

kahveler içildikten sonra bahtlı şehzâdeler hazretleri de uğrun kapıdan meydanda olan köşke geldiler. Bir miktar beklendikten sonra alay yürümek fermân olunmağla tertip üzere yürütmeye başladı. Ancak bütün nahillerin boyları on üç arşın olup Sultan Bayezid Camii meydanına açılan demir kapıdan çıkmak mümkün olmadığından cami tarafından kapıya dört beş arşın yakın duvarı yıkarak büyük nahillerin çıkacakları kadar bir aralık açılıp Veznecilerbaşı'nda bulunan Miskciler Kapısı'nın da kemeri tek parça yıkıldı. Yeni Saray'a varıncaya kadar yol boyunda büyük nahillerin geçmesine engel olan ▸ bina çıkıntı ve saçakları da tamamen yıkılıp rahatça geçmesi için hazırlıklar görülmüş idi.

nahillerin boyları

Sultan Bayezid Camii

Miskciler Kapısı

nahillere engel olan çıkıntı ve saçakların yıkılışı 147b

Dergâh-ı âlî yeniçerileri Eski Saray kapısından Yeni Saray'a kadar belli olan yerlerde selâma durdular, cebecibaşı da nimtane kürk, kadife şalvar ve Çerkesî filâr ile divan rahtlı at üzerinde bütün ocağı zabıtanı ve neferatı divan giysileriyle Lâleli Çeşme karşısında, topçubaşı ve top arabacıbaşı da zabıtanı ve neferatıyla bunların nihâyetlerinde selâma durdular. Daha sonra alay Eski Saray kapısından yürüyüp bahtlı şehzâdeler de bindiklerinde sadrazam hazretleri ▸ yaya olarak karşılayıp yer öpünce Dergâh-ı âlî çavuşları derhal alkış ettiler. Sonra sadrazam hazretleri de binip ileri yürüyünce bölük çorbacıları yaya ve orta kuşak sorguçlar ile önünce şatırların evveline birlikte yürüdü, sipâh ve silahdar ağaları kapıyı dışarı çıkınca Şehzâde Sultan Süleyman hazretlerinin rikâbına girip sonra ata bindiler.

Lâleli Çeşmesi

148a

Şehzâde Sultan Süleyman

Ve alayın da başlangıcı yıkılan Miskciler Kapısı'ndan Veznecilerin içinden Eski Odalar önünden Saraçhânebaşı'ndan Horhor Çeşmesi önünden Aksaray'a çıkıldıkdan sonra Divanyolu ile Lâleli Çeşme, eski Darbhâne ▸ ve Valide Hamamı önlerinden geçmede. Beriden şevketli padişah hazretleri nahil alayı ile göz nurlarını seyr etmek için Arslanhane yakınında olan Nakkaşhane'ye inerek alayın geçişini beklemeye başladılar.

Eski Odalar, Saraçhânebaşı

Horhor Çeşmesi, Aksaray, Divanyolu

Lâleli Çeşme, eski Darbhâne, Valide Hamamı 148b

Arslanhane, Nakkaşhane

Bir müddetten sonra onu gördüler, mehterhâne sesi gibi bir nağme duyulmaya başladı. Meğer tulumcular tuhaf hareketler yapıp halkı güldürmekte imişler. Ellerinde yağlı tulum başlarında

tulumcular

şebkülâh ve arkalarında meşinden cübbeler, aralarında tulumcubaşıları, başında hasır ipinden sarık, elinde bir tuhaf tavırlı eşek ve önünce birkaç eşek de kemer raht ile yedek çekilip kafasında davul ve zurna defler çalarak, ▸ iki tarafa selâm vererek, türlü türlü görülmemiş acaip ve tuhaf hareketler ile âheng ederek geçtiler. 149a davul-zurna ve def

Sonra asesbaşı, subaşı ve bütün ocak zabıtanıyla yeniçeri ağası, sonra Dergâh-ı âlî çavuşları ve müderris efendiler, sonra sultan kethudaları, sonra divan hâceleri, sonra büyük mollalar, sonra Dergâh-ı âlî kapuçubaşıları geçtiklerinden sonra yüz elli neferden fazla kafası sarıklı ve çuka ferâceli cerrahlar ve onların arkalarında Cerrahbaşı Süleyman Efendi ile Sûr Kâtibi İbrahim Efendi geçip sonra kırk adet yeniçerilerin ellerinde birer küçük nahiller yürüyüp tamam olunca, beyt: cerrahların geçişi

Cerrahbaşı Süleyman Efendi, Sûr Kâtibi ibrahim Efendi

Nahle benzet kaddini, ger serve ol mehpârenin
▸ Çün hırâmân ise maksûd ikiden hâlî değil. 149b

sözünce önce iki adet büyük nahiller görüldü ki henüz benzeri görülmüş değil idi. Önünce Sûr Emini Hacı Halil Efendi mücevveze ve muvahhidî sof kürk ile, bir tarafında Tersane kethudası paşa Selimî ve erkân kürküyle binili olarak yürüyüp sonra Nahil Ağası Mehmed Ağa ve birlikte mimar ağa mücevveze, orta kuşak, beyaz pamuklu kaftan ve ellerinde değnek nahillerin önünce yaya yürüyüp, yolları boşaltmak için de birkaç nefer tulumcu ve dülger kalfaları ellerinde merdiven ve nahlin geçişine engel olan yerleri ortadan kaldırmak için bazı âletler dalfes Tersaneli kıyâfet ile geçip, ▸ nahillerin ilerisinde ve gerisinde dörder kol, her kolda on kadar dalfes ve kırmızı mintanlar ile Tersaneli şahbazları kolanlar takıp bir tarafı nahlin kollarında ve bir tarafı hamail gibi kendi boyunlarında ve içerinde nice nice sipsi denen düdükler ki çekdiri gemisi deniz üzerinde yürürken çalınıp kürekçileri kullanır ve büyük nahillerin geçişi attan daha zor olduğundan sipsi sesleri iki tarafta olan seyircilerin kulaklarını doldururdu. Sûr Emini Hacı Halil Efendi

Nahil Ağası Mehmed Ağa

150a

Tersaneli şahbazlar

Her bir büyük nahle dörder âlet bağlanıp ve ikişer donluk

ağır telli Hıtâyî asılmış idi. Nahilleri götüren Tersanelilerin zabıtân ve kapudanları yab yürü, tiz yürü, ◗ âlâtı sağa çek ve sola çek, diye sipsi sesi ile talimden başka her birinin hay huyu sokaklara velvele salmış idi. Bu şekilde görülünce, beyt:

yab yürü. tiz yürü 150b

Nedir bu kadd-i bâlâlar, nedir bu cüsse vü endâm
Demek bu nahl-i zîbâdır mebâdâ küh-ı ihrâmı
Ne dersin himmet-i husrev-i zamânın yevm-i vâhidde
Çehâr seng-i üstâda büründü emr-i ibrâmı

Değildir seng-i üstâda değildir kûh-ı ihrâmân
Hırâmân eyledi sûrun müzeyen diller ârâmı
Perîşân etmede aklı hotaz-ı gümüş ü zer teller
Hüner sarf etmiş üstâdı k'işidilmiş değil nâmı

anlamınca görenler hayran ve onlar da sağ ve sola ◗ salınarak geçtiler.

151a

Sonra iki adet şeker bahçeleri ki onların da ilerilerinde ve gerilerinde dörder sal kolları olup yine Tersaneli seçkinleri götürürler idi. Onlar için de ikişer donluk ağır telli Hıtâyî kapudanlarının hamail (hamaylı) gibi boyunlarına dolanıp nahil gibi hay huyla yürüdüklerinde, yeryüzü padişahı hazretlerinin benzersiz zatlarının şeref ve izzetlerine mahsus kılınmış bir anlam olup şehzâdelerin de insanlar arasında şerefleri şekerden daha lezzetli ve yeryüzünde şekerden başka şey ile ikrâmdan başka şey sunmak şanlarına layık olmadığından taş toprak ve ◗ diğer meyveler şekerlendiler.

şeker bahçeleri

151b

Şöyle ki tozdan şeker, çakıl taşları şeklinde elvân renk badem şekeri, tuğla gibi mermer helvası ve türlü türlü yeni çıkan çiçekler ile süsler yapılıp aralarına küçük küçük sanatlı süslü köşkler, önlerinde dalgalanmış denizler, karşı karşıya ikişer kafes içlerinde kanarya kuşları, turunç, limon ve ayva ağaçları ve her birinde dörder tane ayineden hayal fenerler, beyt:

tozdan şeker, badem şekeri
mermer helvası
küçük süslü köşkler
şekerden dalgalanmış denizler
kafes içinde şekerden kanarya kuşları
şekerden turunç, liman ve ayva ağaçları

Firâkın bağrımı yakdı hayâle döndü çeşmim hem
Nüzâırından fenâr-âsâ döner mir'âtı zannetme

sözünce bir çark icat ederek bir anda dördü birden döner ve güneş ◗ vurdukca parlayan parıltısından seyirciler gözlerini yumardı. 152a

Yine şekerle yapılmış türlü türlü kuşlar ki kumru, güvercin, şahin ve doğan her biri sanki kanat çırparlar. Beyt: şekerden kumru, güvercin, şahin ve doğan

Nağme-i hulkûma âğâz eylemiş kumruları
Sayda çıkmış şâhini kim kan tamar minkârdan
Pirzen olmuş san kebûter tûtî-gûyâ gûyiyâ
Bülbülü feryâd eder gülden hem ağlar hârdan
Lâle dâğın arz eder gonca dehânın gösterir
Sünbülün hâli perîşân bûy-ı zülf-i yârdan
Sûsenin destinde hançer hıfz eder etrâfını
Nergis ayırmaz gözün hiç zerrece gülzârdan
◗ *Hurdekârî köşkleri pîşinde deryâ çalkanur* 152b
Hem kanarya âdemi mest etmede güftârdan

anlamınca bu gibi gösteriş ve süslerle seyircilerde olan uyanıklığı yağmaladı, giderdi ve herkesi hayretler içinde bırakıp geçti.

Ardlarınca yine bunlar gibi iki adet büyük nahil ve iki parça şeker bahçeleri de geçtikten sonra kırk adet dalfes kırmızı mintanlı Tersaneli dilâverlerinin ellerinde birer tabla ile şeker işleri, şekerden yaban hayvanı ve kuş tasvirleri geçince seyreyleyen yaşlı ve genç herkes parmaklarını ağızlarına götürmüşler ve binlerce övgüler düzmüşlerdir. şekerden yaban hayvanı ve kuş tasvirleri

Sonra ikinci ve üçüncü şık denen defterdarların ardından ◗ reis 153a
efendi ve defter emini efendi, ardından defterdar efendi geçtikten sonra Anadolu ve Rumeli kazaslerleri mazulleri, pâyelileri ve bilfiilleri (görev başında olanları), İstanbul mazulüne kadar geçtiler. Bunlardan sonra eski Silahdar İbrahim Paşa ile Nişancı Mustafa Paşa yürüyüp ardlarında eski Silahdar Bosnalı Osman Paşa ile Rakka Valisi Ali Paşa yürüdüler. Osman Paşa gerçi çağrılı olan vezirlerden idi, ancak mazereti dolayısıyla düğün zamanına erişemeyip nahil alayından bir iki gün önce gelmekle alayda bulundular. Silahdar Bosnalı Osman Paşa

153b

Sonra beyaz sorguc ile bölük çorbacıları ve şâtırlar yürüyüp sadrazam hazretlerinin sağında ◗ muhzır ağa, solunda bostancı odabaşısı ve yanlarında şeyhülislâm efendi at başı beraber geçtikten sonra çavuşbaşı ile kapucular kethudası geçtiler.

Sonra saray ahırları hizmetçileri ve hâsbahçe bostancıları giysileriyle yaya yürüyüp ardlarından bostancıbaşı ile mîrahûr ağalar geçtikten sonra cevahir koşumlu ve cevahir kalkanlı, inci cevahir karışık işleme dikdikli kaplan postlarıyla donanmış dokuz baş yedek atları, her birini bir hâsahur hademelerinden birer mücevvezeli süvariler çekerler.

cevahir koşumlu süvariler

Seyyidler, nakibüleşraf efendi

Şehzâde Sultan Süleyman 154a

peykler, solaklar

Enderûn-ı hümâyûn çukadarı

Sonra seyyidler ile nakibüleşraf efendi geçtikten sonra saadetli, necâbetli, ◗ bahtlı Şehzâde Sultan Süleyman hazretleri yürüyüp önlerinde peykler, solaklar, yanlarında haseki ağa hâsahûr halifesi, rikâb-ı hümâyûn solakları, Enderûn-ı hümâyûn çukadarları, altında mücevher eyerli ve mücevher dikdikli cihan değer saba süratli bir at, başlarında dünya malı değer bir mücevher sorguc ve kendi kapaniçe yakalı bir samur kürk giyip cevahire gömülmüş, ardlarında altı beygir çeker yaldızlı toplar ile bir asma araba içinde bahtlı şehzâdeler Sultan Mehmed ve Sultan Mustafa hazretleri, başlarında sorguc mücevher yan yana oturmuşlar, arabanın ardında silahdar, çukadar ağalar ◗ başlarında kırmızı bükme çuka üsküf iki tarafa papatya çiçeği gibi çil para saçarak tam padişahın hizasına geldiklerinde Şehzâde Sultan Süleyman hazretleri Nakkaşhâne'nin penceresinden babaları olan İskender iktidarlı yiğit padişah hazretlerini kendine bakar görünce âdâb üzere hanedan töresine göre, töreni yerine getirmek için hazır olmuş idi.

beygir çeker yaldızlı toplar

Şehzâde Sultan Mehmed ve Sultan Mustafa

154b

çil para saçılması

Nakkaşhâne penceresinden seyreden padişah

Padişahın görüş alanına girince at üzerinde üç kere yer öpüp Dergâh-ı âlî çavuşları da alkış ettiklerinde padişah hazretleri, yüce vücutları yuvasının yavrusu ve gözbebekleri olan oğullarını bu şekilde yücelik ve heybetle seyredip ◗ yüce saltanat tahtında hüküm süren büyük padişahlardan bu şekilde gösterişli sünnet düğünü ancak kendi ile dört adet bahtlı şehzâdelerine nasip olduğunu ve böyle benzeri ender görülen düğünün kıyamet gününe kadar dillerde destan olacak esere muvaffak olduklarını düşü-

155a

nünce binlerce defa Tanrı'ya şükredip kutlu gözlerinden birkaç damla gözyaşları dökülmüştür. Şehzâde Sultan Süleyman hazretleri de arabaya binmiş iki vakarlı şehzâde ile padişah huzurundan geçtiler. Ardlarında dârüssaade ağası, kapu ağası ve Enderûn-ı hümâyûn ağaları yürüyüp ▸ sonra mehterhâne bütün takımı ile İstanbul içinde ciğer yakan nağmeler ile âhengli velvelelerle geçti. Bunların ardlarında da sipahi ve silahdar ağaları geçip alay tamam olduğunda şevketli padişah hazretleri Nakkaşhâne'den ata binip Ahırkapı'dan Hâsoda'ya yöneldiler.

padişahın gözyaşları

155b

Nakkaşhâne

Ahırkapı

Beriden Bâb-ı hümâyûnun üstünde olan kârgir odadan Harem-i hümâyûn da alayı seyrederler idi. Bahtlı şehzâdeleri böyle ihtişam ve gösteriş ile gördükde padişah hazretleri, kutsal güç sahibi iken kendilerini yenmeye gücü yetmeyip ağlamaya başladığına göre şefkatli annelerinin hâllerinin ne şekilde olduğunu ▸ ancak Tanrı bilir.

Harem-i hümâyûn

156a

İşte alayın evveli büyük nahillere kadar Bâb-ı hümâyûndan geçip Orta Kapı dışında karar ve saray alanında iki kol olup selâma durmak için hazır oldular. Ancak büyük nahiller geldiğinde kapıdan hemen geçmek mümkün olmadığından Bâb-ı hümâyûnun dışında bir tarafa konuldu ve alay savuldukdan sonra Orta Kapı içinde Mermerlik Kapısı önünde dikildi. Çünkü büyük nahiller Kapı'nın dışında kaldı. Küçük nahiller ile şeker bahçeleri alay tertibi ile birlikte geçip Orta Kapı'ya varılınca küçük nahiller ile şeker bahçeleri anılan mermerlik önüne konuldu.

Orta Kapı

Mermerlik Kapusu

Şeyhülislâm, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri ▸ ve bütün ulemâ efendiler bahtlı şehzâdeleri Orta Kapı dışında selâmlayıp mekânlarına gittiler. Ancak vezirler ve Divan erbâbı, Orta Kapı'dan içeri girip şehzâdeler Arz Odası önüne geldiklerinde sadrazam hazretleri usulüyle yer öpüp çavuşlar alkışladıktan sonra sadrazam hazretleri necabetli Sultan Süleyman hazretlerini attan indirip sağ taraflarına veziriazam ve sol taraflarına dârüssaade ağası, Sultan Mehmed ile Sultan Mustafa hazretleri de arabadan indirilip ikişer vezir koltuklarına girip Hâsoda'ya getirdiler. Bundan sonra bütün vezirler şehzâdelerin ▸ eteklerini öpmeye

156b

Arz Odası

Şehzâde Sultan Süleyman

Şehzâde Sultan Mehmed

Hâsoda

157a

hazırlardı. Şevketli yeryüzü padişahı hazretlerinin Nakkaşhâne'den teşrifleri haberi ulaşınca vezirler Kubbealtı'na çıktılar,

Kubbealtı

içeride ancak sadrazam hazretleri kaldı. Şevketli âlem padişahı da Hâsoda'ya geldiklerinde önce sadrazam hazretleri, sonra bahtlı şehzâdeler padişahın eteklerini öperek şereflenip ayakta durdular. Şevketli padişahımız sadrazam hazretlerine ikram olarak çuka ferâceyle kaplı bir samur kürk giydirmişlerdir.

Sünnet şerefi ile başı dik olacak şehzâdelerin, dört adet şanı yüce sultanlar oldukları bundan önce belirtilmiş idi. Ancak Şehzâde Sultan ◗ Bayezid hazretleri hepsinin küçüğü olup inip bin-

Şehzâde Sultan Bayezid 157b

meye gücü yetmediğinden dolayı alaya binili katılmamıştı. Ancak bu sırada padişah huzurunda onlar da mevcutlar idi.

Sonra sadrazam hazretleri dışarı çıkıp Divanhâne'ye yönel-

Divanhâne

diklerinde diğer divanlarda olduğu gibi vezirler ve diğer Divan erbabı selâma durup adıgeçen de selâm verdi. Selâm ağası yüksek

selâm ağası

sesle selâm alıp kubbe içinde bulunan ve oturan bütün Divan erbabı da makamlarında karar eylediklerinden sonra yemek gelmek ferman olundu.

Birinci sofra: Veziriazam,
İkinci sofra: Üç nefer vezir,
Üçüncü sofra: Defterdarlar.

◗ Hatta bugün veziriazam hazretleri kendi yemeğini ruznâm-

158a

çe-i evvel, başmukataa, mevkûfat, maliye ve Haremeyn kalemine bağışladı, kalanı reis efendiye verildi.

Yemekten sonra Tersane kethudası paşaya, on bir adet kapudanlara, Nahil Ağası Mehmed Ağa'ya, mimar ağaya ve tulumcubaşıya hil'atler bağışlanıp nahilleri ve şeker bahçelerini getiren Tersaneli neferatına 500 guruş, mimar ağa ile dülger kalfalarına 100 guruş, nahilcilere 30 guruş, bahçecilere 40 guruş, nakkaşa 10 guruş, çiçek yapan Aceme 10 guruş ve dört adet kapu kethudalarına onar guruş verilmiştir.

Bugün de Dergâh-ı âlî yeniçerilerine pilav, zerde ◗ ve diğer

158b

Divan erbabına mutad üzere Divan yemeği verilip yemek tamamen

Divan yemeği

yendikten sonra vezirler kanun gereği Divanhâne'den önce kalkıp

atlarına bindiler, tâ Bâb-ı hümâyûn dışında sadrazamın selâmını beklediler. Sonra sadrazam hazretleri de Arz Kapısı'nı selâmladıkdan sonra atına binip Bâb-ı hümâyûna gelince selâm almaya hazır olan vezirlere selâm verip kendi saraylarına yöneldiler. Vezirler de ile selâm alıp hepsi kendi yerlerine geri döndüler.

Arz Kapısı

BAHTLI ŞEHZÂDELERİN SÜNNET TÖRENLERİ GÜNÜ

Hicri 23 Zilhicce / Rumi 29 Eylül (26 Ekim) Perşembe

159a

Bugün sünnet düğününün 23. ve Hicretin 1132 senesi Zilhicce ayının 7. ◗ ve Rumî aylardan Eylül ayının 29. Perşembe günü olup ilk başlangıcından düğün mahalli olan Okmeydanı'na 15 gün hiç durmadan halk ve seçkin, küçük ve büyük herkese türlü türlü nimetler sultan ziyafeti olarak dağıtılıp verildi ve türlü türlü neşe verici ve eğlendirici oyunlar ile zevkü safa sürüldü. Sonra Yeni Saray'da 6 gün bazı bazı şenlikler yapıldı. Bir gün de nahiller ve şeker bahçeleri ile mükemmel alay geçişi oldu. Sonra ertesi gün Perşembe ki, şehzâdelerin sünnet merasimine başlandı.

159b

Düğün için yapılan nahil ve bahçeler ile Eski Saray'da ◗ işlenen şeker işi türlü türlü meyve, çiçek ve çeşit çeşit hayvan tasvirlerinden kanun üzere müfredat defteri üzere Okmeydanı'nda fermanla Harem-i hümâyûn'a her gün, otağ-ı hümâyûna ve sadrazam çadırına bazı gün bin tabak olmak üzere 15 günde verilen 250 tabla

şeker dağıtımı

şekerden başka bugün de Harem-i hümâyûn, sultanlar, vezirler, ulemâ, ocak ağaları, rikâb-ı hümâyûn ağaları, Divan hâceleri, arz ağaları ve musahiblere dağıtılmak üzere Sûr Emini Hacı Halil Efendi'ye ferman olunduğundan zikr olunduğu üzere dağıtıldı.

160a

◗ Harem-i hümâyûn'a: Sim (gümüş) varaklı tabla 30,
Fâtıma Sultan'a: Sim varaklı tabla 10,
Hadice Sultan'a: Sim varaklı tabla 3,
Emine Sultan'a: Sim varaklı tabla 3,
Ayşe Sultan'a: Sim varaklı tabla 3,
Safiyye Sultan'a: Sim varaklı tabla 3,
Kaya Sultan kızı Hanım Sultan'a: Sim varaklı tabla 3,

Vezirlere

Sadrıa'zam: Sim varaklı tabla 10, tasvir tabla 5,
Şeyhülislâm: Sim varaklı tabla 3, tasvir tabla 2,
Eski Şeyhülislâm Mirza Efendi: Sim varaklı tabla 2,
Dârüssaâde ağası: Sim varaklı tabla 3, tasvir tabla 2,
Eski Silahdar Osman Paşa: Sim varaklı tabla 2, tasvir tabla 2,

Rakka Valisi Ali Paşa: Sim varaklı tabla 2, tasvir tabla 2,
◗ Eski Silahdar İbrahim Paşa: Sim varaklı tabla 2, tasvir tabla 2, 160b
Vâlide kethudası sâbık Mehmed Paşa: Sim varaklı tabla,
tasvir tabla
Kapudan Süleyman Paşa: Sim varaklı tabla 2,
Nişancı Mustafa Paşa: Sim varaklı tabla 2, tasvir tabla 2,
Sadaret Kethudası Mehmed Ağa: Sim varaklı tabla, tasvir tabla,

Ulemaya
Rumeli kazaskeri efendi: Tabla 2,
Anadolu kazaskeri efendi: Tabla 2,
Rumeli eski kazaskeri Dâmâd-zâde efendi: Tabla 2,
İmâm Hasan Efendi: Tabla 2,
Rumeli eski kazaskeri Uşşâkî-zâde efendi: Tabla 2,
Anadolu eski kazaskeri Hekimbaşı efendi: Tabla 2,
Anadolu eski kazaskeri Çivi-zâde efendi: Tabla 2,
Anadolu eski kazaskeri Kevâkibî-zâde efendi: Tabla 2,
◗ Nakib efendi: Tabla 2, 161a
Ordu kadısı Feyzullâh Efendi: Tabla 2,
İstanbul eski kadısı Sâlih Efendi: Tabla 2,
İstanbul kadısı efendi: Tabla 2,
Ayasofya-i kebir vaizi Süleyman Efendi: Tabla 1,
Sultan Ahmed Camii vaizi efendi: Tabla 1,
Süleymaniye vaizi Süleyman Efendi: Tabla 1,
Sultan Bayezid vaizi efendi: Tabla 1,
Sultan Mehmed vaizi efendi: Tabla 1,
Cerrahbaşı efendi: Tabla 1,

Ocak ağalarına
Yeniçeri ağası: Tabla 2, tasvir tabla 2
Sipahiler ağası: Tabla 2
Silahdarlar ağası: Tabla 2
Cebecibaşı ağası: Tabla 2
Topçubaşı ağası: Tabla 2

161b ◗ **Rikâb-ı hümâyûn ağalarına**
Hâssa bostancıbaşıları ağası: Tabla 2, tasvir tabla 1
Mîrahûr-ı evvel ağası: Tabla 2, tasvir tabla 1
Dergâh-ı âlî kapıcıları ağası: Tabla 2, tasvir tabla 1
Mîrahûr-ı sânî ağası: Tabla 2, tasvir tabla 1

Divan-ı hümâyûn hâcegânına
Defterdar efendi: Sim varaklı tabla 2, tasvir tabla 1
Reisülküttab efendi: Tabla 2, tasvir tabla 1
Defter emini efendi: Tabla 2, tasvir tabla 1
Ruznamçe-i evvel efendi: Tabla 2,
Şıkk-ı sânî efendi: Tabla 1
Şıkk-ı sâlis efendi: Tabla 1
Yeniçeri Ağası efendi: Tabla 1
Muhasebe-i evvel efendi: Tabla 1
Tezkire-i evvel efendi: Tabla 1
Tezkire-i sânî efendi: Tabla 1
Başbakı kulu: Tabla 1
162a ◗ Anadolu Muhasebecisi efendi: Tabla 1
Arpa emini efendi: Tabla 1
Tophane nazırı efendi: Tabla 1

Padişah musahipleri ve arz ağalarına
Bâbüssaade ağası: Sim varaklı tabla 2, tasvir tabla 2,
Hazinedar-ı şehriyârî: Sim varaklı tabla 2, tasvir tabla 2,
Çukadar-ı şehriyârî: Tabla 1,
Rikabdar-ı şehriyârî: Tabla 1,
Hâsodabaşı: Tabla 1,
Hazine kethudası: Nefer 10, tabla 10,
Oda lalası: Tabla 1,
Başkapı gulâmı: Tabla 1,
Dârüssaade ağası katibi: Tabla 1,
Eski Saray teberdarları kethudası: Tabla 1,
162b Sonra Devlet-i aliyyede mevcut olan 5 adet vezir ◗ ki eski Si-

lahdar Osman Paşa, Rakka Valisi Ali Paşa, eski Silahdar İbrahim Paşa, Kapudan Süleyman Paşa ve Nişancı Mustafa Paşa ve şeyhülislâm efendi, Rumeli ve Anadolu kazaskeri efendiler, nakibüleşraf efendi, yeniçeri ağası, sekbanbaşı, kul kethudası, saksoncubaşı, defter emini, sipah ve silahdar ağaları ve kethudaları, cebecibaşı ve topçubaşı hepsi Divan giysileriyle saat yediyi geçerek sadrazam sarayında toplanıp sonra tertip üzere Yeni Saray'a yöneldiler. İçeri girdiklerinde önce yeniçeri ağası ocağı halkı ile Orta Kapı'nın ▸ iç tarafının sağ yanında Divan günlerinde ikamet edegeldikleri makamlarında, sipah ve silahdar ağaları da ocakları halkı ile sol tarafında olan makamlarında durdular. Orta Kapı 163a

Sonra defterdar ve sadreyn (Rumeli ve Anadolu kazaskerleri) ve nakib efendiler dahi gelip Orta Kapı aralığında sağ tarafta olan soffada durdular.

Sonra bostancıbaşı, mîrahûr-ı evvel, kapucular kethudası ve mîrahûr-ı sânî ağalar da Divan giysileriyle gelip sipah ve silahdar ağalarının makamlarında durdular.

Sonra vezirler ve şeyhülislâm efendi de gelip Rumeli ve Anadolu kazaskerleri efendilerin olduğu yere indiler. Hepsinden sonra sadrazam hazretleri ▸ kallâvî ve beyaz üst kürk ile divan rahtlı ata binmiş, Orta Kapı'ya teşriflerinde indiler ve orta kapıda olan şeyhülislâm ve vezirler ile Rumeli ve Anadolu kazaskerleri efendiler oldukları yerde ayağa kalktılar. Sonra içeriye girilmesine padişah tarafından izin verilince ilkönce Rumeli ve Anadolu kazaskerleri efendiler ve vezirler gelip Arz Kapısı önünde olan uzunlamasına yarım sofada oturdular. 163b Arz Kapısı

Sonra sadrazam ve şeyhülislâm efendi hazretleri gelip doğru içeriye girdiler. Vezirler, Rumeli ve Anadolu kazaskerleri efendiler, yeniçeri ağası, defterdar efendi, reis efendi, çavuşbaşı ağa ve diğer ocak ağaları Arz Kapısı'nın iki yanınca olan yarım sofada beklediler, ▸ kul kethudası, sekbanbaşı ve saksoncubaşı Arz Kapısı önünde ayakta durdular. 164a

Sonra içeriye gidilmek gerekince mutad üzere çizmelerini çıkarıp pabuçlarıyla Arz Odası'na teşrif eylediklerinde orada her- Arz Odasında tatlı ve kahve ikramı

Hırka-i Şerîfe-i Nebevî ziyareti

kese tatlı ve kahveler verilip karşılama ikramı tamam olunca şevketli yeryüzü padişahı hazretleri Hırka-i şerîfe-i Nebevî mevziinde olmalarıyla padişahın izniyle o kutlu makama yönelindi ve padişah huzurunda vezirler yer öpme törenini tamamlayıp şeyhülislâm efendi kabul duasına başlayıp bitirdikten sonra yine Arz Odası'na davet ve orada karar eylediler.

164b

Ancak sadrazam hazretleri sarığıyla padişah huzurunda durup saat ona geldiğinde hep birlikte sünnet odasına varıldı. Cerrahbaşı Süleyman Efendi sünnet âletlerini hazır etmiş idi. İşe başlama vakti geldiği gibi sadrazam hazretleri, başta hepsinin büyüğü olan necabetli bahtlı Şehzâde Sultan Süleyman hazretlerini kucağına alıp Tanrı'ya hamd olsun göz açıp kapayıncaya kadar sünnet oldu ve anılan odaya hazırlanan sünnet yatağına getirilip istirahat olundular. Ancak bahtlı şehzâdelerin diğer insanların çocukları gibi her ne olursa bir mevzide sünnet olunmaları gerekse, bir şekilde ortaya çıkacak göz yaşcıkları kedere sebep olur, düşüncesiyle bir şekilde uygun görülmediğinden Şehzâde Sultan Mehmed ve Şehzâde Sultan Mustafa hazretleri de yine sadrazamın kucağında başka başka yerlerde sünnet edildikten sonra sünnet odasına getirildiler. Ancak Şehzâde Sultan Bayezid hazretleri hepsinin küçüğü idi, hemen sadrazam hazretlerinin kucağında sünnet olunduktan sonra dâyesi alıp Harem-i hümâyûna götürdü. Çünkü sünnet işi Melik ve Mennan olan Tanrı'nın yardımıyla böylece çok kolay bir şekilde birden sona erdi. Tekrar sünnet odasından Arz Odası'na gelindiğinde musahib ağanın biri sünnet tepsisini Arz Odası'na getirip vezirlere, şeyhülislâm ve Rumeli ve Anadolu kazaskerleri efendilere arz olundu. Sadrazam hazretleri 500 kadar altın, vezirler yüzer kadar altın, şeyhülislâm efendi ile Rumeli ve Anadolu kazaskerleri efendiler de şehzâdelerin sünnetlerine ikram olarak birer miktar altını anılan tepsi üzerine koydular.

sünnet odası

Cerrahbaşı Süleyman Efendi

Şehzâde Sultan Süleyman'ın sünneti

165a

Şehzâde Sultan Mehmed, Mustafa'nın sünneti

sünnet tepsisine atılan altınlar

165b

Bu sırada sünnet düğünü işinin bitimini ilan etmek için toplar atılmak ferman olununca hemen gökleri döven top sesleri yerleri ve gökleri titretmeye, cihanda mevcut olan yaşlı ve genç herkes sünnetin gerçekleştiğini o an anladılar. Sonra şevketli, kuvvetli,

top atışı

(sonraki sayfalarda)
Sünnet olan şehzadeler Bağdat Köşkü'nde yatakların da görülüyor. Resmin solunda Sünnet Odası. Sultan III. Ahmed İftariye Köşkü'nde ayakta saraylılara altın saçıyor. Levnî'nin resmi. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 174b-175a, TSM A3593.

İskender eserli padişah hazretleri Arz Odası'na geldiklerinde sadrazam hazretlerine serâser kaplı samur kürk giydirildi. Şeyhülislâm efendiye ferâce ▸ çukaya kaplı samur kürk, eski Silahdar Bosnalı Osman Paşa'ya, Rakka Valisi Ali Paşa'ya, eski Silahdar İbrahim Paşa'ya, Kapudan Süleyman Paşa'ya, Nişancı Mustafa Paşa'ya serâser kürkler giydirildi. Rumeli ve Anadolu kazaskerlerine, nakib efendilere, hekimbaşı olup eskiden Anadolu kazaskeri olan Ömer Efendi'ye, şehzâde hocası olan padişahın birinci imamı efendiye ve cerrahbaşı efendiye ferâce çukaya kaplı kürkler giydirildi. Daha sonra yeniçeri ağasına, defterdar efendiye, reis efendiye, bostancıbaşı ağaya, çavuşbaşı ağaya, sekbanbaşı, kul kethudası, saksoncubaşı, mîrahûr-ı evvel, kapucular kethudası, mîrahûr-ı sânî, sipâh ve silahdar ▸ ağaları, cebecibaşı ve topçubaşı ağalara Arz Kapısı arasında hil'atler giydirildi, her biri ikinci kapıdan içeriye varıp yer öpmelerinden sonra mekânlarına döndüler. 166a 166b

Sonra vezirler dışarıya çıkıp Arz Kapısı'nın yarım sofasında mertebelerine göre durdular. vezirlerin ayrılışı

Bu sırada şeyhülislâm efendi de hânesine döndü. Sadrazam hazretleri dışarı çıkıp vezirlerin safında ayakta durduklarında ilkönce Sûr-ı hümâyûn Emini Hacı Halil Efendi'ye, çâşnigirbaşı ve başbakı kulu ağaya, Teşrifatî Selman Efendi'ye, sipah ve silahdar kethudalarına ve hazinedarbaşıya hil'atler giydirildikten sonra önce vezirler ▸ Orta Kapı dışında hazırlanan padişah hediyesi sade divan rahtı, gümüş zincir ve abâyî ile süslü atlara binip saraylarına gittiler. şeyhülislâm efendinin ayrılışı 167a

Sonra sadrazam hazretleri de sağa sola altın dağıtarak Orta Kapı içinde serviler bitiminde padişah tarafından hediye ve anılan mahalde gemi takılmış (yuları takılmış) hazır olan cevahir rahtlı ve inci kesmeli dünya değer atın üç defa ardarda eyer kaşını öptükten sonra üzerine binip saadet ve ikbal ile saraylarına gittiler. sadrazamın ayrılışı

Bugün yemek hazırlığı görülmeyip ancak tatlı ve kahve ile yetinildi. Bundan sonra birkaç gün daha top ve fişekler atılıp bazı oyunlar ile şenlikler olup düğün günlerine eklenmiştir. Tanrı, ▸ Yüce Osmanlı Devletini her zaman acı esen sert rüzgârdan koruyup, 167b

kötülüğünü isteyen düşmanlarının başını eğip yerlerde süründürsün, âmîn. Düğün günleri de böylece son buldu.

İlk günden beri azıcık akıl ve âciz anlayış ile utanarak bu şekilde düğünü anlatmaktaki maksadım düğünün tarihini yazmak değildi. İrfan ehlinin gözdesi olma yeteneğimin olmadığı açık olduğu hâlde yine de gönülleri hoş tutmak için yazıldı.

Şehinşâhâ, zamânın adlile emn ü emân oldu
Sürûr erdi dile cümle kederler bî-nişan oldu
168a ◗ *Safâ-yı hâtırın kasdeyleyip sâyende bu nâsın*
Niçe günler neşât u zevkle sûr-ı hıtân oldu
Fezâ-yı Tîr'e cem' oldu döşendi hân-ı sultanî
Tena'ümde edip gûşiş beli halkın kemân oldu
Bu tûr-ı sûrugördükde dedi târîhini hâtif
Tılısm-ı kenz-i sünnet kavl-i Ahmedle iyân oldu.

Bu sünnet mecmuası, her şeye mâlik olan
Rabbimin yardımıyla Matbah-ı âmire
Emini'nin imamı, insanların
en zayıfı Hafız Mehmed
Efendi eliyle Hicretin
1135 yılının Safer
ayında (Kasım 1722)
yazılıp tamamlandı.

Kitabın sonu

MEHMED EFENDİ SÛRNÂMESİ

Özgün metin

◗ Hamd-i bisyâr [u] bî-kıyâs ve şükr-i bî-şümâr u sipâs ol Vâcibü'l-vücûd Hallâk-ı âlem ve Rezzâk-ı benî-âdem olan Gaffâru'z-zünûb dergâhına mahsûsdur ki on sekiz bin âlemi ketm-i ademden vücûda getirüp envâ'-ı ni'am-ı celîlesiyle mütena'im ve bi'l-cümle rızâ-yı aliyyesine muvâfık a'mâlde, nefs ü hevâlarına ittibâ'ları sebebiyle taksîrâtları zâhir iken yine mikdâr-ı zerre ◗ bahâne ile cerâyim ve ısyânların deryâ-yı rahmetinde muzmahil ve mün'adim ve inbisât-ı mağfiretiyle zümre-i ebrâra mülhak ve derûnların pür-şevk ü sürûr eyler. Yâ men hazzı hamdü'l-hâmid lek ve's-senâ, ağfir li-abdike'l-hatâ ve leke'l-afüvvü ve'l-afâ. 2b 3a

Ve salât ü selâm ve tahiyyâtü icâbet-encâm ol sâlâr-ı kavâfil-i enbiyâ pişgâhına nisâr olsun ki, emr-i risâlet ile me'mûr ve hil'at-i nübüvvet ilbâsıyla bi'set ehl-i kubûra dek meşhûr halâ'ik-i tâbemûr olduklarından sonra Cibrîl-i Emîn aleyhi salâtü'l-metîn vâsıtasıyla nâzil olan Furkân-ı kerîmin ahkâm-ı şerîfesi ◗ ve leyle-i Mi'râc'da hâssaten alâ tarîki'l-hediyye getürdükleri salât-ı hamse ve sâ'ir ahkâmı dakîka be-dakîka ümmet-i merhûmesine tebliğ ü tefhîm ve ehl-i mahşere bi'z-zât rahmet-i mahz olacaklarını i'lân u i'lâm ve dünyâ ve âhiretde ümmetinin felâh u necâtların mutlak kemâl-i merhamet ve şefkatlerinden nâşî kendü nefs ü nefîs-i şefâ'at-enîslerine tercîh i'tibâriyle iltifât buyurmağın eyyâm u leyâlı terk-i hâb u râhat ve mübârek vücûd-ı şerîflerine nâr-ı cahîm harâm iken yine kesret-i kıyâm u sıyâm ve tazarru'-ı tâm ile handân u şâdân olmalarıyçün nâlân ◗ u giryân oldular. Yâ men va'de'l-makâm el-mahmûd fi'l-cinân. Eşfa' lenâ fi'l-hisâbı ve's-sırâtı ve'l-mîzân. 3b 4a

Ve Çehâr-yâr-ı mağfiret-âsâr ve âl ü ashâb-ı şefkat-nisâblarına îsâr olsun ki zamân-ı rahmet-leme'ânlarında mezâk-ı dünyeviyyeye bi'l-külliye rağbet buyurmayup kesb-i şâdumânî-i uhrevîleriyçün ihtiyâr-ı zill ü abâ ve i'tibâr-ı hüzn ü bükâ ve ümmet-i cennet-nişînin neyl-i meserret-dârîlerine bezl-i himmet hulûslarıyla tarîk-ı müstakîmi tavzîh ve tahsîl-i rızâ-yı Hakk'a terğîb eylediler. Li-hâzihi'l-ümmeti fi'l-ukbâ yeşâ'ûne's-selâme sabbabe füyûzâtı rahmetike alâ hâzihi'l-cemâ'a. Emmâ ba'd: 4b

Bâ'is-i tesvîd-i sûriyye-i hıtân-ı hümâyûn: ◗ Çünki sultân-ı kevneyn ve fahr-i kâ'inât Resûlü's-sakaleyn ve mefhar-i mevcûdât sallallâhu ta'âlâ aleyhi ve sellem hazretleri taraf-ı Rabbânîden evâmir ü nevâhî tebliğine me'mûr oldular. Evvelen ferâ'iz-i ilâhiyye ve sâniyen vâcibât-ı sübhâniyye ve sâlisen sa'âdetle kavlen ve fi'len kendü sünen-i seniyyelerine ittibâ'ı tenbîh ü terğîb buyurup ale'l-husûs keyfiyyet-i hıtân ki mübârek zât-ı şerîflerine bâ-irâde-i aliyye-i Hâlıkıyye halkı mahsûs kılınmışdır, ol keyfiyyet-i hitân-ı şerîfin ümmet-i merhûmesi beynlerinde dahi cârî olup evlâd-ı zükûrlarında ◗ fi'len ârızan ilâ yevmi'l-kıyâm icrâ olunmasını te'kîd-i merâm buyurduklarında bu ümmet-i celîle kemâl-i inkıyâdlarından nâşî bu gûne hıtân-ı şerîfin icrâsı ancak evlâd-ı zükûrumuzda değil ikrâm-ı şerîfin risâlet-bahş-i sudûr eder ise hayâtımızdan nâ-ümîd olmak mertebesi müteyakkın olduğu hâlde dahi yine tehâşî etmeyüp çünki bâ fermân-ı Yezdân Cebel-i Nûr'da amel-i Cibrîl aleyhi's-selâm ile zât-ı rahmet-sıfâtında vukû' bulmuşdur. Bizim dahi bilâ tevakkuf teşrîhü's-sudûra teşmîr-i sâ'ad-i itâ'at etmek cânımıza bin minnet ve vücûdumuza müzeyyen-i hil'at olduğundan ◗ gayrı başımıza murassa' tâc-ı sa'âdetdir, deyüp beyt: 5a 5b

Sende kenz-i rahmet ü lütf-ı ilâhî var iken
Kimde kudret var şehâ emr-i şerîfin tutmaya.

me'âlini ızhâr etmeleriyle ilâ hâze'l-ân vâlî-i yevmi'l-mîzân ümmet-i mes'ûde âlem-i vücûda kadem-zen olan evlâd-ı zükûrunda icrâ ve şeref-i hıtân ile mümtâz olmaların bâ'is-i mübâhât ittihâz eylerler. Binâ'en alâ zâlik;

Şevketlü, mehâbetlü, kerâmetlü pâdişâhımız zıllullâhi fi'l-âlem ve güzîde-i nev'-i benîâdem pâdişâh-ı gerdûn-vakâr ve şehriyâr-ı İskender-âsâr ve hudâvendigâr-ı Süleymân-iktidâr es-sultân ibn es-sultân es-Sultân el-Gâzî Ahmed Hân ibn es-Sultân ◗ Mehmed Hân ibn es-Sultân İbrâhîm Hân halledallâhu hilâfetehû ilâ inkırâzı'd-devrân hazretlerinin goncagân-ı nihâl-i ömr-i azîz ve semere-i şecere-i vücûd-ı şevket-âmîz sandû- 6a

(karşı sayfada) Sultan III. Ahmed büyük camilerin şeyhlerini kabuleder. Nakkaş Levnî'nin resminden ayrıntılı. *Sûrnâme-i Vehbî*, y. 28b. TSM A3593.

ka-i fu'âd-ı adâlet-mu'tâdları on buçuk yaşında sa'âdetlü necâbetlü Sultân Süleymân ve üç yaşında ve on bir aylık Sultân Mehmed ve yine üç yaşında on aylık Sultân Mustafâ ve kâmil iki yaşında Sultân Bâyezîd tavvelallâhu ömrehüm bi's-sa'âdeti ve'l-iclâl dört nefer şehzâde-i cüvân-bahtları olup bir hîn-i kerâmet-rehînlerinde ol pâdişâh-ı hayr-endîş ser-be-ceyb-i murâkabeyi derpîş buyurup fıtnat-ı isâbet-ülfetleri cevelân-geh-i
6b te'emmülde cilveger iken tab'-ı ◗ hümâyûn-ı ferâset-makrûnlarına hitâb-ı bâ-savâb ile,

"Sen ümmet-i mes'ûde-i hazret-i muhâtab-ı kelâm-ı levlâk aleyhi's-salâtü ve's-selâm olduğ ıldı kat'-ı nazar hâlâ şeref-i hilâfetleri başının tâcı ve zıyâ-i şerîf-i mutahhara kalbinin sirâcı ve makdûrun mertebe sünen-i seniyyelerine ittibâ' ve inkıyâdda bezl-i ihtimâma bezl-i mülûkânen derkâr ve bu hıtân husûsu hod henüz zîver-efzâ-yı şâhid-i İslâmiyyeden olduğu bî-iştibâh, öyle olıcakzamân-ı mağfiret tev'emân-ı aleyhi's-selâmdan tâ be-rûz-ı kıyâm cârî olup ve olacak şeref-i hıtân ile şehzâdegân-ı cüvân-bahtân ki şerefyâb ve bu vec-
7a hile bir gûne dahi rızâ-yı aliyye-i ◗ Risâletlerine intisâb eylesen şân-ı cihân-bânına şâyân olan a'mâlden değil midir" mazmûnunu işrâb eyledikde derhâl kalb-i mücellâ-yı şehinşâhî kiyâset-i hümâyûn-ı pâdişâhîden bu nükte-i hayâli fehm ü idrâk ve icrâsiyçün tevfîk-i Bârî'nin refîk olmasını temennî ve bir gün vezîr-i a'zam ve dâmâd-ı mükerrem ve vekîl-i mutlak ve müstakıllen ale'l-ıtlâk ve re'yinde musîb ü vahîd ve tedbîrinde yegâne vü ferîd ve nüvâzişde kulûb-ı nâsın mahbûbu ve sığâr u kibâr lütf u kereminin mahcûbu olan devletlü sehâvetlü Sadrı'azam İbrâhîm Paşa hazretlerine bu dürr-i girân-bahâ-yı sırrı hokka-i tab'-ı hümâyûnlarından keşf u ızhâr ve
7b "Bu husûsun ◗ husûlüne ne vechile tedârük derkârdır" deyü alâ tarîkı'l-istişâre müzâkere buyurduklarında ol vezîr-i Âsaf-tedbîr kemâl-i ta'zîm ü îkâr ile,

"Zihî niyyet-i hümâyûn zihî azîmet-i meymenet-makrûn" deyüp beyt:

Ne mümkindir nükûl etmek senin emrinden ey Dârâ
Meseldir oldu cârî şark u garba hükm-i İskender

mazmûnunca bu husûs-ı sa'âdet-mahsûsun husûlüne fermân-ı cihân-bânî erzânî buyurulur ise bu hizmet-i celîle-i mülûkânede ân-be-ân dâmân-ı bende vü bendegân dermeyân ve bî-kusûr makdûr hemân emrinle me'mûr" deyüp bu emr-i azîmü'l-kadrin tedârüküne mübâşeret ve târîh-i hicret-i Nebevî aleyhi's-salâtü ve's-
8a selâmın ◗ bin yüz otuz iki senesi mâh-ı Zilka'de-i şerîfenin on beşinci ve şuhûr-ı Rûmiyye'den mâh-ı Eylülün altıncı Çehârşenbe günü ibtidâ olunmak üzre istismâm ü istisvâb olunup karâr verilmek ile bu sûr-ı hıtân-ı hümâyûn-ı meserret-makrûndan taht-ı tasarruf-ı âl-i Osmâniyye'de olan memâlik-i mahrûse sükkânını âgâh eylemek üzre bilâd-ı sâ'irede olan mutasarrıfîn u muhâfızîn ve vüzerâ-yı izâma mekâtib-i sadr-ı âlî tahrîr ve keyfiyyet-i hıtân tafsîl üzre tahrîr olunmağla teberrüken vüzerâ-yı izâm hazerâtına gönderilen mektûb-ı sadr-ı âlî sûreti tasvîr olundu. Sûret-i mektûb-ı hazret-i Sadr-ı âlî, fihristâde-i vüzerâ-yı izâm der bilâd-ı sâ'ire.
8b ◗ "İnhâ-i muhlisânemiz budur ki; a'zam-ı selâtîn-i kirâm şehriyâr-ı vâlâ-makâm ve şehinşâh-ı gerdûn-gulâm şevketlü, mehâbetlü, kudretlü, kerâmetlü efendimiz pâdişâh-ı İslâm eyyedallâhu ta'âlâ ensârahu ve unvânehu ilâ yevmi'l-intibâh hazretlerinin atıyyât-ı behiyye-i Cenâb-ı Feyyâz-ı Müte'âl ve mevâhib-i seniyye-i Hazret-i Vâhibü'l-âmâl sülâle-i celîle-i tâcidârî ve selîl-î betîl-i lâzımu't-tebcîl-i kâmkârîleri neyyir-i âsumân-ı dîn zîbînde tâc u nigîn şehzâde-i şevket-nişân Sultân Süleymân-ı zamân ve lâyık-ı tâc-ı dâverî serv-i riyâz serveri nîk-hısâl u ercümend Şehzâde Sultân Mehmed ve zîver-i taht u saltanat ve revnak[-ı] (u) mülk ü memle-
9a ket mâh simâ-yı ıstıfâ ◗ Şehzâde Sultân Mustafâ ve nevres-nihâl-i saltanat ve rahşân-ı hilâl-i izz ü baht bâzû-yı ikbâl-i sa'îd Şehzâde Sultân Bâyezîd efendilerimiz tavvelallâhu ömrehüm hazerâtının perveriş-i inâyet ü ikbâl-i hüdâvend-i lâyezâl ile revnak-efzâ-yı izz ü ikbâl ve ziynet-bahşâ-yı ravza-i sa'âdet ü iclâl olan nihâl-i huceste-

fâl vücûd-ı sa'îdleri icfâ-yı hıtân-ı meymenet-iştimâli kâbil ü müsta'id olmağla icrâ-yı merâsim-i İslâm ve ikâmet-i sünnet-i seniyye-i Seyyidi'l-enâm aleyhi ekmeli't-tahiyyeti ve's-selâm için bi-tevfîkıllâhi'l-meliki'l-latîf, işbu sâl-i meymenet-redîf ü fasl-ı harîf ve mevsim-i latîfinde tertîb-i levâzım-ı sûr-ı hıtâna mübâşeret ve kıyâm olunup ◗ bu güne sûr-ı fâ'izü'l-hubûr vukû'unda vüzerâ-yı izâm ve mîrimîrân-ı kirâm ve ümerâ-yı zevi'l-ihtirâm ve sâ'ir a'yân-ı devlet ebbede peymân icrâ-yı merâsim-i tehniyyet ile îfâ-yı şükr-i ni'met kavânîn-i kadîme-i hasene-i devlet ve kavâ'id-i müstedîme-i müstahsene-i saltanat olduğuna binâ'en bu sûr-ı mûcibü'l-hubûru i'lân ve işâ'at içün mektûb tahrîr olunmuşdur. İnşâ'allâhu'l-vedûd lede'l-vürûd bi-fazlillâhi ta'âlâ gıbta-fermâ-yı akd-i süreyyâ ve her biri kurretü'l-ayn-ı nizâm-ı dünyâ ve bâ'is-i ıtmînân-ı kulûb-i a'lâ ve ednâ olan şehzâdegân-ı çehâr-kâne-i bülend-âşiyânenin akd-i sûr-ı vâhidde intizâm-ı hıtân-ı meymenet-zımânları havâss u avâma neşât ◗ efzâ ve mahz ni'met-i uzmâ ve ayn-ı inâyet-i kübrâ olduğu zâhir ü hüveydâ olmağın îfâ-yı şükr-güzârî-i ni'met ve icrâ-yı merâsim-i tehniyete mübâderet buyurmanız me'mûldür."

İşte bu siyâk üzre her birine başka başka mektûblar yazılup mahsûs ağalar gönderildi. Bunlardan mâ'adâ Rakka Vâlîsi Maktûl-zâde Alî Paşa ve Ağrıboz Muhâfızı Silahdâr-ı şehriyârî sâbık İbrâhîm Paşa ve Musul Vâlîsi Silahdâr Osmân Paşa ve Donanma-yı hümâyûn ile Vidin kal'ası ta'mîrine me'mûr Kapudan Süleymân Paşa, bu dört nefer vüzerâ-yı izâm hazerâtına dahi gelüp sûr-ı hümâyûnda mevcûd ◗ olmalarıyçün sadr-ı âlî tarafından da'vet-nâmeler yazılup mahsûs sadr-ı âlî ağaları gönderildi.

Merhûm Sultân Mustafâ Hân'ın kerîme-i mükerremeleri Safiyye Sultân hazretleri Maktûl-zâde Alî Paşa'da olup ve diğer duhter-i pâkize-ahterleri Â'işe Sultân hazretleri mukaddem merhûm Köprülü-zâde Nu'mân Paşa'nın halîlesi olmağın Ağrıboz Muhâfızı İbrâhîm Paşa'ya akd olunmağla esnâ-yı sûrda da'vet olunup zifâf olundu.

Ve diğer perde-nişîn-i ısmet nûr-ı dîdeleri Emetullâh Sultân hazretleri dahi henüz harem-i hümâyûn-ı şehriyârîde olup Silahdâr ◗ Osmân Paşa'ya akd olunmağın müşârinuleyh zifâf içün da'vet olunup ve Kapudan Süleymân Paşa hod ba'de'l-me'mûriyyet mukîmân-ı dergâh-ı mu'allâda olmağla da'vet olunmak müvecceh görüldü.

Bu esnâda kadîmden mülûka mahsûs olan sûrlarda birer emîn nasb olunup bi'l-cümle mühimmât-ı sûriyye emîn ma'rietiyle tedârük olunmak kânûn olmağla ol vakitde Matbah-ı âmire emîni olan el-Hâc Halîl Efendi zâtında sâdık u müstakîm ve me'mûr oldukları işlerde sadâkati zâhir ve re'y ü ma'rifetiyle husûl-yâb olan umûr matbû' ve merğûb ve vücûhla mukdim ◗ ve mücerrebü'l-etvâr olmalarıyla vaz' u harekâtı istihsân ve bu husûs dahi uhde-i iltizâmına ihâle kılınsa kemâ yenbağî pesendîde-i sığâr u kibâr olacağı melhûz ve mukarrer olmağın müşârunileyhi emîn-i sûr-ı hıtân nasb ve mühimmât-ı sûriyye tedârikini gerden-i ihtimâmına kılâde ve tefvîz ve bin yüz otuz iki senesi mâh-ı Ramazân-ı şerîfin yigirmi birinci Cum'aertesi günü vakt-i asrda da'vet olunup hil'at-i fâhire ilbâsıyla bu sûr-ı pür-sürûrun şürû' ve itmâmına me'mûr oldular. Beyt:

Bir işe bed' eyledi kim sûr idi,
Sa'yi ile hizmeti meşkûr idi

Bu abd-i pür-taksîr ü mechûl Mehmed hazîn ◗ ü melûl dahi ol esnâda emîn-i müşârunileyh el-Hâc Halîl Efendi hazretlerinin sukâta-çîn hân-ı keremleri olup ba'zı iktizâ eden hidmet-i kitâbetlerinde istihdâm buyurulur idi. Çünki bu sûr-ı hıtân-ı hümâyûn zuhûr ve kendüler dahi bu hidmet-i celîleye me'mûr oldular.

"Hitâmına değin vâki' olan keyfiyyeti alâ vukû'ihi dakâyıkı ile tahrîr ü beyân eyle kim ba'de zamânin gelen ihvân mütâla'asıyla handân ve belki bizleri du'â-ı hayrile yâd etmeği iz'ân edeler" deyü emr ü îkân buyurmalarıyla beyt:

9b

10a

10b

11a

11b

12a

Kerrûbiyâna kâdir ise hâme-i tûtî-zebân
Ben dahi hidmetde taksîr eylemem bâ cism ü cân

12b deyüp el-emrü emrüküm makûlüne imtisâl ◗ ile vakâyi'-i sûr-ı hümâyûnun mazmûn u me'âlini tahrîre alâ kadri't-tâka şürû' ve vâki' olan sehv ü hatâm erbâb-ı kemâl katlarında kilk-i mürüvvetleriyle tashîh ve kusûrum dahi engüşt-i sebbâbe-i keremleriyle pûşîde buyurulmak üzre dîde-i aczimden dümû' feşân-ı i'tizâr olarak dârende-i hâme vü varak oldum.

Bundan sonra malzeme-i sûriyye ibtidâ tedârükü muktezî olan nahl ü şeker işlerinin yapılması lâzım geldikde şehzâdegân-ı cüvân-bahtân ki dört nefer sultânân olup herbirlerine birer nahl-i kebîr ve onar nahl-i sa-
13a ğîr ve birer şeker bâğçeleri yapdırılmak maksûd-ı hümâyûn-ı şehinşâhî olmağın beher nahl-i kebîrin ◗ kaddi on üçer zirâ' ve beşer tablalı dört aded nahl-ı kebîr ve ber vech-i mu'tâd her bir nahl-i kebîre onar nahl-i sağîr ve altışar zirâ' tûl ve ikişer zirâ' arz ile dört kıt'a şeker bâğçeleri ki bi'l-cümle dört nahl-i kebîr ve kırk nahl-i sağîr ve dört kıt'a şeker bâğçeleri gâyet a'lâ vü müzeyyen ve nev-zuhûr sanâyi' ihtirâ'ıyla yapdırılmak fermân buyurulup amele içün bir mevzi'-i mu'ayyen iktizâ etmeğin Sarây-ı cedîd Hâsbâğçesinde vâki' gulâmân-ı Enderûn hastaları ittisâlinde bir mahal ta'yîn olunup ve nahl-i kebîrler yapılmak içün Tersâneden bâlâ kad seren-
13b ler ve kebîr yelkenler getürülüp sathı mürtefi' ve derûnı vâsi' gûyâ bir hayme kurulup ve üstâd-ı nahlîler ◗ müzeyyenâtı pesendîde ve nâdîde olmak üzre mübâşeret ve nahl-ı kebîrin haymesini kurup şiddet-i rûzgârdan muhâfaza içün istihkâmına takayyüd etmeleri üzre üsârâ-yı Tersâneden on nefer esîrler ile bir re's nâzır ta'yîn olunup gece ve gündüz bir ân ayrılmayup beklerler ve taraf-ı mîrîden ta'yîn olunan nafaka-bahâların hafta başında alup saklarlar idi.

Ve bundan mâ'adâ on kadar çadır dahi kurulup derûnlarında nahillerin meyveleri ve şükûfeleri ve şeker bâğçelerinin mukavvâdan hurdekârî musanna' köşkleri ve sâ'ir iktizâ eden mühimmâtı ve akîdeci işleri ve şeker
14a tasvîrleri yapılmak içün taşradan ◗ şekerciler ve Sarây-ı cedîd Helvâhânesinden helvâcılar getürülüp envâ' dürlü şeker işleri ve tasvîrleri yapılmağa takayyüd eylediler.

Ve mücellidler ve nakkâşlar ve nahliler ve neccârlar ve çıkrıkçılar bi'l-cümle işlerine meşgûl oldular.

Ve otuz mikdârı Kıptiyân dahi getürülüp iktizâ eden timur âvânîlerin yapmağa me'mûr ve amele üzerlerine bir kaç âdem mu'temed ve sâbıkâ merhûm Derterdâr Mehmed Paşa'nın kethudâsı Mehmed Ağa her vechile kâr-güzâr ve işinde mukdim kimesne olmağla sûr emîni efendi tarafından cümle üzerlerine muhtâr u nâ-
14b zır ve bi'l-cümle umûr-ı sûr ve mühimmât ◗ u masârıfâtı zabt u defter eylemek üzre Başmuhâsebe'den üç nefer yamak ile İbrâhîm Efendi kâtib-i sûr ta'yîn olunup ve Dergâh-ı âlî yeniçeri kapu kethudâlarından dört nefer kapu kethudâsı ve bir kaç at sakkâsı ta'yîn olunup bir gün evvel itmâmına ihtimâm üzre oldular.

Emîn-i müşârunileyh Ramazân-ı şerîfin yigirmi birinci Cum'aertesi günü me'mûr ve yigirmi beşinci Çehârşenbe günü Sarây-ı cedîdde hayme kurup cümle işlere mübâşeret ve ihtimâmları içün nezâret ve Sûr Kâtibi İbrâhîm Efendi dahi mahall-i mezbûra hayme-zen-i ikâmet ve iktizâ eden umûru kitâbet etmeğe başladı.

15a Ve nahl u bâğçeler Sarây-ı cedîd-i âmirede tekmîl ve Sarây-ı atîke ◗ gidüp encâm-ı sûrda mükemmel alay tertîb olunup şehzâdegân-ı cüvân-bahtân ile yine sarây-ı cedîde gelinmek tasavvur olunmuş idi. Lâkin zikr olunduğu vech üzre dört aded nahl-ı kebîr ve kırk aded nahl-ı sağîr ve dört kıt'a şeker bâğçelerinin ba'de't-tekmîl Sarây-ı atîke nakl etdirilmesi gâyet sakîl olacağı emr-i zâhir ve fî nefsi'l-emr tasavvurun bî-vech olduğu tab'-ı ziyâ-
güster-i hümâyûna aks olmağın mâh-ı Şevvâlin sekizinci Bâzârertesi günü şevketlü, mehâbetlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretleri Hâsbâğçe'de olan kusûr-ı ulyâdan bir kasr-ı âlîde meks ü ârâmdan sonra rahş-ı sabâ-reftârla-
15b rına süvâr ve cânib-i harem-i hümâyûna ◗ müteveccih iken kasda mukârin nahiller yapılduğu mahalle atf-ı licâm-ı teşrîf ve süvâren bir mikdâr temâşâ ve yine sa'âdet ü ikbâl ile ric'at buyurup ferdâsı Salı günü,

"Bi'l-cümle mühimmât-ı nahl u bâğçeler Sarây-ı atîke nakl ve anda tekmîl olunsun" deyü hatt-ı hümâyûn sâdır olmağla ba'de'l-me'mûr Sarây-ı cedîdde on dört gün ikâmetden sonra ol gün ve ol gece, beyt:

Gönül murğu aceb âvâredir kim hiç karâr etmez
Vatan olmaz ana gülzâr konup göçmekdir eğlence

deyüp der-akab cemî'i mühimmât Sarây-ı atîke nakl ve tekrâr leyl ü nehâr kâr-güzâr üstâd nahlîler nahillerin nevzuhûr ve nâdîde meyve ve şükûfe ve köşkler ◗ ile ârâyiş ü ziynet ve şeker işleri ve bâğçelerin elvân reng 16a
bâdâm şekerinden çakıl taşları ve mermerî helvâdan çiçeklik tarhı için tuğlalar ve dürlü dürlü meyve ve şükûfeler ve limon ve turunc ve ayva ve enâr ağaçları ve âyîneden hayâl-i fenârlar ve günâgûn şeker işleri ve vuhûş u tuyûr tasvîrleri yapılmak fermân olunmağın husûlüne ihtimâm ve bi'l-cümle amelenin yevmiyye ulûfe-i a'mâliyyeleri mu'ayyen kılındı.

Ve devletlü Sadrıa'zam İbrâhîm Paşa hazretlerinin (—-) yaşında mahdûm-ı mükerremleri Mehmed Beğ'in dahi esnâ-yı sûr-ı hümâyûnda hıtân olunması istisvâb ◗ olunmağla anın için dahi vasat kâmet iki aded 16b
nahl ve yapılan şeker bâğçelerinin nısfı mikdârı bir şeker bâğçesi yapılmak fermân olundu.

Ve sûr-ı hıtân-ı hümâyûnda fukarâ ve zu'afâ için sadaka-i hıtân kânûn olmağla fukarâ ve zu'afâdan ricâl ü nisvân evlâdları için ve vâlideyni ve akrabâsı olmayan eytâm mahsûs kendüleri "öksüz oğlan göbeğin kendü keser" fehvâsınca arz-ı hâl edüp bâlâsına "Defter-i hıtâna kayd oluna" deyü buyuruldukda gelüp sûr kâtibi defter-i hıtânına kayd olunurlar idi.

Ve umûm üzre hıtân olunacak evlâd-ı fukarâ için birer al ◗ çuka kelle-pûş ve birer boğası kapama ve bi- 17a
rer iplik kuşak ve birer pâbuc sûr emîni efendi tedârük ve âmâde eylemek üzre fermân olundu.

Lâkin Enderûn-ı hümâyûn ve Galata Sarâyı gılmânânından ve taşradan müteveffâ paşalar ve ba'zı evlâd-ı kibârdan henüz hıtân olunmayup bahâne-cûy olanları tecessüs olunup ma'lûm oldukça hıtân defterine kayd ve i'tibârlarına göre ellişer guruşdan yedişer ve altışar guruşa dek kıymet kabûl eder mitilli sarık ve kavuk ve peşmî kaftan ve kemer-bend kuşak ve çakşır ve mest-pâbuc a'lâ ve evsat mükemmel kisveler tedârük ve âmâde
◗ olunmak üzre yine sûr emîni efendiye tasrîhan fermân olundu. 17b

Ve mahall-i sûr-ı hümâyûnda ziynet-ârâ-yı şebân olacak işâre ve mâhiyyeler için on beş bin kandîl ve on bin mâhiyye kutusu Âsitâne'den mübâya'a ve ziyâfet-i sûrda pilav ve zerde için İznikmid kazâsından sülüsânı sağîr ve sülüsü kebîr on bin ağaç sini ve Tekfurdağı ve Şehirköyü ve İnecik ve Hudâvendigâr sancağında Göynük ve Gölbâzârı ve Yenice ve Taraklu kazâlarından dahi yedi bin dokuz yüz tavuk ve bin dört yüz elli tavuk-ı Mısrî ve üç bin piliç dahi mübâya'a olunup geldikde tavuk ve piliçler Sultân ◗ Ahmed İmâreti yanında vâki' bir 18a
hânda hıfz ve Mısrî tavuklar Topkapusu kurbunda olan Atîk Baruthânede hıfz ve bin ördek ve iki bin güğercin Âsitâne'de mübâya'a ve esnâ-yı sûra dek ashâbı zimmetlerinde mevkûf kalup cümlesinin bahâları emîn-i sûr tarafından verildi.

Ve hidemât-ı sûr-ı hümâyûn için hademe ta'yîn olunmak iktizâ etdikde müsâfirîn-i med'uvvîne gülbeşeker ve kahveler ve gülâb ve buhûr hidmeti için Sarây-ı atîk teberdârlarından elli nefer teberdâr ve bir eski dahi üzerlerine serdâr ve zülüflülerden dahi şerbet hidmeti için elli nefer yoldaş ve bunların ◗ dahi bir eskileri baş ve ya- 18b
makları ıyla kırk nefer çâşnigîrân ekseri pîrân ve elli nefer sakkâyân-ı sîm hidmetlerinde mukîm oldular.

Ve taşradan dahi pilav ve zerde ve ba'zı et'ime tabhı için altmış nefer tabbâhîn hidmet-i tabhiyyede mu'ayyen ve yevmiyye ulûfeleri ta'yîn olundu.

Ve iki yüz nefer akkâmân-ı tabla-keşân ve üç yüz nefer meş'alciyân ve altmış nefer mâhiyye ve işâreciyân ve yüz nefer gılmân-ı acemiyân ve yüz nefer debbâğân matbah-ı sûr hidmetine me'mûr oldular.

Ve mahall-i sûr içün Okmeydânı meşhûr olup lâkin mahall-i mezbûrda suya müzâyaka vâki' olacağı mu-
19a tasavver olmağın yüz elli at sakkâsı ◗ taraf-ı mîrîden ve yigirmi at sakkâsı Cebehâne'den ve Yeniçeri Ocağı'nda elli aded orta esnâ-yı sûrda mevcûd olmağla herbirinden birer at sakkâsı alındığından mâ'adâ şehirden dahi on beş at sakkâsı ve elli arka sakkâsı isti'âre olunmağın bi'l-cümle iki yüz otuz beş at ve elli arka sakkâları mahall-i sûra ta'yîn olundu.

Ve yüz nefer tulumcıyân dahi defter ve sûr emîni tarafından mezbûrlara mahsûs olan kisveler birer tîr-şeden şebkülâhlar ve mîşinden cübbeler ve kemerler ve şalvârlar ve Çerkesî fîlarlar ile bunlar turfe etvâr olup
19b ve yine cin askeri ta'bîri ile şöhret verilüp birer şebkülâh ve birer basma çitden kisveler ile yigirmi nefer ◗ sıbyân der-defter ve tulumcıyâna yamak verilüp pîşger oldular.

Ve üsârâ-yı Tersâne'den elli nefer lansa ve elli nefer prankalu esîrler dahi hidmet-i sûra ta'yîn olunup ziyâfet-i sûr-ı hümâyûna dâ'ir muktezî olan bakır âvânî mevcûd-ı Mahbah-ı âmire olanlar meremmât ve kifâyet mikdârı sahan ve tancere esnâfdan ve leğen ve ibrîk ve tas ve sahan ve baklava tepsileri ocakân zâbıtânından ve bi'l-cümle ricâl-i devletden isti'âre ve hâssa vekîl-harcına defter ile teslîm ve yine itmâm-ı sûrda tamâmen ashâbına reddolunmak fermân ve pilav ve zerde tabhı içün lâzım gelen kazgan evkâf-ı selâtîn imâretlerinden alınup her cânibden mühimmât-ı sûriyye tedârüküne iştigâl olundu.

20a ◗ Ve ârâyiş-i neşât-ı sûriyyeden hûb-âvâz ve erbâb-ı mûsıkîden sâhib-i imtiyâz on beş nefer kadar hânendegân-ı nağme-perdâz intihâb olunup Hâsbâğçe Yalıköşkü Kapusu dâhilinde meşk ü ta'lîm eylemeleri üzre bir mevzi' ta'yîn olunup ve bunlardan mâ'adâ niçe niçe sâzendegân-ı mâhir ve raks u semâ'da meşhûr kollar ve sâ'ir çengîler ve lu'bede-bâzân ve şu'bede-bâzân ve âteş-bâzân ve zor-bâzân ve tas-bâzân ve cân-bâzân tedârükü dahi fermân olunmağın bir tarafdan tedârük ve defter olunmağa başladı.

Bu esnâda mâh-ı Şevvâlin yigirmi beşinci Pencşenbe günü şevketlü pâdişâh-ı Cem-câh hazretlerinin mü-
20b bârek zamîr-i enverlerinden, ◗ yapılan nahillerin ve şeker bâğçelerinin temâşâsı güzerân etmekle yevm-i mezbûrda şehzâdegân-ı cüvân-bahtânı Sultân Süleymân ve Sultân Mehmed ve Sultân Mustafâ hazretleriyle merhûm Sultân Bâyezîd Hân-ı Velî hazretlerinin ibâdetgâhları olan Meydân Köşkü ittisâlinde müceddeden mahsûs yapılan kasra sâye-endâz-ı iclâl ve anda ba'zı lu'biyyât ile meks ü ârâm üzreler iken şehzâdegân hazerâtı mâşiyyen nahil ve şeker bâğçeleri yapılduğu çadırlara iki def'a sa'âdetle teşrîf ve temâşâları tab'-ı âlîlerine gâyet hoş
21a gelmekle pâdişâh-ı felek-bârgâh hazretlerini dahi ◗ kemâliyle terğîb ve hâh-nâ-hâh tab'-ı hümâyûn-ı mülûkânelerin meyl etdirüp berâ-yı nüvâziş-i havâtır-ı kurrâtü'l-ayn-ı hazret-i zıllullâhi âlem dahi sâye-endâz-ı reftâr ve cânib-i yemînlerinde dârü's-sa'âde ağası sâhib-vakâr ve taraf-ı yesârlarında silahdâr ağa koltukların tutar. Bu vechile nahilleri ve bâğçeleri dakîka be-dakîka temâşâ ve amele çadırların dahi geşt ü güzârdan sonra âmâde olan şeker işlerinden ba'zısı köşk-i mezkûr ittisâlinde bir tahtalı odaya vaz' olunmuş idi, anları dahi temâşâ ve bir mikdâr tenâvül ve çâşnidâr olmalarıyla peynir şekerinden tekrar a'lâsı yapdırılmak fermân buyurulmağın ◗ ertesi günü tedârük ve rikâb-ı hümâyûna irsâl olundu.
21b

Nahil ve bâğçeler ve şeker işlerin kemâkân temâşâdan sonra Sarây-ı atîk bâğçesinde Yalı Köşkü ta'bîr olunan köşke teşrîf buyurdular. Lâkin şehzâdegân hazerâtı redîf olmayup kendülere müte'allık lala ve musâhibleriyle sûr emîni efendi önlerine düşüp Teberdârlar Odası ittisâlinde olan bâğçenin meydâna açılur kapusundan duhûl ve nahl-i sağîrler ve şeker işleri ve sûretleri anda bir odaya vaz' olunmuş idi, anları dahi gereği gibi seyrân, ba'dehu mezkûr teberdârların koğuş orta odalarını dahi temâşâ ve ol esnâda muktezâ-yı âyîn-
22a leri ◗ üzre ve ber-vech-i münâvebe istihdâm olunu geldikleri aşçı ve karakollukçuluk hidmetlerinde olan iki nefer yoldaşların ve yine âyînleri üzre senger ta'bîr olunur hidmetde olan neferâtın dahi bi'l-cümle mu'âfiyyetlerini fermân buyurmalarıyla der-akab cümlesi istibdâl olundu.

Bundan sonra oda-i mezkûrenin asıl kapusundan süvâren Matbah ve Helvâhâne önlerinden doğru Yalı

Köşkü'ne peder-i büzürgvârları şevketlü pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin yanına teşrîf ve anda ahşam ta'âmını ma'an tenâvül ve ba'dehu yine meydânda olan köşke gelüp arabaları hâzır olmağla süvâr ve kendü hademeleriyle Sarây-ı cedîde revâne ◗ ve azîmet ve pâdişâh-ı Cem-ihtişâm hazretleri dahi ba'de't-ta'âm ârâmgeh-i mülûkânelerine atf-ı licâm-ı teveccüh buyurdular. 22b

Bundan sonra mâh-ı mezbûrun yigirmi sekizinci Bâzâr günü sadrıa'zam hazretlerinin mahdûm-ı mükerremleri Mehmed Beğ, kendüye müte'allık hademesiyle Sarây-ı atîki teşrîf ve şehzâdegân-ı cüvân-bahtân hazerâtı içün ve kendü içün yapılan nahilleri ve şeker bâğçelerini temâşâ eyledikden sonra sûr emîni efendi haymesinde bir mikdâr meks, ba'dehu meydâna açılur bâğçe kapusundan teberdârlar odasını temâşâ ve yine avdet buyurmuşlardır.

Sadrıa'zam hazretleri, mâh-ı Ramazân-ı şerîfin ◗ yigirmi sekizinci günü bir def'a dâ'ire-i aliyyeleri ve hâs mehterhânesi ile Okmeydânı'na geçüp mahall-i sûrda otağ-ı hümâyûn mevzi'ini tasmîm buyurmuşlar idi. 23a

Mâh-ı Zilka'denin beşinci Bâzâr günü kethudâ-yı muhteremleri Mehmed Ağa dahi defterdâr efendi ve Başbakı kulu Ahmed Ağa ve Yeniçeri Ağası Mehmed Ağa ve topçubaşı ve cebecibaşı ve Mehterbaşı Abdullah Ağa ve Sipâhîler Ağası Alî Ağa ve Sûr Emîni efendi ile Okmeydânı'na geçüp mahall-i sûru ve otağ-ı hümâyûn ve sâ'ir çadırların yerlerini tahmîn eylediler.

Ferdâsı Bâzârertesi günü sadrıa'zam hazretleri ◗ tekrâr mahall-i sûra güzâr ve otağ-ı hümâyûn ve kendülerinin otakları ve bi'l-cümle haymelerin mevzi'in bu def'a ta'yîn ve tasrîh buyurup ol esnâda sûr emîni efendi yanlarında mevcûd olmağın, 23b

"Kanı defter ve tedârük eyledüğün tulumcuları getür, görelim hünerlerin" deyü fermân buyurmalarıyla ol gün yigirmi otuz nefer tulumcular gelüp vâfir masharalıklar ızhâr ve içlerinden bir tarrâr tulum ile güreş tutup hayli turfe hareketler ile hamle ve hücûm ve güreş encâmında mağlûb-ı tulum olmağın tab'-ı Âsafî'ye hoş gelüp mazhar-ı ihsân oldular.

Ba'dehu yağlı tulumlar ile mevcûd olan etbâ' ◗ üzerlerine hücûmları taraf-ı Âsafî'den işâret olunmağla yigirmi otuz nefer-i bî-âr u bî-vakâr [u] nâbekâr yağlı çıblak, hande reftâr gâfilen seyre bakar bir alay zarîf yâdigârların üzerlerine yekbâr hücûm eylediklerinde ökçe basup pâbuc yırtan ve ense kakup kavuk düşürene hadd ü pâyân olmamağla bu dahi hâtır-ı müşîrâneye bâ'is-i neşât olmağın cümlesi mazhar-ı in'âm oldular. 24a

Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri mahall-i sûru bir mikdâr dahi teferrüc ve Âsitâne'ye ubûr etdiler.

Mâh-ı Zilka'denin dokuzuncu Pencşenbe günü otağ-ı hümâyûn Okmeydânı'na nakl olunmak üzre fermân sâdır olmuş idi, ◗ yevm-i mezbûr hulûl etmekle Hâssa Mehterbaşısı Abdullâh Ağa Mehterhâne'den neferâtını cem' ve otağ-ı hümâyûnu ve sâ'ir haymeleri kaldırup mahall-i sûra ubûr ve tekye pîşgâhına yaturup tınâbları ve sütûnların âmâde ve sadrıa'zam hazretlerinin dahi kezâlik otakların müheyyâ ve Defterdâr efendi ve Sûr Emîni efendi ve Mâliyye Tezkirecisi Mehmed Efendi ve Mektûbî Alî Beğ ve Kul Kethudâsı Hasan Ağa ve Ocak yazıcıları ve Kassâbbaşı Osmân Ağa ve Cizye Kîsedârı Mehmed Efendi ve bi'l-cümle ol gün anda hâzır ve Sadrıa'zam Kethudâsı Mehmed Ağa'nın gelmesine nâzır oldular. Meğer merhûm Sultân Mustafâ Hân ◗ hazretlerinin kerîme-i mükerremeleri Emetullâh Sultân hazretleri, Silahdâr Osmân Paşa'ya nâmzed ve ittifâk ol güne tesâdüf edüp meclis-i akdde bulunmalarıyla teşrîflerinin te'hîrine bâ'is olmuş idi. Vaktâ ki emr-i akd ber-taraf ve ağa-yı müşârunileyhin teşrîfi meydân-ı sûra şeref verüp, 24b 25a

"İşte geliyor" haberi şâyi' oldukda derhâl mevcûd-ı meydân istikbâl ve Defterdâr İbrâhîm Efendi ve Kul kethudâsı ağa ve Sûr Emîni efendi ve mehterbaşı namâzgâh önünde selâmlayup ma'iyyetleriyle doğru nâmûsiyye mukâbelesine gelinüp du'âcı du'â ve el yüze urulduka on re's kurbân uğur-ı ◗ hümâyûna fedâ ve derakab me'mûr ve gayr-ı me'mûr tınâblara yapışup tarfetü'l-aynda baş çadır ta'bîr olunur çetr-i hümâyûnu kapusu Kâğıdhâne yoluna müteveccih olduğu hâlde sitâde kaldılar. 25b

Ba'dehu üç direkli otağ-ı hümâyûn ki, Erdebîloğlu ...metde bir mümtâzü'l-akrân bâzergân diyâr-ı Hinde üst astarı alaca atlâs ve derûnu Hindî a'lâ şâl ve kitâbeler tarh olunup Arabî ve Fârisî kasâyid ü ebyât ve eş'âr ile zeyn olmuş misli nâdîde bir mu'teber ve matbû' ve pesendîde-i âlem olmak üzre işletmiş idi, anı dahi sitâde kıldılar.

26a Ve bunlardan mâ'adâ üç aded sûzenî ve bir aded hîzrân ◗ müzeyyen obalar dahi kurulup baş çadır ile otağ-ı hümâyûnu ve Adâlet Köşkü'nü yaldızlı toplu nâmûsiyyeler ile ârâste ve dâ'iren mâdâr bedenli zokaklar sitâreleri çekilüp pîrâste olmağın, beyt:

Kuruldu çetr-i âlîşân çekildi burc u bârûlar
Teveccüh cânib-i sûr-ı hıtâna uğru hayr olsun

zemzemesi velvele-ârâ-yı meyân-ı meydân oldu.

Bundan sonra otağ-ı hümâyûnun etrâfına silahdâr ve çukadâr ve rikâbdâr ağaların ve sâ'ir Enderûn-ı hümâyûn ağalarının ve rikâb-ı hümâyûn ağalarının ve bi'l-cümle dâ'ire-i hümâyûnda mevcûd olanların çadırları kurulmağa başlayup namazgâh dahi dâ'ireye dâhil kılındı.

26b Ba'dehu kethudâ beğ cânib-i ◗ yemînde Tekye Köşkü muvâcehesinde Hacı Süleymân Menzili demekle ma'rûf mahalde sadr-ı âlî otağı dahi hâzır olmağla ol tarafa teveccüh eyledikde anda dahi yedi re's kurbân zebh olunup bi'l-cümle mehterân-ı hayme tınâblara yapışup, beyt:

Efendi azm-i gülzâr eylemiş aldım haber bende
Ne mümkündür karâr etmek giderse şeh gider bende

mazmûnunu ızhâr ederek kaldırıp sitâde kaldılar.

Ve cânib-i yemînine kethudâ beğ ve re'îs efendi ve çavuşbaşı ve tezkireci efendiler ve kapucular kethudâsı ve selâm ağası ve Enderûn ağaları ve sâ'ir dâ'ire-i aliyyelerine mahsûs olanların haymeleri kurulup alt yanı-
27a na ◗ defterdâr efendi ve başmuhâsebe ve sâ'ir hâcegân-ı Dîvân haymeleri kuruldu.

Ve meydân-ı mezbûrda meşhûr olan sepetin ayak yeri ki birkaç diraht-ı müntehâ ictimâ'ıyla bir mastaba ve bir mâ-i cârî çeşmesi binâ olunmuşdur, ol mahalle Cebecibaşı dâ'iresiyle haymesin kurup üst tarafına topçubaşı neferâtıyla konmağla sûr-ı hümâyûn şenliği için dâ'iresi önüne gülbâng-zen-i zemîn ü âsumân olacak otuz kıt'a top-ı ra'd-âvâz nakil ve vaz' olundu.

Ve dahi üst tarafı ki, mukâbele-i otağ-ı hümâyûndur, dâmâd-ı sadr-ı âlî olup hâlâ tuğrakeş-i cihândârî
27b ◗ olan Vezîr-i mükerrem Mustafâ Paşa hazretlerinin dâ'iresiyle otağı kurulup ittisâlinde esnâ-yı sûrda nişîmen olmak üzre med'uvvîn olan vüzerâ-yı izâma birer sâde otak kuruldu.

Ve Ağalar Menzili ta'bîr olunan mahalle yigirmi iki orta ile Dergâh-ı âlî yeniçerileri ocağı dâ'iresi ve kul kethudâsı ve ocak yazıcısı ve ba'zı ağalar haymeleri kurulup cümlesinin pîşgâhına yeniçeri ağasının otağı kuruldu.

Ve nişâncı paşa otağının sağ tarafına vâfir alarga Dergâh-ı âlî kapucubaşılarının haymeleri kurulup alt ta-
28a rafı ki Cin Deresi ta'bîr olunur ol derenin ◗ yukaru başına sûr emîni efendinin dâ'iresiyle haymesi kurulup alt tarafı ittisâline kassâbbaşı ve masraf-ı şehriyârî ve kilârcıbaşı ağa ve aşçıbaşı ağa ve yazıcı ve vekîlharc çadırları kurulup Hâsköy ebniyyesiyle bu haymeler arasına sûr-ı hümâyûn matbahcı çadırları kurulup mahsûs ocaklar tarh ve pilav ve zerde tabhı için selâtîn imâretlerinden isti'âre olunan kazganlar vaz' olundu.

Ve Sarây-ı atîkde nahiller içün kurulduğu gibi kebîr yelken ve bâlâ-kad serenler ile çadır renginde bir nes-
28b ne kurulup derûnuna Tersâneden getürülen altmış aded kebîr ◗ su mancanaları matbah-ı sûr için vaz' olundu.

Ve matbah-ı sûr ittisâlinde vâki' süknâ bir sığır kassâbı Yahudînin mülkü olmağla istîcâr ve tahliye olunup derûnuna zehâ'ir ve ba'zı mühimmât-ı sûr vaz' ve kilâr-ı sûr ta'yîn olundu. Ve önüne Sûr Kâtibi İbrâhîm Efendi yamaklarıyla haymesin kurulup ve ziyâfet-i sûr içün ta'yîn olunan etmekciyân ve şerbetciyân ve akkâmân ve meş'alciyân ve çâşnigîrân ve sakkâyân ve tulumcıyân ve sâ'ir hademe-i sûr ol dâ'irede çadırların kurup huzûr eylediler.

Ve matbah-ı sûrun karşu tarafı ki otağ-ı hümâyûn ile matbah ◗ meyânesidir, üç direkli bir hâs ahûr çergesi ve iki direkli bir kebîr çerge dahi hayme-i hıtân olmak üzre kurulup etrâfına yüz elli nefer cerrâhîn ve cümlenin önüne Cerrâhbaşı Süleymân Efendi'nin haymesi kuruldu. 29a

Ve otağ-ı hümâyûnun cânib-i yemîn ittisâline temâşâ-yı sûr içün nişîmen-i sadr-ı âlî olmak üzre bir a'lâ oba ve anın ittisâline bir üç direkli ve iki dahi iki direkli üç kıt'a çergeler kurulup hayme-i zayf ta'yîn olunmağla ittisâline ziyâfet-i sûrda şerbet hidmetine me'mûr olan zülüflü teberdârân içün bir çerge ve anın ittisâline dahi tatlu ◗ ve kahve ve gülâb ve buhûr hidmetlerine ta'yîn olunan Sarây-ı atîk teberdârları yakın olmak içün iki kıt'a çergeler kurulup namâzgâh kurbunda vâki' dıraht ittisâline Adâlet Köşkü tarzında temâşâ-yı mülûkâne içün ağaçdan mürtefi'ce muhtasar bir kasır binâsına mübâşeret olundu. 29b

Ve sipâh ve silahdâr dâ'ireleri dahi dâ'ire-i sûrdan vâfir alarga büyük derenin orta tarafına konup bi'l-cümle otağân ve haymeler tekmîl ve bir taraftan mahall-i sûra nakli muktezî olan mühimmât tedârük ve tahsîl ve ma'unalar ta'yîn olunup nakl olunmağa başladı.

Bu esnâda şevketlü pâdişâh-ı İskender ◗ hazretleri şehzâdegân-ı cüvân-bahtânı ile yine Sarây-ı atîke teşrîf ve meydân köşkünde olan kasra nüzûl ve pehlivânânın güreş lu'bu temâşâsıyla meks ü ârâm ve nahillerin sitâresi ref' olunup kasr-ı mezkûrdan müşâhede ve vakt-i asr hulûlüne değin eğlenüp ba'dehu zikri mürûr eden Yalı Köşkü'nde tenâvül-i ta'âmdan sonra yine devlet ü ikbâl ile Sarây-ı cedîde atf-ı licâm-ı azîmet buyurdular. Hattâ sûr emîni mahall-i sûrda iken teşrîf-i hümâyûndan habîr ü âgâh olmağla nahl ü bâğçe ve sâ'ir umûr-ı sûr içün su'âl ü cevâb olur hâtırasıyla ihtiyâten Sarây-ı ◗ atîke gidüp tâ ric'at-ı hümâyûna dek meks eyledi. Ferdâsı Cum'a günü Nişâncı Mustafâ Paşa hazretleri dahi ahşama karîb sûr emîni efendi ile nahl-i dilfirîb ve şeker bâğçelerini Sarây-ı atîkde icmâlice temâşâ ve yine avdet buyurdular. 30a 30b

Ve anın ferdâsı Cum'aertesi Defterdâr efendi ve Sûr emini efendi tekrâr Okmeydânı'na güzerve mühimmât-ı sûriyyeden tedârükü muktezî olan mâlzemeyi taharrî üzreler iken sadrıa'zam hazretleri dahi teşrîf ve doğru otağ-ı hümâyûn kapusunda nüzûl ve bir mikdâr meksleri esnâsında otağın ön zokakların küşâde ve etrâfı ◗ temâşâda iken işâreciyân dahi âvîhte-i kanâdîl içün ve sûret-nümâ-yı ziynet olacak mâhiyye direklerinin vaz' u nizâmı tedârükünde idiler. 31a

Müşârunileyh hazretleri im'ân-nazar ile meydân-ı sûrun adem-i vüs'atin iz'ân buyurmalarıyla Sûr emini efendi yanlarında mevcûd olup işârenin dahi mahall-i bu'da vaz'ıyla meydân-ı sûrun tevsî'in fermân buyurduklarında der-akab eski yerlerinden kaldırılup otağ-ı hümâyûnun sağ cânibi olmak üzre cebecibaşı dâ'iresi önünden Nişâncı paşa otağı önüne varınca bir sıra ve yine otağ-ı hümâyûnun sol cânibi olmak üzre Sûr emini efendi ◗ dâ'iresi ucundan kapucubaşılar dâ'iresine varınca bir sıra işâre sırıkları ve mâhiyye direkleri vaz' ve tanzîm olunmağla meyâne-i meydân-ı sûra vüs'at-i azîme hâsıl ve bu esnâda mevcûd olanlardan niçe ehl-i basîret ü âkıl sarf-ı ferâset edüp vaz'-ı Âsafîyi bu vechile müşâhede eylediklerinde sâye-i zamân-ı sadâret-i aliyyelerinde erbâb-ı mesâlih ve ashâb-ı hâcâtın vücûhla refâh-ı bâl ü râhat-ı hâlleri içün bezl-i vücûd ile hayâl eylediklerinden kat'-ı nazar mahall-i sûra ancak temâşâ içün gelecek bir alay kârından âzâde bîkaydların dahi sıklet ve zihâmdan âsûde ve safâ-yı hâtırlarına ◗ ol kerîmü't-tab'ın dildâde olduğun istiğrâb ve hezâr hezâr tahsîn eylemişlerdir. 31b 32a

Ba'dehu otağ-ı hümâyûndan süvâr ve kendü otağ-ı düstûrânelerin dahi icmâlen temâşâ ve ba'dehu Tek-

ye Köşkü'nde karâr eylediklerinde tulumcuyânın gelmesini fermân buyurdular. Mezbûrlar ise âmâde, hemân kendülere mahsûs olan kisvelerin geyüp dört davul ve sûrnâ ve iki nağra ve bir kaç def ve önlerinde cin askeri ta'bîr olunan on on beş sıbyân gâh pür hareket ve gâh pûyân başlarında şebkülâh ve arkalarında alaca bas-
32b madan yekpâre kisve şalvar mânendi gûyâ uçkur yakası boğazlarından bağlu kollar ◗ ve eller kisve içinde kalmış. Bunlar lâyunkati' sükûndan müberrâ, dâ'imâ sıçrayup ve baş salup ve omuz depredüp bir ân karâr etmezler, ke'ennehü bunun içün halk olunmuşlar. Kusûrlar dahi kezâlik pür cilve ve mehterhâneleri hod hemvâr ve nâ-hemvâr âğâzeden hâlî değil. Bu hâl üzre huzûr-ı Âsafî'ye varup dürlü dürlü raks u semâ' ve günâgün mülâ'abeden sonra içlerinden biri tekye önünde vâki' bir menzil taşı farakına kendü depesin koyup ve ayakların ber-hevâ kaldırup başı taş başında, ayakları havâda, çünki kollarıyla raks eder gibi. Bu dahi ayaklarıyla raks edüp hadden bîrûn ◗ neşât bahş etmekle cümlesi mazhar-ı ihsân-ı Âsafî oldular.
33a

Ve yine bu siyâk üzre çadırlarına ric'at ve sadrıa'zam hazretleri dahi İstanbul'a revâne olmağın Defterdâr efendi ve Mâliyye tezkirecisi efendi ve Mektûbî Alî Beğ, Sûr emîni efendi haymesinde it'âm olunup anlar dahi gitdiler.

Bundan sonra Tersâne Bâğçesi, mahall-i sûr olan Okmeydânı ittisâlinde olan mevzi'de olmağla mâh-ı mezbûrun on üçüncü Bâzârertesi günü şevketlü pâdişâh-ı Cem-haşem hazretleri harem-i hümâyûn ile nakl
33b u sâye-endâz-ı ikâmet buyurup ol gün dahi yine Defterdâr efendi ile ◗ Sûr emîni efendi mahall-i sûrda mâlzeme tedârükünde olup ahşama karîb Defterdâr efendi İstanbul'a ubûr ve Sûr emîni efendi haymesinde kalup huzûr ve gayrı bundan sonra hitâm-i sûra dek İstanbul'a geçmedi.

Ve meyân-ı meydân-ı sûra otuz yedi zirâ' kad çeker bir sütûn-ı müntehâ sitâde kılınup zirvesine alemli ve yaldızlı bir tâs vaz' ve zemînden bir buçuk zirâ' mikdârı dîvâr ile istihkâm verildikde kadîmü'l-eyyâmdan Okmeydânı tîr-endâzlara cilvegâh olup her bahâdırının nâm-ı mahâretin anda tamâm ve şecâ'atin nümâyân-ı ha-
34a vâss u avâm etdüğünden meydân-ı ◗ mezbûr bî-hisâb merd-i meydâna meydân ve her meydân katında zindân kadar meydân arz edememekle değme bir fezâyı gözüne salındırmaz olup niçe tîrlerin burnun kırup ve niçe kemânın belin bükmüşdü. Bu def'a hod sûr-ı hümâyûn dahi dâ'iresinde vâki' olmağla dibelik açılup büyümeğe başladı. Şöyle kim, üzerinden murûr u ubûr eden ehl-i sûr pür-sürûr mikdârda mûrveş hor görünmekle nâgâh dehr-i bî-vefâ anı böyle bî-mehâbâ mest ü mağrûk döşenüp yatduğun göricek senin gibi hod-
34b bînlere mikdârın bildirmek dilâver başına çeleng ve bahâdır beline hançer takmak ◗ kadar vardır, deyüp beyt:

Gördü açık sînesin çekdi kemândâr-ı felek
Atdı bir dildûzu kim tâ dikdi Okmeydânına

fehvâsınca ol fezâ-yı bahr-âsâ bu vech ile ta'na mübtelâ olduğundan gayrı ol sütûn-ı mehâbet-nümûn dahi tîr-i kazâ-veş sînesinde sancılup kaldı.

Ve Terasâne Bâğçesine göç-i hümâyûnun ferdâsı Salı günü ba'de'l-asr Sadrıa'zam Kethudâsı Mehmed Ağa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve anlardan sonra sâhib-i devlet hazretleri dahi teşrîf ve otaklarına nüzûl buyurdular.
35a Ba'dehu İstanbul kadısı ve mevâlî-i kirâm ve müderrisîn ve erbâb-ı dîvândan ba'zıları gelüp ol gece Ok ◗ meydânı'nda kaldılar ki ertesi Çehârşenbe günü olmağla ziyâfet-i sûra ibtidâ olunmak üzre karâr verildi. Lâkin çünki Okmeydânına varılup muktezâ-yı âyîn-i sûr icrâ ve mevcûd-ı meydân temâşâ ve ber-vech-i me'mûriyyet bi'l-cümle vâki' olan keyfiyyet inşâ ve imlâ olunmak iktizâ edüp eğerçi mübâşeret olundu, ammâ zihâm-ı nâsdan bir vechile re'yü'l-ayn muvaffak olamayup her vak'anın hakîkatine ıttılâ' mümkin olmamağla tahrîr ü beyânda umy u âciz ve dem-beste vü hayret-engîz cevânib-i erba'aya nigerân üzre iken tevfîk-i Hazret-i Bârî
35b destgîr ü yârî olup zamân-ı sûr-ı meserret-unvânda fünûn-ı kitâbetde ◗ mâhir ve vak'a-nüvislikde nükâtdan

me'âl ü mu'âyenesinden bir hayâl fevt etmeyüp dakâyıkı ile zabt u tasrîh etmede fıtnatı zâhir olan Teşrîfâtî Selmân Efendi bâ-hikmet-i Yezdân dâ'ire-i emîn-i sûrda hayme kurup meks-i ahyân etmiş idi. Fakîri böyle murâkabe ile perîşân gördükde,

"Nedir sende bu endîşe ile dilrîşlik, haber ver ne ise murâd, makdûrum mertebesi edeyim irşâd" deyü izhâr-ı nevâziş etmeleriyle ben dahi râzımı ibrâz ve husûlüne niyâz eylediğimde ol kerîmü'z-zâtın hulku hüsnüne ağleb ve zerre mikdârı bahli şânına enseb görülmemekle vâki' olan keyfiyyet-i sûrdan hâtimesine değin ◗ bir nebze dirîğ etmeyüp vukûfu mertebesin ihbâr etmeleriyle bezl-i peyâmlarına râm olarak işbu sûriyye-i hıtânın tesvîdi ile nâ'il-i kâm oldum. 36a

Ziyâfet-i yevm-i evvel

Bugün mâh-ı Zilka'denin on beşinci Çehârşenbe olup sûr-ı hıtân-ı hümâyûna ibtidâ olunmak fermân olunmağlageceden sâ'at on birde iken mevâlî ve müderrisîn efendiler Okmeydânı'nda otağ-ı hümâyûn kenârında vâki' müsâfir çergesinin kurbunda olan çergeye örf ve uzun yenli kürkler ile cem' olup ba'dehû şeyhülislâm efendi dahi örf ve beyâz çuka ferrâce kürk ile teşrîf ve çerge-i mezbûr yanında ◗ olan çadırda karâr ve ye- 36b
niçeri ve sipâh ve cebeci ve topçu ve top arabacısı ocakları halkı bi'l-cümle ıyd-ı şerîf takımı üzre esvâb-ı dîvânîleriyle ve defterdârân ve hâcegân-ı dîvân dahi kendülere mahsûs olan mücevveze ve sâ'ir esvâblarıyla dîvân otağına cem' oldukdan sonra sâ'at on ikiyi tecâvüz ederek vüzerâ-yı izâm kallâvî ve üst kürkleriyle teşrîf edüp akiblerinde sadrıa'zam hazretleri dahi kallâvî ve beyâz üst kürk ile dîvân rahtlu ata süvâr olup ve sadr-ı âlî kethudâsı ber-kâ'ide Dîvân-ı hümâyûna gider gibi ve re'sinde mücevveze ve yeşil ◗ atlâs kaftan ile gelüp 37a
otağ-ı hümâyûna karîb olduğu hâlde sipâh ve silahdâr ağaları ve zâbıtânı kapuya gidilecek tarafın solunda ve yeniçeri ocağı halkı dahi sağında durup çavuşbaşı ve kapucular kethudâsı serâser üst kaftan ve mücevveze ile ve ellerinde sîm değnek yürüyüp mu'tâd üzre selâm verdiklerinde selâm ağası savt-ı bülend ile selâm alarak bu veçhile nüzûl ve derûn-ı obaya mendirek meyânına vaz' olunan sûzenî mak'ad üzerine câlis oldular.

Bu esnâda Vâlide Kethudâsı Mehmed Paşa gelüp vezâreti mukaddem ref' olunmuş olup emekdâr-ı ◗ dev- 37b
let olmağla yevm-i mezbûrda destâr ve sof ferrâce ile koltuğunda iki nefer ağalar, sadr-ı âlî olduğu dîvân otağına geldikde Vezîr-i a'zam ve sâ'ir vüzerâ-yı izâm yekpâre kıyâm ve dest-bûs-ı Âsafî'den sonra vüzerânın üst yanına geçüp karâr eyledi.

Ba'dehu ıyd-ı şerîfde olduğu gibi cümlesi dâmen-bûs-ı Âsafî etdiklerinden sonra bi'l-cümle otağ-ı hümâyûna teveccüh eylediklerinde şevketlü pâdişâh-ı İskender-sipâh hazretleri destâr ve beyâz dîbâ mulavvata(?) kapaniçe yakalu kürk ile sîm-i hâsdan murassa' taht-ı hümâyûna sâye-endâz-ı ikbâl buyurup çavuşân-ı Der- 38a
gâh-ı âlî ◗ alkış ve derhâl mehterhâne beyt:

Çalınsun tabl u sûrnâlar urulsun tarralar köse
Bu sûr-ı pâdişâhîdir surûr u şâdumânîdir

fehvâsınca çalınmağa başlayup ve top-ı ra'd-âvâzlar dahi cihâna velvele saldı.

Ve üç nefer şehzâdegân-ı cüvân-bahtân dahi beyâz dîbâ kapaniçe yakalu kürkler ve Selîmîler ile taht-ı hümâyûnun sol tarafında tebrîk tamamına dek durup ibtidâ Nakîbü'l-eşrâf ba'dehu ıyd-ı şerîf tertîbi üzre vüzerâ ve akiblerinde Vâlide Kethudâsı sâbık Mehmed Paşa kendü kıyâfetiyle koltuğunda iki nefer kapucubaşı-

38b lar huzûr-ı hümâyûna geldikde şevketlü pâdişâhımız kıyâm edüp dest-bûs-ı hümâyûn ile müstes'ad ◗ u mesrûr oldukdan sonra yine o hâl üzre çıkup otağ-ı sadr-ı âlîye gitdi.

Ba'dehu şeyhülislâm efendi ve mevâlî-i kirâm ve müderrisîn efendiler ve bi'l-cümle ocakân ağaları ve halkı ve ağavât ve hâcegân-ı dîvân beyt:

Şürû' etdi hıtânın sûruna Hân Ahmed-i Gâzî
Muvaffak oldu şâhâne mübârek-bâd-ı sultânî

deyüp birer birer dâmen-bûs-ı şehinşâhî eylediler.

Ba'dehû herkes taşra çıkup mahall-i sûrda meksi iktizâ etmeyen ricâl-i devlet mekânlarına avdet ve sadrıa'zam ve sadreyn efendiler dîvân otağına geldiklerinde kallâvî ve örflerin çıkarup teberdârân-ı Sarây-ı atîk
39a gülbeşeker ◗ ve kahveler getirüp zevk u râhat eylediler.

Bu esnâda ıyd-ı şerîf dîvânı gibi yeniçeri içün pîşgâh-ı otağ-ı hümâyûnda müheyyâ olan pilav ve zerdeye seğirdüp yağma ve gâret eylediler. Ba'dehu ta'âm gelmek fermân olunmağla sakkâyân-ı sîm mücevveze ler ile leğen ve ibrîk verüp ve çâşnigîrân dahi mücevveze ve üst kaftanlarıyla sofralar döşeyüp vaz'-ı ta'âm eylediler.

Sofra-i evvel: Yalnız sadrıa'zam hazretleri,

Sofra-i sânî: Ağrıboz muhâfızı İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa hazretleri,

Sofra-i sâlis: Sardeyn efendiler,

Sofra-i râbi': Başdefterdâr ve şıkk-ı sânî ve sâlis efendiler,

39b **Sofra-i hâmis:** ◗ Verâ-yı çergede sadrıa'zam kethudâsına verildi. Ve bakıyye-i sofra-i evvel ve sânî re'îs efendiye ve çavuşbaşıya ve bakıyye-i sofra-i sâlis verâ-yı çergede tenâvül olunup bakıyye-i sofra-i râbi', mevcûd-ı çerge olan vükelânın hademesine verilüp Vâlide Kethudâsı sâbık Mehmed Paşa'ya sadr-ı âlî otağında mahsûs ta'âm gönderildi.

Ba'dehu bâlâda zikr olunduğu vech üzre dîvân tertîbince ibtidâ kadı'asker efendiler ba'dehu vüzerâ-yı izâm, cümleden sonra sadrıa'zam hazretleri süvâr olup otaklarına gitdiler.

40a Bugün sadrıa'zam ve kethudâları ve iki nefer mevcûd vezîrlerin ve sadreyn efendilerin ◗ hediyyeleri rikâb-ı hümâyûna arz olunup makbûl-i mülûkâne oldukdan sonra sâhib-i hediyyelerin kethudâları ve telhîsî ağa ile dârü's-sa'âde ağasına teslîm ve kethudâlarıyla Telhîsî ağaya hil'at ilbâs olundu.

Ba'dehu sadrıa'zam hazretlerinin enderûn ağalarına piyâde cirîdi ferman olunmağla huzûr-ı hümâyûnda cirîd faslına başladıklarında sadr-ı âlî hazretleri dahi otağ-ı hümâyûn ittisâlinde olan nişîmen obaya teşrîf ve kethudâları kânûn üzre cirîd faslında vaz'-ı nâ-hemvârdan ihtirâzen te'dîb zımnı huzûr-ı hümâyûnda orta ku-
40b şak süvâren nezârete meşgûl ve İbrâhîm Paşa ile ◗ Nişâncı Mustafâ Paşa hazretleri dahi destârlarıyla nişîmen-i mezkûra gelüp temâşâya başladılar. Cirîd tamâmında topcubaşı tarafından ihtirâ' olunan bir devekuşu sûreti mücessem ve müteharrik ve bir araba üzerinde köşk ve içinde altı nefer raks oğlanları ve üç nefer Acem kıyâfetlü otuz kırk nefer gürbüz ellerinde kâğıddan birer gürz ve birkaçı dahi önlerince atlu ve ellerinde kılıç meydânda cevelân ve birbirlerine hamle-i tîğ-ı berrân gûyâ cüceler Midillülere süvâr, lâkin rahşları feyz-i hayâtı
41a râkiblerinden isti'âre ve bu vechile hüner gösterüp lu'biyyâtların ızhâr ederek alay ile geçer iken sıpa ◗ resminde üç sırık beynine bir kal'a şeklinde fişek âvîhte kılmışlar, ana dahi âteş verüp bezl-i şetâret ile geçüp gitdiler.

Bundan sonra Mısır zorbâzları gelüp birisi kılıçlı çenberden geçüp ve alnı üzre bir meş'alenin yere gelecek timurunu koyup düşürmeden vâfir oynadı. Ve yine başı üzre tutup ve dizlerine varınca ardına yıkılup yine doğruldu ve başındaki âdem dahi eğilüp yine doğrulur, ne başındaki düşer ve ne altındaki nev'an sarsılur. Bu gûne vâfir hünerler arz eyledi.

Ve bir tarafdan hod mehterhânenin savt-ı bülend ile güş-zen-i nağamât olmasından ◗ niçe zamân gönüller küşâde olmuş idi. Lâkin öteden berü kişinin merâm-ı dili âmâde ve safâ-yı hâtırı dünyâda karâr-dâde olmak hılâf-ı âdet olmağın hikmet-i Bârî bugün Okmeydânı'nın şiddet-i rûzgârı bir vechile râhat vermemekle şevketlü pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri Tersâne Bâğçesi'ne ve sâhib-i devlet vüzerâ-yı izâm hazerâtı dahi otaklarına gidüp safâlarına meşgûl oldular. 41b

Bundan sonra velvele-ârâ-yı meydân-ı sûr ve nağamât-bahş-ı dil-i erbâb-ı sürûr olacak hânendegân u sâzendegân ve kol çengiyânı ve şâ'irân ve lu'bede-bâzân ve şu'bede-bâzân ve tâs-bâzân ◗ ve âteş-bâzân ve hayâl-bâzân ve cân-bâzân bi'l-cümle üç yüz on iki nefer sâhte-unvân cem' u tedârük ve defter olunmuş idi. Bunların kimine nafaka-bahâ ve kimine ta'yînât verilmek fermân olunmağla cümlesine bu günden verilmeğe başlanup ve üzerlerine beş nefer sadr-ı âlî ağaları ta'yîn ve bostâncıbaşı ma'rifetiyle fermân olunan mahallere gönderilürdü. 42a

Ve ahşam oldukda mukaddem zikri mürûr eden işâreciyân iki cânibe yüz on yedi mihrâb rengâmîz kanâdîlden kitâbe ve iki sıranın birer başlarına yeşil kandîlden birer serv ağacı ve birer başlarına dahi akabe ta'bîr olunan resimler ve her sırada ◗ ikişer kıt'a mâhiyye ile hüsn-i hat ve sâ'ir şüküfeler nakş ile bi'l-cümle rengâmîz kanâdîl fırâvân olmağın meydân-ı sûra ol kadar zîb ü ziynet vermişdir ki gözler hîrelenüp ve gönüller hayrân ve gece ile seyrâna gelen ehl-i irfân ancak işârelere nigerân ve birbirlerine gösterüp handân olurlardı. 42b

Ve şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretleri şiddet-i rûzgârdan otağ-ı hümâyûna bu gece rağbet buyurmayup ancak mukâbele-i otağ-ı Sadr-ı âlîde ahşam namâzından sonra yatsuya değin çadır fişeği ta'bîr olunur bir acâ'ib fişek ve bir dahi ◗ fıskıyye fişeği ve bir dahi sırık üzerinde tabla gibi bir fişek ve iki aded havan fişekleri atılup ba'dehu sadrıa'zam hazretleri derûn-ı otağa gidüp halk dahi dağılmışdır. 43a

Ziyâfet-i yevm-i sânî

Bugün mâh-ı mezbûrun on altıncı Pençşenbe olup şeyhülislâm ve kudât-ı asâkir ve mevâlî-i kirâm efendiler da'vet olunmağla sâ'at altıda iken Dîvân otağı kurbunda olan çergeye örfler ve uzun yenli kürkler ile cem' olup şeyhülislâm efendi otağ-ı hümâyûn kurbunda olan obaya teşrîf ve sadrıa'zam hazretleri kallâvî ve sof ferrâce sammûr ◗ kürk ile mukaddemce huzûr-ı hümâyûna gidüp ba'dehu şeyhülislâm efendi örf ve beyâz ferrâce kürk ile teşrîf edüp ulemâ-yı izâm dahi huzûr-ı hümâyûna da'vet olunmağla mahreç ma'zûlleri ki Galata kadısına varınca otağ-ı hümâyûna duhûl ve derûnu şâl olan üçdirekli altına cem' olup taht-ı hümâyûn kenârında iki tarafa dâ'iren mâdâr oturdular. 43b

Bu esnâda vezîr-i a'zam ile şeyhülislâm derûn-ı obada huzûr-ı hümâyûnda olmalarıyla şeyhülislâm efendi mukaddem taşra üçdirekliye çıkup ba'dehu pâdişâh-ı Cem-ihtişâm hazretleri ◗ bir tarafında sadrıa'zam ve bir tarafında dârü's-sa'âde ağası hırâm ederek üçdirekliye sa'âdetle sâye-endâz-ı iclâl olduklarında mevcûd olan kudât-ı asâkir efendiler bi'l-cümle kıyâm ve kadd-i hamîde-i ikrâm-ı tâm eylediklerinden sonra Şeyhülislâm Abdullâh Efendi Buhârî'den bed' edüp bir mikdâr mübâhaseden sonra du'â olunup ba'dehû ulemâ efendiler taşraya avdet ve hayme-i zayfda karâr ve fermân olunduğu üzre örflerin çıkarup oturdular. 44a

Bu esnâda huzûr-ı hümâyûnda çavuşbaşı ağa Selîmî ve erkân kürkü ve kapucular kethudâsı ağa dahi Selîmî ◗ ve erkân kürkü ve sîm değnekler ile ve bostâncıbaşı ağa ve mîrâhûr ağalar dahi Selîmî ve erkân kürkleriyle kâ'imler olup bunlardan mâ'adâ içerüde kimesne kalmamış idi. 44b

Ba'dehû sadrıa'zam ve şeyhülislâm efendi dahi huzûr-ı hümâyûndan obaya teşrîf ve kallâvî ve örflerin çıka-

rup karâr ve şevketlü pâdişâh-ı İslâm hazretleri dahi Kasr-ı Adâlet'e su'ûd buyurduklarında mehterhâne âğâzeye başlayup gılmânân-ı hıtânın mürûru fermân olunmağla mukaddem sûr emîni efendi dâ'iresinde kisvelerin geyüp âmâde olmuşlar idi, ferınân olundukda ◗ mahall-i sûra ta'yîn olunan yigirmi iki yeniçeri ortasından çorbacı ve neferâtıyla bir orta hayme-i hıtân muhâfazasına ta'yîn olunmağın yeniçeriler keçelerin geyüp ibtidâ zihâm-ı seyirciyândan yol açmak içün tulumcular yürüyüp seyirciyânı sokak sokak etmeğe başladılar. Zîrâ tulumcular olmamak lâzım gelse sünnet uşakları değil şöyle zihâm idi ki ta'yîn olunan orta dahi geçmeğe kâdir olamazdı. Ancak halk tulumcuları gördükde cin görmüş kadar çil yavrusu gibi dardağan olurlar idi. Zîrâ ellerinde yağlı tulum hâtır u gönül bir taraf ancak urmasın bilürler. İşte tulumcular ◗ hem yürüyüp ve hem yol açarlardı. Akiblerince cerrâhlar ikişer ikişer geçüp iki tarafa kapu kethudâları ve keçeli yeniçeriler uşakları ortaya alup önlerinde sûr emîni efendi mücevveze ve üst kürk ile ve yanında cerrâhbaşı ve gılmânân akabinde ta'yîn olunan mehterhâne çalınarak meydân-ı sûru devr ve huzûr-ı hümâyûna geldiklerinde sûr emîni efendi zemîn bûs edüp geçdiler.

Hayme-i hıtâna vardıklarında mukaddem minderler vaz' olunup yorganlar ve yasdıklar âmâde kılınmış idi. Cerrâhînin âlet-i hıtânları ve sâ'ir tedârükleri hod müheyyâ olmağın ale'l-fevryüz otuz sekiz nefer ma'sûmân hıtân ◗ olunup derhâl hayme-i hıtân şükûfe-i erguvân ile doldu. Ve mehterhâneden mâ'adâ ma'sûmâna dil-firîb olmak üzre bir kol çengî dahi ta'yîn olunup nısfu'l-leyle dek âheng ve mehterhâne dahi hâric-i haymede anlara deng olup,

"Sen dur ben çalayım, yok sen dur ben oynayım" deyü ceng ederlerdi. Ve haymenin iki cânibine kandîller âvîhte kılınup sabâha dek ve gece ile zahmlerine yakılmak içün cerrâhlara balmumlar ve esnâ-yı hıtânda ağızlarına çalınmak içün beher yevm birer kavanos gülbeşeker, sûr emîni efendi tarafından verilürdü. Ve bu vechile takayyüd ve ikrâm olundu.

Gılmânân-ı hıtân mürûrundan sonra ◗ huzûr-ı hümâyûnda tulumcuyânın cin askeri ta'bîr olunur yamakları yigirmi kadar birbirinden beter turfe eşkâl ve nâdide revişsıbyân günâgün mülâ'abeler eylediler.

Ba'dehu Tersanelinin ber-kâ'ide çekdiri sefînesi içinde levendâtı ve sâ'ir âlâtı ârâste deryâda yürür gibi küreklerin çekerek ve topların atarak ve sağ ve solunda Tersâneliler pür-silâh tüfeng endâz olarak huzûr-ı hümâyûndan geçdi.

Ba'dehu topcuların îcâdı olan kal'a hayâl-i fenar gibi devvâr ve bir sûret-i fîl kûha misîl önünde durur. Kal'a ana bend olmağla fîl yürüdükce bile yürür. Ve burc u bârû cengci ile memlû ve fîl üzerinde bir köşk içinde ◗ bir oğlan-ı pîl-bân ve bâlâ-yı kal'ada iki mümtâz matrakbâz ve dâ'iren mâdâr niçe dürlü sûretler var, kimi kemân çeküp ve kimi ok atar ve kimi tüfeng tutup ve kimi tîğ salar. Bu vechile nukûş-ı Mânî kâr ve etrâfında niçe cengciler piyâde huzûr-ı hümâyûna gelicek kal'anın fethine ikdâmları ziyâde olmağın derûn-ı kal'ada olanlar dahi top u tüfeng ile vâfir zamân ceng edüp kal'a muhâfazasına başlayıcak taşrada olan piyâde piyâdeyi ziyâdece sürüp kal'ayı feth eylediler.

Bu esnâda dîvân otağında ta'âm hâzır olmağla nişîmenden kalkılup hayme-i zayfda karâr ve çâşnigîrân dahi ◗ sofralar döşeyüp âmâde kılmışlar idi, kudât-ı asâkir ve mevâlî-i kirâmın bâ-fermân-ı âlî muktezâ-yı rütbelerince nizâmları verilüp ale't-tertîb oturdular.

Sofra-i evvel: Sadrıa'zam hazretleri ve şeyhülislâm ve kudât-ı asâkirin rütbelilerinden sekiz nefer efendiler,
Sofra-i sânî: Defterdâr efendi ve mevâliden dokuz nefer efendiler,
Sofra-i sâlis: On nefer mevâlî efendiler,
Sofra-i râbi': Yine on nefer mevâlî efendiler oturup çerge yanında olan mevâlî efendilere dahi dört sofra vaz' olunup onar ve on ikişer nefer efendiler oturdular.

Ve hidmet-i ta'âmda olan sakkâyân-ı sîm mücevvezeler ile leğen ve ibrîk ve çâşnigîrân mücevveze ve üst ◗ kaftanlarıyla pervâne-veş perrân olurlardı.

Ve bakıyye-i sofralar hademe-i mevâlîye kulak verilüp esnâ-yı ta'âmda zülüfliyân kâseler ile sükkerî şerbetler ve ba'zılarına rütbelerine göre telâtin kıbralar ile yine sükkerî şerbetler ve dahi aşağılarına ve hademe-i med'uvvîne gâvsâle kıbralar ile aselî şerbetler verilüp tamâm mertebe ikrâm-ı tâm olunmağla herkesin safâsı artup, beyt:

Ayş [u] nûş ile gönül anma bugün ferdâyı
Ki demişlerdir atalar yarına sâhib vardır

fehvâsınca neşâtlar germ-â-germ olup ba'de't-ta'âm teberdârân-ı Sarây-ı atîk berâ-yı tevkîr ü tebhîr ve ta'tîrden sonra ulemâ-yı izâm ve şeyhülislâm efendi mekânlarına gidüp ◗ ve sadrıa'zam hazretleri dahi otaklarına 48b
teşrîf eylediler.

Bu gece ahşamdan sonra yatsu vaktine değin otağ-ı sadr-ı âlî önünde bir kol çengî âhengle kâ'idlere cilve-bahş olup kâ'imlere kemâl mertebe verdi rengi. Ba'dehu şevketlü pâdişâhımızın otağ-ı hümâyûna teşrîfleri haberi vârid olmağın germiyyet-i meclis bârid olup sadrıa'zam hazretleri nişîmen-i obaya gidüp ku'ûd ve şevketlü pâdişâhımız dahi Kasr-ı Adâlete su'ûd buyurduklarında cebeci ve topcu ve Tersâneli taraflarından âmâde olunan acîb ü garîb fişekler atılup sâ'at dörde varınca meydân-ı sûr deryâ-yı âteşe dönüp hevâyî fişekler seyirciyânın üzerlerine düşdükde ◗ bir kaçışma ve bir gülüşme olup hay u huy ile meydân pür-velvele ve ol 49a
kadar seyrân olmuşdur ki ta'bîr olunmaz.

Ba'dehu şenlik tamâmında şevketlü pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri Tersâne Bâğçesine ve sadrıa'zam hazretleri otağına gidüp ve herkes mekânlarına avdet eylemişlerdir.

Bu gece Tophâne tarafından gelüp atılan fişeklerdir:

Bin kadar fişek ile dahme, kırkar fişek ile tabancalı 25, altı yüz kadar fişek ile çadır ma'a şecere-i hurma, âsumânî fişek, üç yüz fişek ile dıraht-ı servî, kestâne fişeği 300, havan fişeği 2, çarh-ı felek fişeği 1, bataluşka fişeği 3.

Cebehâne tarafından gelüp atılan fişeklerdir: Kal'a 1, şadırvan 1, dahme 1, ◗ çadır 2, çarh-ı felek 2, ka- 49b
bak fişeği 2, âsumânî 150, tuc havan 2.

Ziyâfet-i yevm-i sâlis

Bugün mâh-ı mezbûrun on yedinci Cum'a olup bi'l-cümle müderrisîn-i kirâm da'vet olundu. Seheri sadrıa'zam hazretleri Âsitâne'ye gidüp geldiklerinden sonra baş çadırda karâr ve ön zokakları küşâde kılınacak mevcûd-ı meydân-ı sûr olan seyirciyân cünbüşe gelüp, beyt:

Çâk etdi yine pîrehenin gonca-i ra'nâ
Ta'lîr-i dimâğetdi meded bûy-i amberi

deyüp herkes istişmâm-ı temâşâya hâzır ve hande-nümâ olacak lu'biyyâta nâzır olmağın ibtidâ Bâğçevân Kolu, niçe niçe nevzuhûr hünerler ızhârıyla sağ ve solu handân ◗ etmekle mazhar-ı ihsân oldu. Ve ol meclisde 50a
Ağrıboz Muhâfızı İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve defterdâr efendi ve sard-ı Anadolu efendisi ve başmuhâsebeci efendi ve sadrıa'zam hazretlerinin mahdûm-ı mükerremleri Mehmed Beğ ve kethudâları Meh-

med Ağa bi'l-cümle bugün hâzır-ı huzûr-ı Âsafî olmalarıyla Edirne Kolu dahi başlayup günâgûn lu'biyyât gösterdi. Henüz fasıl tamâm olmadın sâhib-i devlet hazretleri derûn-ı obaya teşrîf ve İbrâhîm Paşa dahi gidüp bâkileri temâşâya meşgûl oldular.

50b Bu esnâda şevketlü pâdişâh-ı sâhib-i saltanat hazretleri salât-ı ◗ Cum'ayı Kâsımpaşa'da olan câmi'-i kebîrde edâ ve şevket ü azamet ile meyân-ı seyirciyândan ibtidâ çavuşân-ı sâhib-i cığa ve hasekiyân-ı zevi'l-asâ ve peykân-ı ziynet-nümâ ve solakân-ı alay-pîrâ ve mîrâhûr ağalar ve kapucular kethudâsı ve bostâncıbaşı ağalar yürüyüp ba'dehu haşmet ü ikbâl ile pâdişâh-ı İskender-i zamân hazretleri şîr-i garrân-vâr rahş-ı sabâ-reftârlarına süvâr olmuş destûr-ı hümâyûnlarında bir yâdigâr sorguc mücevher var ki cümle âlem hayrân olup

51a ana bakar ve hazîne-i Mısır müjdesine şümâr olunmak emr-i düşvâr ve cevherlerine ◗ güneş urdukça peyderpey pertevi rahşân ve kendüler dahi mevcûd-ı meydânı seyrân ederek bu güne mehâbet ü şecâ'at ile geçdiler.

Akiblerinde silahdâr ve çukadâr ve rikâbdâr ve sâ'ir Enderûn-ı hümâyûn ağaları ve hazînedâr ve musâhibân-ı şehriyârî ağalar ve dahi sonra başkaca etbâ'ıyla dârü's-sa'âde ağası hazretleri bu tarz ve bu nümâyiş ile geçdiklerinde erbâb-ı irfân bu keyfiyyete nazar-ı im'ân edecek tecelliyât-ı Hazret-i Hakîm-i Lâyezâliyi tefekkür ve saltanat-ı aliyyeye inâyet-bahş-i İlâhî olan ni'met-i celîleye teşekkür ile ağayân-ı Harem-i hümâyûnun

51b cümleden kat'-ı nazar ◗ ruhsâre-i şâhid-i devlet-i Osmâniyye'ye hâl olduklarıdır. Havâkin-ı sâ'irenin gıbtafermâ-yı âşüfte-hâl olmalarına bâ'is deyü istidlâl ve bu takdîrce her ne kadar sû-i kasd etseler eğerçi tedbîr-i galat sebebi ile ba'zı infi'âl vâki' olur ise dahi yine bilâhare cümle hâsidleri ser-nigûn u pâymâl ve saltanat-ı cihân-bânî mülûk-ı sâ'ire üzerlerine ızhâr-ı ta'azzum ile karâr-dâde-i saff-ı âl olacağı bî-kîl u kâl ve ale'l-husûs esnâ-yı sûr-ı hıtân-ı hümâyûnda vezâret-i uzmâ ve vekâlet-i kübrâda sadâret-nişîn olan dâmâd-ı ek-

52a rem devletlü İbrâhîm Paşa hazretleri mânend-i Arasto-tedbîr-i ◗ isâbet-pezîr bir vezîr-i Âsaf-nazîre bu devlet-i ebed-peyvend muvaffak olıcak hakîmâne etvâr ile ednâ mülâhazasıyla şâhân-ı rûzgâr geçenleri mahkûm ve fermân-ber edüp ʃukarâ ve zu'afânın müreffehü'l-bâl ve manzûmu'l-hâl olmaların intikâl ederlerdi, *fehamden sümme hamden sümme hamden.* Çünki bu mehâbet ü iclâl ile otağ-ı hümâyûna nüzûl buyurduklarında otağ-ı sadr-ı âlî önünde olan meclis-i âheng bozulup sadrıa'zam hazretleri nişîmenlerine teşrîf ve şevketlü pâdişâh-ı İslâm hazretleri Adâlet Köşkü'ne çıkup pîşgâha nâzır ve gılmânân-ı hıtânın mürûru fermân olundu.

52b ◗ Bugün sûr emîni efendi alay-ı hıtâna ma'iyyet etmeyüp rûz-ı pişîn vechi üzre ilerüye tulumcuyân, ba'dehu yüz elli nefer cerrâhîn; akiblerinde gılmânân önlerinde cerrâhbaşı ve tarafeyn-i gılmânânda ta'yîn olunan ortanın çorbacısı ve keçeli yeniçerileri yine mehterhânesi çalınarak alay ile meydân-ı sûru devr edüp huzûr-ı hümâyûna geldiklerinde cerrâhbaşı zemîn bûs edüp geçüp gitdiler. Hayme-i hıtân mahalline vardıklarında bugün iki yüz seksen dört nefer ma'sûmân hıtân olunup hayme-i hıtânı lâlezâr eylediler.

53o Bundan sonra sadrıa'zam hazretlerinin enderûn ◗ ağalarına atlu cirîdi fermân olunmağla fârisân-ı meydân birbirlerine cirîd urup çevgân kullanmağa âğâz eylediklerinde kânûn üzre Sadr-ı âlî Kethudâsı Mehmed Ağa yine süvâren huzûr-ı hümâyûnda cirîd tamâmına değin âdâb-ı mülûkâneyi müş'ir vaz' ile durmağın şevketlü pâdişâh-ı bende-nüvâz hazretleri iltifâten süvâr oldukları atdan mâ'adâ iki re's donanmış atların dahi getürdüp aldılar.

Ba'dehu mukaddem gelen topçuların îcâdı olan tasvîrden raks oğlanları ile köşklü araba ve ma'an bir köşk-i sağîr içinde bir âdem ayağ üzre durup çöğür çalar. Lâkin bağdaş kurup oturmuş gibi görünür. Otur-

53b duğu ◗ köşkün ne vechile yürüdüğü ma'lûm değil. Böyle bir san'at etmişler ki bu köşk kendülüğünden yürür ve bir âdem oturmuş çöğür çalar, bu siyâk üzre geçdiler.

Ba'dehu tulumcuyân, içlerinden bir yâdigâr-ı sâhib-vakârların bir hımâra süvâr ve önünce kendüler dahi ikişer ikişer yürüyüp merkûmun başında hasîr kabadan destâr davul ve sûrnâ çalarak ve iki tarafına selâm vererek alayların göstererek anlar dahi geçdiler.

Ba'dehu bir cânbâz kızı ba'zı lu'biyyât ızhâr ve pehlivân omuzu üstüne bir âdemi aldıkdan sonra bir zincîrli kemânı çekdi ve iki âdem kollarını birbirine sarup ve bir âdem dahi ◗ anların üzerine bindikden sonra 54a
pehlivân-ı mezbûr, mezkûr üç nefer âdemleri omuzuna alup fırrâfır çarh urdu. Ve bir âdem boyu sırığın meyânından yukaru ayak basacak yerleri olmağla üzerine binüp seğirderek yürüyüp ve ba'zı sanâyi' dahi icrâ eyledi. Ba'dehu iki aded çenberlerin iç tarafına dâ'iren mâdâr bıçaklar vaz' eylemiş, hemân seğirdüp def'a-i vâhidede ikisinin dahi içinden birden geçdi. Ve bir âdem dahi bir topaç direği başı üzerine alup yürümek murâd etdi, ancak muvaffak olamadı. Bundan sonra vakt-i asr karîb olmağla med'uv olan müderrisîn, iki yüz otuz
nefer ◗ sâhib-i temkîn efendiler olup cümlesi örfler ve muvahhidî kürkler ile sâ'at yediye varınca cem' olup 54b
lâkin müsâfirîn için ta'yîn olunan hayme-i zayfın tahammülü olmamağla bir çerge dahi vaz' ve cümlesi alâ merâtibihim karâr eylediklerinde mukaddem Sarây-ı atîk teberdârları tatlular ve kahveler verüp ba'dehu ta'âm gelmek fermân olundu.

Sadrıa'zam hazretleri otağ-ı hümâyûn ittisâlinde olan obaya oturup Süleymâniyye müderrislerinden dört nefer efendiler da'vet olunmalarıyla obada olan sofraya sadrıa'zam hazretleri dâmâdları Nişâncı Mustafâ Paşa ve sadreyn efendiler ve dört nefer Süleymâniyye müderrisi efendiler ◗ oturdular. 55a

Ve baş müsâfir çergesinde altı sofra vaz' olunup baş sofraya defterdâr efendi ve müderrisînden on nefer efendiler oturup kusûr beş sofraya onar ve on ikişer efendiler oturdular.

Ve ikinci çergeye on iki sofra vaz' olunup bu siyâk üzre oturdular. Ve bakıyye-i sofralar müderrisîn efendilerin çukadârlarına verildi.

Bu esnâda sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân ve zülüfliyân ve Sarây-ı atîk teberdârânı makâm-ı hidmetde püyân ve ba'de't-ta'âm bi'l-cümle efendiler obaya varup dâmen-bûs-ı Âsafî ile şâdân ve avdetleriyle âzim bi'l-mekân oldular.

Badehu şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretleri Tersâne Bâğçesi'ne ve sadrıa'zam ◗ hazretleri otaklarına gidüp ahşam üzeri deryâda olacak şenliği seyrân için üçanbârlı kalyona hırâmân ve sâ'at dörde dek azîm fişek şenlikleri olmuşdur. 55b

Bu gece Cebehâne tarafından gelüp deryâda atılan fişeklerdir:

Beş kulleli mükemmel kal'a 1, çadır 1, çarh-ı felek, bahrî 10, âsumânî 150, kabak 5, tuc havan 2.

Gümrükçü tarafından bir ma'une üzerinde hevâyî ve bahri fişekler ve iki çadır fişekleri ve Frengi fişekler atılup günâgûn fişek şenlikleri olmuşdur.

Ziyâfet-i yevmü'r-râbi'

Bugün mâh-ı mezbûrun on sekizinci Cum'aertesi ◗ olup İstanbul ve Üsküdar ve Galata ve Eyyûb ve sâ'ir selâtîn-i izâm ve vüzerâ-yı kirâm cevâmi'inin otuz sekiz nefer şeyhleri ve nakîbü'l-eşrâf efendi ile yüz yigirmi sekiz nefer ma'lûmü'l-esâmî sâdât-ı kirâm ziyâfet-i sultânîye da'vet olundular. Tulû'-ı âfîtâbdan sonra vech-i mu'tâd üzre nevbet kösleri çalınup ve meydân-ı sûra nakl olunan tekerlek üzre otuz kıt'a top-ı ra'd-âvâzlar atılup her birinin gülbângı meydân-ı sûru değil belki zemîn ü âsumânı inil inil inledüp ve vücûd-ı insânı lerzân eyledi. 56a

Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri baş çadıra teşrîf ve otağ-ı âlî takımlarının zokakları küşâde ◗ kılınup mukaddemâ âmâde olan lu'bede-bâzândan ayucular ve maymuncular getürülüp maymunlara perende ve ayular ile çingâneler güreşüp bu dahi bir gûne seyrân, hattâ kapu kethudâlarından Çomar dedikleri şahıs dahi bir büyük ayu ile güreşdirilüp mazhar-ı ihsân olmuşdur. 56b

Ba'dehu maymunlar oynatdırıldı. Bir maymuna ol kadar ta'lîm eylemişler ki âdem gibi raks etmekle hayvâna bu mertebe terbiye kabûlü bî-ihtiyâr istiğrâb olunmuşdur.

Bu esnâda sûr-ı hümâyûn içün rikâb-ı husrevâneye vüzerâdan da'vet olunan Rakka Vâlisi Maktûlzâde Alî
57a Paşa hazretleri gelüp dâmen-bûs-ı Âsafî ile müşerref oldukdan sonra meyân-ı meydâna ◗ cacimler döşenüp hânendegân ü sâzendegân oturup nağamât-bahş-ı meclis olmağa başladılar.

Bu esnâda meyân-ı meydânı dâ'iren mâdâr keçeler ile Dergâh-ı âlî yeniçerileri ihâta edüp ve kul kethudâsı ağa dahi pâ-ber-câ makâm-ı hidmetde cümleye mukted idiler. Devletlü sadr-ı âlî hazretleri kemâl-i merhametlerinden nâşî seyrândan seyirciyânın ricâl ü nisvânına ta'arruz olunmamak üzre fermân buyurmalarıyla herkes istedikleri yerden temâşâ ve müşârunileyh hazretlerine du'â vü senâ ederlerdi.

Ba'dehu şevketlü, mehâbetlü pâdişâh-ı Ferîdûn-ihtişâm hazretlerinin otağ-ı hümâyûna teşrîfleri haberi
57b vârid olmağla sadrıa'zam, ◗ vüzerâ-yı izâm ve vükelâ-yı kirâm ve a'yân-ı zevi'l-ihtirâm ile otağ-ı hümâyûn ittisâlinde olan obaya teşrîf ve şevketlü pâdişâh-ı âlem hazretleri içün Kasr-ı Adâlet'in dâmenleri ref' olundukda gılmânân-ı hıtânın mürûru fermân olunmağla eyyâm-ı sâbık üzre alayın düzüp meyân-ı meydânı devr ve huzûr-ı hümâyûndan mürûr ve hayme-i hıtâna vusûl ve bugün iki yüz altmış iki nefer ma'sûmân hıtânı kabûl ve hiç birisi dahi nükûl eylemedi.

Ba'dehu Mısır zor-bâzânından biri omuzuna bir âdem alup gezdirdikden sonra ardına devrilüp ba'dehu
58a şâkirdini yerden alup başı üzerine raks eyledi. ◗ Sonra diğer Arabın başı üzerine bir ſes koyup depesi üzerine ayakları ber-hevâ oturdu ve tekrâr bir Arabın omuzuna binüp ve bir çenberi yukarudan kendü vücûduna geçürüp ba'dehu altındaki âdemin meyânına geçdikden sonra üzerinde Arab ardına devrilüp çenberden geçmişdir.

Ba'dehu iki Arab ellerinde bir çenber tutup pertâv etdikde indi dahi geçdi ve ellerine bir kılıç alup çenber-i mezbûrdan tekrar geçdi. Ba'dehu bir hımârın ayakların bağlayup ve hımârın altına arkası üstüne yatup
58b eşek ile berâber çenberden geçdi. Sonra bir sağîr çubuğun ucuna bir ip pâresi ile bir çenber asup ◗ ve bir ip parçasıyla bir âdem dahi bir taraf dan tutup mezbûr Arab pertâv edicek ol çenberden dahi geçdi. Ba'dehu mezbûr çenberin içine girüp ve arkası üstüne yatup ve Bî-zebân-ı şehriyârî Hasan Ağa'yı dahi çenberin içine alup vâfir yer yuvarlanmağla azîm seyr olup bî-zebân-ı mezkûra bir avuç altun ihsân olundu.

Ba'dehu dibi tablalı bir kargı mızrağı sivrisi başı üzerinde vâfir gezdirdi. Ba'dehu bir Arabı kucağına alup ve birini dahi üzerine koyup davul çaldırdıkdan sonra başı üzerine bir meş'al koyup oynamışdır. Ba'dehu ba-
59a şı üzerine su ile dolu bir bardak ◗ koyup ve meydânı iki kerre seğirdüp raks eyledi. Ve bu hâlet ile bir Arabın omuzuna binüp raks eyledi. Ba'dehu bardağ-ı mezbûru gözü üzerine koyup raks ederek zemîne yatdı ve ayakların başına devirüp nezâketle eli bardağa dokunmadan yere bırakdı. Ba'dehu bir şam'dânın başını depesi üzerine ve tablasını yukaru getürüp ve üzerine bir küp koyup ve bir Arabın omuzuna binüp raks eyledi.

Bu esnâda vakt-i zuhur dahi mürûr etmekle şevketlü, mehâbetlü pâdişâhımız otağ-ı hümâyûna teşrîf bu-
59b yurduklarında devletlü sadrıa'zam hazretlerinin dâ'imâ kârı veliyyü'n-ni'meti ◗ olan pâdişâh-ı âleme sadâkat ile hidmet ve âmmenin du'â-yı hayrların almak olmağla med'uv olan meşâyih-i kirâmdan sekiz nefer selâtîn şeyhlerine Yeni Câmi'in kurrâ şeyhi Mehmed Efendi'nin şehzâdegân-ı cüvân-bahtân içün isticlâb-ı du'â-yı hayrların istisvâb buyurmalarıyla derhâl mübârek kalemleriyle rikâb-ı hümâyûna bir telhîs inşâ ve meşâyih efendilerin du'â-yı hayrları iğtinâm olunmak husûsun sevk ü tergîb etdiklerinden mâ'adâ bi'z-zât tab'-ı şerîfleri âmme-i nâsa lütf u kerem eylemeğe mu'tâd ve me'lûf ve ednâ bahâne-cûy olmağla bâlâda zikr olunan
60a Rakka Vâlisi ◗ Alî Paşa hazretlerinin cây-ı hükûmeti mesâfe-i ba'îde olduğundan mübârek-bâd günü sâ'ir vüzerâ ile dâmen-bûs-ı hazret-i zıllullâha gelüp erişememekle ol sa'âdete fâ'iz olamayup mahrûm kalmağın zîr-i telhîsde anın dahi meşâyih-i mezkûre ile dâmen-bûs-ı hümâyûn sa'âdetine mazhar olmaların niyâz ve istid'âları hayyiz-i kabûlde vâki' olup müşâhede-i dîdâr-ı hümâyûn erzânî buyurulmağın ibtidâ sa'âdetle ken-

düleri ve akiblerinde vezîr-i müşârunileyh Alî Paşa hazretleri, ba'dehu yollarınca meşâyih efendiler, baş çadır altında rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp du'â vü senâlardan ◗ yine oba-i mezkûra avdet ve meşâyih efendiler 60b
müsâfir haymesine varup karâr ve şevketlü, mehâbetlü pâdişâh-ı İskender-vakâr hazretleri dahi Kasr-ı Adâlet'e su'ûd ve temâşâya meşgûl olduklarında zorbâz-ı Mısır'ın iki ellerin ve iki ayakların ve iki gözlerin bağlayup ve bir zenbilin içine koyup ve zenbilin ağzını dahi muhkem dikdiklerinden mâ'adâ zenbil-i mezbûru bir peştemâla sarup mukaddemâ pîşgâh-ı otağ-ı hümâyûnda meydân-ı sûra karşu karşuya dörder sütûn vaz' ve birer iskele yapılup birbirine müte'addid kebîr âletler bend ve üzerinde iki kıt'a sağîr kalyonlar içlerine birer
âdem ◗ girüp ve resenler ile çekilüp birbirlerine mukârin olduklarında fişek toplarıyla ceng edüp hayli temâ- 61a
şâya bâ'is olurlar idi.

Mezkûr sütûnların birine zorbâz-ı merkûmun vaz' olunduğu zenbili bir resene bağlayup makara ile bâlâ-yı sütûna bir kulaç kalınca çekdiler. Ol mahalle vardıkda zenbil bir peştemâla sarılu ve ağzı dikilü ve zenbil içinde hod kendünün elleri ve ayakları ve gözleri bağlu. Böyle iken anı gördüler, peştemâl zenbilden çözüldü ve zenbilin ağzı açıldı ve Arab taşra gelüp sütûna sarılup durdu ve zenbil içinden kahve ibriği çıkarup ve fincâna
◗ koyup nûş eyledi. Ve fincân ile ibriği zenbil-i mezbûrun içine bırakdıkdan kendü ziıve-i sütûna çıkup bir 61b
mikdâr durdukdan sonra zirve-i sütûndan iskeleye dek başı aşağı ayakları yukaru sütûna sarılup sıyrılarak indikde huzûr-ı Âsafî'ye götürülüp hem kendüye ve hem müsta'id şâkirdânına hil'at ilbâs ve ihsân olundu.

Bu esnâda resen-i kârgâhda bir cânbâz dahi vâfir kebg-reftâr olup vakt-i asır dahi hulûl etmekle sadrıa'zam hazretleri vüzerâ-yı izâm ile hayme-i zayfe teşrîf edüp ta'âm döşendikde,

Sofra-i evvel: Sadrıa'zam hazretleri ve Rakka Vâlisi Alî Paşa ve nakîbü'l-eşrâf ◗ efendi ve Ayasofya Şeyhi Süleymân Efendi ve Sultân Ahmed Câmi'i Şeyhi İspirî-zâde Efendi ve Süleymâniyye Şeyhi Süleymân Efendi ve 62a
Sultân Bâyezîd şeyhi efendi oturdular.

Sofra-i sânî: Ağrıboz Muhâfızı Silahdâr İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve Sultân Mehmed Câmi'i şeyhi efendi ve Sultân Selîm Câmi'i şeyhi efendi ve Şehzâde Câmi'i şeyhi efendi ve Eyyûb Câmi'i şeyhi efendi ve Yeni Câmi' şeyhi efendi ve Tophâne Câmi'i şeyhi efendi oturdular.

Sofra-i sâlis: Defterdâr Efendi ve dokuz nefer meşâyih efendiler oturdular.

Sofra-i râbi': Yine on nefer meşâyih ◗ efendiler oturdular. 62b

Ve dîğer müsâfir çergesinde iki sofra ve dört summât döşenüp sâdât-ı kirâm anda ta'âm ve ikrâm olunup bakıyye-i sofralar etbâ'-ı meşâyih ü sâdâta verildi.

Bu esnâda sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân esvâb-ı dîvânîleriyle bir ân me'mûr oldukları hidmetlerinde tazyî'-i ahyân etmeyüp zülüflüyân sükkerî eşribe-i mütenevvi'a ile kâseleri mâlâmâl ve vüzerâ-yı izâm ve med'uvvînin benâm sâhib-i i'tibârların reyyân ve vasat-ı rağbet olanların dahi yine sükkerî şerbetler ile telâtîn kıbraları pür ve katrelerin dürr-veş feşân ederek sunarlar.

Ve sâ'irlerine dahi gâvsâle kıbralar ◗ ile aselî şerbetler ile ri'âyetler olunup ba'de't-ta'âm Sarây-ı atîk te- 63a
berdârlarının kârları gülâb ile cemmâllara tâb ve buhûr ile dimâğlara huzûr vermek olup dâ'ire-i müsâfirînden bunlar bir ân rû-gerdân olmayup, beyt:

İnhirâf etme sakın bir işe me'mûr olasın,
Ki sever ehl-i kerem mukdim-i sâbit-kademi

makûlünü kabûl etmeleriyle bi'l-cümle hidmetlerin bî-kusûr ihtimâm ile tamâm ederler idi. Çünki ikrâm-ı ta'âm hitâm bulup med'uvvîn olan meşâyih efendiler ve nakîbü'l-eşrâf efendi ve sâdât-ı kirâm mekânlarına atf-ı licâm ve sadrıa'zam hazretleri ve vüzerâ-yı izâm ile ◗ otaklarına geldiklerinde kendü taraflarından Rakka 63b

Vâlîsi Alî Paşa hazretlerine ve Silahdâr İbrâhîm Paşa'ya ve kendü dâmâd-ı mükerremleri olan Nişâncı Mustafâ Paşa'ya ikrâmen birer ferrâce sammûr kürk ihsân buyurdukları esnâda hazret-i pâdişâh-ı âlem-penâh tarafından sadrıa'zam hazretlerine selef de olduğu yoğiken mücerred taraf-ı âlîlerine olan nazar u mahabbetlerinden nâşî imtiyâzen ani'l-gayr ikrâm kasdıyla mîrâhûr-ı evvel ağa ile bir donanmış rahş-ı ferah-bahş-ı sabâ-reftâr mahzâ bâ'is-i iftihâr ihsân buyurulmağın sadrıa'zam hazretleri beş on adım yerden rahş-ı mezbûru
64a ◗ istikbâl ve rikâbına üç kerre rûmâl olduklarından sonra kemâl-i şevklerinden nâşî üzerine süvâr olup meydân-ı otağı birkaç kerre cevelân eylediler.

Ba'dehu mîrâhûr ağaya tatlu ve kahve ikrâmından sonra bir sammûr kürk ilbâs ve hâs-âhûr halîfesine ve ma'an gelen yigirmi altı nefer hademeye birer sevb ihsân buyurdular.

Ahşam oldukda şevketlü, kudretlü, mehâbetlü pâdişâhımız otağ-ı hümâyûna teşrîf buyurmayup Tersâne Bâğçesi'nden temâşâ içün deryâda fişek şenliği fermân buyurmalarıyla sadrıa'zam hazretleri dahi üçanbârlı
64b kalyona teşrîf ve bu gece azîm şenlikler ◗ ve dil-küşâ temâşâlar olmuşdur ki vasfı kâbil değildir.

Cebehâne tarafından gelüp deryâda atılan fişeklerdir

Servi 10, mühr-i Süleymân 10, çerâğ-ı mâhtâb 8, hârgâh 10,

kırk kandilli fenar 4, cebel-i çerâğ olmak üzre mâh-temâyî 4, şecere-i rummânî 1, şecere-i ayva 1, tuc havan 2, hevâyî 15.

Tophâne tarafından gelüp atılan

İki direkli çerge 1, seı·vi 1, çarh-ı felek 2, havan 4, âsumânî 100, fener 1.

Gümrükçü tarafından bir ma'una üzerinde bir garîb heykel sûret ve vakit vakit bir mehîb sadâ edüp ve üstünde ber-hevâ iki koç birbirleriyle döğüşüp ba'dehu birkaç câdû peydâ olup hevâya çıkdı. Ve bu sûretin
65a ◗ önüne gelüp temennâ eyledi. Ve ba'zı ba'zı şenlikler dahi eyledi.

Deryâda ise seyrândan seyirciyân kayıkları cümleye tercîh olunurdu.

Ziyâfet-i yevmü'l-hâmis

Bugün mâh-ı mezbûrun on dokuzuncu Bâzâr olup e'imme ve hutebâ da'vet olundular. Mu'tâd üzre ale's-sabâh tulumcuyân pîşgâh-ı otağ-ı hümâyûnu süpürüp ve nevbet kösleri sîne-i âşık gibi döğülüp günbürdüsü âleme velvele vermeğe başladı. Sadrıa'zam ve vezîr-i mükerrem hazretlerinin otağı önünde zokakları küşâde kılınup, beyt:

Açıldı sîne-i dilber açılsun âşıkın gönlü,
Kapandı bâb-ı gam çeşm-i adû-veş müjdeler olsun

65b mefhûmunca ◗ yine ehl-i sûrun sürûru artmağa başladı. İbtidâ Edirne Kolu fasl edüp ba'dehu bir tâsbâz oynadı. Bu esnâda şevketlü pâdişâhımız otağ-ı hümâyûna teşrîf buyurmağla devletlü sadrıa'zam hazretleri ve vüzerâ-yı sâ'ire nişîmen obaya gelüp ku'ûd ve şevketlü pâdişâh-ı a'lâ cenâb hazretleri dahi Kasr-ı Adâlet'e su'ûd buyurduklarında alay-ı hıtân mürûru fermân olunmağla yevm-i sâbık üzre mehterhânesin çalarak meydânı devr ve huzûr-ı hümâyûndan güzer ve haymeye vardıklarında bugün iki yüz yigirmi sekiz ma'sûmân hıtân olunup derûn-ı haymeyi ser-be-ser çerâğân eylediler.

66a ◗ Ba'dehu Mısır zorbâzı ba'zı hünerler icrâ ve resen üzre cânbâz vâfir peyvende-endâz oldukdan sonra

otuz kırk nefer tiryâkî gelüp meydânda dörder dörder tiryâkî koşusu edüp birbirin güzer etmeleriyle geçilenler pür-keder olup halka eğri eğri nazar ederler idi. Ba'dehu huzûr-ı pâdişâhîde oturup sadrıa'zam hazretleri silahdârıyla bir etek para gönderüp üzerlerine saçtıklarında zâğ-ı gürisne-i şikeste-bâl dâne devşirir gibi sataşup afyonu geçmiş para keyfi nev'an afyon çaşnisini getürecek zamânda etrâflarından kestâne fişeğine âteş verdiklerinde ◗ ol dahi gidüp, 66a

"Bre meded yandık ve tutuşduk" deyü feryâdları tab'-ı hümâyûna gâyet hoş gelmişdir. Ve yine oturup kahveler verildi. Nûş edüp zâyi' etdikleri keyiflerin da'vet kasdına düşdükleri esnâda nâgâh yine gâfilen ayular ve maymunlar ve yılanlar koyverilüp tekrâr fişekler atıldıkda, beyt:

Kederin def' edelim bârî şu derdin der iken,
Geldi bir güne dahi oldu belâ üzre belâ

deyüp kiminin ayu ve kiminin maymun ve kiminin yılan ve kiminin fişek bi't-tab' menfûrları olup vâkı'alarında dahi gördüklerinde hayra yormazlar iken bunu hod vâki' gördüklerinde kimi pâbuc ve kimi ◗ destâr ve 66b
kimi koynundan ağzı eğri ve kapağı açık cüzdân düşürüp şikest-i vakâr ve havflerinden çehreleri kireç ve tekellümleri pür-lec ve hande-künâna kemâl-i gazablarından keç keç nazar ve benizlerinde kandan eser kalmayup bir ürkündü olmuşdur, vasfa gelmez. Hele ne hâl ise niçe dürlü nüvâziş ile bunlar sükûn bulup içlerinden biri şehnâme söyledi. Ba'dehu yılancı gelüp yılanlar oynadup parmağın ve burnun ısırtdığından gayrı bir küçük keleri ağzına alup vâfir vehim-nâk lu'blar etmişdir. Ba'dehu yine tiryâkîler cem' olunup defe'âtla fişek
rengi ile ◗ korkudulup ve oynamışlardır. 67a

Ba'dehu izin verilüp gitdiklerinden sonra Bâğçevân ve Edirne Kolları nişîmen obası önünde fasl-ı azîm edüp vakt-i asır karîb olmağla ta'âm gelmek fermân olundukda med'uvvîn olan selâtîn ve vüzerâ cevâmi'inin e'imme ve hutebâsı içün hayme-i zayfa sofralar kuruldu.

Sofra-i evvel: Defterdâr efendi ve dokuz nefer hatîb efendiler,

Sofra-i sânî: On nefer hatîb efendiler,

Sofra-i sâlis: On nefer e'imme ve hutebâ efendiler oturup çerge yanında olan efendilere dahi dört aded summât döşenüp yine esnâ-yı ta'âmda ◗ zülüflüyân şerbetler ve sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân mücevveze ve üst 67b
kaftanlarıyla hidmet ve Sarây-ı atîk teberdârları kahve ve gülâb ve buhûr hidmetlerinde sarf-ı kudret edüp ba'de't-ta'âm e'imme ve hutebâ efendiler obaya da'vet ve dâmen-bûs-ı Âsafî'den sonra bi'l-cümle mekânlarına ric'at eylediler.

Ba'dehu sâhib-i devlet hazretleri vüzerânın ma'iyyetleriyle kendü otaklarına teşrîf ve ta'âmı anda tenâvül buyurdular.

Ba'dehu şevketlü pâdişâhımız Tersâne Bâğçesi'ne sâye-endâz-ı teveccüh ve ba'de'l-mağrib yine otağ-ı hümâyûna gelüp sâ'at üç buçuğa varınca cebeci ve topçu ve tersâneli ◗ ocakları taraflarından tasnîf olunan pe- 68a
sendide ve nâdîde günâgün fişekler atılup bir mertebe şenlik ve şâdumânlık olmuşdur ki vasfı kâbil değildir. Ve şevketlü pâdişâhımız kemâl-i hazzından ocakları zâbıtânlarına nefîs altunlar ihsân buyurmuşlardır. Ba'dehu herkes mekânlarına gitdiler.

Bu gece Tophâne tarafından gelüp atılan fişeklerdir:

Dahme 1, çarh-ı felek 2, âsumânî 100, tophâneli 20, humbara 20, kestâne 20.

Cebehâneden gelen fişeklerdir

Hayme-i devvâr, tahta köle ma'a hil'at 1, çadır 1, şadırvân 1, kal'a 1, dahme 1, koç 1, âsumânî 150, tuc havan 2.

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirminci Bâzârertesi olup sipâh ve silahdâr ve dört bölük ağalar ve kâtibleri ve zâbıtânı ve çavuşânı ve mukâbeleci ve hulefâsı da'vet olundular. Sâ'at beşi tecâvüz ederek sadrıa'zam ve sâ'ir vüzerâ hünerverânı seyre mahsûs olan nişîmen obaya teşrîf eylediklerinde Edirne Kolu mükemmel fasl edüp cânbâz oynar iken şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretleri dahi otağ-ı hümâyûna sâye-endâz-ı iclâl buyur-
69a mağın derhâl otağın zokakları açılup sünnet oğlanları yevm-i sâbık üzre alayların düzüp yürümeğe ◗ iktidârı olanların peder ü mâderleri hayme-i hıtân önünde avdetlerine müterakkıb ve yürümeğe kâdir olmayan sıbyânı peder ü mâder akrabâları kucaklarına alup alay ile huzûr-ı hümâyûndan mürûr ederlerdi.

Bu siyâk üzre bugün dahi mehterhânesin çalarak meydânı devr ve Kasr-ı Adâlet mukâbelesine geldiklerinde cerrâhbaşı zemîn bûs edüp geçerler. Ve haymeye vardıklarında şerbetler içerler. Ve her gün sûr emîni efendi tarafından birer kavanos gülbeşeker verilüp esnâ-yı hıtânda ağızlarına çaldıkça tatlu ile acıyı ol vakitde seçerler.

69b Ve ba'zıları kisvelerin alup hıtân olmadan kaçarlar.◗ Ve kimi de oğlan yerine kız getürüp kisvelerin geydirüp hayme-i hıtânda cerrâh kısaca alacık âleti kısac bulıcak kazıyye ma'lûm ve mektûm olmak dahi emr-i muhâl olmağın sâhibleri mezmûm olup karâra tahammülleri olmamağla haymeden taban getürüp göçerlerdi. Hele sûr-ı hümâyûn olmağın seyrân çok.

Bugün dahi alay-ı hıtân iki yüz yetmiş yedi nefer ma'sûmân olmak üzre geçüp hıtân olundular.

Ba'dehu esnâf alayı mürûru bugün ibtidâ olunmak fermân olunup cümesi dahi âmâde olmağın Kâğıd-
70a hâne yolundan Yeniçeri ordusundan berü otağ-ı hümâyûnun sol ◗ tarafından gelüp huzûr-ı hümâyûndan geçmeğe başladılar. Mu'tâd üzre ibtidâ çiftçi yürüyüp her bir sınıf için ma'iyyetleriyle bir nev-zuhûr masharalığa dâ'ir tedârükleri mukaddem fermân olunmağla çiftçi ve etmekçi ve yamaklarıyla iki başlı bir tiryâkî tasvîrinin yanında bir kimesne, başında şişe ile raks ederek geçüp, beyt:

Sirişkim tohmunu saçdım murâdım hâsıl almakdır
Visâli hirmeninden dilrübânın ger savulmazsa

deyüp iki tarafa buğday feşân ve mevcûd-ı meydâna işte ekin biçer kürek işaretini pend ile nümâyân ederek
70b mürûr etdikde akabinde bir deve üstünde mahfel ◗ içinde bir ma'sûm tilâvet-i Kur'ân-ı azîm ederek geçdikde, mevcûd-ı meydân olan pîr ü cüvân ve ricâl ü nisvân derünlarından dergâh-ı mu'allâya müteveccih ve âsumâna nigerân olup, beyt:

Câmi'u'l-Kur'ân Zi'n-nûreyn aşkına,
Âlini mesrûr sûr-ı hûr-ı firdeus ede Hak

temennîsini zamîrlerinden güzerân ve ma'an pîşgâh-ı hümâyûna esnâfa mu'âdil olmak üzre armağan arz etdiler.

Ba'dehu etmekçiler ve somuncular yürüyüp örlerince bakırdan bir sini üzerinde mevzû' her biri cevz-i bevvâ
71a kadar otuz kıt'a afyon meclis-i vâhidde bir kimesne ekl ü bel' edüp ve envâ'-ı lu'biyyât ızhâr ederek ◗ geçüp, beyt:

Şevket ü iclâl ve hürmet ü ömr-i serıned hem-çünân
İzzetin artsun şehâ destinde nâsın hem-çünân

deyüp pâdişâh-ı âlemin yevınen fe-yevmen şeref ü izzet-i mülûkâneleri efzûn-ter olmağla rûy-ı zemînde şâ-

hân-ı sâ'ire üzerine gâlib ve ser-firâz olmaların münâcât ederek geçüp ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i etmekçiyân-ı İstanbul:

Bir sîm şam'dân 395 guruş, bir sîm tebsi 443 guruş, bir sîm buhûrdân 123 guruş, bir sîm gülâbdân 64 guruş, bir sîm mıkrâs 120 guruş, def'a bir sîm şam'dân 395 guruş, def'a bir sîm tebsi 448 guruş. Hediyye-i somuncuyân-ı İstanbul

Bursa yasdığı 8 çift, bir sîm gülâbdân 70 guruş, bir sîm buhûrdân 97 guruş, ◗ bir sîm sağîr tebsi 121,5 guruş. 71b

Etmekçiyân ve somuncuyân yamaklarıyla ve önlerince piyâdeleri ve sonra atluları ve bir araba içinde san'atların icra ederek ma'raz-ı hümâyûnda zikr olunduğu üzre hediyyelerin arz eylediklerinde kapucular kethudâsı ağa sof ferrâce ve Selîmî ve çavuşbaşı ağa dahi sof ferrâce ve Selîmî ile ve kapucular keçeler ile obanın sağ tarafından yola varınca dizilüp dururlardı.

Esnâf pîşkeşlerin arz eylediklerinde kapucular kethudâsı ağa ve pîşkeşci ve kapuculardan bir iki nefer dahi pîşkeşini alup ve kethudâları atlarından ◗ indirilüp ve getürdükleri hediyyelerinin kâ'imeleri alınup huzûr-ı hümâyûna arz ve kethudâların Sûr Emîni el-Hac Halîl Efendi mücevveze ile kapucular kethudâsıyla ma'an huzûr-ı hümâyûnda zemîn bûs etdirilüp ve çıkın ile in'âmları sûr emîni yediyle kethudâlarına teslîm olunup geçerler idi. 72a

Zikr olunan etmekçi ve somuncu kethudâları dahi iktizâ eden âyîni icrâ edüp geçdiklerinde akiblerince kassâbân-ı ganem, yamaklarıyla yürüyüp önlerinde kasîrü'l-kâme bir oğlan ile kız tasvîrleri raks ederler iken kâmetleri kâh gâyet tavîl ve kâh gâyet kasîr olur. ◗ Bu lu'bdan sonra otuz kırk re's boynuzlu, yaldızlı ve kemer kuşaklı ve beli hançerli koyunlar ile beyt: 72b

Yâre arz-ı hâlini bildir ana ahvâlini
İster âzâd eylesün isterse kurbân eylesün

deyüp iki sıra yeniçeri kıyâfetlü piyâde ve çobanları kavalların çalarak ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i kassâbân-ı ganem-i İstanbul:

Bir sîm leğen 368 guruş, bir sîm ibrîk 233 guruş, bir sîm maşraba 101 guruş, bir sîm buhûrdân 136 guruş, bir sîm sini 1306 guruş.

Zikr olunduğu ◗ vech üzre teslîm ve kethudâları sûr emîni efendi ve kapucular kethudâsı ağa ma'iyyetleriyle huzûr-ı hümâyûnda piyâde zemîn bûs ve in'âmını alup geçmişdir. 73a

Ba'dehu kassâbân-ı bakar dahi yürüyüp önlerinde iki yüzlü bir musavver âdem başında bir âyîne ve köseleden libâslar ile raks ederek piyâde ve atlularıyla, beyt:

Bend-i zülfünde gönül nâzır nigâh-ı fitneye
Der-kemend olmuş gibi bir tîg-ı hûnhâre bakar

fehvâsınca bunlar dahi hirfetlerin ızhâr ederek ma'raz-ı hümâyûna geldiklerinde hediyye-i kassâbân-ı bakar-ı İstanbul:

Bir gülâbdân sîm buhûrdân 283 guruş, bir sîm leğen ma'a ibrîk 407 guruş, ◗ bir sîm sini 1037 guruş, bir sîm şam'dân. 73b

Zikr olunduğu vech üzre bunlar dahi hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu yağ mumcuları; yürüyüp başlarında penbeden yumaklar ile on kadar âdemin birisi ucûbe kıyâfet ile bir dâbbeye süvâr olup önünde alaca mumlar ve alemler ile envâ' dürlü lu'b ederek ma'raz-ı hümâyûna varup, beyt:

Şem'a yakup dilde dâğım penbesin kıldım fitil
Hiç sevinmez ger döğünse iç yağım yanar tenim

fehvâsınca san'atların icrâ ve ihdâ olmak üzre hediyye-i mumcuyân-ı İstanbul:

Bir sîm şam'dân ma'a mıkrâs ve buhûrlar 1200 guruş.

74a ◗ Vech-i meşrûh üzre âmâde eyledikleri destâvîzlerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu debbâğân; yürüyüp libâsları ve başlarında külâhları envâ' gûne mîşinden bir alay kimesneler raks ederek beyt:

Dedim cisminde mû yok deyü çok çok güft ü gû oldu,
Dedi kudret debâğat eylemiş hiç kıl u kâl olmaz

mazmûnunca cild-i meş'ürun tahâretinde mahâretlerin ızhâr ve alayların gösterüp ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i debbâğân-ı İstanbul:

Bir sîm leğen ma'a ibrîk 500 guruş, bir sîm sini 1000 guruş, İki sîm şam'dân 270 guruş, elvân sahtiyân 23 guruş.

74b Bu vech ◗ üzre bunlar dahi hediyyelerin verüp ve alayların gösterüp geçdiler.

Ba'dehu berberler yürüyüp önlerinde bir alaca dırâz musavver âdem ve kucağında iki musavver kimesne ile lu'b ederek alayların gösterüp ber-kâ'ide dükkân içinde âdem tıraş eder gibi vaz'ı görüldükde seyirciyândan birinin meğer tıraşdan gözü korkmağla sâ'iri dahi âgâh etmek içün beyt:

Sakın bîçâre teslîm-i ser etme her cüvânâna
Kı zı r â tâze berberler tıraşile mukayyeddir.

deyüp tıraşdan gâfil olanlara pend eyledi. Bunlar dahi icrâ-yı san'at ederek geçüp ma'raz-ı hümâyûna var-

75a dıklarında ◗ hediyye-i berberân-ı İstanbul:

Bir sîm leğen 500 guruş, bir sîm sitil 200 guruş, bir sırmalı pişkîr ma'a makrame 200 guruş, bir sırmalı göz boğça.

Bu vech üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu sarrâcân yürüyüp önlerinde köşk içinde fîl-süvâr bir Acem püseri, otuz piyâde neferâtıyla mülâ'abe ederek bir sırık başına bir mum sofrasıyla iki matara âvîhte kılmışlar, seyirciyândan bir gözü yaşlu gördükde beyt:

İki çeşmim dolu âbile durur çün matara
Ger kaçan dökse yaşın benzedir eller matara

75b deyüp ◗ kesret-i bükâsın ızhâr eyledi. Ba'dehu süvârîleri yürüyüp kethudâlarının önünde kırmızı kâğıddan şebkülâhlı ve cebeli ve ellerinde kâğıddan gürzler otuz kırk nefer etfâl huzûr-ı hümâyûnda vâfir mülâ'abe ile ızhâr-ı şetâret ediler. Ve bir fîl resminde sûret üzerinde bir küçük köşk içinde bir oğlan oturup sırma işleri işleyüp ve etrâfına sırma işlenmiş bisât-ı rahş âvîhte kılınmış idi, yine giriftâr-ı bend-i mahabbet olanlardan biri gördükde beyt:

Etme teslîm-i ser esb-i dili sarrâca kim
Dilberi dizgin urursa âdeme gem gövdirir

deyüp nev-heves-i ◗ aşk olanları âgâh ederdi. Bu siyâk ile alayların gösterüp ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i sarrâcân-ı İstanbul: 76a

Bir sîm leğen ma'a ibrîk 600 guruş, bir sîm şam'dân 150 guruş, bir sîm kemer rahtı sâfî 500 guruş, bir sîm gülâbdân 105 guruş, bir sîm şükûfe bardağı 200 guruş, bir sîm tebsi 500 guruş.

Bu vech üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu paçacıyân yürüyüp önlerinde köşk içinde kız sûretinde bir oğlan raks ederek geçdikde beyt:

Karalık gördü ◗ ruh-ı yârda gönül hat sandı 76b
Bilmedi âh çeker sûzu anı ütülemiş

fehvâsınca bu dahi san'atını icrâ ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıkda hediyye-i paçacıyân:

Bir sîm buhûrdân ma'a fağfûr tabak, bir sîm gülâbdân ma'a billûr tabak, bir sîm hoşâb tâsı 98,5 guruş.

Vech-i meşrûh üzre bu dahi hediyyesin teslîm edüp geçdi.

Ba'dehu bedestân-ı atîk yürüyüp ibtidâ süvârîleri ba'dehu bir fîl sûreti üzerinde kubbelice ve sağîrce köşk içinde Acem libâsıyla bir oğlan ve önünde altı nefer Acem libâsıyla mashara âdemler ve dellâllar müzâyede ederek geçdiklerinde, beyt:

Gördüm metâ'-ı ◗ hüsnünü vermiş müzâyede 77a
Versem yetişmez nakd-i sirişkim çi fâ'ide

mazmûnunca dellâllara beş dahi der bulunmadı. Ba'dehu tahterrevân misillü bir şey'in derûn u bîrûnu gümüş âlât ile ârâste ve müzeyyen akabinde bezestân kethudâsı perîşânî ile ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i bezestân-ı atîk:

On üç aded zümürrüd vasat ve hurde elmas ile müzeyyen iki paftalı nev-zuhûr murassa' kuşak kıt'a 1,

Şeşhâne fağfûr kâse-i hoşâb ma'a tabak 2 çift, nevzuhûr telli Hıtâyî donluk 3, Frengî atlas donluk ma'hûd 3, çuka-i Engürüs donluk 3.

Bu vechile hediyyelerin ◗ arz ve huzûr-ı sadr-ı âlîde kethudâlarına hil'at ilbâs ve huzûr-ı hümâyûnda zemîn bûs etdirilüp in'âm-ı hümâyûnu sûr emîni efendi yediyle alup geçmişlerdir. Ve her esnâfın yamakları berâber geçüp nihâyetlerinde mehterhâneleri çalınurdu. 77b

Ba'dehu esnâf-ı mezkûreye müsâfir çergesinde summâtlar döşenüp her sınıfın kethudâları ve onar kadar ihtiyârları oturup summât-ı azîm vaz' olunmuşdur. Bunlara dahi sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân ber-kâ'ide mücevvezeler ile hidmet edüp ve esnâ-yı ta'âmda kızbalar ile şerbetler verildi. Ba'de't-ta'âm alayların bozup mekânlarına gitdiler.

Bugün Emîn Mehmed Ağa kapu kethudâsı olduğu ◗ üç vezîrin hediyye-i sûriyyelerin rikâb-ı hümâyûna arz ve telhîsî ağa ile dârü's-sa'âde ağasına teslîm ve kapu kethudâsına hil'at ilbâs olundu. 78a

Ve alay-ı esnâf mürûrundan sonra kârgâh üzre cânbâz vâfir lu'bbâz olduklarından sonra her bir ayağına sivrileri biri birine doğru ikişer kılıç bağlayup yukarda olan resende reftâr eyledi. Bundan sonra zikri mürûr eden otuz yedi zirâ' sütûn-ı müntehâ ki meydân-ı sûra sitâde kılınmış idi, derûnu çil akçe ile memlû bir sîm maşraba âmâde ve zirve-i sütûna,

78b "Ayâ bunu ne gûne âzâde ankebût-vâr reftâr ile âvîhte ◗ kılar" deyü dîdeler küşâde oldukda üserâ-yı Tersâne'den bir sâhib-i hüner ve hidâyet-mazhar bir def'a sütûna nazar ve,

"Fermân buyurulur ise bu fakîrden dahi kalsun bir eser" deyüp bâlâ-yı sütûna âheste âheste çıkup nihâyetine erdikde yukarudan bir resen sarkıdup aşağıdan ol kemende maşrabayı bend ve yukaruya çeküp zirve-i sütûna vaz' olunan yaldızlı tâsın alemine âvîhte eyledikde beyt:

Bir nihâl-i serv-kâmet hûb-sûret dilrübâ
Aşk edüp meydâna geldi başına gül takdılar

deyüp sütûn-ı mezbûru sitâyiş eylediler.

79a Ba'dehu esîr-i mezkûra hezâr pesend ve zemîne nüzûl eyledikde ◗ taraf-ı hümâyûn-ı cihânbânîden âzâdlık ihsân olunduğu sâ'at merkûm derhâl şeref-i İslâm ile müşerref olmağın birer kat mükemmel kisve ihsân ve esnâ-yı sûrda hıtân olundukdan sonra yevmî doksan akçe ulûfe ile üçanbârlı kalyona re'îs olmak fermân ve bu gûne iltifât ile mümtâzü'l-akrân kılındı.

Bundan sonra Okmeydânı cünbüşe gelüp;

"Şimdiye değin Tekye-i Kemânkeşân ile namâzgâh-ı icâbet-unvâna sînem hâbgâh idi. Bu def'a hod sûr-ı hümâyûna cilvegâh olduğumdan kat'-ı nazar böyle bir serv kâmet nihâl-i nâzenîni âğûşa çekdim. Şimden son-
79b ra fezâ-yı sâ'ire beyninde ◗ göğüs germek kimin içündür" deyüp sînesini açmağa başladı. Çünkü çil sîm ile pür-sîm maşraba âvîhte kılınup,

"Her kim zirve-i sütûna vâsıl olursa maşrabaya nâ'il olur" sadâsı meydân-ı sûra velvele saldı. Sîm ü zere hâhişger olup para derdiyle dîdeleri ter olanlar bâlâ-yı sütûna nazar etdikçe kendülerde kuvvet-i kalb olmayıcak sînelerin döğerlerdi ve sûznâk âhlar çekerlerdi.

Ba'dehu yine huzûr-ı hümâyûnda Mısır zorbâzı dört dâne kılıcı kemer-vârî birbirine bend edüp ve birini dahi ucu-
80a nu başı üzre alup gezdirdi. Ba'dehu zikrî mürûr eden meydân-ı ◗ sûrda karşu karşuya iki kıt'a iskele kim birbirine resenler bend olunup üzerlerinde iki sağîr kalyonlar ceng eylemek üzre âmâde olmuşlar idi. Anların cengleri ferınân olunmağla ber-kâ'ide iki taraftan yelkenlerin açup yürüyerek yan yana geldiklerinde içlerinde bir nefer levend fişek ve hurde toplar ile alabanda boşaldup ceng eylediler. Bu esnâda med'uvvîn olan sipâh ve silahdâr ocakları halkı ordularından süvâr olup müsâfir otağına nüzûl ve Sarây-ı atîk teberdârları cümleye tatlu ve kahveler verüp ikrâmlar eylediler.

80b Ba'dehu sadrıa'zam ◗ ve şeyhülislâm efendi ve Maktûlzâde Alî Paşa ve Silahdâr İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa hazerâtı ve defterdâr efendi destârları ile hayme-i zafe geldiklerinde ocak ağaları ibtidâ dâmenbûs-ı Âsafî eyleyüp ba'dehu ta'âm gelmek fermân olunmağla bugün dört sofra vaz' olundu.

Sofra-i evvel: Vezîr-i a'zam ve şeyhülislâm ve Maktûlzâde Alî Paşa ve med'uv olan sipâh ve silahdâr ağaları ve mukâbeleci efendi bâ-fermân-ı âlî destârların geyüp ve med'uv olan ile oturdular.

81a **Sofra-i sânî:** Silahdâr İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve dört nefer aşağı bölük ağaları ve kethudâları ◗ ve sipâh ve silahdâr kâtibleri oturdular.

Sofra-i sâlis: Defterdâr efendi ve aşağı bölük kethudâları ve kâtibleri,

Sofra-i râbi': Mukâbele hulefâsı oturup çerge-i sânîde ocakân-ı mezbûrların çavuşânına summât çekildi. Esnâ-yı ta'âmda yine sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân, esvâb-ı dîvânîleriyle pâ-ber-câ hidmetlerinde kâ'im ve zülüflüyân kâse ile vüzerâya ve ocak ağalarına sükkerî şerbetler ve i'tibârlarına göre ba'zılarına yine sükkerî şerbetleri telâtin kıbralar ile verüp gâvsâle kıbralar ile sâ'ire aselî şerbetler verülürdü.

81b Ba'de't-ta'âm Sarây-ı atîk teberdârları kahve ve ba'dehu gülâb ◗ ve buhûrlar verüp tamâm ikrâm olundukdan sonra tekrâr dâmen bûs-ı Âsafî olunup herkes mekânlarına avdet eylediler.

Ba'dehu pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri Tersâne Bâğçesi'ne teşrîf ve sadrıa'zam hazretleri Kâğıdhâne yolunun sağ tarafında vâki' bayır üzre vaz' olunan sâyebânda cirîd oynadup ahşam üzeri cebeci ve topçu ve Tersâneli ve gümrükçü taraflarından gelüp deryâda atılacak fişeklerin şenliğini temâşâ için üçanbârlı kalyona teşrîf ve bu gece deryâda olan şenliğin temâşâsında bi'l-cümle halk hayrân kalmışdır. Atılan fişekler bunlardır:

Gümrükçü tarafından ◗ bir sal-ı akabe etrâfı kandiller ile müzeyyen ve kandilden bir çarh-ı felek ve ortasında yine kandilden bir servi. 82a

Cebehâneden gelen

Mükemmel kal'a 1, mükemmel fenar 2, mükemmel koç 2, mükemmel çarh 2, püskürme 10, mâhtâb 20, bahrî 100, hevâyî 150.

Tophâne tarafından gelen

Bin fişekli dahme 1, beş yüz fişekli servi 1, çarh-ı felek 2, havan 4, âsumânî 100, tabancalı 20, Kestâne 20, bahrî 20, el humbarası 10, mühr-i Süleymân 3, çadır fişeği 1.

Ziyâfet-i yevmü's-sâbi'

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirmi birinci Salı olup yeniçeri ocağı da'vet olundu. Ve otağ-ı hümâyûn ittisâlinde olan nişîmen obasının kenârından ◗ zokaklar çekilüp sağ tarafından seyirciyânı muhâfaza için resenler ile seddeylediler. Bugün şevketlü pâdişâhımız kable'z-zuhur Tersâne Bâğçesi yalısında sâyebân kurdurup kol çengîlerine fasl u âheng etdirdiler. 82b

Ba'dehu Aynalıkavak İskelesi'nden bir âlât bağlanup ucunu Fenar İskelesi'ne bend eylediler. Ve iskele-i mezbûrda bir şayka ve şayka sırasında cânibleri ba'îdce iki kalyon dahi olmağla âlât-ı mezbûr üzerinde mi'mâr-ı sâbıkın îcâdı olan arabanın içinde avret kıyâfetinde bir herif ve bir herif dahi önünde koçaşlık eder. Ve bârgîrleri bî-rûh olmağla ◗ araba gitdikçe bile giderdi. Ve resen-i mezbûrun üzerine üç aded dibi kurşunlu ve ortası tablalı şamandura ta'bîr olunan ağaçları bend ve tablaları resen üzerine gelüp ve raks oğlanları ayakların tablasına basup ve mezbûr ağacın tabladan yukaru olan kaddine meyânların bend edüp raks ederek resen-i mezbûrun nihâyetine gûyâ kendüler yürürler gibi san'at ile altından resen-i dîğer ile çeküp erişdirdiler. Ve yine bu hâl üzre avdet edüp huzûr-ı hümâyûna yakın geldiklerinde rakkâsın biri seyr-i gayr-ı melhûz için kendüyi deryâya atdı. Bunlar resen üzre gider iken ◗ altında kayık ile birkaç çengî def çalarlardı. 83a 83b

Bu esnâda sadrıa'zam ve sâ'ir vüzerâ üçanbârlı kalyondan temâşâ etmişler. Ve çengîler huzûr-ı hümâyûnda du'â-yı devâm-ı devlet-i pâdişâhîyi edâdan sonra bir cânbâz Fenar İskelesi tarafında olan kalyondan resenin gâyet yüksek tarafından arkası üzerine yürüyerek nısfına gelmezden mukaddem kendüyi deryâya ilkâ eyledi.

Ba'dehu şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretleri Tersâne Bâğçesi'nden otağ-ı hümâyûna teşrîf ve Kasr-ı Adâlet'e sâye-endâz-ı iclâl ve sadrıa'zam ve vüzerâ-yı izâm hazerâtı üçanbârlıdan nişîmen obasına ◗ gelüp nüzûl eylediklerinde pîşgâh-ı otağ-ı hümâyûna Dergâh-ı âlî yeniçerileri yağma eylemek için ağaç sopalar üzre boynuzları varaklı ve limonlu ve derûnları mücevvef birer diri güğercin mahpûs, iki yüz re's matbûh koyunlar ve yine boynuzları elvân boyalı üç yüz re's biryân koyunlar ve dört bin beş yüz tabla pilav ve zerde ve her tablada ikişer etmek ile döşenüp meydân-ı sûr ni'met-i pâdişâhîyle bî-kusûr dolup mâlâmâl ve yeniçeriyân dahi bu hurdeyi hayâl etmekle orduları önünde cem' ve hâzır ve hemân berü tarafdan yek işârete nâzır dururlardı. 84a

Sâ'at sekiz buçuğa vardıkda ◗ sadrıa'zam hazretleri huzûr-ı hümâyûn-ı pâdişâhîye varup yeniçeriyânın yağmaya ruhsatın müş'ir izn-i hümâyûnların istid'â ve erzânî buyuruldukda derhâl kapucular kethudâsı mü- 84b

cevveze ve üst kürk ve sîm değnek ve yanında keçe ile pişkeşçi meydâna çıkup selâmladıkda Hacı Bektaş köçekleri bendden boşanmış arslan gibi karşudan seğirdim salup erişdiklerinde aç kurd koyuna girer gibi deryâ-veş çalkanup yatan ni'met-i uzmâya kendülerin urup cihât-ı erba'a ni'met, ilerü varup aldılar, sağa bakup kapdılar, sola bakup kapdılar.

85a Bu esnâda koyunlar pârelendikde güğercinler ◗ dâmlarından kurtulur gibi koyunların karınlarından çıkup meydân-ı sûrda ber-hevâ cevelân etmeğe başladılar. Ba'dehu yeniçeriler kimi birer koyun ve kimi piryân, kimi tabla kapup taraf taraf dağılup ve meydân-ı sûra dâ'iren mâdâr kebîr mancanalar ile aselî şerbetler vaz' olunup kebâb u piryân ve pilav u zerdeden tenâvül, ba'dehu bardaklar ile şerbetleri nûş edüp safâlandılar.

Bu esnâda cânbâz nüzül için otağ-ı hümâyûn mukâbelesinde yeniçeri ordusuna doğru altı yüz adım mikdârı resen-i kebîr keşide kılınmış idi, menzile gitmesi fermân olunmağın cânbâz resen üzre menzile müte-

85b veccih ◗ oldu. Beriden cebecilerin ihtirâ'ı olan tucdan yedi başlu ejderhâ sûreti ağızlarından âteş-feşân olarak huzûr-ı hümâyûndan geçüp gitdi.

Sonra topçuların kal'aları getürülüp ortasında kullesi hayâl fenar gibi devvâr ve önünde bir kebîr fîl resmi üzerinde bir küçük köşk içinde bir gulâm ve burcları içinde dâ'iren mâdâr vâfir cengcileri var idi. Bu kal'a bir iki gün mukaddem bir dahi getürülüp huzûr-ı hümâyûnda bu güne ceng etdirilmiş idi. Bu geçdikden sonra Tersâ-

86a ne emîninin icâdı olup bundan akdem bu dahi güzer edüp çekdiri sefînesi bugün dahi ◗ havâsına tesâdüf etmekle yelkenlerin açup ve küreklerin çekerek ve top ve tüfengin atarak huzûr-ı hümâyûndan geçüp gitdi. Mehterhâne hod esnâ-yı mülâ'abe ve temâşâda kat'â ârâm etmeyüp kösler ile çalınduğundan mâ'adâ her gün tulû'-ı âfîtâbdan sonra bir nevbet ve ba'de'z-zuhur ve ba'de'l-asr ve ba'de'l-mağrib ve ba'de'l-ışâ otağ-ı hümâyûn önünde şenlik olsun ve olmasun çalınup akabinde hayme-i hıtân önünde ta'yîn olunan mehterhâne çalınurdu.

Ve meydân-ı sûrda toplar dahi her gün üçer nevbet atılıdıkdan sonra akabinde yine sûr-ı hümâyûn şen-

86b liği için Tersâne'de ◗ ta'yîn olunan toplar atılurdu.

Bu esnâda med'uv olan yeniçeri ocağı halkı, dîvân esvâblarıyla müsâfir çergesinde mevcûd olmağın, devletlü sadrıa'zam hazretleri yeniçeri ağasını destârıyla cây-ı makarları obaya da'vet buyurdular. Bu hengâmede birkaç raks oğları dahi oynayup ve topçular ba'zı sâhte sûretlü âdemleri üç dört kadar ağaçdan atlara binmiş kendü ayakları üzre ellerinde ağaçdan kılıçlar ile beş altı âdem dahi oynayup ve resen üzerinde olan kalyonlar yine birbirleriyle ceng eylediler.

87a Ba'dehu ta'âm gelmek fermân olunmağla çâşnigîrân ◗ ve aşçıbaşı mücevveze ile matbahdan berü tertibleriyle pîşgâh-ı otağ-ı hümâyûndan geçüp müsâfir otağında sofra nizâmına meşgûl oldular.

Sadrıa'zam hazretleriseyri terk etmemek için ta'âmı, temâşâgâh olan obaya fermân buyurmağla anda sofra döşendikde sadrıa'zam hazretleri ve Maktûlzâde Alî Paşa ve Silahdâr İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve yeniçeri ağası ve kul kethudâsı ve sekbânbaşı ve yeniçeri efendisi ve İstanbul ağası oturdular.

87b Ve esnâ-yı ta'âmda cânbâz menzilini tamâm edüp geldikde hareketi pesendide-i ◗ Âsafî olmağla kendüye hil'at ilbâs ve nânpâre olmak üzre yevmî altı akçe ulûfe ihsân olundu. Ve üç direkli çergeye iki sofra vaz' olunup birine defterdâr efendi ve birine çavuşbaşı ve mevcûd olan ocak ağaları oturdular.

Ve çerge-i sânîye yigirmi sofralık summât döşenüp ocağ-ı mezkûrun zâbıtânı oturdular. Ve esnâ-yı ta'âmda sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân ve zülüflüyân ve Sarây-ı atîk teberdârları mu'tâd üzre me'mûr oldukları hidmetlerin kemâkân edâya ihtimâm üzre olup ikrâm-ı tâm eylediler.

88a Ba'de't-ta'âm sâhib-i devlet hazretleri kallâvîlerin geymekle ◗ yeniçeri ağası ve sâ'ir ocak zâbıtânı dahi mücevvezelerin geyüp bi'l-cümle dâmen bûs-ı Âsafî edüp gitdiler.

Bugün dahi iki yüz elli iki nefer ma'sûmân hıtân olundular. Ve ahşamdan sonra âdet üzre nevbet kösleri çalınup yatsu vaktinde şevketlü pâdişâhımız Adâlet Köşkü'ne su'ûd ve sadrıa'zam hazretleri obaya teşrîf bu-

yurduklarında yine fişekler atılmağa başladı. İbtidâ sâyebân fişeği atılup bir gûne zevk bahş eylemişdir ki ta'bîri hâric ez-dâ'ire-i takrîrdir.

Ba'dehu sopalar üzerlerinde kebîr hevâyîler atıldı ki bunlar dahi henüz görülmüş değil idi. Meğer ◗ sâhib-i devlet hazretlerinin enderûn ağalarından Ankat nâm şahsın îcâdı imiş. 88b

Ba'dehu çiçek fişekleri atıldı ve şevketlü pâdişâhımız püskürme ile çavuşları ürkütdürüp tab'-ı hümâyûnları cilve-sâz olmuşdur.

Bu esnâda sûr emîni efendi tarafından tablalar ile şeker işleri gelüp huzûr-ı hümâyûna teslîm olundu.

Ba'dehu kartopu hey'etli yigirmişer ve otuzar hevâyî fişekler atılup ve bir fîl sûretini günâgün fişekler ile ârâste etmişler ve derûnunda dahi püskürme fişeği olmağla vâfir zamân âteş-feşân olmuşdur.

Ba'dehu iki havan fişeği ve iki çadır fişeği ve bir serv fişeği ve bir dahme fişeği ◗ ve bir çarh-ı felek fişeği ve üç dane bostân dollâbı resminde fişekler ve bu vech üzre acîb ü garîb niçe niçe fişekler atılmışdır ki vasfa gelmez. Ale'l-husûs iki tarafda olan işâre ve mâhiyyelerin hod ziynetleri akılları zâyi' ederdi. Ve sepet ayağı ta'bîr olunan mastabadan iki cânibde tınâb tınâba Piyâlepaşa'ya varınca kurulan çadırlara hadd ü pâyân olmayup her birinin içinde beyt: 89a

Gönül gamdan berî ol sûra erdin durma zevk eyle
Ele girmez hele ben bildüğüm bu ittifâk üzre

mazmûnunca kiminde müte'addid raks oğlanları ve kiminde hayâl-ı zıl ve kiminde hokkabâz ve kiminde kuklacı ◗ ekserinde davul ve sûrnâ sadâ-yı sâzdan ol derenin içi tâs-ı felek gibi sabâhlara dek inlerdi. 89b

Ve sâ'ir haymelerde dahi sâzende ve hânende ve ba'zı mashariyyât ile zevk u safâlar olunurdu.

Ve tulumcular, hod akkâmân tâ'ifesi gibi yorulmak ve dinlenmek bilmeyüp gündüz meydân-ı sûrun hacıbabası ve otağ-ı hümâyûnun ve Âsafî önlerinin yaraşıklı gedâsı ve seyirciyân-ı pîr ü cüvânın belâ ve kazâsı olup kimi rakkâs ve kimi nağme-sürûd, ekseri pûyende-i cilve-nümûd ve her kankı mülâ'abe mahalline varsan bir kaçı hâzır u mevcûd ve ellerinde yağlı tulum ile "öte dur ve berü dur" deyü hücûmlarından geçilmez, ◗ serbestiyyetlerine ruhsat çok ve bulunmadıkları mahal hiç yok ve vücûdları penbeli kisveden ârî ve bunlar içün bir lahza ârâm yok, ancak her birinin pûyân olmak kârı. Pişgâh-ı otağ-ı hümâyûnu ve sadr-ı âlîyi süpürmek bunlar içün ve gılmânân-ı hıtânı gezdirmek bunlar içün, sûr-ı hümâyûna müte'allık bi'l-cümle iktizâ eden berrânî ankariyyât bunlar içün ve otağ-ı hümâyûn ve Âsafîde bir lahza lu'bede-bâzân fâsıla verseler heman bunlar meydâna çıkup kâh raks u kâh semâ' ve kâh birbirlerine yağlı tulumlar ile girişüp bir gûne dahi zevk u turfe hareketler ile halka günâgün neşâtlar ◗ bahş ederler. Böyle iken ahşamdan sonra yine çadır be-çadır nısfu'l-leyle dek kol çengîleri gibi dürlü dürlü lu'bedebâzlıklar ve masharalıklar edüp kendü çadırlarına geldikde yine sabâha dek âheng ederlerdi. 90a 90b

İşte huzûr-ı hümâyûnda bu gûne fişek şenlikleri hitâm buldukda şevketlü pâdişâhımız Tersâne Bâğçesi'ne ve sadrıa'zam hazretleri kendü otaklarına teşrîf ve herkes mekânlarına gitmişlerdir.

Ziyâfet-i yevmü's-sâmin

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirmi ikinci Çehârşenbe olup kapucubaşılar ve mîr-i alem ve çavuşbaşı ve kapucular kethudâsı ve küçük rûznâmçeci ve müteferrikân ◗ ve çavuşân da'vet-i ziyâfet olunmağla sâ'at beşe karîb vezîr-i a'zam ve 91a

şeyhülislâm efendi ve vüzerâ-yı sâ'ire oba-yı mahsûsaya teşrîf ve kösler velvele-ârâ-yı meydân ve şevketlü pâdişâh-ı cihân hazretleri dahi otağ-ı hümâyûna sâye-endâz-ı unvân ve der-akab toplar gülbâng-zen-i gûş-ı zemîn ü âsumân oldukda resenler üzre kalyonlar azîm birbiriyle cengler ve ayular sâhibleriyle güreşüp vâfir seyrân gösterdiler.

Bu esnâda alay-ı hıtân mürûr edüp haymeye vardıklarında bugün iki yüz kırk dokuz ma'sûmân hıtân olundular.

91b Ba'dehu sekiz aded esnâf alayı âmâde olmağın mürûru ◗ fermân olunmağın ibtidâ çadırcılar yürüyüp önlerinde iki dane dîv sûretleri fişek ile ceng ederek piyâde ve atlusu, beyt:

Tâb-ı hüsnün yakdı dil tıflın meded pûşîde kıl
Sâyebân-ı dâmen-i vaslında ârâm eylesün

mefhûmunca geçüp ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında derûnu İstanbul dîbâsı ve taşrası yeşil ve al harîr germe ve dört aded yaldızlı top ve dört münakkaş sütûn ile bir mükemmel sâyebân hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu haffâflar yürüyüp önlerinde bi'l-cümle a'zâ-yı fişek ile ârâste penbeden düzme bir âdemin vü-
92a cûdu ◗ mîşinden kaftan ve bir âdemin dahi başında raks ederek, beyt:

İncinür taşa dokunsa yumuşakdır toprak
Deme sakın güzelim gezme hemân yalın ayak

fehvâsınca halkı metâ'larına terğîb ederek geçüp ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i hafîfân:

İncülü ve zümürrüdlü bir çift çizme, incülü Çerkesî bir çift filâr, bir çift sarı çizme, yaldızlı bir sîm tebsi 295 guruş, yaldızlı bir sîm tebsi-i sağîr.

Bu vech üzre teslîm edüp geçdiler.

92b Ba'dehu bakkâllar yürüyüp önlerinde vücûdu bi'l-cümle şeytân aynası iki ◗ yüzlü bir âdem yine vücûdu şeytân aynası bir yüzlü âdem tasvîri ile tüylü iki yaban âdemi ve bir Acem püseri ve iki boyalı âdem tasvîri dahi masharalık ederek piyâde ve atlusu, beyt:

Senin cevrinle keff-i sînemi pür dâğ etdin
Güzelim bâri benim gerime sen gel bak-kal

fehvâsınca bunlar dahi kendü hırfetlerin halka ayân ederek yürüyüp ma'raz-ı hümâyûna geldiklerinde hediyye-i bakkâlân-ı İstanbul:

İki sîm şam'dân 800 guruş, iki sîm tebsi 800 guruş, zerdûz-ı İstanbul donluk 4, Frenk-pesend zerdûz
93a donluk top 1, ◗ İstanbul serengi donluk 5, meyve-i huşk tabla 15, meyve-i ter tabla 15, şükûfe tabla 8.

Bu vech üzre teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu kavukçular ve takyeciler yürüyüp önlerinde bir acîb Yahudî tasvîri karşusunda bir Ermenî yelpâze sallar ve takyecilerin önünde müzehheb ve müzeyyen bir acîb ü garîb kız tasvîri, bunlar dahi piyâde ve atlu, beyt:

Verme dil kavukçunun hûb-rûy-ı âlem-tâbına
Sînene şerha açup çok çok fitîl işletmesün

93b fehvâsınca zahm-hurde-i fitîl-i mahabbet olanlar birbirine bu pendi ederlerdi. Ancak anlar yine ◗ safâ-nazar mu'âmelesiyle geçüp ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i kavukçuyân:

Onar zirâ' olmak üzre dört katîfe.
Hediyye-i takyeciyân
Onar zirâ' olmak üzre iki top dimi dîbâsı.
Bunlar dahi bu vech üzre teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu yorgancılar yürüyüp önlerince yigirmi mikdârı ucûbe kıyâfet uşaklar, önlerinde dört beş mukallid ile bir acîb heykel dâbbe-süvâr masharalık ederek atlu ve piyâde, beyt:

Hâbgâh-ı vaslına ger erse âşık bir gece
Neylesün yorganı kim çeşmi anın bidârdır

mazmûnunca arzu-yı ◗ visâlde olanlar serd-i şebânı hâtıra getürmez idi. Bunlar dahi ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i yorgancıyân-ı İstanbul: **94b**

Bir sîm leğen ma'a ibrîk 580 guruş, bir sîm tâs ma'a kapak 155 guruş, bir sîm tebsi 211 guruş, Frengî atlas üzerine zerdûz yorgan 2, bürüncek üzerine zerdûz yorgan 2.

Bu vech üzre teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu Cedîd Bezestânlı yürüyüp acîb ü garîb müzeyyen iki kuş tasvîrleri olup atlu ve piyâde, beyt:

Neden ölçüp döker müjgân-ı çeşmin her nazar dersen
Sirişkimden kabâ-yı cismini ◗ tahmin eder şâhım **95a**

fehvâsınca derûn-ı dükkânce metâ'-ı câmeyi ızhâr ve endâzeyi elde tutar. Lâkin âşık dîdede kullanmağla binar olduğun bilmeyüp geçüp gitdiler. Ba'dehu ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i Bezestân-ı Cedîd:

Atma ağır telli bürüncek dört dane, üç dâne sîm sürâhî 182 guruş, bir sîm tebsi 405 guruş, üç dane nakışlı dimi dîbâsı.

Bu vech üzre teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu hallâclar yürüyüp önlerinde bir dâbbe-süvâr dâbbesi penbeden ve kendü penbeden ve yanında çukadârlarının başlarında külâhları ve omuzlarında topuzları penbeden. Bu vechile bu gûne temâşâ gösterüp ◗ atlu ve piyâde ızhâr-ı san'atlarıyla, beyt: **95b**

Urma muştun çille-i cevre kaşı yayım dedim
Tâzelensün penbe-i dâğın dedi hallâcı gör

fehvâsınca çillekeş-i cevr olanlar penbe dâğı tâzelenmesinden vâfir şikâyet eylediler. Bunlar dahi yamaklarıyla geçüp ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i hallâcân-ı İstanbul:

Penbe ile memlû iki çift Freng-pesend yasdık teslîm edüp geçdiklerinde hayme-i zayfın üçüncü çergesinde beher sofrası on ikişer sahan olmak üzre sekiz sofra summât döşenüp her sınıfın kethudâları ve onar nefer ihtiyârları oturup ◗ it'âm ve kahve ve buhûr verildikden sonra herkes mekânlarına avdet eylediler. **96a**

Bundan sonra zikri mürûr eden çekdiri bugün dahi şenlik ederek huzûr-ı hümâyûndan mürûr eylediklerinden sonra tulumcuyân pîşgâh-ı otağ-ı hümâyûnu süpürüp pehlivânân güreş ve hokkabâzlık hünerleri icrâsına hayli gûşiş eylediler.

Ba'dehu Bâğçevân ve Edirneli Kolları fasl-ı azîm üzreler iken sakkâyân-ı sîm çâşnigîrân mücevveze ve üst kaftân ile leğen ve ibrîk ve sofra ve pîşkîrleriyle huzûr-ı hümâyûndan mürûr ve hayme-i zayfın ta'âm nizâmını bî-kusûr verdiler.

96b Ve bu esnâda ◗ sûr emîni efendi tarafından bir tabla şeker gelüp sadrıa'zam hazretleri kenâre-i obaya pâ-ber-câ olan ağayâna kendü dest-i mekremetleriyle şeker feşân ve nüvâzende-i kulûb-ı a'yân olmuşlardır.

Ba'dehu vakt-i asr karîb olmağla müsâfir otağına teşrîf ve devletlü sadrıa'zam ve şeyhülislâm ve vüzerâ-yı izâm hazerâtı rûz-merre destârlarıyla olmağla med'uvvîn olan ağavâta dahi izn-i âlîleri erzânî buyurulmağın anlar dahi destârların geydiler. Ba'dehu dört sofra ta'âm vaz'-ı makâm olunmağla,

97a **Sofra-i evvel:** Vezîr-i a'zam ve şeyhülislâm ve Rakka Vâlîsi Alî Paşa ve çavuşbaşı ağa ◗ ve kapucular kethudâsı ağa ve mîr-i alem ve başkapucubaşı,

Sofra-i sânî: Silahdâr İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve defterdâr efendi ve kapucubaşılardan beş nefer ağalar,

Sofra-i sâlis: Küçük rûznâmeci ve dokuz nefer kapucubaşılar,

Sofra-i râbi': Yedi nefer kapucubaşı ağalar ve çâşnigîrbaşı ağalar ve çavuşlar emîni ve kâtibi oturup bu sofraların bakıyyeleri vüzerânın ve sâ'irlerinin hidmetkârlarına verildi. Ve müteferrikagân içün çerge-i sânîde on sofra ta'âm summât döşenüp bunlara dahi zülüflüyân ve Sarây-ı atîk teberdârları hidmet eylediler.

97b Ba'de't-ta'âm vüzerâ-yı izâm ◗ ve ağa-yı zevi'l-ihtirâm dâmen bûs-ı Âsafî edüp bi'l-cümle mekânlarına ric'at eylediklerinden sonra sadrıa'zam hazretleri dahi otaklarına gidüp ba'de'l-mağrib deryâda olacak temâşâ içün üçanbârlı kalyona teşrîf eylediler.

Ve deryâda olan şenlikler bunlardır: Gümrükçü tarafından bir akabe derûnunda çengîler oynar ve envâ'-ı kanâdîl ile müzeyyen çâr köşe bir servî ve cümle servîlerin başlarında hayâl-i fenarlar yekbâr-ı dewârlar ve akabenin iki tarafında çarh-ı felek ve bir tarafında dahi dollâb döner. Ve bütün etrâfı telden servîler ve mühr-i

98a Süleymânlar ◗ ile donanmış idi. Ve bir diğer ma'ûna üzerinde bir dîv karısı sûreti ve etrâfında on mikdârı küçük dîvler oynarlar ve dört koç sûreti havâda ceng ederler ve koçların aralarından küçük dîvler oynarlar ve süzülüp büyük dîv karısının karnına girerler. Ve etrâfı envâ'-ı kanâdîl ile donanmış dört dane servî ve etrâfı telden mühr-i Süleymânlar ve derûnunda sâde nağra çalınur ve cevânib-i erba'asında meş'aleler yanar.

Ve bir diğer ma'una üzerinde dahi bir kal'a ve dört köşesinde birer kulle ve ortasında bir kebîr kulle ve

98b etrâfı toplar ile donanmış ve kulleleri yedi bin fişek ile donanmış ◗ cümlesine bir fitîlden âteş verilüp azîm şenlik olmuşdur.

Ve bir diğer ma'ûna üzerinde bir sal ve denûnunda fişekden çarh-ı felek ve etrâfı mâhtâb fişeği ile ârâste ve bir dewâr Freng sûreti, ol dahi fişek ile ârâste ve rovarvel üstünde bir tasnîf fişekler ile donanmış ve fişekleri sıçramaz ve zarar vermez ve fişeklerin bir mikdârı hevâyî ve bir mikdârı bahrî idi.

Bunlar dahi cebehâne tarafından gelüp atılan fişeklerdir

Yedi kulleli mükemmel kebîr kal'a 1, mükemmel çadır 1, mükemmel kabak 1, mükemmel şadırvan 1, Tuc havan 2, bahrî 100, âsumânî 300, püskürme 25.

99a ◗ Bu vech üzre fişekler atılup ve şenlikler oldu.

Ziyâfet-i yevmü't-tâsi'

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirmi üçüncü Pencşenbe olup bostâncıbaşı ocağı halkı ve mîrâhûr ağalar ve arpa emîni ve istabl-ı âmire hademesi bi'l-cümle esvâb-ı dîvânîleriyle da'vet olundu. Şevketlü pâdişâhımız sâ'at dörde geldikde otağ-ı hümâyûna teşrîf ve sadrıa'zam hazretleri dahi mahall-i temâşâya geldiklerinde alay-ı esnâfın mürûru fermân olunmağla anlar dahi âmâde olmağın ibtidâ;

Neccârân yürüyüp önlerinde yasdıkları ve mak'adları beyâz dîbâdan tekerlekli ve üç şâhnişînle ihtirâ' eyledikleri bir nev-zuhûr ◗ ve musanna' köşkleri olup beyt: 99b

Kaçan ma'mûr edersin kalb-i vîrânım dedim yâre,
Dedi vaslım hayâli andadır ta'mîr kabûl etmez

mazmûnun gayrı ancak mesken âbâd olmağa mu'tâdız, bizim âvân-ı imâretimiz derdest lîk nev'-i beşerden dil-âbâd olanların avânî-i imâret ve hedâmetleri zîr-i nigâh u çeşm-i bîmâr ve müsinde muhtefî bir ma'nâdır, reftârını izhâr ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i neccârân-ı İstanbul:

İstanbul dîbâsı donluk 5, telli nev-zuhur Hıtâyî donluk 5, sâde Hıtâyî donluk 5, filortin atlas donluk 5.

Vech-i meşrûh üzre ◗ hediyyelerin mezkûr köşk ile ma'an teslîm edüp geçdiler. 100a

Ba'dehu bezzâzân yürüyüp önlerinde tavîlü'l-kâme ve acîbü'l-heykel bir Acem tasvîri ve önünde Acem tâ'ifesine mahsûs lu'b ile masharalık ederek piyâde ve atlusu, beyt:

Sâha-i aşkında uryân gezdüğüm ayb olmasun
Bana ey gül pîrehen sâyen yeter pûşîdelik

mazmûnunca hemân sâye-i vuslata câme-i cismi değil câme-i cânı fedâ edegelenler kanâ'atin izhâr eylediler. Bu hâl üzre ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i bezzâzân:

Zerdûz şâl seccâde 1, zerdûz katîfe üzerine boğça 1, telli badili 2, hünkârî destâr 4, kenârlı bir top 2, ◗ çekme boyama 3, Mirzâyî boğası top 2, kılâbdânlı atlas boğça 1, sırmalı nişân makraması 1. 100b

Vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu na'lçacıyân yürüyüp önlerinde bi'l-cümle vücûdu tüylü bir yaban âdemi olup piyâde ve atlusu, beyt:

Reh-güzârında kalup ebrû firâkım resmi
Dediler ol güzelin na'lçası işte budur

fehvâsınca arzû-yı visâlde derimâl-i hâk-i firkat olan ashâb-ı sülûk-i mahabbet bunda nezâket ile hâl-i dilinden haber verdi. Bunlar dahi icrâ-yı san'at ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i na'lçacıyân:

Bir sîm şam'dân 203 guruş, ◗ bir sîm kahve ibriği 160 guruş, bir sîm tebsi 246 guruş, dört sîm na'lça ma'a mismâr 23 guruş. 101a

Vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu kazzâzân yürüyüp önlerinde kukla şeklinde sûretler masharalık ederek atlu ve piyâdesi, beyt:

Şunda bir kazzâza dil verdim görüp gerdânını
Vuslatı kâbil velî ancak bütün düğme ilik

fehvâsınca meğer ba'zı bî-şu'ûr ahmaklar dahi mihnet-i kalîle ile ni'met-i celîleye vâsıl olmak mümkin iken ihmâl ve tekâsül ederler imiş. Anlar hakkında terahhum abes olduğunu bu beyt müş'irdir. Bunlar dahi izhâr-ı san'atlarıyla huzûr-ı ◗ hümâyûna vardıklarında hediyye-i kazzâzân-ı İstanbul: 101b

Mücevher ön kuşak kıt'a 1, som hazîne kolanı 2, incülü çapraz takım 1, som hazîne tapkuru 5, som hazîne dizgini 5.

Vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu hayyâtîn yürüyüp önlerinde iki uşaklu bir dîv tasvîrleri olup atlu ve piyâdesi, beyt:

Sana ey hûrî-sıfat hulle gerekdir yohsa
Kadd-i mevzûnuna câme nice biçsün derzi

fehvâsınca şikeste-reftâr ile dil-âzâr olan cefâkârların kolları dar olsun, beli gâyet sıkma ve yakası cirmi zihgîr-e mânend olup gabgabım çene-i sânî-vâr olsun âşikâr, deyü ◗ bîzâr eylediklerinden şikâyetlerin ızhâr ve böyle kırık esvâb biçmeğe iktidârları olmamağla ancak san'atların icrâ ederek huzûr-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i hayyâtîn-i İstanbul:

Bir sîm matara 375 guruş, bir sîm şam'dân ma'a mıkrâs 400 guruş, bir sîm buhûrdân ma'a gülâbdân 287 guruş, bir sîm kahve ibriği 152 guruş.

Zikr olunan hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu çakşırcıyân yürüyüp ve yanlarında bir martaloz ile derzilere ma'iyyet etmişler idi. Beyt:

Pâyine yüz sürmeğe dil arzu eyler müdâm
Bâri nevbet vere ◗ yârin düğme çakşırın çekün

fehvâsınca biz dahi topuğu elden komaz iken yine hidmetimiz çendân pesendîde olamaz, deyü te'essüf çekerek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i çakşırcıyân:

İki sîm gülâbdân 132,5 guruş, iki sîm buhûrdân 210 guruş, bir sîm şam'dân 154 guruş.

Bu vech üzre bunlar dahi hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu âşçıyân yürüyüp yanlarında bir Hind geyiği tasvîriyle araba üzerinde bir cânbâz tasvîri olup beyt:

Ni'met-i sûrun şehâ seyr etdi cümle âlemi
Biz dahi seyrân ile sîrâna geldik hânına

fehvâsınca ni'met-i pâdişâhîyi sitâyiş ve kemâl-i ◗ iştihâların ızhâr ve icrâ-yı san'at ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i âşçıyân-ı İstanbul:

Bir sîm leğen ma'a ibrîk 700 guruş, bir sîm maşraba 150 guruş, bir sîm kahve ibrîği 150 guruş.

Bunlar dahi vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu kazgancıyân yürüyüp önlerinde kulleleri ve bedenleri bakırdan bir kal'a içinde şebkülâhları bakırdan otuz kadar oğlan ve omuzlarında bakırdan birer kalkan ve birer topuz ile geçüp huzûr-ı hümâyûnda ceng ve kal'ayı feth eylediler. Beyt:

Hayli seyyâh oldu dil geşt-i beyâbân eyleyüp
Şimdi geldi tekye-i aşkında kazgan kaynadır

fehvâsınca san'atların ◗ icrâ ve ma'raz-ı hümâyûnda hediyye-i kazgancıyân-ı İstanbul:

Bir sîm tebsi 1200 guruş, bir sîm maşraba 1200 guruş, bir sîm buhurdân ma'a gülâbdân 400 guruş.

Bu vech üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu bâzergân yürüyüp bilelerince iki nefer ve heykelleri acîb ü garîb dervîş tasvîrleri olup, beyt:

Metâ'-ı hüsnüne kim müşterî olmazdı âlemde
Eğer cân nakdi ile hayrını görseydi bu âşık

mazmûnunca bıdâ'aları terakkîsine hâhişleri gâlib olup cân nakdini dahi vermek katlarında câ'iz olduğunu işrâb ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i ◗ bâzergân-ı rikâb-ı hümâyûn: 104a

Venedik dîbâsı 10, 120 guruş, filortin atlas donluk 10, 120 guruş, telli som Mardin mak'adı 4, Hindî telli zencîr bâb putadârı 2, destâr-ı a'lâ 5, çiçekli donluk şâl 2, buruc boğası top 2, bir sîm hoşâb tebsisi 1000 guruş, bir sîm leğen ma'a ibrîk 1000 guruş, sofralık Fağfûrî kebîr tabak 10, sofralık orta Fağfûrî kâse 1.

Vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu Yahudiyân yürüyüp beyt:

Alay-ı orduya dâhil olup kesb-i neşât etdik
Yasakçıya ne hâcetdir huzûr-ı pâdişâhîdir

deyüp sâye-i ◗ sıyânet-i husrevânîde ahkar-ı nâs olan Yahudiyâna dahi bir ferd bir dürlü ta'addî etmeğe kâdir olamayup bunlar dahi refâh-ı bâl ile safâ-yı hâllerinde olmağla bu ni'metin şükrünü izhâr ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i Yahudiyân-ı İstanbul: 104b

Rûmî dîbâ boğça 1, Venedik dîbâsı donluk 5, 60 guruş, nevzuhûr donluk 5, Hıtâyî donluk 5, 60 guruş, def'a nevzuhûr donluk 5, 60 guruş, telli Hıtâyî donluk 5, 60guruş, def'a telli Hıtâyî 5, 60 guruş, atlas donluk 5, 60 guruş, def'a atlas donluk 5, 60 guruş, sâde Hıtâyî donluk 5, 60 guruş, ◗ def'a sâde Hıtâyî 5, 60 guruş, hâre donluk 5, 30 guruş, def'a hâre donluk 5, 30 guruş. 105a

Bunlar dahi vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp ve her sınıfın yamakları ve piyâde ve atluları ve mehterhâneleri ve önlerinde zikr olunduğu vech üzre ba'zı lu'biyyât ile hande-bahş olarak ma'raz-ı hümâyûna hediyyelerin teslîm ve kethudâlarına Sûr emîni efendi yediyle huzûr-ı hümâyûnda in'âmları verilüp zemîn bûs etdirilürdü.

Bugün bâzergânbaşı dahi alaya dâhil olmağla mücevveze ve erkân kürkü ile gelüp huzûr-ı sadr-ı âlîde hil'at ilbâs ve Sûr emîni efendi yediyle ◗ huzûr-ı hümâyûnda in'âmı verilüp zemîn bûs etdirildi ve hediyyesi kuyumcular kethudâsının pîşkeşi ile ma'an huzûr-ı hümâyûna arz olundukdan sonra müsâfir çergesinde esnâf içün vaz' olunan summâta varup ni'am-ı günâgûn ile muğtenim, ba'dehu herkes mekânlarına müteveccih oldular. 105b

Bundan sonra Edirneli Kolu ve Bâğçevân Kolları iki sâ'atden ziyâde dürlü dürlü hande-künân mülâ'abât ile fasl u âheng ve hokkabâz ve matrakcıyân ve gürzgerân salıcılar ve güreş pehlivânları günâgûn hünerler arz edüp ve cânbâz bugün dahi ser menzile varup ve gelüp ◗ netîce zevk u surûra dâ'ir bugün mülâ'abâtın hadd ü pâyânı yoğ idi. Lâkin tahrîr olunsa tatvîl olunup mütâla'a eden ihvân-ı sâhib-i irfâna fütûr geleceği melhûz olmağın hulâsa-i me'âl ihtiyâr olundu. 106a

Bu esnâda hâssa bostâncıbaşısı ağa serâser nîmtâne kürk ve selîmî ve haseki ağa ve odabaşı ve soffa bekçisi ve kâyin kapucu ve başhaseki ve kozbekçi ve başyazıcı serâser kuşakları ve sarı külâhları ve hamlecileri mantarıyla ve bi'l-cümle ustaları ve bölükbaşıları ve elli kadar haseki ve iki yüzden mütecâviz neferâtıyla gelüp ve mîrâhûr-ı ◗ evvel ve sânî ağalar dahi mücevveze ve serâser kürkleriyle ve şahinci ve çakırcıbaşılar mücevveze ve serâser kürkleriyle ve İstabl-ı âmire huddâmı dahi mücevveze ve erkân kürkleriyle ve hâsâhûr halîfesi ve hazînedârı beyâz külâhları ile ve silahşör ağalar sarıklarıyla gelüp üç aded müsâfir çergelerine cem' ve Sarây-ı atîk teberdârları tatlu ve kahveler verdiklerinden sonra vakt-i asr dahi tecâvüz eder olmağın ta'âm gelmek fermân 106b

olunmağla sadrıa'zam hazretleri vüzerâ-yı izâm ile nişîmen obadan kalkup hayme-i zayf olan üç direkliye vardıklarında cümleye destârların geymek ◗ fermân olunup ta'âm döşendi.

107a

Sofra-i evvel: Vezîr-i a'zam ve Maktûlzâde Alî Paşa ve bostâncıbaşı ağa ve mîrâhûr-ı evvel ağa ve mîrâhûr-ı sânî ağa ve şahincibaşı ve çakırcıbaşı ağalar.

Sofra-i sânî: Silahdâr İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve defterdâr efendi ve arpa emîni efendi ve Başsilahşör Ömer Ağa ve bir nefer silahşör ağa oturdular.

Sofra-i sâlis: Ahûr kethudâsı ve arpa rûznâmçecisi ve sarrâclar kâtibi ve sekiz nefer silahşör ağalar ile bir bostâncı ustası oturdular.

Sofra-i râbi': Hâsâhûr halîfesi ve hazînedârı ve kaşıkcı ve büyük rahtvân ve küçük rahtvân ve arabacıbaşı ve ha-

107b

lîfe-i ◗ sarrâc ve iki nefer ihtiyâr dahi oturup ve,

Bakıyye-i sofra-i evvel, verâ-yı sadr-ı âlîde haseki ağaya ve sâ'ir sarâylılara ve bakıyye-i sofra-i sânî çavuşbaşı (?) ağaya ve sâ'ir sofraların bakıyyeleri müsâfirînin etbâ'ına verildi.

Ve çerge-i sânî ve sâlisde yigirmi üç sofralık ta'âm ki beher sofrası on ikişer sahan olmak üzre summât döşenüp bostânî neferâtının nısfına çergede ve nısfına hâric-i çergede elli tabla pilav ve zerde verildi.

Ve esnâ-yı ta'âmda sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân, esvâb-ı dîvânîleriyle hidmet edüp vüzerâ-yı izâma ve

108a

zübde-i med'uvvîne zülüflüyân kâse ile sükkerî şerbetler ve vasatu'l- ◗ hâle telatin kıbralar ile yine sükkerî şerbetler ve neferât ve hademeye gâvsâle kıbralar ile aselî şerbetler it'âm, Sarây-ı atîk teberdârları kahve ve gülâb ve buhûr verdiklerinden sonra [âdet]leri üzre dâmen-bûs-ı Âsafî edüp herkes mekânlarına [avdet] eylediler.

Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri otaklarına gidüp ba'de'l-mağrib şevketlü pâdişâhımız gerçi otağ-ı hümâyûna teşrîf buyurdular, lâkin rûzgâr-ı şedîd ve bârân-ı azîm zuhûr etmekle hemân birkaç fîşek atılup râhat olunmaduğundan yine Tersâne Bâğçesi'ne ric'at ve mevcûd-ı meydân dahi ârâmgâhlarına pûyân oldular.

108b

Bugün dahi iki yüz on dokuz ◗ nefer ma'sûmân hıtân olundular.

Ziyâfet-i yevmü'l-âşir

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirmi dördüncü Cum'a günü olup re'îs efendi ve hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûn ve hulefâ ve kisedârları da'vet olundular. Şevketlü pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri salât-ı Cum'ayı edâdan sonra germiyyet-i şevket ü iclâl ile otağ-ı hümâyûna kadem-zen-i şeref-nümâ ve sadr-ı âlî ve vüzerâ-yı izâm hazerâtı dahi temâşâgâh olan obaya teşrîf eylediklerinde alay-ı esnâfın mürûru fermân olunmağla ibtidâ balmumcuyân yamaklarıyla yürüyüp şükûfeli şem'alar ve fişekli balmumlarıyla atlu ve piyâdesi, beyt:

109a

Zulmet-i vâdî-i hicre düşeli ◗ hayrânım
Şem'-i vaslın gibi rehber olamaz aşkında

mazmûnunca vuslatın gayrı bi'l-cümle evkât-ı hicrin ne elem-i mahz olduğun iş'âr ve metâ'ların dahi ızhâr ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i balmumcuyân:

Varaklı kâfûrî mum 4, 20 guruş, sâde kâfûrî mum 8, 24 guruş.

Bu vech üzre teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu kâğıdcılar yürüyüp bir talîka içinde bir oğlan kâğıd mühreler ve kâğıddan kaftânlu on bir nefer

oğlanlar ellerinde kâğıddan birer gürz ve birer teber ve başlarında kâğıddan birer külâh ve yine kâğıddan bir sancak ile masharalık ederek piyâde ve atlusu beyt:

Sînen üzre şerh edem derdim ◗ dedim kâğıdcıya 109b
Dedi müjgânın kalem, eşkin mürekkeb et de gel

Meğer kesret-i bükâ ile keyfiyyet-i derûn ifhâm olunur imiş. Bundan ma'lûm oldu. Anlar dahi icrâ-yı san'atlarıyla ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i kâğıdcıyân:

Kapağı taşlı bendi(k)şeli bir sîm mükemmel devât, bir sîm devât mıkrâsı 14,5 guruş, bir zerefşânlı sinek-lik, kâğıd-ı kebîr 2.

Bu vech üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu attârân yürüyüp bârgîr üzerinde bir attâr dükkânı ve araba üzerinde bir tahmîs kahve döğerek atlu ve piyâdesi beyt:

Derd-i aşka mübtelâyım, çâre attârım dedim
Dedi, vaslımdır tabîbin ◗ hem müdâvâ bizdedir 110a

Vuslatın tabîb olduğu yerinde, lâkin icrâ-yı müdâvâ dediği nüvâzişâne mu'âmele ile rızâ olmak gerek. Bunlar dahi icrâ-yı san'atlarıyla ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i attârân-ı İstanbul:

İki sîm maşraba 400 guruş, iki sîm tebsi 800 guruş, ûd-ı mâverdî 1 kıyye, mülebbes buhûr 2 tabak, karanfil 3 tabak, cevz-i bevvâ 4 tabak, cevz-i hindî 3 tabak, sakız 4 tabak, dârçîn 2 tabak, za'frân 3 tabak, miskî sâbûn 1 tabla, nebât 4 şişe, tıyn-ı mahtûm 7 kâse, hurma 3 tabla, ağız miski 7 tabak, bâdâm şekeri 15 tabak, ◗ akîde 4 tabak, Ka'be bardağı 7. 110b

Vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu kuyumcuyân yürüyüp cevânib-i erba'ası fişek ile ârâste bir ak sakallu dâbbe-süvâr ve yanınca yigirmi mikdârı uşakların omuzlarında örsler ile taklîd ederek atlu ve piyâdesi beyt:

Cevher-i hüsnü Hudâ sana atâ etdi şehâ
Yohsa kâl olsa kuyumcu düzemezdi ziynet

Bu dahi fî nefsi'l-emrdir. Eğer dil-firîblikde terakkî bulmak içün kendü mülâhazası üzre ziynet-sâz olmak murâd eder ise çeşm-i fitne-engîz ile insâfına havâle ana kuyumcunun ve gayrının ta'arruzu olmaz. ◗ Hele 111a
bunlar dahi i'tirâf-ı acz ve icrâ-yı san'at ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i kuyumcuyân:

Elmaslı ve yâkûtlu ve zümürrüdlü ve incilü mücevher yelpâze 1, elmaslı ve yâkûtlu mücevher kalkan, çalar sâ'at 1, bir sîm kebîr tebsi 2297 guruş, iki sîm kebîr şam'dân ma'a mıkrâs 991,5 guruş, bir sîm leğen ma'a ibrîk 985,5 guruş, bir sîm kebîr kâse 779 guruş, iki sîm maşraba 5.000 guruş, bir sîm Freng kârı kebîr askı ma'a kahve ibrîği 808,5 guruş, bir sîm buhûrdân ma'a gülâbdân 381 guruş.

Vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu kılıççılar yamaklarıyla yürüyüp ◗ dâbbe-süvâr bir âdem ve etrâfında kaplan alacası gömlekler ile 111b
şebkülâhlı on iki nefer oğlan, ellerinde padavradan kılıç, birer matrak potasıyla taklîd ve masharalık ederek atlu ve piyâdesi beyt:

Zahmıma merhem urup timarı kimler eylesün
Tîğ-ı gamzen böyle mecrûh eyledi âhir beni

deyüp zahm-hurde-i tîğ-ı mahabbet olanlardan biri niyâzı müş'ir keşf-i râz ve bunlar hod san'atları icrâsına âğâz ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i kılıccıyân:

Sultân Gavrî Usta Mehmed kârı tûtî burnu balık dişi kabzalı zernişânlı kemerbendli sîm kılıc 1,

112a ◗ Tahta gılâflı a'lâ Şâm timuru 2, yaldızlı tırnak bıçağı 4, balık dişi mercân depeli kalemtıraş 4, balık dişi kabzalı, altun perezvanalı İstanbul timuru bıçak.

Ber vech-i meşrûh üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu kal'iciler yürüyüp önlerinde teneke tahtasından elvân boya ile bir sûret-i bülendin yukarusu âdem sûretlü depesinde ve göbeğinde fıskiyyesi var ve etrâfında fişekler başı üzerinde dört kukla raks eder bir garîb heykel ve atlu ve piyâdesi yürüdükde yine yanıklardan biri sabr edemeyüp beyt:

Cilâ verdi dile nâr-ı mahabbet pası açıldı
Nişadırsız tüter tennûr-ı aşkında kalay neyler

112b ◗ deyüp tennûr-ı aşkda pası açılanlar eğerçi rağbet etmediler, lâkin yine anlar dinlemeyüp icrâ-yı san'at ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i kal'iciyân-ı İstanbul:

Bir sîm buhûrdân ma'a gülâbdân 226 guruş.

Bu mikdâr hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu bitbâzârı oturakcıları yürüyüp önlerinde dâbbe-süvâr bir Acem altı nefer eşkâl-i garîbe huddâmıyla geçdikde beyt:

Câme-i yâre nazar kıldı görenler dediler
Gerçi sağ esvâbdır ammâ hayli müsta'melcedir

fehvâsınca bey' u şirâları ekser müsta'melât makûlesi olmağın mukaddem olan sûr-ı hıtânda verilmiş hediy-

113a yeleri ◗ yoğiken bu def'a bir çift incülü filar ve bir çift incülü çizme hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu kürkcüyân yanlarında bir cânlı sansar ve iki tilkü birisi öreke işler ve cânlu kedi ile bir tilkü dahi gergef ile nakış işleyerek bir gûne turfe masharalık ederek atlu ve piyâdesi beyt:

Tüysüze mâ'il olur ehl-i tabi'at ammâ
Lebi mül ruhları gül yakışı sammûra ne dersüz

fehvâsınca metâ'larının a'lâsına rağbet olunduğunu işrâb ve ihtirâ'ları olan lu'biyyât-ı hande-künân dahi gâyet istiğrâb olunmuşdur. Bunlar dahi ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i kürkcüyân-ı İstanbul:

113b Vaşak nâfesi 2 tahta, ◗ kakum 12 tahta, bacaklu sammûr 2 dane.

Bu vech üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu yaycılar ve okçular yürüyüp yanlarında bir acâ'ib mehîb kuş tasvîri olup atlu ve piyâdesi beyt:

Tîr-i müjgânına lütf et beni âmâc etme
Kaddimim bükdü amân kaşı kemânım neheng

deyüp kemândâr-ı hüsn olanların tîr-i cefâsına hedef olan bîçârenin biri arz-ı niyâz eyledi. Bunlar hod hiç kulak ursunlar mı? Yine hünerlerin arz ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i yaycıyân ve okçuyân:

Derûn u bîrûnu münakkaş gâyet a'lâ çilleli kılabdân biri Usta İbrâhîm ve biri Usta Hüseyin işleri kemân ◗ gövdesi 2,

Yeşil altun başlu güğercin tirkeş oku 1 deste, altun başlu gâyet a'lâ nişân oku 1 deste.

Bu vech üzre hediyye-i sünnetiyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ve bi'l-cümle esnâf-ı mezkûre atlu ve piyâde ve yamaklarıyla mehterhânelerin çalarak ma'raz-ı hümâyûnda hediyyelerin teslîm ve sür emîni efendi mücevveze ile pişkeşleri verildikden sonra her esnâfın ancak kethudâların huzûr-ı hümâyûna getürüp birer çıkın in'âmların kethudâlarına teslîm ve berâber zemîn bûs eyledikden sonra müsâfir çergesinde eyyâm-ı sâbıka üzre it'âm olunmuşlardır.

Bugün mürûr eden esnâf alayına kuyumcubaşı dahi dâhil ve mücevveze ve erkân ◗ kürküyle süvâr olmuş idi. Bu dahi sâ'ir esnâf kethudâları gibi atından indirilüp lâkin hâssa kuyumcubaşısı olduğuna binâ'en sadrıa'zam hil'at ilbâs ba'dehu huzûr-ı hümâyûnda sûr emîni efendi ile berâber zemîn bûs etdirilmişdir.

Ve attârânların yamakları olan kettâncılar fişek ile ârâste bir kalyonu olup ve içinde tirampete çalar bir pâyzen ve levend-i esîr-i bend bir tulumcu olmağla kalyon-ı mezbûr azîm fişekler atıldıkdan sonra içinde âdemleri ihrâc ve hasekiler kalyonu huzûr-ı hümâyûna getürüp biraz zamândan sonra yine taşra çıkarup teslîm eylediler.

Ba'dehu bir mikdâr cânbâz mülâ'abesinden sonra vakt-i ◗ asr hulûl etmekle med'uvvîn olan hâcegân-ı dîvân ve tezkireci efendiler ve mektûbî efendi ve Tophâne nâzırı ve beğlikçi efendi ve mektûbî halîfesi ve re'îs kîsedârı ve tahvîl kîsedârı ve rûznâmçe-i evvel halîfesi ve başmuhâsebe ve mâlikâne halîfeleri bi'l-cümle mücevveze ve erkân kürkleriyle baş çergede oturup sâ'ir hulefâ ve kîsedârlar çerge-i sânîde oturup teberdârân-ı Sarây-ı atîk cümleye tatlu ve kahveler verüp ba'dehu sâhib-i devlet vüzerâ-yı izâm hazerâtı destâr ve erkân kürkleriyle hayme-i zayf ta'bîr olunan üçdirekli çergeye teşrîf ve havânın burûdetinden nâşî cümleye destârların geymek fermân olunmağla ◗ med'uvvîn dahi destârların geyüp ta'âm gelmek fermân olunmağın bugün dört sofra vaz' olundu.

Sofra-i evvel: Vezîr-i a'zam ve Rakka Vâlîsi Alî Paşa ve defterdâr efendi ve re'îs efendi ve defter emîni efendi ve başmuhâsebeci efendi ve Tersâne emîni ve Anadolu muhâsebecisi efendi.

Sofra-i sânî: Silahdâr İbrâhîm Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve Haremeyn muhâsebecisi efendi ve cizye muhâsebecisi efendi ve mevkûfâtî efendi ve mâliyye tezkirecisi efendi ve matbah emîni efendi ve tezkire-i evvel ve mektûbî efendi ve Tophâne nâzırı oturdular. Küçük tezkireci efendinin mizâcı nâhoş olmağla meclisde mevcûd, lâkin sofraya ◗ dâhil olmadı.

Sofra-i sâlis: Piyâde mukâbelecisi ve küçük rûznâmeci ve şehremînî ve İstanbul gümrükçüsü ve büyük ve küçük kal'a tezkirecileri ve Bursa ve Avlonya hâceleri oturdular.

Sofra-i râbi': Mektûbî halîfesi ve beğlikçi ve dîvân kîsedârı ve re'îs kîsedârı ve rûznâmçe-i evvel ve başmuhâsebe ve mâlikâne halîfeleri oturup esnâ-yı ta'âmda zülüflüyân-ı merâsim hizmet-i şerbeti icrâ ve rûznâmçe-i evvel efendi hasta olmağla zikri fedâ olundu.

Çerge-i sânîde hulefâ ve kîsedârân içün (—-) sofralık ta'âm summât döşendi.

Ve çerge-i evvelde olan sofralar bakıyyesinden bir sofra çavuşbaşı ve kapucular ◗ kethudâsı ve bostânî odabaşısı ve teşrîfâtî efendi ve kâtib-i çavuşâna ve emînine verilüp kusûr sofraların bakıyyeleri çavuşâna ve mevcûd olan müsâfirînin hidmetkârlarına verildi.

Ve mu'tâd üzre sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân hidmet ve teberdârân-ı Sarây-ı atîk ta'tîr ve tebhîrde bezl-i vus'-i kudret eylediklerinden sonra ibtidâ vüzerâ âyîn-i temennâyı edâ ve ba'dehu hâcegân-ı Dîvân tertibleri üz-

re birer birer dâmen-bûs-ı Âsafî ile şâdân ve nüvâziş-i kerîmâneleri ile handân ve ittifâk bugün başbakı kulu ile
117a kassâbbaşı ta'âma oturmayup dâmen-bûs-ı düstûrâne ◗ ile beyne'l-akrân iltifât-ı vezîrâneye şâyân oldular.

Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri yine obaya teşrîf ve Mısır zorbâzı Şâhin ile Hacı Mehmed bir çadır kurdurup bir yeşil ve bir sarı zenbil getürüp ikisinin dahi gözleri ve iki ellerin bağladılar. Ba'dehu Hacı Mehmed yeşil zenbile ve Şâhin sarı zenbile girdiklerinden sonra zenbillerin dahi ağzın muhkem diküp derûn-ı çadıra vaz' ve eteklerin zemîne berâber indirüp pûşîde kıldılar. Çâryek sâ'at mürûrundan sonra çadırı kaldırın, de-
117b yü içerüden sadâ etdiklerinde vaktâ ki çadır ref' olundu, gördüler ki yine ◗ zenbîller vaz' olunduğu gibi durur ve ağızları dahi kendü dikdikleri gibi dikilü. Bu kerre zenbîlleri taşra çıkarup ağızların sökdüler, gördüler gözleri bağlu ve iki elleri ardlarına bağlu lâkin yeşil zenbile giren sarıdan ve sarı zenbile giren yeşilden çıkdılar. Bu keyfiyyet, vüzerâ ve vükelâyı hayret-engîz etmekle sadrıa'zam hazretleri ikisine dahi başka başka ihsândan sonra sekiz nefer ayakdaşlarına dahi altunlar ihsân buyurdular.

Bugün iki yüz altmış beş nefer ma'sûmân eyyâm-ı sâbıka üzre huzûr-ı hümâyûndan mürûr ve haymeye varup hıtân olundular.

118a Ba'dehu şevketlü hünkârımız Tersâne Bâğçesi'ne ◗ ve sadrıa'zam hazretleri kendü otaklarına teşrîf buyurdular.

Bugün med'uv olan hâcegânın hediyyeleri telhîsî ağa ile dârü's-sa'âde ağası tarafına âdemleriyle berâber gönderilüp hediyye sâhiblerinin bir nefer âdemlerine ve telhîsî ağaya hil'at ilbâs olundu.

Bu gece ahşamdan sonra deryâda azîm fişek şenliği olup sadrıa'zam hazretleri vüzerâ-yı izâm hazerâtıyla varup üçanbârlı kalyondan temâşâ etmişlerdir, olan şenlikler bunlardır ki zikr olunur:

Cebehâne tarafından gelen

Dahme fişeği 1, şadırvân fişeği 1, çadır fişeği 1, bahrî fişeği 100, çiçekli tuc havan 2, çiçekli kâğıd havan
118b 2, kabak fişeği 1, çarh-ı felek 2, ◗ dollâb 2, Fânûs-ı Hindî 1.

Tophâne tarafından gelen

Dahme-i kebîr fişek 1500, çadır fişek 300, âsumânî 100, havan 5, çarh-ı felek 2, Tophâneli 30, bahrî 30, humbara 20.

Tersâneli tarafından gelen fişeklerdir

Derûnunda dollâb ve atlu karaca salıncak, def'a derûnunda neftden ve kandilden çarh-ı felek ile akabe 1.

Tulumbacıbaşının âteş-i ber-hevâ 1, hevâyî 150, hâkânî 1, çarh-ı felek 2, sâde mâhtâb 4, püskürme 8, camal 1, def'a çarh-ı felek 3, sâde mâhtâb kandîl 30, mühr-i Süleymân 2, püskürme 30, bahrî 20, kestâne 30, camallar, çengîler salı, akabe salı.

119a Bu vech üzre âzîm şenlikler ve bî-had safâlar kesb ◗ olunmuşdur.

Ziyâfet-i yevmü'l-ihdâ aşer

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirmi beşinci Cum'aertesi olup cebecibaşı ve topçubaşı ve top arabacıbaşı ve Tersâne kethudâsı paşa ve ocakları halkı ve çekdiri beğleri ve Tersâne kapudanları ve cebeci ve topçu çorbacıları da'vet olundular.

Şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretleri otağ-ı hümâyûna ve sadr-ı âlî, vüzerâ-yı izâm hazerâtıyla obaya teşrîf buyurduklarından sonra esnâf alayı mürûru fermân olunmağla ibtidâ Sırmakeşhâneli yürüyüp önlerinde bir kebîr şişeyi bir âdem başına almış huzûr-ı hümâyûna geldikde ekl eyledi. Ve piyâde ve atlusu mehterhânesin çalarak beyt:

◗ *Tâb-ı zülfü berk urup çekdi dil-i nâlânımı* 119b
Bir tel ile tutduk ol sîmkeş mehpârenin

fehvâsınca eğerçi hotaz sırmada berrâklık ve nev'â dil-fîrîblik vardır, ammâ ol dahi nazarda olduğu hâlde gözden nihân oldukda sâ'atiyle gönülden dahi zâ'il olur. Fe-emmâ zülûf-i tâbdâr-ı dildâr nazra-i vâhidede mülk-i dili târumâr edüp gözden zâ'il olur ise dahi gönlü kendüye mâ'il kılduğundan gayrı müddet-i medîd giriftâr-ı bend-i kemend ile dilkeş olmağla dildâdenin biri ızhâr-ı hâl-i derûn eyledi. Sınıf-ı mezkûr dahi meğer metâ'ımız bir velvele-ârâ-yı uşşâka müşâbehet ile dillerde dâstân-ı rağbet ◗ imiş, deyü iftihâr ve nümûnesini verecekleri hediyyelerinde ızhâr ederek hediyye-i sırma-keşân: 120a

Derûnu dört aded İstanbul dîbâsı penbe ile memlû yasdık ve penbe ile memlû bir aded sâde Hıtâyî minder ve İstanbul dîbâsı mak'ad ve cevânib-i erba'ası beyâz sırma ile tel kafes örme ve minder altına al çuka döşeme ve taşrasında trabzan aralarında yigirmi dört kayd aralarında vasat âyîne ve otuz beş aded som sarı ve beyâz sırma hotaz, beher danesi otuz dirhem olmak üzre ve mükemmel som sırma takımlarıyla iki re's al katırlar ve semerleri pûşîdesi çengârî dîbâ ile bir kıt'a tahterrevân ◗ hediyyelerin ma'raz-ı hümâyûnda teslîm edüp geçdiler. 120b

Ba'dehu na'lbandân, yamaklarıyla yürüyüp önlerinde bir kebîr desti içinde bir ağaç dikmişler, etrâfına su ile dolu on kadar şişe vaz' olunmuş ve üzerine bir çanak ve dahi üzerine bir oğlan oturmuş ve mezkûr destiyi bir âdem başına almış, şişelere ve oğlana zarar isâbet etmedin raks ederek atlu ve piyâdesi, beyt:

Şehsuvârım rehgüzâra oldu cismim pâymâl
Ger düşerse na'l-i esbin bende müjgân eldedir

fehvâsınca kadîmden mıh, na'l, timur ele gelmişken dildâdenin dildârı nazarından dûr olıcak rehgüzârında mûr-veş pâmâl olup ◗ nal esbine bend içün müjgânını timura bedel vermeği hayâl-i bî-cedel eyler. Bunlar san'atlarını icrâ ve lu'belerin oynadarak ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i na'lbendân: 121a

Dört aded sîm na'l 315 guruş, yigirmi dört aded sîm mismâr 83 guruş, kapağı ile bir sîm tâs 200 guruş, bir sîm tebsi 300 guruş.

Bu vech üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu sandalcıyân yürüyüp önlerinde üç başlu musavver bir âdem boynuzlu ve kuyruğu var ve yanında ucûbe kıyâfet niçe tevâbi'iyle atlu ve piyâdesi, beyt:

Kadd-i ar'ar dilrübâya câme pîrâ kim olur
Ki-atlas dîbâ bürünecek belki sandal olamaz

fehvâsınca dilrübâ-yı âlem-ârâların ◗ metâ'ımıza rağbetleri yokdur, deyü ızhâr-ı hüzn ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıklarında hediyye-i sandalcıyân-ı İstanbul: 121b

Bir fağfûrî gülâbdân ve buhûrdân, iki sîm maşraba 30 guruş, bir sîm surâhî 51 guruş, bir sîm sağîr tebsi.

Bu vech üzre hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu serâserciyân yürüyüp önlerinde bir araba üzerinde iki şahıs ve önünde bir öküz yedek çekilür. Huzûr-ı hümâyûna vardıkda mezkûr öküze süvâr olup niçe dürlü lu'b ızhâr eyledi, beyt:

Câme-hâb-ı vuslata gerçi yakışmaz pîrehen
Lîk âdem ol deme erse serâser geydirir

122a mazmûnunca metâ'ların şâyeste-i câme-i sîm-bedenân olduğun ◗ ifhâm ederek ma'raz-ı hümâyûnda hediyye-i serâserciyân:

Bir aded zerbâb ve iki aded çekme bürüncek ve iki aded sandal çekmesi hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu semerciyân yürüyüp önlerinde bir küçük ve bir büyük iki dane sunkur kuşu tasvîri ve bir siyâh Arabın başında bir tabla raks ederek, beyt:

Urup gayret licâmın rahş-ı ikdâma hemân durma,
Dilersen kûyünü yârin eğer kande Semer-kande

mefhûmunca pûyân-ı râh-ı mahabbet olanların ikdâmında tefâvüt eğer ile semer misillü olup gayret-i tâmma terğîb ile bir ehl-i dil pend eyledi. Bunlar da metâ'ların arz ederek ma'raz-ı hümâyûna vardıkda hediyye-i semerciyân-ı İstanbul:

122b Bir sağîr semer 100 guruş, bir sîm maşraba 188 guruş, ◗ üç dane sîm tebsi 270 guruş.

Bu vech üzre hediyyelerin verüp geçdiler.

Ba'dehu mûytâbân yamaklarıyla yürüyüp önlerinde on iki nefer şebkülâhlı oğlan, ellerinde birer topuz gümüş, çuldan kerrâkeler geymişler ve başlarında ziller ve ip bükecek çardakları tezgâhlar ile çill dokurlar ve yanlarında bir dîv sûreti var, atlu ve piyâdesi, beyt:

Mûmiyân-ı yâre dil sarıldı tâb oldu bile,
Kılca farkı kalmadı dilden belî der her gören

mefhûmunca meğer vücûd-ı insân dil ile tâbân olup bî-tâb olması kıl kadar şey'in câzibesinden neş'et eyledüğün bir bî-dil bu bâbda ihbâr ile sâhib-i dilânı îkâz eyledi. Bunlar dahi san'atlarıyla ma'raz-ı hümâyûna

123a ◗ vardıklarında hediyye-i mûytâbân-ı İstanbul:

Bir sîm raht 700 guruş, bir çift sîm kârib 510 guruş. Hediyyelerin teslîm edüp geçdiler.

Ba'dehu arpacıyân yürüyüp önlerinde on kadar elvân boyalu âdemler, içlerinde biri dâbbe-süvâr olup acîb ü garîb kıyâfetleriyle atlu ve piyâdesi, beyt:

İltifât etme rakîbe güzelim eyle hazer,
Hâsılı ruhsata kâ'il değilim arpa kadar

mefhûmunca hâsıllarından arpa kadar nesne dirîğ etmeyüp âmâde eyledikleri hediyye-i arpacıyân-ı İstanbul:

Bir sîm tebsi 210 guruş, bir sîm kemer raht 620 guruş, bir sîm gülâbdân 91 guruş, bir sîm buhûrdân 234 guruş.

Bu vech üzre ma'raz-ı hümâyûnda hediyyelerin teslîm ve bi'l-cümle atlu ve piyâde yamaklar mehterhâne-

123b lerin çalarak alayların gösterüp ve hediyyelerin ◗ verdiklerinden sonra in'âmların alup ba'dehu mu'tâd üzre hayme-i müsâfirînde it'âm olup gitmişlerdir.

Bu esnâda bârân-ı şedîd nüzûl etmekle sûr-ı hümâyûn hidmetine me'mûr olan yigirmi iki yeniçeri ortalarının meydânda ıslanan neferâtına devletlü sadrıa'zam hazretleri merhamet buyurup cümlesini birer birer huzûrlarına da'vet ve kendü dest-i şerîfleriyle odabaşlarına birer altun ve neferâtına birer zolata ihsân edüp neferâtdan ba'zıları zolatayı alduğu gibi pertâv edüp gerü gitmek murâd etdikde zemîn yaş olmağın ayak

124a ile baş berâber yoldaş olmağla böyle düşdüklerine merhamet-i Âsafâneleri ◗ tekrâr cûşa gelüp ol vezîr-i Bermekî-hasleti lütfu kereme bahâne-cûy olmağın birer altun dahi ihsân eyledi. Müşârunileyh hazretlerinin bugün vâki' olan bezl-i atâsı bir vechile gencâyiş-pezîr-i takdîr değildir.

Bugün Maskov ve Françe elçileri dahi da'vet olunmalarıyla oba-i mezkûrun sağ tarafında kethudâ-yı sadr-ı âlî çadırı yanında olan zokağın öte tarafına on iki hazîne bir çadır kurulup ve derûnuna dört beş iskele vaz' ve bir iki çavuş mesfûrları getürüp hayme-i mezkûra karâr etdirdi. Lâkin esnâf alayı mürûrundan sonra bârân ziyâdece nüzûl etmekle şevketlü pâdişâh-ı İslâm hazretleri merhameten meydânda olan kullarına ◗ izn-i hümâyûnları erzânî buyurmalarıyla herkes mekânlarına dağılup kendüler dahi Tersâne Bâğçesi'ne teşrîf ve sadrıa'zam hazretleri otaklarına gitdiklerinden sonra elçiler sadr-ı âlî kethudâsı çergesine götürülüp it'âm ve hediyyeleri telhîsî ağa birer tercümânlarıyla dârü's-sa'âde ağası tarafına gönderildi. 124b

Ve med'uv olan cebecibaşı ve topçubaşı ve top arabacıbaşı ve ocakları kethudâları ağaları ve kâtibleri ve çorbacıları ve Tersâne kethudâsı paşa ve çekdiri beğleri ve Tersâne kâtibleri ve kapudanları bi'l-cümle esvâb-ı dîvânîleriyle hayme-i müsâfîrîne gelüp cem' olduklarında topçubaşı, Tersâne kethudâsı paşanın altı yanına oturup ve topçubaşının ◗ alt yanına yedi nefer çekdiri paşaları sarıklarıyla ve üç nefer Tersâne kâtibleri dahi oturup cebeci ve topçu ve top arabacı çorbacıları çerge-i sânîde ve Tersâne kapudanları ve sâ'ir küttâb ve zâbıtânı çerge-i sâlisde karârları tamâm olıcak Sarây-ı atîk teberdârları cümleye tatlu ve kahveler verüp ikrâm eylediler. 125a

Ba'dehu vakt-i asr dahi karîb olmağın ta'âm gelmek fermân olmağla ziyâfethâne-i sultânî olan üç direkli çergeye üç sofra ta'âm vaz'-ı makâm olundu. Sadrıa'zam hazretleri kendü otaklarına gitmeleriyle,

Sofra-i evvel: Rakka Vâlîsi Alî Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa ve defterdâr efendi ve cebecibaşı ağa ve Tersâne kethudâsı paşa ve topçubaşı ve üç nefer ◗ çekdiri paşaları oturdular. 125b

Sofra-i sânî: Yedi nefer çekdiri paşaları ve cebeciler kâtibi ve top arabacıbaşı oturdular.

Sofra-i sâlis: Dört nefer cebeciler kethudâları ve topçular kâtibi ve kethudâsı ve top arabacı kethudâsı ve dökücü başı ve iki nefer Tersâne kâtibleri oturup çerge-i sânîde cebeciler ve topçular ve top arabacılar çorbacıları, çerge-i sâlisde dahi Tersâne kapudanları ve çavuşları ve veznedâr ve kâtibleri oturmalarıyla çergelerin ikisine dahi hoşâblarıyla yigirmi sofralık ta'âm verilüp ve bi'l-cümle ocakân neferâtına otağ-ı hümâyûn önünde tablalar ile pilav ve zerde verildi.

Ba'de't-ta'âm gülâb ve buhûr ve kahveler verildikden sonra zikr olunan ◗ ocakların ağaları ve kethudâları ve kâtibleri ve çorbacıları ve çekdiri paşaları otağ-ı sadr-ı âlîye götürülüp ibtidâ Tersâne kethudâsı paşa Selîmî ve erkân kürküyle. ba'dehu çekdiri paşaları destârlarıyla, ba'dehu cebecibaşı serâser üst ve mücevveze ile ve kâtibi sof muvahhidî kürk ve mücevveze ile ve dört nefer kethudâları perîşânî ve erkân kürkleriyle ve çorbacıları dahi mantârîleriyle, ba'dehu topçubaşı atlas üst ve mücevveze ile ve kethudâları perişânî ile ve çorbacıları mücevveze ve erkân ferrâceleriyle, ba'dehu top arabacıbaşı ağa atlas üst ve mücevveze ile ve kethudâları perişânî ile ve çorbacıları mücevveze ile bi'l-cümle vech-i meşrûh üzre ◗ dâmen-bûs-ı Âsafî edüp gitdiler. 126a 126b

Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri içerü obaya teşrîf edüp bu gece bârân şedîd olmağla bir mikdâr fişek şenliği olup herkes mekânlarına gitdiler.

Med'uv olan cebecibaşı ve topçubaşı ve Tersâne kethudâsı paşanın hediyyeleri rikâb-ı hümâyûna arz u teslîm olundu.

Bugün dahi iki yüz otuz üç nefer ma'sûmân hıtân olundu.

Ziyâfet-i yevmü's-sânî aşer

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirmi altıncı Bâzâr olup Üsküdar ve Galata ve Eyyûb ve Kâsımpaşa cevâmi'inin imâm ve hatîbleri ve tekye şeyhleri ve sûfîleri da'vet olundular. Akîb-i zuhurda azamet ü iclâl ile şevketlü pâdişâh-ı

127a Yûsuf-cemâl hazretleri otağ-ı ◗ hümâyûna ve sadrıa'zam ve şeyhülislâm ve vüzerâ-yı kirâm hazerâtı dahi hünerverânı seyre mahsûs olan obaya teşrîf buyurduklarında yine mu'tâd üzre alay-ı hıtân mürûr ve haymeye vardıklarında iki yüz altmış üç nefer şehirli ve yetmiş yedi nefer bostânî bunlar dahi sâ'irleri gibi sûr emîni efendi dâiresinde kisvelerin geyüp alaya dahi dâhil ve bi'l-cümle bugün üç yüz kırk nefer ma'sûmân hıtân olundular.

Ba'dehû kol çengîleri ve cân-bâzân ve ba'zı lu'bede-bâzân-ı hande-künân niçe dürlü hünerler arz edüp beyne's-salâteyn dahi hulûl etmekle med'uv olan e'imme ve hutebâ ve tekye şeyhleri ve sûfîleri ile cem' olup
127b efendiler hayme-i zayf çergelerine ve ◗ sûfîleri ve huddâmı çergede kaliçe üzerine oturup ve müsâfereten Âsitâne'de olan Edirne Murâdiyyesi Mevlevî Şeyhi Enîs Efendi ve Yenikapu ve Beşiktaş Mevlevî şeyhleri ve defterdâr efendi ve bir selâtîn hatîbi ve imâmı üç direkli verâsında olan çadırda oturup başka ta'âm vaz' olundu.

Ve zikr olunan efendilere yigirmi beş sofralık ta'âm summât vaz' olunup huddâm ve sûfîler için dahi elli ve altmış tabla pilav ve zerde döşendi.

Yine ber-kâ'ide hademe-i ziyâfet-i sultânî olan sakkâyân-ı sîm ve çâşnigîrân ve teberdâr-ı zülüfliyân ve te-
128a berdârân-ı Sarây-ı atîk me'mûr oldukları hidmetlerin ikrâm ile tamâm eylediler. ◗ Hattâ bugün Engürüs ve Felemeng balyosları dahi med'uv olmalarıyla yevm-i sâbıkda zikr olunan çadırda iskemleler üzre seyre nâzır ve bundan evvel birkaç def'a mürûr eden çekdiri yine hâzır olmağın şenlik ederek huzûr-ı hümâyûndan geçdi.

Ba'dehu vakt-i asr hulûl etmekle mesfûrların hediyyeleri telhîsî ağa ve birer tercümânlarıyla dârü's-sa'âde ağasına gönderilüp kendüleri kethudâ-yı sadr-ı âlî obasının kenârında vaz' olunan çergede it'âm olunmalarıyla Dîvân-ı hümâyûnda isti'mâl olunan sîm siniyi çâşnigirân hâssaten mücevveze ve üst kaftanlarıyla vaz' ve
128b sakkâyân-ı sîm dahi mücevvezeleriyle edâ-yı hidmet edüp ◗ elçi-i mezbûrların etbâ'ı için dahi mahall-i mezbûr kurbunda olan sekbân çergesine üç dört sofra ta'âm vaz' olunup it'âm olundular.

Ba'dehu şevketlü pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri Tersâne Bâğçesi'ne teşrîf ve ahşamdan sonra yine otağ-ı hümâyûna sâye-endâz-ı iclâl ve sadrıa'zam hazretleri dahi obaya teşrîf ve seyirciyân hod meydân-ı sûru saf-ber-saf kaplayup sâ'at dörde varınca bir mertebe fîşekler atılup temâşâlar olmuşdur ki ta'bîrinde lisân ve tahrîrinde kilk-i düzebân âciz kalmışdır. Ve atılan fişekler bunlardır ki zikr olunur:

Tersâne-i âmire tarafından gelen fişeklerdir:

129a ◗ Âsumânî 150, çarh-ı felek 3, fıskiyye 4, çömlek 5, ördek 30, mühr-i Süleymân 3, mehtâbî çarh-ı felek 2, kestâne deste 4, ipde balık taklîdi 20, mükemmel şadırvân 1, mükemmel dahme 1, mükemmel dollâb-ı bostân 1, mükemmel fânûs-ı devvâr, mükemmel kabak, mükemmel kâğıd el humbarası 6, çiçekli tuc havan 2, püskürme çiçekli kâğıd havan 2, mükemmel çadır 1, mükemmel çarh-ı felek, mükemmel mühr-i Süleymân 3, mükemmel tahta köle ma'a hil'at 1, âsumânî 100, mükemmel şadırvân 1, mükemmel dolâb, çiçekli tuc havan 2.

Ziyâfet-i yevmü's-sâlis aşer

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirmi yedinci Bâzâr ertesi olup ma'zûl beğlerbeğileri ve sancakbeğleri ve dîvân hâ-
129b celeri ma'zûlleri ◗ ve mülâzemetde olan kudât efendiler da'vet olundular.

Şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretleri otağ-ı hümâyûna ve sadrıa'zam hazretleri oba-yı mezkûra teşrîf buyurduklarından sonra alay-ı hıtân mürûru fermân ve âmâde olmağın mehterhânesin çalarak meydânı devr ve huzûr-ı hümâyûndan geçüp haymeye vardıkdabugün dört yüz kırk nefer ma'sûmân hıtân olunup dest-i cerrâhîni al kan eylediler.

Ba'dehu bir mikdâr cânbâz oynayup seyr olundukdan sonra şevketlü pâdişâhımız ve sadrıa'zam hazretle-
130a ri deryâda kal'a cengini temâşâya gidüp vüzerâ-yı kirâm ve sadr-ı âlî kethudâsı ◗ temâşâgâh-ı sûrda kalup meh-

terhâne peyder-pey nağamâta âğâz ve ba'zı hokkabâz ızhâr-ı hüner ile mümtâz olmak sadedinde iken şevketlü pâdişâh-ı âlem ve sadrıa'zam hazretleri yine otağ-ı hümâyûna teşrîf edüp niçe dürlü lu'biyyâtdan gayrı birkaç nefer müntehab tiryâkîleri bir köşke bindirdiler. Şöyle ki;

Bir köşk kim kaddi yedi zirâ' ve tûlu ve arzı dört zirâ' ve ortasında olan mîl on zirâ' ve mîlin depesinde bir külâh-ı devvâr ve halk ise içinde tiryâkîlerin seyrine bakar ve tiryâkînin biri meddâhlık edüp el kakar ve bir tulumcu hidmetkârları olup bunlara yelpâze salar. Ve kahve verdikleri tebsi fişek ile donanmış ◗ ve tahtânî- 130b
sinde on altı dane top konmuş ve dört köşesinde fişekden dört çarh-ı felek ve külâhın depesinde iki yüz âsumânî fişek ve mîlin depesinde fıskiyye fişeği. Bu vechile huzûr-ı hümâyûna götürülüp bir müddet musâhabet ve bir müddet meddâhlık eylediklerinden sonra kahveler gelüp tebsiye el sunduklarında tebside olan fişeklere âteş verildikde kimi elin çeküp ve kimi almış iken fincânı düşürüp vâfir gülüşme oldu. Yine sohbetlerine meşgûl oldular. Bir müddet te'hîr ile kemâl mertebe bunlar iğfâl olunduklarında nâgâh fişeklere âteş verili- 131a
cek köşk-i mezkûrun etrâfında ârâste olan fişekler ve tahtânîsinde olan toplar ◗ ve çarh-ı felekler alup köşk başka külâhı başka fırâfır dönüp tavanından üzerlerine dökülen başka ve çarh-ı feleklerden saçılan başka hevâyîlerin vıjıldısı dahi bir gûne ve ittifâk-ı rûzgâr-ı hûr-ı şedîd olmağla libâslarına âteş isâbet edüp feryâdları âsumâna peyveste olmağın bir mertebe cilve vü safâ bahş eylemişlerdir ki bir vechile ta'bîr olunmaz.

Bu esnâda vakt-i asr dahi hulûl etmekle med'uv olan müsâfirîn bi'l-cümle rûz-merre geydikleri destâr u libâslarıyla gelüp paşalar ve hâceler üç direkliye ve kudât-ı Anadolu çerge-i sânîye ve kudât-ı Rûmeli çerge-i sâlise cem' ve karâr ve mu'tâd üzerine teberdârân-ı Sarây-ı ◗ atîk gülbeşeker ve kahveler verdiler. 131b

Ba'dehu ta'âm gelmek fermân olunmağla dört sofra ta'âm vaz'-ı makâm olundu.

Sofra-i evvel: Defterdâr efendi ve beş nefer ma'zûl beğlerbeğiler ve Re'îs-i sâbık Süleymân Efendi ve Defter Emîni sâbık Abdülkâdir Efendi ve Anadolu Muhâsebecisi sâbık Alî Efendi,

Sofra-i sânî: Dört nefer sancak beğleri ve hâcegândan beş nefer ve iki nefer Rûmeli tahtabışısı kadılar,

Sofra-i sâlis: Üç nefer sancak beğleri ve iki nefer Anadolu tahtabışısı kadılar,

Sofra-i râbi': On nefer hâcegân ma'zülleri oturup it'âm ve mu'tâd üzre hademe-i ziyâfet-i sûr-ı hümâyûn ikrâm eylediler.

Ve hidmetkârlarına dahi kırk elli ◗ tabla pilav ve zerde verilüp ba'de't-ta'âm kudât efendiler gidüp ibtidâ 132a
beğlerbeğileri ve sancakbeğleri ve ba'dehu hâcegân ma'zülleri ale't-tertib sadrıa'zam hazretlerinin seyre mahsûs olan cây-ı makarlarına gelüp dâmen-bûs-ı Âsafî eylediklerinden sonra mâlikânelerine gitdiler.

Hattâ bugün Venedik elçisi ve yeni balyos ve Nemçe kapu kethudâsı da'vet olunmalarıyla eyyâm-ı sâbıkada olduğu vech üzre mesfûrlar ta'yîn olunan haymede temâşâ eylediklerinden kethudâ beğ obası yanında olan çergede it'âm olunup ve hediyyeleri dahi yine tercümânları ve telhîsî ağa ile dârü's-sa'âde ağası hazretleri tarafına gönderildi.

Mısır zorbâzı ba'zı hünerler ◗ gösterdikden sonra şevketlü pâdişâh-ı âlem hazretleri Tersâne Bâğçesi'ne 132b
ve sadrıa'zam hazretleri otaklarına gidüp ahşamdan sonra deryâda olacak fişek şenliği temâşâsı içün üçanbarlı kalyona teşrîf eylediler.

Deryâda atılan fişekler bunlardır ki zikr olunur

Tophâne tarafından gelen kulle-i devvâr 1,

Çadır 1, servi 1, âsumânî 150, çarh-ı felek 20, havan 2, tabanca 10, mühr-i Süleymân 2, bahrî 40, kestâne 100.

Gümrükçünün fişekleri

Çadır 1, çarh-ı felek 5, el hevâyîsi 10, derûnu cengî kandîl akabesi 1 kulle 1, tabya 2 dollâb 1, derûnunda sâde na'ra koç akabesi 1, bahrî 150, püskürme.

133a Bugün mâh-ı ◗ mezbûrun yigirmi sekizinci Salı olup umûm ziyâfeti fermân olunmağla İstanbul ve Üsküdar ve Eyyûb ve Galata ve Kâsımpaşa ve bi'l-cümle havâlî ahâlîleri da'vet olundular. Şevketlü pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri Tersâne Bâğçesi'nde leb-i deryâda vaz' olunan sâyebânda ve devletlü sadrıa'zam hazretleri dahi Aynalıkavak İskelesi'ne muttasıl olan Tersâne gözünün önünde vâki' iskeleye vaz' olunan sâyebânda karâr edüp Tersâneli tarafından ma'una cüssesinde îcâd olunan balığın seyr ü temâşâsı içün nâzır oldular.

133b Nâgâh balığ-ı mezbûr zikr olunan cüsse ile deryâdan nümâyân olup dururdu ◗ ve gâh bî-gâh üst çenesini açup ve kapardı. Bir sâ'at mikdârı kendüyi gösterüp sonra yine ka'r-ı deryâya gidüp gözden nihân oldu. Bu balığın ma'rifeti ne olduğu ma'lûm olmadı. Ba'dehu yine zuhûr edüp ağzın açdıkda içinden beş-altı nefer âdem çıkup huzûr-ı Âsafîde mazhar-ı in'âm oldular.

Bu esnâda huzûr-ı hümâyûnda dört kol çengî mevcûd olup fasl u âheng ve leb-i deryâda söz ü sâz ile velvele-ârâ-yı nağamât olmuşlardır.

Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri mahall-i sûra gelüp obada karâr ve mehterhâne dahi dilküşâ makâmlarıyla
134a derkâr oldukda Dobra-Venedik elçisi gelüp ta'yîn olunan çadırda ◗ temâşâya meşgûl oldu.

Ve bu gün umûm ziyâfeti olmağın meydân-ı sûr ki, pişgâh-ı otağ-ı hümâyûndur, beş bin kadar tablalar ile pilav ve zerde döşenüp izn-i âm oldukda mevcûd-ı meydân olan pîr ü cüvân "hâza ziyâfet-i sultân, sûr-ı hıtân" diyerek şükrân üzre fırka fırka oturup safâlandılar.

Ve müddet-i sûrun evkât-ı kesîresinde nisvân tâ'ifesi dahi mevcûd-ı temâşâ-yı sûr olmalarıyla anların dahi ziyâfet-i sûr-ı sultânîden hisse-mend olmaları murâd olunup anlara münâsib bir mekân iktizâ etdikde derûn-ı Tekye-i Kemânkeşân ricâlden tahliye ve tablalar ile pilav ve zerde döşenmek üzre sûr emîni efendiye
134b fermân olunmağla ◗ derhâl derûn-ı tekyede ricâlden bir ferd kalmayup bi'l-cümle ihrâc ve akkâmân-ı sûr tablaları tâc-veş başlarında tîr-i nigâh-ı nisvâna âmâc ederek matbahdan şenlikler ile beyâz ve sarı şükûfe-i zerrîn gibi sâha-i tekyeyi tezyîn eylediklerinde tâ'ife-i nisvân dahi handân olarak tekyeye dâhil ve ni'mete vâsıl olup kapuyu sed ve bir çorbacı dahi ta'yîn olunup gelenleri reddederdi. İçeride ise ancak bize mahsûs ziyâfet-i sultânîdir, deyü bunlar bî-mehâbâ paşmakların çözüp birbirlerine,

"Sen çok yedin avaylı, bize koma mısın?" deyü latîfe ederek kemâkân kendülere kemâl mertebe gınâ geldik-
135a den sonra dahi yine bunlara kanâ'at ◗ gelmeyüp "abo lîlâncık bunda bulunmadı, mahrûm kalmasun cânım" deyü kimi makrama ve kimi yemeni ve hiç nesnesi olmayan paşmaklarına doldurup götürdükleri tevâtür bulmuşdur.

Bundan sonra vakt-i asr hulûl etmekle elçi-i mezbûr, kethudâ beğ obası yanına vaz' olunan çadırda it'âm olunup ve hediyyesi tercümânı ve telhîsî ağa ile dârü's-sa'âde ağası hazretleri tarafına gönderildi.

Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri vüzerâ-yı izâm ile kendü otaklarına teşrîf buyurup ta'âmı andan tenâvül eylediler. Ve ahşamdan sonra şevketlü pâdişâh-ı Cem-ihtişâm hazretleri otağ-ı hümâyûna ve sadr-ı âlî hazret-
135b leri vüzerâ-yı izâm ile temâşâgâha teşrîf buyurduklarında ◗ cebeci ve topçu ve gümrükçü ve Tersâneli taraflarından âmâde olunan envâ' dürlü fişekler atılup meydân-ı sûr deryâ-yı âteşe döndü. Hattâ cebeci tarafından tiryâkîler içün îcâd olunan devvâr köşkü fişek ile ârâste edüp pişgâh-ı otağ-ı hümâyûna getürdüklerinde bîzebândan ve çavuşândan bir kaç nefer bindirilüp aşağıdan ve yukarudan fişeklere âteşler verildi. Bîçârelerin yalnız köşk değil meydân-ı sûr dahi başlarına teng ü zindân olup feryâd u enînleri hevâyî fişek gibi âsumâna peyveste olmağla bir mertebe âheng olmuşdur ki ta'bîri mümkin değildir.

136a Ba'dehu tersâneli tarafından gündüzlerde huzûr-ı hümâyûndan mürûr ◗ eden çekdiri sefînesinin derûn u bîrûnu fişekler ve yağlı paçavralar ile ârâste ve âmâde olmağla ol dahi âteş-feşân olarak mürûr edüp misli görülmedik bir gûne keyfiyyet zuhûr etmişdir ki mevcûd-ı meydân hayrân-âlûd olup dembeste ve hayrân kalmışdır.

Ve bu sûr-ı hümâyûnda nümâyân olan lu'biyyât mukaddem olan sûrların lu'biyyâtını kat kat geçmişdir. Bugün dahi yüz seksen üç nefer ma'sûmân hıtân oldular.

Bu gece cebehâne tarafından gelen fîşeklerdir

Dört çarh-ı felek ve mâhtâb ve âsumânî fişekleri ile müzeyyen mükemmel kulle 1, mükemmel çadır 1, mükemmel dollâb 1, mükemmel fânûs 1, devvâr etrâfı çarh-ı felek ve mühr-i Süleymân ◗ ile müzeyyen ve mükemmel dahme 1, çiçekli tuc havan 2, mükemmel âsumânî 150, mükemmel kabak 2, püskürme 40, kestane 100, mâhtâb 20. 136b

Tophâne tarafından gelen fişeklerdir

Fânûs-ı devvâr fîşek 1000, çadır fişek 300, dahme-i kebîr fişek 1500, çarh-ı felek 2, mühr-i Süleymân 2, fişek 160, bahrî 20, kebîr bataluşka 20, âsumânî 250, havan 2, püskürme 20 kabak 15.

Gümrükçü tarafından gelen fişeklerdir

Çadır 1, servi 1, çarh-ı felek 5, fıskiyyeli fener 1, çarhlı dahme 1, Yerde atılur kulle 2, yel değirmeni 1, koç fişekli 4, kelebekler 6, yerde atılur havan 1, el havanı, püskürme, hevâyî.

Zikr olunduğu vech üzre atılup temâşâsı vasfından hâric kalmışdır.

Ba'dehu şevketlü pâdişâhımız Tersâne ◗ Bâğçesi'ne ve sadrıa'zam hazretleri otağına gidüp seyirciyân dahi mekânlarına avdet eylediler. 137a

Ziyâfet-i yevmü'l-hâmis aşer

Bugün mâh-ı mezbûrun yigirmi dokuzuncu Çehârşenbe olup evkâf-ı selâtîn mütevellîsi ve sultânân kethudâları da'vet olundular.

Bugün sadr-ı âlî hazretleri seherî bayır üzerine vaz' olunan sâyebâna gidüp bir mikdâr tüfeng-endâzları temâşâ ba'dehu yine seyrângâh-ı sûr olan obaya teşrîf eylediklerinde orduda olan Dergâh-ı âlî yeniçerilerinin odabaşılarına birer altun ve aşçılarına ve eskilerine ikişer zolata ve neferâtına birer zolata in'âm eylediler.

Ba'dehu şevketlü ◗ pâdişâh-ı âlem hazretleri dahi otağ-ı hümâyûna teşrîf buyurduklarında oba-i hümâyûn kenârında sadrıa'zam hazretleri içün mahsûs çadır kurulup huzûr-ı hümâyûna da'vet, ba'dehu çadır-ı mezkûrdan müşârunileyh hazretleri dahi temâşâya meşgûl oldular. 137b

Bundan sonra Enderûn-ı hümâyûn ağalarına atlu cirîdi fermân olunmağla otağ-ı hümâyûnun ön zokakları açılup şevketlü, mehâbetlü, şecâ'atlü pâdişâh-ı sâhib-i kemâl u Yûsuf-cemâl hazretleri bugün Kasr-ı Adâlet'e su'ûd buyurmayup derûn-ı otakda olan ol müzeyyen ve musanna' oba-i hümâyûndan temâşâ buyurmalarıyla zokaklar ◗ açılduğu gibi anı gördüler; pâdişâh-ı İskender-zamân derûn-ı obada sâye-endâz-ı şecâ'at olup iki câniblerinde libâçe-i günâgûn ile pür-ziynet ağayân-ı Enderûn-ı hümâyûn dest ber-kemer dîvân durup bir mertebe ızhâr-ı şevket eylemişler ki, beyt: 138a

Çâk oldu sehâbın yakası dest-i sabâdan,
Arz eyledi hüsnün yine hûrşîd-i cihân-tâb

mazmununca görenler hayrân ve çeşm-i seyirciyâna bu rü'yet sabâ-bahş-ı basar olmağın ekser nâs seyr-i mülâ'abe-i cirîde çendân rağbet etmeyüp ancak nigâh-ı hafî ile tavr-ı mülûkâne temâşâsını cân dimâğına lezzet verirler idi. Ve esnâ-yı cirîdde çavuşân ◗ saf-keşîde olup birbirlerine cirîd urduklarında yekbâr gülbâng-ı ha-ha- 138b

yı ızhâr edicek cirîdi uran derhâl atından inüp huzûr-ı hümâyûnda mazhar-ı ihsân ve zemîn bûs edüp tekrâr süvâr ve fasl-ı cirîdden derkâr olurlar idi.

Bir tarafdan mehterhâne ise gümbür ve gümbür döğülüp meydân-ı sûr sadâ-yı kös ile pür olmuş idi. Tamâm fasl-ı cirîd encâm buldukda ricâl-i devletin tedârük eyledikleri koşu atları âmâde olmağla Kâğıdhâne tarafından olan bayırın nihâyetinden üç çârik sâ'at mesâfeden seğirdmeleri fermân olunmağla mahall-i mez-
139a bûrdan takım takım ◗ salıverilüp ilerü gelen atların boyunlarına sûr emîni efendi tarafından birer sâde Hıtâyî âvîhte kılınup ve süvârlarına dahi ale's-seviyye onar guruş ihsân olundu.

İlerü gelen atlar bunlardır ki zikr olunur

Al at (defterdâr efendinin),
Doru at (sadrıa'zam hazretlerinin),
Çakal doru at (re'is efendinin),
Al tay (sadrıa'zam hazretlerinin),
Doru at (re'is efendinin),
Al at (sadrıa'zam hazretlerinin),
Doru at (yeniçeri efendisinin),
Doru at (yeniçeri ağasının),
Doru at (matbah emini efendinin),
Doru at (defter emini efendinin),
Kır at; sipâhîler ağasının.

Vech-i meşrûh üzre bunlar bölük bölük gelüp ilerü gelen askıların aldılar.

Ba'dehu topçuların bir fîl resmi üzerinde kebîr dîv sûreti ve ardında bâğçe misillü sûretler ve eşkâller ve
139b birkaç ◗ oğlancıklar mülâ'abe ederek mürûr eylediler.

Ba'dehu med'uv olan müsâfirîn üç direkliye cem' olup mu'tâd üzre tatlu ve kahveler verilmiş idi, vakt-i asır dahi hulûl etmekle ta'âm gelmek fermân olunup iki sofı'a ta'âm vaz'-ı makâm olundu.

Sofra-i evvel: Defterdâr efendi ve İbrâhîm Hânzâde Beğ ve Vezîr-i sâbık Mehmed Paşa Kethudâsı Hasan Ağa ve Süleymâniyye mütevellîsi ve Ayasofya-i kebîr mütevellîsi ve Şehzâde mütevellîsi ve beş nefer sultân kethudâları ve kapu kethudâları oturdular.

140a **Sofra-i sânî**: On nefer sultân kethudâları ve mütevellîler ve kapu kethudâları oturup esnâ-yı ◗ ta'âmda çâşnigîrân ve sakkâyân-ı sîm mücevveze ve esvâb-ı dîvânîleriyle hidmet edüp ve zülüflüyân şerbetler ve ba'de't-ta'âm Sarây-ı atîk teberdârları kahve ve gülâb ve buhûrlar verdiler. Mezkûrlar it'âm u ikrâm olunduklarından sonra dâmen-bûs-ı Âsafîye ruhsat olmamağla hayme-i zayfden doğru mekânlarına gitdiler. Ve sadrıa'zam hazretleri ta'âmı kendü otaklarında tenâvül buyurduklarından sonra kul kethudâsına ve Sûr emîni efendi ve Sûr Kâtibi İbrâhîm Efendi'ye ve aşçıbaşıya ve aşçılar kâtibine ve aşçılar kethudâsına ve vekîl-harc-ı şehriyârî-
140b ye ve dört nefer bölükbaşılara, Tersâne eminine ve cebeciler ◗ çavuşânına ve topçular çavuşuna hil'atler ihsân ve ilbâs buyurdular.

Ba'dehu mukaddemâ meydân-ı sûra sitâde kılınan sütûnun zirvesine çil akçe ile memlû âvîhte olunan sîm maşrabanın saydına bugüne gelince niçe niçe fedâyîler ve perendebâzlar ve sebük-hareket ankebût-reftârlar hâhişger olup zemînden nazar etdikçe egerçi tîr-i âhları maşraba-i mezkûra vâsıl, lâkin kendüleri birkaç zirâ' tırmanup ziyâdeye kâdir olmayıcak aşağıda bî-hâsıl gezerlerdi.

Bugün âhir-i eyyâm-ı sûr olmağın İstanbul'da ve sâ'ir yerlerde bir ferd kalmayup küçük ve büyük ve dişi
141a ve erkek Okmeydânı'na ◗ cem' olmuşlar idi. Şöyle ki, beyt:

Kesretinden halk olunmazdı hisâb
Yere düşürmezdi pertev-i âfitâb

Avrete hadd ü gâyet olmazdı ere
Ger mü jün tîr olsa düşmezdi yere

fehvâsınca âlem bahr-i bî-pâyân gibi çalkalanurdu. Ve;

"Ayâ bugün ne güne hüner-mend zuhur ederkim kemer-i gayreti meyânına bend edüp sîmâb-ı maşrabadan hisse-mend ola" derler iken derûnunda pertev-i cevher leme'ân ve kıllet-i sîm ü zer ile yüreği sûzân olanlardan bir levend sütûn-ı mezbûra kemend ile fend ederek çıkmağa başladı. Halk ise, şimdiye dek senin gibi ◗ çok er ızhâr-ı hüner ederim, deyü beşer ve onar zirâ' çıkup âhir yine bir eser edemediklerinden sâye- **141b**
sinde pür-keder etrâfını dolanup gezdiler, deyü söyleşürlerdi.

Hâsılı ol yiğit ise anların güft ü gûsuna gûş-zen olmayup sûret-i ehven ile erken yelken-i ikdâmı açup sâhil-i maksûda lenger-endâz-ı merâm olayım, deyü ihtimâm ve nısfına karîb oldukda nâgâh anı gördüler; bir cüvân-ı bâlâ-pervâz zâhir ve hüner bundan evvel maşrabaya dest-dırâz olup bu kadar halk içinde mümtâz ve huzûr-ı hümâyûnda ser-efrâz olmakdır, deyü derûnundan Dergâh-ı Mu'allâ'ya niyâz edüp beyt:

Dilersen vuslat-ı yâri gönül çekgayret-i akrân **142a**
◗ *Bulursun dest-res-i yâri olursa himmet-i merdân*

mazmûnunca bir kerre sütûn-ı mezbûra sarılup kulaç kulaç irtifâ'ın alarak vakt-i kalîlde mukaddem giden levende erişdi. Levend-i mezkûr anı gördükde,

"Ey nev-resîde, bizim mukaddem kemân-ı gayret çeküp ve tîr-i himmet etmemiz ve belki bu yolda terk-i baş etmemiz kırk sütûna dest-res ü maksûd olanı pençe-i ikdâm ile mes ve böyle hünere kâdir olamaduğundan herkes, biz etmiş idik heves, ya senin böyle oklanmış şikârımızın saydı kaydına düşmen neden iktizâ eyledi, hemân gerü dur, yol benimdir" dedikde ol cüvân-ı şîrîn-zebân dahi,

"Ey dilâver-i bülend-himmet, murâdım ◗ seni bu zahmetden himâyet ve halkın kec nazarından dahi sıyânetdir. **142b**
Zîrâ evvel sen teveccüh eyledin, halkın nazarı dahi bi'l-cümle sana teveccüh eyledi. Bu takdirce sana bu güne keder isâbet eylemek melhûz idi. Ammâ isâbeti biz edüp sana refîk olmağla ibtâl-i nazara bâ'is-i şefîk olduk. Eğer ruhsat verirsen şikârı ben sayd edüp seninle berâber hisse edelüm" deyü ızhâr-ı nüvâziş edicek ol yiğit dahi insâf edüp bu kavle kâ'il oldukda cüvân-ı mezkûr derhâl zirve-i sütûna vâsıl ve maşrabaya nâ'il olup zemîne nâzil olduklarında mu'âhedeleri üzre yüz on bir guruşluk çil akçeyi maşraba ile berâber ◗ taksîm-i sîm eylediklerinde bir tab'-ı selîm, beyt: **143a**

İki ayyâr-ı cihân pertâv edüp ikdâm ile
Kadd-i bâlâ dilberin menkûş-ı sîmin kapdılar

deyüp bîçâre gâyet halîm olmağla gayrı çün u çerâ etmedi.

Ve bu iki nefer fedâyînin işlerine bi'l-cümle halâyık hayrân kaldılar. Bundan sonra çünki bugün sûr-ı hümâyûn-ı hıtânın on beşinci günü olup ziyâfet-i sultânî tamâm oldu. Beyt:

Gam-ı cânânı kıl eğlence ey dil kendüne yohsa
Ne denlü cem' ola nâsın perîşân olmadır kârı

mazmûnunca ikindiden sonra otağ-ı hümâyûn ve dâ'ire-i sadr-ı âlî ve sâ'ir haymeler yerlerinden kaldırılup
143b ◗ herkes mekânlarına gitdiler.

Ve göç-i hümâyûn dahi Tersâne Bâğçesi'nden Sarây-ı cedîd-i âmireye nakil ve şevketlü pâdişâh-ı âlem ve sadrıa'zam ve bi'l-cümle ricâl-i devletden mahall-i sûrda meks ü ikâmet üzre olanlar İstanbul'a gelüp karâr ve şehzâdegân-ı cüvân-bahtân hazerâtı Sarây-ı cedîd'de beş on gün dahi şenlik oldukdan sonra hıtân olunmak istisvâb olunmak ile mâh-ı Zilhicce'nin ibtidâsı Cum'a günü defter-i hıtâna kayd olunup esnâ-yı sûrda hıtân olunmayan kusûr-ı etfâl içün Sarây-ı cedîd'de Bâb-ı hümâyûn dahilinde olan Cebehâne önüne mah-
144a sûs hayme-i hıtân ve sûr emîni efendi ve cerrâhbaşı ve cerrâhîn için ◗ başka başka mahall-i sûrda olduğu gibi çadırlar kurulup yine mehterhâne ile kol çengîleri ta'yîn olunup ferdâsı Cum'aertesi günü Sarây-ı cedîd'de elli yedi nefer ma'sûmân cem'-i mu'tâd üzre sûr emîni efendi dâ'iresinde kisvelerin geyüp yine alayların düzdükden sonra mehterhânesin çalarak huzûr-ı hümâyûndan geçer gibi hayme-i hıtân önünden yürüyüp Hâsahûr önünden Orta Kapu önünden Fodla Furunu ve hastalar-ı gulâmân-ı Enderûn-ı hümâyûn önlerinden ve Bâb-ı hümâyûn dâhilinden yine haymeye gelüp hıtân olundular. Ve ferdâsı Bâzâr günü dahi bu vech üzre
144b yüz yigirmi nefer ma'sûmân ◗ hıtân olundular.

Dahi ferdâsı Bâzârertesi günü yüz on altı nefer ma'sûmân hıtân olundular.

Dahi ertesi Salı günü yine vech-i meşrûh üzre iki yüz on nefer şehirli ve yigirmi dokuz nefer bostânî bi'l-cümle iki yüz otuz dokuz nefer ma'sûmân alay gösterüp haymeye geldiklerinde hıtân olundular.

Anın ferdâsı Çehârşenbe olup alay-ı nahl fermân olunmağla bugün eyyâm-ı hıtân hitâm bulmağın bi'l-cümle sûr emîni efendi ve cerrâhbaşı ve sünnet çavuşları bozulup mahallerine vaz'olundu. Çünki mâh-ı Zil-
145a ka'denin on beşinci Çahârşenbe günü Okmeydânı'nda sûr-ı hıtân-ı hümâyûna ◗ ibtidâ ve kâmil on beş gün âyîn-i sûr mütevâliyen icrâ ve ricâl-i devlet ve erkân-ı saltanat bölük bölük, nevbet nevbet da'vet olunduklarında her biri bilâ-tevakkuf icâbet-nümâ olarak südde-i seniyye-i bârgâh-ı hümâyûna çehre-fersâ olup erbâb-ı manâsıb ve ma'zûlîn ve ahâlî-i ocakân ve zâbıtân ve sükkân-ı vilâyet ve gayruh, içlerinde imtiyâz-nümâyân olmayup cümleye summât-ı sultânî keşîde ve alay-ı esnâf mürûr ve günâgûn mülâ'abet ile zevk u sürûr u şâdumânî-i nâ-mahsûr hâsıl oldukdan sonra İstanbul'a nakil ve ubûr ve altı gün dahi mahsûs Sarây-ı cedîd-i pâdişâhîde
145b leyl ü nehâr mehterhâne derkâr ve kol çengîleri ◗ kendülere mahsûs olan hünerlerin ızhâr ve dürlü dürlü sa-fâlar olunup vaktâ ki şehr-i Zilhicce'nin altıncı Çahârşenbe günü hulûl eyledi, Sarây-ı atîk'de tekmîl ü âmâde olunan nahiller ve şeker bâğçeleri mükemmel alay tertîb olunup şehzâdegân-ı cüvân-bahtân ile Sarây-ı cedîd'e gelinmek fermân olunmağla seherî erbâb-ı devlet ve erkân-ı saltanat ve ulemâ-yı sahib-rağbet esvâb-ı divânîleriyle fevc fevc Sarây-ı atîk'e gelmeğe başladılar.

Kudât-ı asâkir ve mevâlî vü müderrisîn örf ve muvahhidîleriyle gelüp mahsûs olan çergeye cem' ve karâr
146a ve Dergâh-ı âlî kapucubaşıları dahi bi'l-cümle Selîmî ve nîmtâne kürk ve katîfe ◗ şalvâr ve Çerkesî fîlâr ve dîvân rahtı ve abâyî ile ve sipâh ve silahdâr ağaları dahi Selîmî ve nîmtâne kürk ve katîfe şalvâr ve Çerkesî fîlâr ve dîvân rahtı ve abâyî ile ve defterdâr ve hâcegân-ı Dîvân dahi esvâb-ı divânîleriyle sultân kethudâları mücevveze ve re'îs efendi ve defter emîni Selîmî ve ferrâce kürk ve katîfe şalvâr ve Çerkesî fîlâr ile cem' olup ve yeniçeri ağası dahi alaylarda geyegeldikleri esvâb ile gelüp Sarây-ı atîk kapu arasında seccâde-nişîn ve sadrıa'zam hazretlerinin kudûmuna rasad-bîn oldular.

146b Ba'dehu vüzerâ-yı izâm dahi kallâvî ve muvahhidî kürkler ve katîfe şalvâr ve Çerkesî fîlâr ve dîvân ◗ rahtı ve abâyî ve şâtırları belde kemer kuşak ve elde gaddâreler ve tüfenkçiler tüfenkleri ber-dûş ve cümle takımları yerlü yerinde bir hoş nizâm verilmiş geldiler.

Ba'dehu şeyhülislâm efendi dahi gelüp mahsûs olan çadırda cem' olduklarından sonra sâ'at üç buçuğa karîb olıcak sadrıa'zam hazretleri kırmızı çuka muvahhidî yünlü kapaniçe yakalu kürk ve kallâvî ve sağında beyâz

sorguc ile muhzır ağa ve solunda sarı külâh ile bostânî odabaşısı ve önünce şâtırân-ı hışt-dârâ, bu vechile unvânla gelüp cây-ı makarlarına nüzûl ve şeyhülislâm ve vüzerâ-yı izâm hazerâtın dahi yanlarına da'vet ◗ ve kahveler nûş olundukdan sonra şehzâdegân-ı cüvân-bahtân hazerâtı dahi uğrın kapudan meydânda olan köşke teşrîf ve bir mikdâr meksden sonra alay yürümek fermân olunmağla tertîb üzre yürütmeğe başladı. Lâkin nahl-i kebîrlerin kadleri on üç zirâ' olup Sultân Bâyezîd Câmi'i meydânına açılan temur kapudan hurûcu mümkin olmamağla câmi' tarafından kapuya dört beş zirâ' yakın dîvârı hedm ve nahl-i kebîrlerin hurûcu mikdârı ferce açılup Veznecilerbaşı'nda vâki' Miskciler Kapusu'nun dahi kemeri yek-pâre yıkılup ve Sarây-ı cedîd'e varınca esnâ-yı tarîkde nahl-i kebîrlerin mürûruna mümâna'at eden ◗ sakafları dahi bi'l-cümle hedm ve suhûlut ile mürûru içün tedârük görülmüş idi. 147a 147b

Ve Dergâh-ı âlî yeniçerileri Sarây-ı atîk kapusundan Sarây-ı cedîd'e varınca mu'tâd olan mahallerde selâma durup ve cebecibaşı dahi nîmtane kürk ve katîfe şalvar ve Çerkesî fîlâr ile dîvân rahtlu at üzerinde cümle ocağı zâbıtânı ve neferâtı dîvân esbâblarıyla Lâleli Çeşme karşusunda ve topçubaşı ve top arabacıbaşı dahi zâbıtânı ve neferâtıyla bunların nihâyetlerinde selâma durup ba'dehu Sarây-ı atîk kapusundan alay yürüyüp şehzâdegân-ı cüvân-bahtân hazerâtı dahi süvâr olduklarında sadrıa'zam hazretleri ◗ piyâde istikbâl ve zemîn-bûs edicek çavuşân-ı Dergâh-ı âlî derhâl alkış edüp ba'dehu müşârunileyh hazretleri dahi süvâr ve ilerü yürüdükde bölük çorbacıları piyâde ve orta kuşak sorguçlar ile önünce şâtırların evveline berâber yürüyüp ve sipâh ve silahdâr ağaları kapuyu taşra çıkınca Şehzâde Sultân Süleymân hazretlerinin rikâbına girüp ba'dehu süvâr oldular. 148a

Ve alayın dahi ibtidâsı hedm olunan Miskçiler Kapusu'ndan Vezneciler içinden Eski Odalar önünden Sarrâchânebaşı'ndan Horhor Çeşmesi önünden Aksarây'a çıkıldıkdan sonra Dîvânyolu ile Lâleli Çeşme ve atîk Darbhâne ◗ ve Vâlide Hammâmı önlerinden mürûr etmede. Beriden şevketlü pâdişâh-ı âlem hazretleri alay-ı nahl ile nûr-ı dîdelerin temâşâ etmek içün Arslanhâne kurbunda olan Nakkâşhâne'ye sâye-endâz-ı iclâl buyurup alayın mürûruna müterakkıb oldular. 148b

Bir müddetden sonra anı gördüler, mehterhâne sadâsı misillü bir zemzeme zuhûr eyledi. Meğer tulumcuyân turfe-cünbân ve hande-cûyân imiş, ellerinde yağlı tulum başlarında şebkülâh ve arkalarında mîşinden cübbeler, aralarında tulumcubaşıları, başında hasîr ipinden destâr ve elinde bir turfe etvâr hımâr ve önünce birkaç eşek dahi kemer raht ile yedek çekilüp kafasında davul ve surnâ defler çalarak ◗ ve iki tarafa selâm vererek ve günâgün nâdide acîb ü garîb hareketler ile âheng ederek geçdiler. 149a

Ba'dehu asesbaşı ve subaşı ve bütün ocağ zâbıtânıyla yeniçeri ağası, ba'dehu çavuşân-ı Dergâh-ı âlî ve müderrisîn efendiler ba'dehu kethudâyân-ı sultânân, ba'dehu hâcegân-ı dîvân, ba'dehu mevâlî-i izâm, ba'dehu Dergâh-ı âlî kapuçubaşıları geçdiklerinden sonra yüz elli neferden mütecâviz kafası sarıklu ve çuka ferrâcelü cerrâhlar ve nihâyetlerinde Cerrâhbaşı Süleymân Efendi ile Sûr Kâtibi İbrâhîm Efendi geçüp ba'dehu kırk nefer yeniçerilerin ellerinde birer nahl-i sağîrler yürüyüp tamâm oldukda, beyt:

Nahle benzet kaddini, ger serve ol mehpârenin
Çün hırâmân ise maksûd ikiden hâlî değil. 149b

fehvâsında ibtidâ iki aded nahl-i kebîrler zuhûr eyledi ki henüz misli görülmüş değil. Ve önünce Sûr Emîni el-Hac Halîl Efendi mücevveze ve muvahhidî sof kürk ile ve bir tarafında Tersâne kethudâsı paşa Selîmî ve erkân kürküyle süvâren yürüyüp ba'dehu Nahl Ağası Mehmed Ağa ve ma'an mi'mâr ağa mücevveze ve orta kuşak ve beyâz kutnî kaftan ve ellerinde değnek, nahillerin önünce piyâde yürüyüp ve tahliye-i tarîk içün dahi birkaç nefer tulumcu ve dülgerler kalfaları ellerinde nerdübân ve ba'zı mürûr-ı nahle mânî' olur mahalleri def' içün âletler dalfes Tersâneli kıyâfet ile geçüp ◗ ve nahillerin ilerü ve gerüsünde dörder kol ve her kolda on kadar dalfes ve 150a

kırmızı nîmtenler ile Tersâneli şehbâzları kolanlar takup bir tarafı nahlin kollarında ve bir tarafı hamâ'il-vârî kendü boyunlarında ve içerinde niçe niçe sipsi ta'bîr olunan düdükler ki çekdiri sefînesi rûy-ı deryâda yürürken çalınup kürekçilerin kullanır ve nahl-i kebîrlerin hod mürûru atdan dahi müte'assir olmağın sipsi sadâları tarafeynde olan gûş-ı seyirciyânı pür ederdi.

Ve her bir nahl-i kebîre dörder âlât bağlanup ve ikişer donluk ağır telli Hıtâyî âvîhte kılınmış idi. Ve na-
150b hilleri götüren Tersânelilerin zâbıtân ve kapudanları yaby yürüve tiz yürü ◗ ve âlâtı sağa çekve sola çek, deyü sipsi sadâsı ile ta'lîmden mâ'adâ her birinin hay ve huyu zokaklara velvele salmış idi. Bu vech ile görüldükde, beyt:

Nedir bu kadd-i bâlâlar, nedir bu cüsse vü endâm
Demek bu nahl-i zîbâdır mebâdâ kûh-ı ihrâmı
Ne dersin himmet-i husrev-i zamânın yevm-i vâhidde
Çehâr seng-i üstâda büründü emr-i ibrâmı
Değildir seng-i üstâda değildir kûh-ı ihrâmân
Hırâmân eyledi sûrun müzeyen diller ârâmı
Perîşân etmede aklı hotaz-ı sîm ü zer teller
Hüner sarf etmiş üstâdı k'işidilmiş değil nâmı

151a mazmûnunca görenler hayrân ve anlar dahi sağ ve sola ◗ hırâmân olarak geçdiler.

Ba'dehu iki kıt'a şeker bâğçeleri ki anların dahi ilerülerinde ve gerülerinde dörder sal kolları olup yine Tersâneli mümtâzları götürürler idi. Ve anlar için dahi ikişer donluk ağır telli Hıtâyî kapudanlarının hamâ'il-veş boyunlarına dolanup nahil misillü hay ve huyla yürüdükde pâdişâh-ı rûy-i zemîn hazretlerinin şeref ü izzet-i zât-ı bî-misâllerine mahsûs kılınmış bir ma'nâ olup şehzâdegân-ı âlî-nijâdlarının dahi beyne'n-nâs şerefiyyet-
151b leri şekerden dahi elezz ve mevcûd-ı rûy-ı arzda şekerden gayrı şey ile unvân-ı ikrâmlarına sezâ tedârük mümkin olmaduğundan bî-ihtiyâr hâk ü sengi ◗ ve sâ'ir meyveleri şeker-sâz olup şöyle ki hâk-i kand-i gubâr ve çakıl taşları elvân reng bâdâm şeker bâr ve mutarrah tuğlaları helvâ-i mermer ve envâ' güne nev-zuhûr şükûfeler ile zîb ü zîver verilüp meyânelerinde hûrdekârî musanna' köşk-i zîbâlar ve önlerinde gûyâ mevc-i hîz olmuş deryâlar ve karşu karşuya ikişer kafes içlerinde murğ-ı kanaryalar ve dırahtân-ı turunc ve limon ve ayvalar ve her birinde dörder dane âyineden hayâl fenârlar, beyt:

Firâkın bağrımı yakdı hayâle döndü çeşmim hem
Nizârından fenâr-âsâ döner mir'âtı zonnetme

152a fehvâsınca bir çarh ihtirâ'ıyla yek-bâr dördü birden devvâr ve güneş ◗ urdukca leme'ân eden pertevinden seyirciyân gözlerin yumardı.

Ve yine sükker-sâz-ı envâ' dürlü tuyûr ki kumru ve güğercin ve şâhin ve bâz her biri gûyâ pervâz-ı âğâz eyler. Beyt:

Nağme-i hulkûma âğâz eylemiş kumruları
Sayda çıkmış şâhini kim kan tamar minkârdan
Pirzen olmuş san kebûter tûtî-gûyâ gûyiyâ
Bülbülü feryâd eder gülden hem ağlar hârdan
Lâle dâğın arz eder gonca dehânın gösterir

Sünbülün hâli perîşân bûy-ı zülf-i yârdan
Sûsenin destinde hançer hıfz eder etrâfını
Nergis ayırmaz gözün hiç zerrece gülzârdan
(Hurde) ◗ Hurdekârî köşkleri pîşinde deryâ çalkanur 152b
Hem kanarya âdemi mest etmede güftârdan

mazmûnunca bu gûne nümâyiş ü ziynet ile seyirciyânda olan fıtnatı gâret ve cümleyi hayret-âlûd edüp geçdi.

Ve akıblerinde yine bunlar misillü iki aded nahl-ı kebîr ve iki kıt'a şeker bâğçeleri dahi geçdikden sonra kırk nefer dalfes kırmızı nîmtanlı Tersâneli dilâverlerinin ellerinde birer tabla ile şeker işleri ve şekerden vuhûş u tuyûr tasvîrleri geçicek temâşâ eyleyen pîr ü cüvân ser engüşt-i ber-dehân ve hezâr hezâr istihsân eylemişlerdir.

Ba'dehu şıkk-ı sânî ve sâlis ta'bîr olunan defterdârân geçüp ba'dehu ◗ re'îs efendi ve defter emîni efendi 153a
ve ba'dehu defterdâr efendi geçdikden sonra sadreyn ma'zûlleri ve pâyelileri ve bi'l-fi'lleri İstanbul ma'zûlüne varınca geçüp bunlardan sonra Silahdâr-ı sâbık İbrâhîm Paşa ile Nişâncı Mustafâ Paşa yürüyüp akiblerinde Silahdâr-ı sâbık Bosnavî Osmân Paşa ile Rakka Vâlîsi Alî Paşa yürüdüler. Osmân Paşa eğerçi med'uv olan vüzerâdan idi, lâkin iktizâ hasebiyle esnâ-yı sûra erişemeyüp alay-ı nahilden bir iki gün mukaddem gelmekle alayda mevcûd oldular.

Ba'dehu beyâz sorguc ile bölük çorbacıları ve şâtırlar yürüyüp sadrıa'zam hazretlerinin sağında ◗ muhzır 153b
ağa ve solunda bostânî odabaşısı ve yanlarında şeyhülislâm efendi at başı berâber geçdikden sonra çavuşbaşı ile kapucular kethudâsı geçdiler.

Ba'dehu ıstabl-ı âmire huddâmı ve hâsbâğçe bostâncıları kisveleriyle piyâde yürüyüp nihâyetlerinde bostâncıbaşı ile mîrâhûr ağalar geçdikden sonra cevâhir rahtlu ve cevâhir kalkanlu, incü cevâhir mahlût işletme dikdiklü kaplan postlarıyla müzeyyen donanmış dokuz re's yedek atları her birini bir hademe-i ahûr-ı hâssadan birer mücevvezeli süvârîler çekerler.

Ba'dehu sâdât-ı kirâm ile nakîbü'l-eşrâf efendi geçdikden sonra sa'âdetlü necâbetlü ◗ şehzâde-i cü- 154a
vân-baht Sultân Süleymân hazretleri yürüyüp önlerinde peykân ve solakân ve rikâblarında haseki ağa hâsahûr halîfesi ve rikâb-ı hümâyûn solakları ve Enderûn-ı hümâyûn çukadârları ve altında mücevher rahtlu ve mücevher dikdiklü bir rahş-ı cihân-kıymet ve sabâ-sür'at ve başlarında dünyâ metâ'ı değer bir mücevher sorguc ve kendü hod kapaniçe yakalu bir sammûr kürk geyüp cevâhire gark olmuş ve akiblerinde altı bârgîr çeker yaldızlı toplar ile bir asma araba içinde şehzâdegân-ı cüvân-bahtân Sultân Mehmed ve Sultân Mustafâ hazerâtı,
başlarında sorguc mücevher yan yana oturmuşlar ve arabanın akîbinde silahdâr, çukadâr ağalar ◗ başlarında 154b
kırmızı bükme çuka üsküf iki tarafa papatya çiçeği gibi çil para saçarak tamâm mukâbele-i hümâyûna geldiklerinde Şehzâde Sultân Süleymân hazretleri revzene-i Nakkâşhâne'den peder-i büzürgvârları olan şecâ'atlu pâdişâh-ı İskender-iktidâr hazretlerini kendüye nâzır göricek âdâb üzre âyîn-i mülûkâne edâsıyçün hâzır olmuş idi. Vaktâ ki münâzara-i hümâyûna kemâkân dâhil olup müte'âkıben at üzerinde üç kerre zemîn bûs ve çavuşân-ı Dergâh-ı âlî dahi alkış etdiklerinde hazret-i zıllullâhi âlem, hümâ-yı âşiyâne-i vücûd-ı hümâyûn ve
kurretü'l-ayn-ı ziyâ-makrûnların bu gûne şevket ü azamet ile temâşâ ◗ ve müddet-i saltanat-ı aliyyede sâhib-i 155a
tasarruf olan pâdişâhân-ı azamet-penâhdan bu siyâk üzre sür-ı hıtân-ı hümâyûn ancak kendü ile dört nefer husrev-i cihânbâna müyesser ve böyle bir misli nâdir tâ be-rûz-ı kıyâm dillerde dâstân ola[cak] esere muvaffak olduklarına te'emmül buyurmalarıyla hezâr hezâr şükr-i Yezdân ve mübârek dîdelerinden birkaç katre eşk-i ferîd rahşân-ı ruhsâreleri üzre pedîd ü nümâyân olmuşdur. Şehzâde Sultân Süleymân hazretleri dahi böyle unvân-ı pür-leme'ân ve araba-süvâr iki şehzâde-i âlî-vakâr ile savb-ı hümâyûn-ı cihândârîden mürûr

155b ve akiblerinde dârü's-sa'âde ağası ve kapu ağası hazerâtı ve Enderûn-ı hümâyûn ağaları yürüyüp ◗ ba'dehu mehterhâne bütün takımı ile derûn-ı İstanbul'a nağamât-ı ciğer-sûz ile velvele-endâz-ı âheng olarak mürûr ve bunların akiblerinde dahi sipâh ve silahdâr ağaları geçüp alay tamâm oldukda şevketlü pâdişâh-ı İslâm hazretleri Nakkâşhâne'den süvâr ve Ahûrkapu'dan Hâsoda'ya teveccüh buyurdular.

Beriden Bâb-ı hümâyûnun fevkinde olan kârgîr odadan Harem-i hümâyûn dahi alayı temâşâ ederler idi. Şehzâdegân-ı cihân-bahtânı böyle ihtişâm ve debdebe ile gördükde pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri kuvvet-i kudsiyye sâhibi iken kendülerin zabta kâdir olamayup ızhâr-ı bükâ idicek vâlide-i müşfikalarının hod hâlleri
156a ne güne olduğu ◗ ancak Hudâ-yı Lâyezâl'e ma'lûmdur.

İşte alayın evveli nahl-i kebîrlere gelince Bâb-ı hümâyûndan geçüp Orta Kapu hâricinde karâr ve sâha-i sarâyda iki kol olup selâma ızhâr-ı intizâr eylediler. Lâkin nahl-i kebîrler geldikde kapudan tiziye geçmek mümkin olmamağla hâric-i Bâb-ı hümâyûnun bir tarafına vaz' ve alay savuldukdan sonra Orta Kapu dâhilinde Mermerlik Kapusu önünde sitâde kılındı. Çünki nahl-i kebîrler hâric-i bâbda kaldı. Nahl-i sağîrler ile şeker bâğçeleri alay tertîbi ile ma'an geçüp Orta Kapu'ya varıldıkda nahl-i sağîrler ile şeker bâğçeleri mezkûr mermerlik önüne
156b vaz' ve şeyhülislâm ve kudât-ı asâkir ve sadreyn ◗ ve bi'l-cümle ulemâ efendiler şehzâdegân-ı cüvân-bahtân hazerâtını Orta Kapu hâricinde selâmlayup mekânlarına gitdiler. Ancak vüzerâ-yı izâm ve erbâb-ı Dîvân, Orta Kapu'dan içerü girüp şehzâdegân hazerâtı Arz Odası önüne geldiklerinde sadrıa'zam hazretleri ber-kâ'ide zemîn bûs ve çavuşân alkış edüp ba'dehu sadrıa'zam hazretleri necâbetlü Sultân Süleymân hazretlerini atdan indirüp sağ taraflarına vezîr-i a'zam ve sol taraflarına dârü's-sa'âde ağası ve Sultân Mehmed ile Sultân Mustafâ hazretleri dahi arabadan indirilüp ikişer vezîrler koltuklarına girüp Hâsoda'ya getürdüklerinden sonra bi'l-cümle vüzerâ,
157a şehzâdegân ◗ hazerâtının pâ-bûslarına müstes'ad ve şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretlerinin Nakkâşhâne'den teşrîfleri haberi vârid olmağla vüzerâ Kubbe altına çıkup içeride ancak sadrıa'zam hazretleri kaldı. Şevketlü pâdişâh-ı âlem dahi Hâsoda'ya teşrîf buyurduklarında ibtidâ sadrıa'zam hazretleri, ba'dehu şehzâdegân-ı cüvân-bahtân hazerâtı pâ-bûs-ı hümâyûn ile müşerref olup kıyâmen durdular . Şevketlü pâdişâhımız sadrıa'zam hazretlerine ikrâmen çuka ferrâceye kaplu bir sammûr kürk ilbâs buyurmuşlardır.

Ve şeref-i hıtân ile ser-firâz olacak şehzâdegân, dört nefer sultânân-ı âlîşân oldukları bundan akdem zikr
157b ü beyân olunmuş idi. Lâkin Şehzâde Sultân ◗ Bâyezîd hazretleri cümlenin asgarı olup rükûb u nüzûla iktidârı olmaduğundan alaya süvâr olmayup ancak bu esnâda huzûr-ı hümâyûnda anlar dahi mevcûdlar idi. Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri taşra çıkup Dîvânhâne'ye teveccüh buyurduklarında sâ'ir dîvânlarda olduğu gibi vüzerâ-yı izâm ve sâ'ir erbâb-ı dîvân selâma durup müşârunileyh dahi selâm-dâde oldukda selâm ağası savt-ı bülend ile selâm alup derûn-ı kubbede dâhil ve câlis ve bi'l-cümle erbâb-ı dîvân dahi makâmlarında karâr eylediklerinden sonra ta'âm gelmek fermân olundu.

Sofra-i evvel: Vezîr-i a'zam,

Sofra-i sânî: Üç nefer vüzerâ-yı izâm,

Sofra-i sâlis: Defterdârân.

158a ◗ Hattâ bugün vezîr-i a'zam hazretleri kendü ta'âmını rûznâmçe-i evvel ve başmukâta'a ve mevkûfât ve mâliye ve Haremeyn kalemine ihsân edüp kusûru re'îs efendiye verildi.

Ve ba'de't-ta'âm Tersâne kethudâsı paşaya ve on bir nefer kapudanlara ve Nahl Ağası Mehmed Ağa'ya ve mi'mâr ağaya ve tulumcubaşıya hil'atler ihsân olunup ve nahilleri ve şeker bâğçelerini getüren Tersâneli neferâtına beş yüz guruş ve mi'mâr ağa ile dülger kalfalarına yüz guruş ve nahlîlere otuz guruş ve bâğçecilere kırk guruş ve nakkâşa on guruş ve çiçek yapan Aceme on guruş ve dört nefer kapu kethudâlarına onar guruş in'âm olunmuşdur.

158b Ve bugün dahi Dergâh-ı âlî yeniçerilerine pilav ve zerde ◗ ve sâ'ir erbâb-ı Dîvâna mu'tâd üzre Dîvân ta'âmı verilüp bi'l-cümle it'âm olundukdan sonra vüzerâ-yı izâm ber-vech-i kânûn Dîvânhâne'den mukad-

dem kalkup süvâr ve tâ Bâb-ı hümâyûn hâricinde selâm-ı sadr-ı âliye müterakkıb ve ba'dehu sadrıa'zam hazretleri dahi Arz Kapusu'nu selâmladıkdan sonra süvâr olup Bâb-ı hümâyûna geldikde selâma muntazır olan vüzerâ-yı izâma selâm verüp kendü sarâylarına müteveccih ve vüzerâ-yı izâm dahi kad hamîde ile redd-i selâm edüp ve bi'l-cümle cây-ı makarlarına avdet eylediler.

Yevm-i hıtân-ı hazret-i şehzâdegân-ı cüvân-bahtân

Bugün sûr-ı hıtân-ı hümâyûnun yigirmi üçüncü ve târîh-i hicret-i Nebeviyye aleyhi's-selâmın ◗ bin yüz otuz iki senesi şehr-i Zilhicce-i şerîfenin yedinci ve şehûr-ı Rûmiyye'den mâh-ı Eylülün yigirmi dokuzuncu pençşenbe günü olup ibtidâ şürû'dan mahall-i sûr olan Okmeydânı'na on beş gün mütevâliyeten ednâ vü a'lâ ve sığâr u kibâra ni'am-i gûnâgûn ile ziyâfet-i sultânî bezl ü i'tâ ve dürlü dürlü neşât-bahş ve sürûr-efzâ lu'biyyât ile zevk u safâ kesb olunup ba'dehu Sarây-ı cedîd-i âmirede altı gün ba'zı ba'zı şenlikler ve bir gün dahi nahiller ve şeker bâğçeleri ile alay-ı mükemmel ubûrundan sonra ferdâsı yevm-i mezbûr Pencşenbe ki hıtân-ı şehzâdegâna mübâşeret olunmağın sûr-ı hümâyûn içün yapılan nahl ve bâğçeler ile Sarây-ı ◗ atîkde işlenen şekerkârî envâ' gûne meyve ve şükûfe ve gûnâgûn hayvânât tasvîrlerinden kânûn üzre ber-mûceb-i defter-i müfredât Okmeydânı'nda bâ-fermân Harem-i hümâyûn beher yevm ve ba'zı otağ-ı hümâyûna ve sadr-ı âliye ve bi'l-cümle bin tabak olmak üzre on beş günde verilen iki yüz elli tabla şekerden mâ'adâ bugün dahi Harem-i hümâyûn ve sultânân ve vüzerâ-yı izâm ve ulemâ-yı kirâm ve ağayân-ı ocakân ve ağayân-ı rikâb-ı hümâyûn ve hâcegân-ı Dîvân ve ağayân-ı arz ve musâhibâna tevzî' olunmak üzre Sûr Emîni el-Hac Halîl Efendi'ye fermân olunmağla zikr olunduğu üzre tevzî' olundu.

159a

159b

Tevzî'ât

◗ Berâ-yı Harem-i hümâyûn: Sîm varaklı tabla 30,
Berâ-yı Fâtıma Sultân: Sîm varaklı tabla 10,
Berâ-yı Hadîce Sultân: Sîm varaklı tabla 3,
Berâ-yı Emîne Sultân: Sîm varaklı tabla 3,
Berâ-yı Âyişe Sultân: Sîm varaklı tabla 3,
Berâ-yı Safiyye Sultân: Sîm varaklı tabla 3,
Berâ-yı Kaya Sultân kızı Hanım Sultân: Sîm varaklı tabla 3,

160a

Berâ-yı vüzerâ-yı izâm hazerâtı

Sadrıa'zam hazretlerine: Sîm varaklı tabla 10, tasvîr tabla 5,
Şeyhülislâm hazretlerine: Sîm varaklı tabla 3, tasvîr tabla 2,
Şeyhülislâm-ı sâbık Mirza Efendi hazretlerine: Sîm varaklı tabla 2,
Dârü's-sa'âde ağası hazretlerine: Sîm varaklı tabla 3, tasvîr tabla 2,
Silahdâr-ı sâbık Osmân Paşa'ya: Sîm varaklı tabla 2, tasvîr tabla 2,
Rakka Vâlîsi Alî Paşa'ya: Sîm varaklı tabla 2, tasvîr tabla 2,
◗ Silahdâr-ı sâbık İbrâhîm Paşa'ya: Sîm varaklı tabla 2, tasvîr tabla 2,
Vâlide kethudâsı sâbık Mehmed Paşa'ya: Sîm varaklı tabla 2, tasvîr tabla 2,
Kapudan Süleymân Paşa'ya: Sîm varaklı tabla 2,

160b

Nişâncı Mustafâ Paşa'ya: Sîm varaklı tabla 2, tasvîr tabla 2,
Kethudâ-yı Sadr-ı âlî Mehmed Ağa'ya: Sîm varaklı tabla 3, tasvîr tabla 2,

Berâ-yı ulemâ-yı izâm hazerâtına
Sadr-ı Rûm efendi: Tabla 2,
Sadr-ı Anadolu efendi: Tabla 2,
Sadr-ı Rûm-ı sâbık Dâmâd-zâde efendi: Tabla 2,
İmâm Hasan Efendi: Tabla 2,
Sadr-ı Rûm-ı sâbık Uşşâkî-zâde efendi: Tabla 2,
Sadr-ı Anadolu sâbık Hekîmbaşı efendi: Tabla 2,
Sadr-ı Anadolu sâbık Çivi-zâde efendi: Tabla 2,
Sadr-ı Anadolu sâbık Kevâkibî-zâde efendi: Tabla 2,
161a ◗ Nakîb efendi: Tabla 2,
Ordu kadısı Feyzullâh Efendi: Tabla 2,
İstanbul kadısı sâbık Sâlih Efendi: Tabla 2,
Hâlâ kadı-i İstanbul efendi: Tabla 2,
Ayasofya-i kebîr vâ'izi Süleymân Efendi: Tabla 1,
Sultân Ahmed Câmi'i vâ'izi efendi: Tabla 1,
Süleymâniyye vâ'izi Süleymân Efendi: Tabla 1,
Sultân Bâyezîd vâ'izi efendi: Tabla 1,
Sultân Mehmed vâ'izi efendi: Tabla 1,
Cerrâhbaşı efendi: Tabla 1,

Berâ-yı ocakhâ ağayânı
Ağa-yı yeniçeriyân: Tabla 2, tasvîr tabla 2
Ağa-yı sipâhiyân: Tabla 2,
Ağa-yı silahdârân: Tabla 2,
Ağa-yı ser-cebeciyân: Tabla 2,
Ağa-yı ser-topcuyân: Tabla 2,

161b ◗ **Berâ-yı ağayân-ı rikâb-ı hümâyûn**
Ağa-yı ser-bostâncıyân-ı hâssa: Tabla 2, tasvîr tabla 1
Ağa-yı mîrâhûr-ı evvel: Tabla 2, tasvîr tabla 1
Ağa-yı kethudâ-yı bevvâbîn-i Dergâh-ı âlî: Tabla 2, tasvîr tabla 1
Ağa-yı mirâhûr-ı sânî: Tabla 2, tasvîr tabla 1

Berâ-yı hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûn
Defterdâr efendi: Sîm varaklı tabla 2, tasvîr tabla 1
Re'isü'l-küttâb efendi: Tabla 2, tasvîr tabla 1
Defter emîni efendi: Tabla 2, tasvîr tabla 1
Rûznâmçe-i evvel efendi: Tabla 2,
Şıkk-ı sânî efendi: Tabla 1

Şıkk-ı sâlis efendi: Tabla 1
Yeniçeri efendi: Tabla 1
Muhâsebe-i evvel efendi: Tabla 1
Tezkire-i evvel efendi: Tabla 1
Tezkire-i sânî efendi: Tabla 1
Ser-gulâm-ı bakı: Tabla 1
◗ Muhâsebe-i Anadolu efendi: Tabla 1
Arpa emîni efendi: Tabla 1 162a
Tophâne nâzırı efendi: Tabla 1

Berâ-yı ağayân-ı arz ve musâhibân-ı şehriyârî
Ağa-yı Bâbü's-sa'âde: Sîm varaklı tabla 2, tasvîr tabla 2,
Hazînedâr-ı şehriyârî: Sîm varaklı tabla 2, tasvîr tabla 2,
Çukadâr-ı şehriyârî: Tabla 1,
Rikâbdâr-ı şehriyârî: Tabla 1,
Hâsodabaşı: Tabla 1,
Hazîne kethudâsı: Nefer 10, tabla 10,
Oda lalası: Tabla 1,
Başkapu gulâmı: Tabla 1,
Kâtib-i ağa-yı dârü's-sa'âde: Tabla 1,
Kethudâ-yı teberdârân-ı Sarây-ı atîk: Tabla 1,

Ba'dehu Devlet-i aliyyede mevcûd olan beş nefer vüzerâ-yı ◗ izâm ki Silahdâr-ı sâbık Osmân Paşa ve Rakka Vâlisi Alî 162b
Paşa ve Silahdâr-ı sâbık İbrâhîm Paşa ve Kapudan Süleymân Paşa ve Nişâncı Mustafâ Paşa hazerâtı ve şeyhülislâm efendi hazretleri ve sadreyn efendiler ve nakîbü'l-eşrâf efendi ve yeniçeri ağası ve sekbânbaşı ve kul kethudâsı ve saksoncubaşı ve defter emîni ve sipâh ve silahdâr ağaları ve kethudâları ve cebecibaşı ve topçubaşı bi'l-cümle esvâb-ı Dîvânîleriyle sâ'at yediyi tecâvüz ederek sarây-ı sadr-ı âliye cem' olup ba'dehu ale't-tertîb Sarây-ı cedîd-i âmireye teveccüh ve dâhil olduklarında ibtidâ yeniçeri ağası ocağı halkı ile Orta Kapu ◗ dâhilinin sağ tarafında dîvân günlerinde ikâmet edegeldikleri makâmlarında ve sipâh ve silahdâr ağaları dahi ocakları halkı ile sol tarafında olan makâmlarında karâr eylediler. 163a

Ba'dehu defterdâr ve sadreyn ve nakîb efendiler dahi gelüp Orta Kapu miyânesinde sağ tarafda olan soffada karâr eylediler.

Ba'dehu bostâncıbaşı ve mîrâhûr-ı evvel ve kapucular kethudâsı ve mîrâhûr-ı sânî ağalar dahi esvâb-ı Dîvânîleriyle gelüp sipâh ve silahdâr ağalarının makâmlarında karâr eylediler.

Ba'dehu vüzerâ-yı izâm ve şeyhülislâm efendi dahi gelüp sadreyn efendilerin olduğu mahalle nüzûl eylediler. Cümleden sonra sadrıa'zam hazretleri ◗ kallâvî ve beyâz üst kürk ile dîvân rahtlu ata süvâr olmuş, Orta 163b
Kapu'ya teşrîflerinde nüzûl ve meyân bâbında olan şeyhülislâm ve vüzerâ-yı izâm, sadreyn efendiler oldukları mahalde ku'ûd buyurdular. Ba'dehu içerüye gidilmek üzre izn-i hümâyûn vârid olmağla ibtidâ sadreyn efendiler ve vüzerâ-yı izâm gelüp Arz Kapusu önünde olan tûlânî nîmçe soffada oturdular.

Ba'dehu sadrıa'zam ve şeyhülislâm efendi hazretleri gelüp doğru içerüye teşrîf ve vüzerâ-yı izâm ve sadreyn efendiler ve yeniçeri ağası ve defterdâr efendi ve re'îs efendi ve çavuşbaşı ağa ve sâ'ir ocak ağaları Arz Kapusu'nun iki cânibinde olan nîmçe soffada ◗ karâr ve kul kethudâsı ve sekbânbaşı ve saksoncubaşı, Arz Kapu- 164a
su önünde kıyâmen tevakkuf eylediler.

Ba'dehu içerüye gidilmek lâzım geldikde mu'tâd üzre çizmelerin çıkarup pâbûçlarıyla Arz Odası'na teşrîf eylediklerinde anda cümleye tatlu ve kahveler verilüp ikrâm-ı istikbâl tamâm oldukda şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn hazretleri mevzi'-i Hırka-i şerîfe-i Nebevî aleyhi's-selâmda olmalarıyla izn-i hümâyûn-ı cihân-bânî ile ol makâm-ı huceste-nâm teveccüh ve huzûr-ı hümâyûnda vüzerâ-yı izâm âyîn-i zemîn-bûsîyi edâ ve tamâm ve şeyhülislâm efendi du'â-yı icâbet-encâma şürû' ve hitâm buldukda yine Arz Odası'na da'vet ve anda karâr eylediler.

164b ◗ Ancak sadrıa'zam hazretleri destârıyla huzûr-ı hümâyûnda tevakkuf buyurup sâ'at ona resîde oldukda bi'l-cümle sünnet odasına varılup Cerrâhbaşı Süleymân Efendi âlât-ı hıtânı âmâde etmiş idi. Vakt-i müteveccih hulûl etdüğü gibi sadrıa'zam hazretleri ibtidâ cümlenin ser-efrâzı olan necâbetlü şehzâde-i cüvân-baht Sultân Süleymân hazretlerini âğûşuna alup lillâhi'l-hamd ve'l-minne tarfetü'l-aynda hıtân ve oda-i mezkûrede müheyyâ olan şebistân-ı hıtâna istirâhat olundular. Ancak şehzâdegân-ı cüvân-bahtân hazerâtı sâ'ir evlâd-ı nâs misillü her kaç olur

165a ise mevzi'-i vâhidde hıtân olunmak lâzım gelse nev'an zuhûr edecek giryecikleri mûris-i keder olur, ◗ mülâhazasıyla bir gûne istihsân olunmaduğundan Şehzâde Sultân Mehmed ve Şehzâde Sultân Mustafâ hazerâtı dahi yine sadrıa'zamın kucağında başka başka mahallerde hıtân olundukdan sonra sünnet odasına getürüldüler. Lâkin Şehzâde Sultân Bâyezîd hazretleri cümlenin asgarı olmağla hemân sadrıa'zam hazretlerinin kucağında hıtân olundukdan sonra dâyesi alup Harem-i hümâyûna götürdü. Çünki emr-i hıtân bi-inâyeti'l-Meliki'l-Mennân bu misillü eshel vechile ale'l-fevr hitâma erdi. Tekrâr sünnet odasından Arz Odası'na gelindikde musâhib ağanın biri hıtân

165b tebsisini Arz Odası'na getürüp vüzerâ-yı izâm ve şeyhülislâm ve sadreyn efendilere ◗ arz olundukda sadrıa'zam hazretleri beş yüz mikdârı altun ve vüzerâ-yı sâ'ide yüzer mikdârı altun ve şeyhülislâm efendi ve sadreyn efendiler dahi birer mikdâr altun hıtân-ı hümâyûna ikrâmen tebsi-i mezkûr üzerine bezl-i ubûdiyyet eylediler.

Bu esnâda emr-i hıtânın hitâmını i'lân ve işyâ' içün toplar atılmak fermân olunmağla der-akab gülbâng-ı top-ı havâ-kûb ile zemîn ü âsumân lerzân ve mevcûd-ı cihân olan pîr u cüvân vukû'-ı hıtânı ol ân idrâk ü iz'ân, ba'dehu şevketlü kuvvetlü pâdişâh-ı İskender-âsâr hazretleri Arz Odası'na sâye-endâz-ı iclâl oldukla-

166a rında sadrıa'zam hazretlerine serâser kaplu sammûr kürk ilbâs ve şeyhülislâm efendiye ferrâce ◗ çukaya kaplu sammûr kürk ve Silahdâr-ı esbak Bosnavî Osmân Paşa'ya ve Rakka Vâlîsi Alî Paşa'ya ve Silahdâr-ı sâbık İbrâhîm Paşa'ya ve Kapudan Süleymân Paşa'ya ve Nişâncı Mustafâ Paşa'ya serâser kürkler ilbâs ve sadreyn ve nakîb efendilere ve hekimbaşı olup sâbıkan Anadolu kadı'askeri olan Ömer Efendi'ye ve şehzâde hocası olan imâm-ı evvel-i şehriyârî efendiye ve cerrâhbaşı efendiye ferrâce çukaya kaplu kürkler ilbâs olunup ba'dehu yeniçeri ağasına ve defterdâr efendiye ve re'is efendiye ve bostâncıbaşı ağaya ve çavuşbaşı ağaya ve sekbânbaşı ve kul ket-

166b hudâsı ve saksoncubaşı ve mîrâhûr-ı evvel ve kapucular kethudâsı ve mîrâhûr-ı sânî ve sipâh ve silahdâr ◗ ağaları ve cebecibaşı ve topçubaşı ağalara Arz Kapusu meyânesinde hil'atler ilbâs ve her biri ikinci kapudan içerüye varup zemîn-bûs eylediklerinden sonra mekânlarına avdet eylediler.

Ba'dehu vüzerâ-yı izâm hazerâtı taşra çıkup Arz Kapusu'nun nîm soffasında alâ merâtibihim karâr eylediler.

Bu esnâda şeyhülislâm efendi dahi hânesine avdet ve sadrıa'zam hazretleri taşra çıkup saff-ı vüzerâda ku'ûd buyurduklarında ibtidâ Sûr-ı hümâyûn Emîni el-Hac Halîl Efendi'ye ve çâşnigîrbaşı ve başbakı kulu ağaya ve Teşrîfâtî Selmân Efendi'ye ve sipâh ve silahdâr kethudâlarına ve hazînedârbaşıya hil'atler ilbâs eyle-

167a dikden sonra ibtidâ vüzerâ-yı izâm kalkup ◗ Orta Kapu hâricinde âmâde olunan atiyye-i şehriyârî sâde dîvân rahtı ve sîm zencîr ve abâyî ile müzeyyen atlara süvâr olup sarâylarına gitdiler.

Ba'dehu sadrıa'zam hazretleri dahi yemîn ü yesâra altun ihsân ederek Orta Kapu dâhilinde servîler gâyetinde taraf-ı cihândârîden atiyye ve mahall-i mezbûrda âmâde-i licâm olan cevâhir rahtlu ve incü kesmelü rahş-ı cihân-peymânın üç def'a müte'âkiben eğer kaşını bûs ve üzerine süvâr olup sa'âdet ü ikbâl ile sarây-ı âlîlerine teveccüh buyurdular.

Bugün ta'âm tedârükü görülmeyüp ancak tatlu ve kahve ile iktifâ olundu. Bundan sonra birkaç gün dahi top ü fişek ve ba'zı lu'biyyât ile şenlikler olup eyyâm-ı sûra munzam olmuşdur. Hudâ-yı ◗ Müte'âl Devlet-i ebed-peyvend-i Osmâniyye'yi hemîşe demserdi-i bâd-ı kec-vezândan vikâye-i Samedânîsinde emûn ü sâlim ve a'dâ-yı bedhâhların ser-nigûn ve pâymâl eyleye, âmîn. Çünki eyyâm-ı sûr-ı hümâyûn encâm buldu. 167b

Fütâde-i rûzgârdan beri akl-ı bî-temyîz ü bizâ'a-i nâçîzî ile leb-cünbân-ı hayâ olarak târîhini bu vechile tezkîr etmeğin eğerçi sezâ-yı inzimâm-ı sutûr-ı sûriyye değil idi, ammâ nazargâh-ı erbâb-ı irfân olmağa adem-i isti'dâdı zâhir iken yine nüvâziş-i hâtır içün bi'z-zarûre zeyl olundu..

Şehinşâhâ, zamânın adlile emn ü emân oldu
Sürûr erdi dile cümle kederler bî-nişân oldu 168a
◗ Safâ-yı hâtırın kasd eyleyüp sâyende bu nâsın
Niçe günler neşât u zevkle sûr-ı hıtân oldu
Fezâ-yı Tîr'e cem' oldu döşendi hân-ı sultânî
Tena'ümde edüp gûşiş beli halkın kemân oldu
Bu tûr-ı sûru gördükde dedi târîhini hâtif
Tılısm-ı kenz-i sünnet kavl-i Ahmedle iyân oldu.

Temmet el-mecmû'atü'l-hıtâniyye bi-avni'l-meliki'r-Rabbâniyye alâ yedi ez'afi'l-ibâd Mehmed el-hâfız el-imâm li-emîni'l-Matbahu'l-âmire. A'tâhullâhu ve nâle mâ yetenâh. Fî şehri Saferi'l-hayri'l-münselik fî silki şuhûr seneti hamse ve selâsîn ve mi'eti ve elf min hicreti men lehü'l-izzü ve'l-şeref.

Kitabın sonu

SÖZLÜK — KAYNAKÇA — DİZİN

Abdullah Ağa, Hassa Mehterbaşısı: Mehterbaşı olup 1730'da cebecibaşı oldu ve Ocak 1731'de Mekke-i Mükerreme tamiratına memur oldu. Ağustos 1740'da başbakı kulu olup 1745'de tekrar cebecibaşı olduysa da o sene öldü.

Abdullah Efendi, Paşmakçızade, Anadolu Kazaskeri: Şeyhülislâm Ali Efendi'nin oğludur. Müderris, molla, Mekke payesi olup 1714'de İstanbul kadısı oldu 1715 de azledildi. 1718'de nakibüleşraf olup 1720'de azledildi. 1721'de Anadolu kazaskeri olup 1722'de ayrıldı. Kasım 1730'da Rumeli kazaskeri ve 17 Mayıs 1731'de şeyhülislâm oldu. 18 Şubat 1732'de azledilerek Hacca gitmesine izin verildi. Dönüşte üç-dört ay Şam'da oturup Konya'ya geldiğinde (1732/33) öldü. Hazret-i Mevlânâ Türbesi kapısında medfundur.

Abdullah Efendi, Şeyhülislâm, Yenişehirli: Yenişehirlidir. Çatalcalı Ali Efendi'nin mensuplarından olup müderris, Haleb, Bursa ve Mora Ordusuna kadı olup 27 Mayıs 1716'da Anadolu kazaskeri oldu. Sonra Rumeli payesi verilip 1718'de şeyhülislâm oldu. Ekim/Kasım 1730'da azledilip Gelibolu'ya sürüldü. Gelibolu'dan Hacca gidip 1742'de dönerek Kanlıca'daki sahilhanesinde ikamet etti. 1743'de vefat edip Kanlıca Camii'nde defnedildi. Fıkıh kitaplarından başka kitapların basılmasına izin veren bu zattır. "*Behcetü'l-fetâvâ*"yı telif etmiştir.

Acemiyân: Yeniçeri ocağında istihdam edilmek üzere esirlerden seçilen veya devşirme usulüyle toplanan çocuklara verilen addır.

Adalet Köşkü (kulesi): Topkapı Sarayı'nda İkinci Avlu'da bulunmakta idi. Divan-ı hümâyûn'da sadrazam ile diğer vezirlerin oturduğu yerin üzerinde padişahların Divan müzakerelerini dinledikleri Kasr-ı Âdil veya Kasr-ı Sultânî denilen mekândır. Bu mekân daha sonra Kubbealtı binasının arkasına bitişik kare şeklinde bir gözetleme kulesi haline getirilmiştir. Adalet Kulesi olarak adlandırılan bu kule XIX. yy.da yaptırılan ilavelerle bugünkü görünümünü almıştır. Padişahlar çoğunlukla arz günlerinde Harem tarafından Adalet Köşkü'ne gelerek kafesli penceresinden Divan'ı dinlerlerdi. Pencerenin perdesinin çekilmesi veya kafesine vurulması padişah tarafından Divan'ın bozulması emri idi.

Ahmed Ağa, Hacı, Başbakı kulu: İzmirli Ali Paşa'nın kardeşidir. İlerleyerek İstanbul gümrükçüsü oldu. 1705'de silahdar, sonra sipahiler ağası, başbakı kulu ve Ocak 1715'de tekrar silahdar ağası olup Temmuz 1715'de azledildi. 1717'de çavuşbaşı, sonra Darphane emini, tekrar çavuşbaşı, tekrar Daphane emini olup sonra Tersane emini oldu. 1733/34'de vefat eylemiştir. Servet sahiplerinden olup Üsküdar'da Emin Camii ile medrese, sebil ve çeşmesini yaptı. Camide medfundur. Bursavî İsmail Hakkı Efendi, bu camiin birinci vaizi olmuştur.

Ahmed Han I., Sultan: Sultan III. Mehmed Han'ın oğludur. 18 Nisan 1590'da Manisa'da doğmuştur. 21 Aralık 1603'de tahta çıktı. 22 Kasım 1617'de vefat etti. Adına mensup camide (Sultan Ahmed Camii) türbesine defnedildi. Ömrü 27 yıl, 7 ay, 4 gün ve saltanat müddeti 13 yıl, 11 ay, 2 gündür. Melek huylu bir padişah olmalarından dolayı âlimler, sâlihler ve özellikle seyyidlere mün'im ve muhsin, fakir ve zayıflara yardımcı, zahid, kerîm, akıllı, müttakî, hayra düşkün, güzel ahlak sahibi idiler. Atpazarında Mehmed ve Ahmed Paşaların konakları arsalarına 6 minareli bir cami inşasına 1609'da başlayıp 1617'de tamamladılar ve medrese yaptılar. Ka'be-i Mükerreme'de bir miktar mahal kavşamakla tamir ettirip bir güzel kuşak göndererek kuşattılar. Medine-i Münevvere'ye mermerden bir minber gönderip Mescid-i Hz. Risâletpenâhî mevzıına koydular. Estergon ile Eflâk, zamanlarında geri alınmıştır. 14. padişah olup 14 sene padişah olmuş 14 yaşında cülûs buyurmuş ve iki 14 yaşında (28) vefat eylemiştir. Şâirdir.

Akabe: Surnâme'de resim diye geçmektedir. Akabe salı, koç akabe gibi ibarelere rastlıyoruz ki, bu kelime maket olarak anlaşılabilir.

Akide: Bir şeker türü.

Akkâmân: Sözlük manası çadır mehteri, yük kaldıran Arap hizmetkâr demek olan bu kelime terim olarak surre alayında vazife gören Hicazlı, Şamlı, Halepli adamlara verilen unvandı. Bu sûrda orta hizmeti görmküşlerdir.

Alaca: Fes rengi ve lacivert zemin üzerine sarı çizgili bir tür pamuklu kumaş adıdır. Anadolu'nun birçok yerinde dokunurdu. En makbulü Erzincan alacasıdır. Erkeklere mintan, kadınlara şalvar ve entari yapılırdı.

Ali Ağa, Sipahiler Ağası: Niğdelidir. 1695'de kapıcıbaşı olmuştur. Hizmetlerde istihdam edilerek 1716'da çavuşbaşı, sonra Sivas beyi, sipahiler ağası, cebecibaşı ve 1719'da ikinci defa sipahiler ağası oldu. Sonra mansıpları devrederek Ekim 1730'da Sadâret kethüdası olup sonra azledildi ve oğlu Mehmed Bey ile Bursa'ya gönderildi. Orada ölmüştür.

Ali Paşa, Maktulzade, Rakka Valisi: Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın oğludur. Babasının vefatında küçük idi. Mart 1700'de vezirlik rütbesiyle Kandiye valisi, Özü ve sonra Azak muhafızı oldu. Sonra Ağrıboz, Van, Konya, Silifke, Adana, Diyarbakır beylerbeyisi ve Safiye Sultanın zevci olup 1713'de azledilerek Bozcaada'ya gönderildi. Sonra Maraş, Erzurum, Haleb valisi olup mansıbı Rakka'ya ve sonra Konya'ya çevrildi. Mayıs 1718'de rikab-ı hümâyun kaymakamı, sonra yine Rakka valisi, 1722'de Şam valisi olup sonra yine Rakka eklenmiş, Kasım 1722 Mekke-Medine arasında ölmüştür. Hoş, uyanık, yiğit tavırlı, ünlü bir vezirdi. Hatta bir aralık sadârete nasbı düşünülmüştü. Yaşı 43 idi.

Arşın: Eskiden beri doğuda ve bu arada Osmanlı devletinde kullanılan bir cins uzunluk ölçüsü. Arşın iki türlü idi. Biri çarşı arşını, öbürü ise mimar arşınıdır. Çarşı arşını kumaş ölçmek için kullanılırdı ve 68 santimetre boyunda idi. Mimar arşını ise 75.8 santimetre idi; adı da zira veya zira-ı mimarî idi.

Arz Kapusu: Topkapı Sarayı'nda bir mekân. Padişahların arz günleri sadrâzamla Divan-ı hümâyûn erkânını kabul ettikleri yer.

Âsitâne: İstanbul'a verilen eski isimlerden biri.

Âsumânî fişek: Havayi fişek.

Aşçıbaşı ağa: Saray mutfağında her gün pişen yemekleri hazırlayan aşçıların başı olan zat. Bir mutfakta çalışanların âmirine aşçıbaşı ve bütün aşçıların âmirine ise baş aşçıbaşı denilirdi.

At sakası: Sakaların at ile su dağıtan sınıfı.

Ateş-bâz: Ateşle oynayan, hokkabaz, fişekçi.

Ayşe Sultan: Sultan II. Mustafa Han'ın kızıdır. 4 Mayıs 1696'da doğdu. Mart 1708'de Nu'man Paşa'ya, 1720'de Silahdar İbrahim Paşa'ya, 1724'de ise Mustafa Paşa'ya nikahlandı. 26 Eylül 1752'de vefat eyledi. Yenicami Türbesi'ne defnedildi.

Bâbüssaade: Arz kapısı, Taht kapısı. Sarayın üçüncü kapısı olup Enderûn ve Bîrûn'u birbirinden ayırırdı. Bir adı da Akağalar kapısı idi. Burası iç içe iki kapı olup ön kısmında mermer sütunlara dayanan bir revak vardır. Padişahlar tahta otururken, ayak divanlarında ve bayramlaşma törenlerinde padişahların tahtı burada kurulurdu. Abdülaziz'in ilk saltanat yıllarına kadar sarayın bayramlaşma törenleri de burada yapılmıştır.

Baltacı: Sarayın Bîrûn kısmına mensup bir cins hizmet erbabı. Bir adları da teberdardı. Rivayete göre II. Murad sefere giderken dağ ve ormanların temizlenmesi için ilk önce bunları kullanmış, sonra saraya almış, sonraları seferlere giderken yol açmak, çadırları kurup kaldırmak, yükleri indirip bindirmek gibi işleri bunlara gördürmüştü.

Başmuhasebe: Osmanlı maliyesinin en önemli kalemi olup XVII. yüzyıl başlarında kurulmuştur. Osmanlı maliye teşkilâtında para harcamaya yetkili bütün kalemler başmuhasebeye karşı sorumlu idi. Âmirine başmuhasebeci veya muhasebe-i evvel denirdi.

Beşir Ağa, Hacı, Dârüssaade Ağası: Bayraksız Ali Ağa'nın çırağı olup yetişerek padişah musahibi oldu. Temmuz

1707'de hazinedar-ı şehriyarî oldu. 1713'de Kıbrıs'a ve sonra Mısır'a ikamete gönderilmiştir. Sonra şeyhülharem nasbedildi. Yine İstanbul'a getirilerek 1717'de Dârüssaâde ağası oldu. 3 Haziran 1746'da öldü. Eyüp'de türbesine defnedildi. Salih ve müttaki idi. Güvenilir bir danışman olup erbâb-ı maarifî himaye ederdi. İlmi konulardan haberdar idi. Eyüp'de medresesi ve Bâbıâli civarında cami, medrese, tekke, sebil, kütüphanesi, Emir İmam Mahallesi'yle Sarıyer'de çeşmeleri vardır.

Boğası: Astarlık seyrek bez. Kaput bezini andıran bir bez türü. Pamuk ipliğinden dokunurdu.

Bostancıbaşı: Osmanlı saraylarının içinde ve dışında hükümdarlara ait bağ, bahçe ve bostanlara bakan ve sarayın diğer bazı hizmetlerinde ve bu arada padişaha ait kayıklarda kullanılan bir sınıf hizmet ehlinin mensup olduğu ocağın amiri.

Bostanî: Taşralı.

Buhûr: Tütsü.

Cebecibaşı: Cebeci Ocağının en büyük âmiri. Devlet teşrifatındaki yeri kapucular kethudasından sonra ve topçubaşından önce gelirdi.

Cebehâne: Gerek harp âletlerine ve gerekse bunların muhafaza olundukları yere verilen isim.

Cin Deresi: Düğünün kurulduğu yerdeki bir mevki.

Cin askeri: Tuhaf, korkutucu ve ürkütücü görüntülü.

Çakşır: Çuhadan yapılmış bir nevi dar şalvar. Aşağı uçları, ayağa giyilen mestebağlı olurdu.

Çarh-ı felek: Etrafa ateşler ve kıvılcımlar saçarak dönen yuvarlak şenlik fişeğine verilen addır.

Çâşnigir: Sofracı demektir. Sarayın dış hizmetlerindendi. Bir kısmı padişahın şahsına mahsus pişen yemeklere nezaret eder, bir kısmı da saray mutfağında pişen yemeklerin dağıtımı ile meşgul olurdu. Bunlara zevvakîn-i hassa da denirdi. Divan günleri sadrâzamın ve vezirlerin sofralarını kurmak ve yemeklerini vermek vazifelerindendi.

Çehâr-yâr: Dört dost demektir. Hz Peygamber'in döst dostu, yani kendisinden sonra gelen dört halifeye verilen addır. Bunlar sırasıyla; Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'dir.

Çekdiri: Osmanlı donanmasında kürekle yürüyüp yelkeni yardımcı olarak kullanan bütün gemilere verilen isim. En küçüğünden en büyüğüne kadar 19 cinstir.

Çekme: Kadın ve erkekler tarafından iş başında, özellikle üst kirletici işlerin başında giyilen uzun, geniş bir iş şalvarının, iş donunun adıdır.

Çengî: Çeng denilen sazı çalan kimse, oyuncu, köçek.

Çerâğ-ı mâhtâb: Eskiden kullanılan bir cins yağ kandili. Topraktan veya madenden yapılırdı. İçine yağ konup yan tarafında bulunan deliğe fitil takılarak yakılırdı.

Çerge: Çadırın en küçük türüdür.

Çetr-i hümâyûn: Çetr: çadır, Çetr-i hümâyûn ise padişah çadırı demektir.

Çukadar: Enderun odalarından en muteberi olan Hasoda'ya mensup en yüksek ağalardan üçüncüsü. Silahdardan sonra ve rikâbdardan evvel gelirdi. Silahdardan üstün olarak bir hasodabaşı vardı. Çukadarlık Çelebi Sultan Mehmed zamanında ihdas edilmiş bir memuriyettir. Alaylarda ata binerek hünkârın arkasından gider ve yağmurluğunu taşırdı. Aynı zamanda hükümdarın kaftanlarına ve kürklerine bakmak da bunun vazifesiydi. Bayramlarda padişah camiye giderken ve diğer merasimlerde halka para serpmek de bunun vazifesiydi.

Dahme fişeği: Donanma geceleri havaya atılan bir fişek türü.

Dalfes: Üzerine tülbent ve çember gibi herhangi bir şey sarılmamış fes, böyle bir fes giyen kimse.

Dârâ: Keyaniyân denilen eski Fars hükümdarlarının dokuzuncusu, Keykubad.
Dârüssaade Ağası: Bkz: Kızlarağası
Debbağ: Deri terbiye eden kimse, tabak, sepici.
Defterdar: Osmanlı devletinde malî işlerin en büyük âmirine verilen unvan.
Dergâh-ı âlî: Osmanlı sarayı hakkında kullanılan bir terim.
Destar: Kavuk, külah, fesin arka tarafına sarılan sarık.
Dıraht-ı servi: Servi ağacı
Dîbâ: Kalın canfes cinsinden ipekli kumaş. Bunun altın veya gümüş ile çiçekler ve dallar işlenmiş olanına münakkaş denirdi.
Dikdik: Eyer örtüsü. Şam dikdiği, mücevherli dikdik.
Dimi: Gayet sık dokunmuş bir kaba bezin adı.
Donanma: Bir devletin deniz kuvvetlerinin hepsine birden verilen isim. Osmanlı donanması genel olarak ince donanma, çekdiri sınıfı ve kalyon sınıfı olmak üzere üç kısımdan ibaretti. İnce donanma, altı düz, hafif nehir gemileriydi. Çekdiri daha ziyade kürek esasına dayanan ve yelkeni yardımcı olarak kullanan gemilerin çeşitlerine verilen isimdi. Kalyonlar ise, yalnız yelkenle hareket eden gemilerdi.

Ebubekir Ağa (Çavuşbaşı): Kapıcıbaşı, sipahiler ağası, 1718'de çavuşbaşı, sonra şehremeni oldu. 1725'de öldü. Eyüp'de medfundur.
Emetullah Sultan: Sultan II. Mustafa Han'ın kızıdır. Saltanatları sonlarında doğmuştur. 21 Nisan 1727'de vefat eyleyip Yenicami Türbesine defnedilmiştir.
Emin: Kelime manası kendisine itimat olunan ve olunabilecek olan kimsedir, imparatorluk teşkilâtında muhtelif cins memuriyetlere mahsus bir unvan olarak kullanılmıştır.
Enderûn-ı hümâyûn: Topkapı Sarayı'nın üçüncü kapısı olan Bâbü's-saâde veya Akağalar kapısından sonra başlayan kısmına verilen isim. Kapının ön kısmında mermer sütunlara dayanan bir revak vardır. Cüluslarda, "Ayak divanı" denilen fevkalâde divanlarda, hükümdarla bayramlaşmalarda padişahın tahtı burada kurulurdu. Bayramlaşmaların burada oluşu Sultan Abdülaziz devrine kadar devam etmiştir.
Erkân kürkü: Devlet erkânına mahsus geniş yenli kürk.
Eski Saray: İstanbul'un fethinden sonra Fatih tarafından bugün İstanbul Üniversitesi merkez binasının bulunduğu yerde yaptırılan saray. Bir adı da Saray-ı atik veya Saray-ı atik-i mamûre idi.
Eytâm: Yetim kelimesinin çoğulu.

Ferace kürk: Kürkle kaplı ferace. Şehzâdeler, babalarının sağlığında saraydan çıktıkça bunu giyerlerdi.
Filar: Eskiden kullanılan hafif ve ökçeli ayakkabı. Şıpıtık. XVIII. yüzyılda yangın tulumbacıları tarafından giyildiği için tulumbacı yemenisi adını almış olan ökçeli hafif erkek ayakkabısının eski adıdır. Daha sonra gemiciler ve kayıkçılar giymekte devam etmişlerdir.

Galata Sarayı: Galata'da ve vaktiyle bugünkü Galatasaray Lisesi'nin yerinde bulunan Acemi Oğlanları kışlası. Enderun ananesine göre bu kışlayı II. Bayezid, Gülbaba ismi verilen ve orada gömülü olan bir velînin işaretiyle yaptırmıştır. Bir cami, her biri ikişer yüz kişi alacak üç koğuş, her koğuşta bir hamam ve zabit dairesi ve mutfaktan oluşmaktaydı.
Gılman: Genç çocuk manasına Farsça bir kelime olup çoğul şekli gılmanândır. Yaşları sekizden on ikiye kadar olan çocuk demektir. Bu tâbir, daha ziyade saray hizmetlerinde bulunanlar hakkında kullanılırdı.
Gulamân-ı Enderun: Enderun gılmanları demektir.

Gülâb: Gül suyu, eskiden törenlerde, toplantılarda ve evlere gelen misafirlere ikram edilirdi.

Gülbâng: Belli zamanlarda ve belli yerlerde okunmak için tertip edilmiş dua. Yeniçerilerin meşhur duası ki şu tarzda idi: "Allah Allah illallah, baş üryân, sîne püryân, kılıç al kan, bu meydanda nice başlar kesilir olmaz hiç soran. Eyvallah, eyvallah, kahrımız kılıcımız düşmana ziyân, kulluğumuz padişaha ayân, üçler, yediler, kırklar gülbâng-ı Muhammedî, nûr-ı Nebî, kerem-i Alî, pirimiz sultanımız hünkâr Hacı Bektaş-ı Velî demine hû diyelim hû." Bu duayı okumaya gülbâng çekmek denirdi.

Gülbeşeker: Eskiden pek makbul olan bir cins gül şekerlemesi.

Hacı Süleyman Menzili: Okmeydanı tarafında bir yer adı.

Halil Efendi, Hacı (Sûr emini): Aslen Kayserilidir. Tahminen 1657 yılında doğmuştur. İlk tahsilini Kayseri'de yaptıktan sonra İstanbul'a gidip saraya intisap etmiştir. Arpa eminliğinden sonra 1720'de Matbah-ı âmire emini iken Sultan III. Ahmed'in şehzâdeleri için düzenlenen sünnet düğününe sûr emini olmuştur. Patrona ihtilalinden sonra Kayseri'ye gönderilmiş, daha sonra İstanbul'a dönerek 1746'da tekrar arpa emini, 1748 de defter emini ve 1752 cizye muhasebecisi olmuştur. 1754 Martında İstanbul'da vefat etmiştir. Hayır ve hasenat sahibi bir zat idi. İstanbul ve Kayseri'de pekçok çeşmeler ve sair hayır eserleri yapmış, Kayseri'deki meşhur Cami-i Kebir'i yeniden yaptırmıştır. Ayrıca Kayseri'de değerli yazmalardan oluşan bir kütüphane yapıp vakfetmiştir.

Hânendegân: Şarkıcılar, şarkı söyleyenler.

Harem-i hümâyûn: Topkapı Sarayı'nın harem dairesine verilen isim. Harem-i hümâyûnun veya harem dairesinin başlıca kapısı İkinci Yer denilen meydanda Kubbealtı ile Zülüflü Baltacılar Koğuşu kapısının arasında bulunan Araba Kapısı'dır. Saraya gidip gelen kadınlar bu kapıdan araba ile girip çıktıkları için bu ismi almıştır.

Hârgâh: Büyük çadır, otağ.

Hasahır: Saray hayvanlarına ve bunların takımlarına, bu hayvanların bakım ve yetiştirmelerine ait işleri gören teşkilât ve bunların bulundukları yer. Bir adı da istabl-ı âmire idi.

Hasan Ağa, Kul Kethudası: Yeniçeridir. Kul kethüdası ve Aralık 1723'de yeniçeri ağası oldu. 1 Ekim 1730'da Vaka'da azledilip sürüldü. Sonra vefat eyledi.

Hasbağçe: Sarayın sınırları içindeki bahçe ve bostanlar hakkında kullanılan bir terim.

Hasköy: İstanbul halicinin kuzey tarafında bulunan bir semt. Bugün Beyoğlu ilçesi sınırları içindedir.

Hatib: Cuma günleri ve bayramlarda camide minbere çıkarak hutbe okuyan görevli.

Havan: Bir top çeşidi.

Hayme: Çadır,

Hıtân: Sünnet, sünnet etme.

Hicret-i Nebevî: Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye göç ettiği 622 yılını ifade eder ki, bu tarih Müslümanlarca takvim başlangıcı olarak kabul edilmiş ve 622 yılı hicri 1 olarak sayılmıştır.

Hil'at-i fâhire: Bir cins üst elbisesi. Türkçesi kaftandır. Hil'at, padişahlar tarafından sadrâzamlar ile vezirlere ve diğer devlet erkânına giydirildiği gibi, onlar tarafından da kendilerinden daha küçük rütbede olanlara giydirilirdi. Hil'at giydirmek, bir memuriyet tevcihi veya bir hizmet ve yararlık karşılığı olurdu.

Humbara: Demirden veya tunçtan dökülmüş, içi boş ve yuvarlak olarak yapılan ve içine patlayıcı maddeler konarak düşmana atılan harb aleti. Bir tür el bombası. Bazıları top, bazıları el ile atılırdı.

Hümâyûn: Osmanlı padişahları için kullanılan bir tazim sözü. Fransızca imperial ve Latince auguste tâbirlerinin karşılığıdır. Hüma veya hümay Farsçada, umay Türkçede efsanevî, uğurlu, kudret ve azamet sahibi bir kuşun adıdır. Oğuz Türklerinde hakanlara ait bir totemdi. Bu eski gelenekten Osmanlı Türklerine de intikal etmiştir. Padişahların şahsına veya kendilerine taalluk eden şeylere izafe olunurdu. Zât-ı hümâyûnları ve tuğra-yı hümâyûn gibi.

İbrahim Efendi, Hacı, Türk (Defter emini): Maliyeden yetişip başmuhasebe kesedarı oldu. Nisan 1719'da birden defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. 1727/8'de vefat eyledi.

İbrahim Han, Sultan: Sultan I. Ahmed Han'ın oğludur. 5 Kasım 1615'de doğdu. 9 Şubat 1640'da tahta çıktı. 8 Ağustos 1648'de tahttan indirilip 4 Aralık 1648'de katledildi. Naşı, amcası Sultan I. Mustafa Han'ın yanında rahmet-i Sübhâniyeye vedîa kılınmıştır. Ömrü 32 yıl, 9 ay, 4 gün ve saltanat müddeti 8 sene 6 aydır. Zamanında Girit üzerine harp açılıp Hanya, Resmo ve bazı ciheti fetholunmuştur. Orada birkaç cami inşa buyurmuşlardı. Müşfik, merhametli idi ve konuşurken acele ederdi. Zamanında zürriyet kalmadığından odalık kullanmaya tabii olarak mecburiyet doğmuştur.

İbrahim Paşa, Ağrıboz muhâfızı, Tezkireci: Ramazan Efendi'ye mensup olduğundan oğullarıyla çalışmıştı. Kaleme girip kethüda katibi, tezkire-i sânî ve evvel olmuş 1710'de Baltacı Mehmed Paşa sadâretinde kethüda olmuştur. Varadin Vak'asında ruznâme-i evvel olup Halil Paşa'nın Sadâretinde 2. defa sadâret kethüdası oldu. 1717'de beylerbeyi payesiyle kapıcılar kethüdası olup ardından mirâhûr-ı evvel oldu. Temmuz 1717'de vezirlikle rikâb-ı hümâyun kaymakamı vekili oldu. Sofya muhafızı ve sonra Hanya muhafızı oldu. Sonra emkeli olarak Tekirdağ'a yerleşti. 1720'de Yenikale, Bender ve sonra Ağrıboz muhafızı olup 23 Mayıs 1722'de orada vefat eylemiştir. Hall ü akde muktedir, devlet işlerinden anlar, halîm, sessiz, vakur ve maarifperver olup kusuru azdı.

İbrahim Paşa, Damad-ı Şehriyârî: Kız Hüseyin Paşa'nın oğludur. Enderun-ı hümâyunda yazıcı oldu. İlerliyerek hazine-i hümâyun kethüdası ve silahdar-ı şehriyarî oldu. Sonra vezirlikle Şehrizor valisi oldu. Sırasıyla Haleb, Erzurum, Musul ve Diyarbakır valisi olup Ordu-yı hümâyuna memur olmuştur. 1714'de 3. defa Şehrizor valisi olup 1715'de rütbesi kaldırılarak sürülmüştür. Sonra vezirlikle İnabehtı muhafızı, sonra İstanköy, Ağrıboz muhafızı, Maraş ve Erzurum valisi ve o cihet seraskeri oldu. Kasım 1722'de kötü hizmetten dolayı İçel mutasarrıflığına nakledilerek Gence ve Revan kumandanı oldu. Ocak 1724'de Tiflis'den İçel'e gitmek üzere Erzurum'a dönerken yolda vefat eyledi. Erzurum'a gitirilip defnedildi. Sultan II. Mustafa Han'ın kızı Emine Sultan'ın zevcidir. Nazm ve nesre kadir, zeki, latifeye, âlim ve zariflere düşkündü.

İbrahim Paşa, Sadrazam, Damad-ı Şehriyârî: Ürgüp'e bağlı Muşkara (Nevşehir)'da doğdu. Ezdin Voyvodası Ali Ağa'nın oğludur. 1110 (1698/9)'da İstanbul'a gelip akrabasından Eski Saray'da müstahdem Mustafa Efendi'nin sevkiyle helvacı ve sonra baltacı oldu. Kabiliyetinden dolayı Saray-ı hümâyunda evkaf katibi ve sonra Dârüssaâde yazıcısı oldu. Sonra sırasıyla yükselerek mirâhûr-ı evvel olup 3 Ekim 1716'da vezirlik rütbesiyle rikâb-ı hümâyun kaymakamı oldu. 18 Şubat 1717'de Fatıma Sultan ile nikahlandı. 5 Mayıs 1718'de sadrazam olmuştur. Sultan III. Ahmed Han parmağındaki yüzüğü sadâret mührü olarak ihsan buyurdular. 1 Ekim 1730'da katledildi. Şehzâdebaşı'nda medfundur. Orada kütüphanesi, ilerisinde hamamı ve dârülhadisi vardır. Yaşı 70 e ulaşmış olup akıllı, olgun, mütevâzı, cömert, bilginleri sever, musikiye düşkün ve şairdi. Ancak zekv u safaya aşırı derece düşkün olması israf kapılarını açmış, avanesini önemli yerlere getirmesi de aleyhine halkın dilini her surette açık bulundurmuş, velhasıl kötü hizmeti ve sefâhati, hem nefsini, hem ailesini ve hem de devlet ve efendisini zarara uğratmıştır. Oğlu Genç Mehmed Paşa'dır.

İbrahim Paşa, Silahdâr-ı şehriyârî: Enderûnda yetişip Aralık 1717'de silahdâr-ı şehriyârî oldu. Sonra vezirlikle Erzurum valisi olup vilayetleri devrederek 1730'da Haleb valisi, 1145 başlarında Van seraskeri olup sene sonunda azledilmiş ve sonra vefat eylemiştir.

Istabl-ı âmire: Bkz: Hasahır

İstanbul serengi: Üç renk üzere dokunduğundan bu ismi alan bir tür ipekli kumaş. İstanbul serengi, Bursa serengi gibi adlar verilirdi. Düz, benekli, çiçekli türleri vardı, giysi yapımında kullanılırdı.

İşâre: Bir tür kutlama fişeği

Kabak fişeği: Bir tür kutlama fişeği.

Kâğıthâne: İstanbul halicinin kuzeyinde bulunan bir semt. Bugün ilçe merkezi olmuştur. Eskiden sayfiye ve dinlenme yeri olarak kullanılırdı.

Kakum: Kuzey bölgelerde yaşayan, sansar ve gelinciğe benzer, siyah ve boz kuyruklu kürkü pek makbul bir hayvan ve bu hayvanın derisinden yapılan kürk.

Kallâvî: Sultan II. Mahmud zamanındaki kıyafet devrimine kadar sadrazam ve vezirlerin giydiği resmî kavuğun adıdır.

Kapaniçe yakalı kürk: Kolsuz ve geniş devrik yakalı bir kürkün adı.

Kapu kethudası: Osmanlı devletine tâbi prensliklerin, yabancı devletlerin, eyalet valilerinin, vezir ve beylerbeyilerin devlet nezdinde bulunan resmî temsilcilerine verilen isim.

Karakollukçu: Yeniçeri odalarında en kıdemsiz efrada verilen isim. Karakollukçular odalarının bütün hizmetlerini görmekle mükellef tiler ve gördükleri ise göre anılırdı. Karakullukçu terfi ederse küçük müteferrika olur ve hizmetten kurtulurdu. Her yeniçeri odasında birden dörde kadar karakollukçu bulunurdu.

Kasapbaşı: Saray mutfağında çalışan, lâkin Enderun kilerbaşısına tâbi olan sarayın et işleriyle ve hayvan kesimiyle meşgul olan kasapların başı. Sefer zamanı orducuların arasında bulunan kasaplar âmiri. Bundan başka devlete ait vergi şeklinde toplanmış koyunların mera ve kışlaklara tevzii ve icabeden yerlere şevki ile meşgul olan kimseye de kasapbaşı denirdi.

Kâtib-i sûr: Sur katibi, düğün katibi.

Kavuk Festen evvelki Osmanlı serpuşu. Belli başlıları şunlardı: Kallâvî, Selimî, mücevveze, perişan destarlı, simidî destarlı, örf, horasanî, kâtibî, kalafat. Kavuk, içi pamuk dolu şişkince ve yüksek bir serpuş olup mutlaka sarıkla birlikte kullanılırdı.

Kelle-pûş: Takke manasınadır. Kavuk altına giyilirdi, kavuğun alın teri ile kirlenmesini önlerdi.

Kestane fişeği: Eğlence fişeklerinden birinin adıdır.

Kethuda: Aslı Farsça bir kelimedir. İtimat olunur, bir yeri idareye memur kimse manasınadır. Türkçede kahya şeklinde de kullanılır. Osmanlı teşkilât tarihinde bu isimle anılan pek çok memuriyet vardır.

Kıptiyân: Kıptiler, Mısır'ın yerli halkı.

Kızlarağası: Sarayda bulunan haremağalarının başı ve en büyük âmiri. Resmî unvanı Dârü's-sa'âde ağası idi. XVI. Yüzyıl sonlarına kadar kızlar ağalığı saray akhadımlarının başı olan ve Bâbüssaâde ağası da denen Kapı ağalarına mahsus iken sonra zenci haremağalarına geçmiş, bu yüzyılın sonunda bir müddet yine akağalara geçmişse de 1594'den sonra kesin olarak zencilere intikal etmiştir. Zenci haremağalarından Yeni Saray başkapı gulamlığı derecesine erenler, sonra Eski Saray ağası ve münhal vukuunda Dârü's-saâde ağası olurlardı. Sarayda, maiyetlerinde cariye bulundumaya yalnız onlar izinli idiler. XVII. yüzyıldan itibaren bilhassa nüfuzları artmış ve padişahların üzerinde çok müessir olmuşlardır. Azl olundukları zaman Mısır'a gönderilirler ve orada azatlık ismi verilen bir maaşla yaşarlardı.

Kilarcıbaşı ağa: Enderun odalarından kiler koğuşunun âmiri.

Kol: Ekip, grup, takım, özellikle çengiler hakkında kullanılırdı.

Kurra: Kıraat ilmini tamamlamış olan hafız.

Lansa: Yelken üzerinde oluşan rüzgar basıncının direği eğmesini önlemek için direklerin üst bölümlerine çekilen halat.

Lu'bede-bâz: Oyuncu, kuklacı.

Mâhiyye: Mahya.

Masraf-ı şehriyârî: Sarayın Enderûn ve Bîrûn kısımlarının her türlü masraf ve tâyinlerinin idare edildiği kalem, idare bakımından saraya, muamele bakımından defterdarlığa bağlı idi. Âmiri, masraf-ı şehriyârî kâtibi adlı bir memurdu.

Matbah-ı âmire: Saray mutfağına verilen isim. Bu mutfakta her gün bütün saray erkânının, yani Bîrun, Enderun, Harem mensuplarının, Divan-ı hümâyûn erkânının, Divan günlerinde hazır bulunan Kapıkulu askerinin, din ve millet farkı gözetilmeden divana başvuran davacı ve şahitlerin yiyecekleri pişerdi ki bunların yekunu dört beş bin kişiyi bulurdu. Bu yüzden neşkilâtı gayet genişti.

Mehmed Ağa (Paşa), Sadaret Kethudası: Damad İbrahim Paşa'nın eski emekdarı olup kendisine hazinedar ve sonra damat eyledi. 27 Mart 1719'da sadâret kethüdası oldu. Eylül 1730'de cezalandırılarak öldü. Zengin olup 23 bin 390 kese malı çıktı. Halbuki kayınpederinin ancak 2004 kese ve bacanağı Mustafa Paşa'nın 365 kese parası çıkmıştı.

Mehmed Ağa, Yeniçeri Ağası: Doğramacı Mehmed Paşa'nın hizmetinde terbiye edilip 1716'da kul kethudası, Ağa vekili ve Haziran 1717'de yeniçeri ağası oldu. Sefere dönüşünde Ocak 1718'de azlolunup Tekirdağ'a sürüldü. Mayıs 1719'da çağrılarak 2. defa yeniçeri ağası olup 18 Aralık 1723'de vefat eyledi. Ağayokuşu'nda Kurşunlu Türbe'de medfundur. Devletin hayrına çalışır, vakur, himmet sahibi, kerim, cömert, muktedir, müdebbir, akıllı idi. Lakabı "Ermeni" idi.

Mehmed Bey, Genç Mehmed Paşa: Damad İbrahim Paşa'nın oğludur. Babası zamanında Ali Paşa ile birlikte vezirlik rütbesiyle padişah damadı olmuştu. 1727'de Amasya sancağı arpalık verildi. Nisan 1732'de Selanik, buradan Bursa valisi oldu ve 1734/5'de hasta olunca senelik altı bin guruş has ile emekli oldu ve Anadoluhisarı'ndaki sahilhanesinde ikamete izinli oldu. Müptela olduğu hastalıktan kurtulmak için keseler döktüyse de muvaffak olamadı. Nihayet Beşiktaş'daki sahilhasinde mukim olup bir kimse ile görüşmeye gücü kalmadı. Babasının vakıfları ile geçinirdi. 6 Haziran 1768'de öldü. Na'şı Şehzâdebaşında babasının yanına defnedildi.

Mehmed Efendi, Mirzazade, Rumeli Kazaskeri: Ulemadan Mirza Mehmed Efendi'nin oğludur. Müderris, molla olup 1702/3'de İstanbul payesi, 1707'de Mekke kadısı, Nisan 1710'da İstanbul kadısı olup 16 ay sonra istifa eyledi. Mart 1713'de Anadolu kazaskeri olup 14 ayda azledildi. Mart/Nisan 1717'de Rumeli kazaskeri olup sonra azledildi. 1721 de 2. defa Rumeli kazaskeri olup 1722 de azledildi. Sultan I. Mahmud Han'ın cülus gününde (2 Ekim 1730) şeyhülislâm oldu. Görme zaafı yüzünden Nisan 1731'de istifa eyledi. 1734/5'de vefat eylemiştir. Üsküdar'da Tunusbağı'nda babası yanında medfundur. Şeyhülislâm Seyyid Feyzullah Efendi'nin damadı idi. Gayet âbid ve nezih olup her üç günde bir hatmederdi. Kurrâ, bir müşkil hallinde kendilerine müracaat ederlerdi. Üsküdar'da bir camii vardır.

Mehmed Efendi, Üçanbarlı, Reisülküttab: Beyhan Sultan'ın baltacılar kethüdası Hacı Halil Ağa'nın oğlu olup 1673'de İstanbul'da doğdu. Gençliğinde Sultan'a baltacı olup Damad İbrahim Paşa'yla yakınlık peyda ederek kaleme girdi. 1712'de Dârüssâde yazıcısı olup Nisan 1713'de Haremeyn muhasebecisi oldu. Şehid Ali Paşa sadâretinde azledildi. Temmuz/Ağustos 1716'da nişancı vekili olup 2 Ağustos 1718'de reisülküttab oldu. Ekim 1730'da azledildi. Rebiülâhirde defter emini olduysa da hemen ardından Bozcaada'ya sürüldü. Ardından Dersaadet'e celbedildi. 23 Nisan 1732'de defterdar-ı şıkk-ı evvel oldu. Eylül 1732'de öldü. Akıllı, olgun, benzersiz bir bilgin idi. Sinanpaşa Medresesi'nde medfundur. Galata'da Kulekapısında bir çeşme yaptı.

Mehmed Han IV., Sultan : Sultan İbrahim Han'ın oğludur. 30 Aralık 1641'de doğdu. 8 Ağustos 1648'de tahta çıkıp 9 Kasım 1687'de tahttan indi. 6 Ocak 1693'de Edirne'de vefat eyledi. Naşı İstanbul'a nakl edilerek Yenicami'de defnedildi. Avlanmaya fazlasıyla düşkündü. Tahta çıkıktan sonra sünnet olmuştur. Çoğu günleri Edirne'de geçip İstanbul tahtı senelerce kaymakamla idare edilmiştir. Devlet erkânı da Edirne'de ikamet edip bu hal 1703 yı-

lına kadar devam etti. Saltanat yıllarında Girit, Kamaniçe, Umman ve Çehrin, vesâir 30 kale fethedilip Viyana 2. defa olarak kuşatılmıştır. Köprülü, oğlu ve yakınları 27 sene sadrazamlık makamını işgal ederek güzel idâre ettikten sonra birkaç sene savaş meşgalesi ortaya çıkmıştır. Bozcaada kalesini ve Davutpaşa'da bir mescit yaptırdı. Muhsin, âlim sever, müttakî, sâlih ve şairdi. Şiirlerinden: "Gönül ne Göksuya mâil ne Sarıyere gider/Sipâh-i gamdan emin olmağla Hisar'a gider."

Mehterhâne: Osmanlı devletinin askerî muzıka takımı. Diğer bir çok doğu ülkelerinde görüldüğü gibi davul, zurna, nakkare, boru, zil ve kösten oluşmaktaydı. Hükümdarlara ait mehterhaneyi, Mehterân-ı tabl u alem denilen mehterler arasındaki muzıkacılar çalarlardı. Tabl u alem mehterleri, bayrak ve mehterhâne takımları halinde iki sınıftı. Bayrak ve sancakları taşıyan alem mehterleri bir bölük halinde olup mevcutları otuz, kırk kadardı. Bunlara alemdarân-ı hâssa da denirdi. Muzıka takımı ise altı bölüğe ayrılmış olup altmış iki, altmış üç kişi kadardılar.

Memâlik-i mahrûse: Osmanlı ülkesi yerinde kullanılır bir tabirdir.

Mest-pabuc: Tabanı ve yüzü yumuşak deriden incik kemiğinin üstüne kadar çıkan kısa konçlu düğmesiz ve bağsız ayağa tıpkı çorap gibi giyilen ayakkabı.

Meşaleciyân: Saray kapıcıları arasında bulunan ve sayıları on ile on sekiz arasında değişen bir zümre. Bunlara Ortakapı meşalecileri de denirdi. Bayram gecelerinde ve alaylarda meşaleleri yakmak bunların vazifesi olduğu gibi, padişahların gece gezintilerinde de bunlar meşale tutarlardı.

Mısır tavuğu: Hindi

Mısır zorbâzları: Eğlence için Mısır'dan gelen oyuncular.

Mîrâhûr ağalar: Hasahırın en büyük âmiri. Buna büyük mîrâhûr veya emir-i ahûr-ı evvel de denirdi. Kendisinden sonra gelen âmir ise küçük mîrâhûr ve emir- ahur-ı sânî idi. Büyük mîrâhûr, üzengi veya rikab ağalarındandı.

Misk: Asyanın yüksek dağlarında yaşayan bir cins ceylanın erkeğinin karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.

Molla (çoğulu: mevâlî): Mevleviyet payesini kazanan ulema hakkında kullanılır bir tabirdir. Sonraları ilmî ve içtimaî mevkii yüksek bulunanlar hakkında da kullanılmıştır. Birinci sınıf kadılara da molla denirdi.

Murassa tac: Değerli taşlarla bezenmiş tac.

Mustafa Han II., Sultan: Sultan IV. Mehmed Han'ın oğludur. 5 Haziran 1664 Salı günü doğdu. 6 Şubat 1695 Pazar günü tahta çıktı. 16 Ağustos 1703'de tahttan indirilerek 140. günü, 29 Aralık 1703'de vefat etmiştir. Ana-baba bir kardeşi Sultan III. Ahmed Han, cenazesini Arz Odası'ndan Akağalar Kapısı'na kadar teşyi eyledi. Saltanat müddeti; 8 sene 6 ay, 14 gündür. Ömrü ise 39 sene, 2 ay, 18 gündür. Sarı sakıllı, elâ gözlü, etine dolgun, iri yapılı, âlimleri ve şairleri sever, cömert, okçu, silahşör, halim, selim, istikameti doğru, haramlardan kaçınır, şairdir. Şiirde "Meftûnî" ve "İkbâlî" mahlasını kullanmıştır. Bizzat harbe gidip Nemçe (Avusturya) seferlerinde üç kere bulunmuştur. Şebeş, Luğoş ve Nalkıran harplerini kazanmıştır. Sentine Cenginin üçüncü senesinde galip olamayıp dördüncü sene barış yapmıştır.

Mustafa Paşa, Kaymak, Tevkii: Vezirlerden Poçinli İbrahim Paşa'nın oğludur. Bu sebepten Damad İbrahim Paşa'ya sıhriyet peyda eyledi. Kapıcıbaşı, Şubat/Mart 1717'de mirâhûr-ı sânî, Haziranda kapıcılar kethüdası, Mayıs 1718'de vezirlik rütbesiyle tevkii, İstanbul kaymakamı ve Ocak 1721'de kapdan-ı derya oldu. Rebiülevvel 1143 (Eylül/Ekim 1730) de katledildi. Dedesi Merzifonî Mustafa Paşa'nın medresesi kabristanında medfundur. Kuleli Bahçesi mescidini yaptı. Kayınpederiyle hemfikir ve hemhal idi.

Mücellid: Kitap ciltleyen, ciltçi.

Müderris: Medresede ders okutan, ders veren zat, bugünkü profesör.

Mühr-i Süleyman: Hazret-i Süleyman'ın mühründe bulunduğu söylenilen birbirine geçmiş iki üçgen şekil.

Nâfe: Derisinden kürk yapılan hayvan postlarının karnı altındaki deri kısmı.

Nahl, nahil: Kelime olarak Arapça hurma ağacı demektir. Balmumundan yapılarak gelinin veya sünnet çocuğunun önünde götürülen insan ve hayvan resimleri. meyve, çiçek ve kıymetli taşlarla ve sırma, klaptan gibi parlak teller ve yaldızlı kağıtlarla süslü ağacın adıdır. Halk dilinde nakıl oarak da kullanılır.

Nahlbend: Balmumundan ağaç ve meyve şekilleri yapan sanatkâra verilen addır.

Nakkaş: Süsleme sanatkârı, boya ile duvar nakışları yapan usta.

Neccar: Marangoz, dülger.

Numan Paşa -Köprülüzâde-: Fâzıl Mustafa Paşa'nın büyük oğludur. Temmuz 1700'de birden vezirlik rütbesiyle kubbenişîn oldu. Sırasıyla Erzurum, Anadolu, Ağrıboz ve Kandiye valisi oldu. Sonra Boğaz muhafızı, yine Kandiye ve Belgrad valisi oldu ve Sultan II. Mustafa Han'ın kızı Ayşe Sultan nikahlandı. 16 Haziran 1710'da sadrazam olmuştur. 8 Ağustos 1710'da istifa ederek Ağrıboz muhafızı, sonra Kandiye valisi ve Karadağ seraskeri oldu. Ardından Bosna, Belgrad, Kıbrıs, İçel ve Menteşe valisi olup harbe memur oldu. Ağustos 1718'de 4. defa Kandiye valisi oldu. 28 Ocak 1719'da hummadan öldü. Âlim, akıllı, tedbirli, iş idaresini bilir ve devlet rüknü idi. Yaşı 50'ye ulaşmıştır. Sadâretinde insanlar, Köprülü geldi, diye yığılınca mecburen istifa eylemiştir.

Ocak yazıcıları: Yeniçeri Ocağı'nın mali işlerini ve hariçteki alış verişlerini, hudut ve kalelerdeki maaş muamelâtını idare eden kimse.

Osman Paşa, Musul Valisi, Damad-ı Şehriyarî: Kanijelidir. Enderun–ı hümâyûnda yetişerek 1694'de silahdar-ı şehriyarî oldu. Nisan 1695'de vezâretle Şam valisi olup Ekim 1696'da Haleb, Van valisi olup sonra Gürcistan üzerine serdar oldu. Sonra Konya, Van, Kıbrıs, Ağrıboz, Alaiye valisi, 1703'de vezir-i sâlis oldu. Çeşitli valilikleri devrettikten sonra 1715'de nişancı, sonra İnebahtı, 1718'de Musul ve 1132'de Basra valisi olup zevcesinin vefatında Emetullah Sultan nikahlanmıştır. 1721'de Seddülbahr, Şehrizor ve Konya valisi olup 1723'de ölmüştür. Akıllı, gayretli idi. Oğulları, Ahmed ve Mehmed Bey'lerdir.

Otağ-ı hümâyûn: Osmanlı hükümdarlarının mükellef çadırlarına verilen isim. Otağ-ı hümâyûn daima kırmızı renkte olur, renkli şerit ve sırmalı saçaklarla süslü bulunurdu. Padişahların çadırları gayet büyük ve yedi direkli idi.

Ömer Efendi, Hekimbaşı: Osman Efendi'nin oğludur. 1659'da İstanbul'da doğdu. Şubat 1715'de reis-i etıbbâ oldu. Nisan 1716'da İstanbul ve 1130'da Anadolu payesi oldu. Nisan/Mayıs 1719'da Anadolu kazaskeri olup senesinde azledilip Temmuz 1720'de Rumeli payesi oldu. Mart 1723'de Rumeli kazaskeri oldu. 26 Şubat 1724'de vefat etti. Mollagürani'de medfundur. Çeşitli ilimler ve özelikle tıbba aşinâ olup bir mektep, medrese, sebil ve muallimhane yaptı.

Örf: Şeyhülislâm, kadıasker ve İstanbul kadılarının resmî günlerde giydikleri büyük kavuk.

Perezvana: Bıçak gibi âletlerin sap ve kabza kısmına giren kısmı. "Balık dişi kabzalı, altın perezvanalı İstanbul demiri bıçak"

Peşmî: Yünden ve kıldan yapılan bir çeşit kumaş.

Püskürme: Şenliklerde kullanılan bir tür fişek.

Rikabdar ağalar: Has Odanın dördüncü büyük zabitidir. Çukadardan sonra tülbend gulâmından evvel gelirdi. Fatih Kanunnamesi'nde mevkii çukadardan evvel idiyse de, sonraları çukadarlar öne geçmiştir. Karada ve denizde olan bütün gezintilerinde padişaha eşlik etmek ve rikab ağalarından biri hazır bulunmadığı zaman padişahın üzengisini tutmak bunun göreviydi. Terfi ederse çuhadar, dış hizmete çıkarsa beylerbeyi ve bazen vezir olurdu.

Sadr-ı âlî: Sadrâzam.

Safiyye Sultan: Sultan II. Mustafa Han'ın kızı olup 13 Aralık 1696'da doğdu. 1710'da Maktulzade Ali Paşa, 1725'de Mirza Mehmed Paşa, 1740'da Alâiyeli Ebubekir Paşa'ya nikahlandı. Mayıs 1778'de inen şiddedli nüzülün tesiriyle hastalanıp 15 Mayıs 1778 vefat etti. Süleymaniye Türbesi haziresinde caddeye bakan pencere önüne defnedildi. Düzenlemiş olduğu vakfı gelirlerinden Ayasofya, Sultan Mehmed, Sultan Bayezid ve Valide Sultan Camiine vâizlik ve duâcılık görevleri ve cihet fazlasına surre tayin olundu. Lütfîpaşa Mahallesinde çeşme yaptı. Vefatında bir oğlu ve bir kızı kaldı.

Saksyân-ı sîm, bkz Sim sakaları.

Saksoncubaşı: Yeniçeri ocağının 71. Cemaat ortası efradı. Ocak ananesine göre, Eflâk voyvodasının av için Fatih'e gönderdiği köpekler bu ortaya verilmiş ve orta efradı köpeklerin bakım, terbiye ve muhafazasına memur edilmiştir. Saksonculara köpekleri için Tophane üzerinde bir yaylak tayin edilmişti.

Salât-ı hamse: Müslümanlar için farz olan beş vakit namaz.

Samur: Kürkü çok makbul bir cins hayvan.

Saray-ı atîk: Bkz. Eski Saray.

Saray-ı cedîd Helvahânesi: Topkapı Sarayı'nda bulunan helvahâne.

Saray-ı cedîd: Bkz. Yeni Saray.

Sâzendegân: Saz çalanlar, çalgıcılar.

Sekbanbaşı: Yeniçeri ocağının 65. Cemaat ortasını teşkil eden sekbanların kumandanı. Kendisi aynı zamanda ocağın büyük âmirlerinden olup derecesi yeniçeri ağasından sonra idi.

Selîmî: Yavz Sultan Selim'in icadı olan tac biçimli bir kavuk. Uzun yıllar padişahlar ve devlet erkânı tarafından resmî günler ve törenlerde kullanılmıştır.

Silahdar: Kapıkulu süvari bölüklerinden baştan ikincisi olup sarı bayrak taşıdıklarından "Sarı Bayrak Bölüğü" diye de anılırlardı. Birinci bölük olan "Sipah Bölüğü3 ile birlikte "Yukarı Bölükler" adını taşırlardı. Osmanlı devletinde Kapıkulu süvarilerinden ilk ihdas edilendir.

Sim sakaları Divân-ı hümâyûnda hizmet eden sakalara verilen isim. Bunlara kısaca sîm sakaları da denirdi. Sayıları başlangıçta on iki olup sonraları otuz beşe kadar çıkmıştır. Bunların gümüş kaplarla taşıdıkları sularla Hırka-i Şerif dairesinin taşlığı yıkanırdı. Sîm gümüş demek olduğundan bu isimle anılmışlardır.

Sultan Bayezid, Şehzâde: Sultan III. Ahmed Han'ın oğludur. 4 Aralık 1718'de doğup Aralık 1770'de veliahd iken vefat etmiştir. Yaşı 53 yıl, 10 aydır. Yenicami'de defnedilmiştir.

Sultan Mustafa (III. Mustafa Han): Sultan III. Ahmed Han'ın oğludur. 28 Ocak 1717'de doğmuştur. 30 Ekim 1757 Pazar günü tahta çıktı. 21 Ocak 1774'de vefat etti. Lâleli'de özel türbede defnedildi. Ömrü 56 sene, 11 ay, 24 gün ve saltanat müddeti; 16 sene, 22 ay, 22 gündür. Rusya ile savaş isterdi. Râgıb ve Mehmed Paşalar emellerine karışı çıktılarsa da Hamza Paşa savaş ilan ederek efendisinin meşgale ile vefatına sebep olmuştur. Ramazanlarda bütün gün âlimleri huzûr-ı hümâyuna getiriir, Kadı Beyzâvî tefsirinden konular açtırarak derste hazır bulunanlara atiyye vermek âdeti idi. Üsküdar'da annesi için Ayazma Camiini, Lâleli'de iki minareli camii, imaret, kütüphane, medrese ve türbesini yeniden ve zelzeleden yıkılan Fatih Camiini tamiren inşâ ve Yenikapı dışında geniş bir yeri doldurarak evler ve dükkanlar yapıp bir mahalle kurmuştur. Paşabahçe Mescidini yaptırmıştır.

Sultan Süleyman, Şehzâde: Sultan III. Ahmed Han'ın oğludur. Sultan III. Mustafa'nın ana-baba bir kardeşidir. 8 Mayıs 1710'da doğup Eylül 1720'de Şehzâde Mehmed, Mustafa ve Bayezid ile birlikte sünnet edildiler. 13 Aralık 1732'de vefat eyleyip Yenicami Türbesi'ne defnedildi.

Sûr Emini: Düğünün baştan sona kadar her türlü işlerinden sorumlu görevli.

Sûr-ı hümâyûn: Hanedan mensuplarına ait düğün.

Süleyman Efendi, Hekimzade, Cerrahbaşı: Nuh Efendi'nin büyük oğludur. Müderris ve cerrahbaşı oldu. Sonra molla ve 1734/5'de Mekke payesi olup sonra azledildi. 1736/7'da vefat eylemiştir. Kocamustafapaşa'da babasının yanında defnedilmiştir.

Süleyman Paşa, Kapdan: İzmirlidir. Küçükken akrabasından biri Cezayir'e götürdü. Orada gemi hocası oldu. Sonra İstanbul'a gelmiştir. Bu aralık, Cezayir dayılığından gelme Mezemorta Hüseyin Paşa kapdan-ı derya olduğundan buna kalyon kapdanlığını vermiştir. Ocak 1714'de kapdan-ı derya oldu. Azledildikten sonra Adana valisi, Mora seferinde Ağrıboz valisi ve 1717'de Varadin seferinde kalyonlar kapdanı oldu. Dönüşte Nisan 1718'de 2. defa kapdan-ı derya olup vezirlik rütbesi verilmiştir. Eylül 1721'de istiska hastalığından birkaç ay muztarip olduğu halde Büyükdeğirmenlik'de öldüğünden Sakız'a nakledilerek Abdülfettah Paşa yanına defnedildi. Cesur, yiğit, hizmet etmeye çalışır bir ihtiyardı. Bunun hastalığında Rodos mutasarrıfı Fındıklılı diğer Süleyman Paşa, kaymakamı olmuştur ki bu da Tersane'de ömrünü tüketmiştir. Eski Sadrazam Melek Mehmed Paşa, bunun oğludur.

Şadırvan fişeği: Şadırvan şeklinde yapılmış eğlence fişeği.

Şal: En güzelleri İran'da ve Hindistan'da dokunmuş esvaplık, omuz ve boyun için atkılık, kuşaklık ve sarıklık değerli bir yün kumaşın adıdır.

Şalvar: Hem erkeklerin, hem kadınların giydiği bol ağlı geniş üst donu.

Şeb-külâh: Kavuk altına giyilen külah ve takkenin adıdır. Cebecilerin giydikleri bir cins başlık. Dört tarafı yeşil çuha siperli, üstü düz, tepesi ağzından biraz ge-niçşe olup iki tarafında omuzlarına doğru sarkan kalın kordonları vardı. Merasimlerde bunun ön tarafına tüy takılırdı

Şecere-i ayva: Ayva ağacı.

Şecere-i rummân: Nar ağacı.

Şehinşah: Şahlar şahı anlamında olup padişah yerinde kullanılır.

Şehzâdegân: Padişahın erkek çocukları, şehzâdeleri.

Şeker bahçesi: Düğünlerde eğlence için şekerlemelerden yapılmış bahçe biçiminde şeyler. Şeker ve şekerlemelerle süslenip sünnet düğünlerinde nahıllarla birlikte hazırlanırdı.

Şeyh: Tarikat büyüğü, önderi, postnişini. Surnâme'de kürsü şeyhi yerinde kullanılmaktadır. Selâtin camilerinde Cuma günleri hutbeden sonra hutbenin Arapça kısmını cemaate anlatan vaiz. En büyüğü Ayasofya olmak üzere Sultanahmed, Süleymaniye, Sultan Bayezid, Sultan Fatih, Sultan Selim, Şehzâde, Eyüp, Yeni Cami, Tophâne camilerinde görevli şeyhler vardı. 1726'dan sonra sayıları 11'e çıkmıştır. Bunlar ulemanın üst düzeyi arasında sayılır ve üst protokole dahil idiler.

Şu'bede-bâz: Hokkabaz, el çabukluğu gösteren.

Tabbâhîn: Saray aşçılarına verilen isim. Aşçılar, pişiriciler demektir.

Teberdar: Bkz: Baltacı.

Teberdarân-ı Saray-ı atîk: Yeni Saray'da harem dairesiyle Eski Saray'ın, şehzâdelerin ve saray dışındaki sultanların korunmalarına ve hizmetlerine memur idiler. Görevleri dolayısıyla kızlarağasına tâbi idiler.

Tersane: Gemi ve gemiciliğe ait levazım yapılan, bahriye askerlerinin talim ve terbiyeleriyle beraber denizcilik işleri görülen yere verilen addır.

Tıyn-ı mahtûm (kil-i mahtûm): Burhân-ı Kâtı'da "Akdeniz'de Milyon adası ki hâlâ Limni dedikleri adadır, ondan getirirler. Kırmızı ve emles bir çamurdur. Arapçası olan tıyn-ı mahtûm daha yaygın olarak bilinir. Adı geçen adada hâlâ Kızıl Tepe adlı bir tepede bir sihirbaz peyda ettiğinden tıynü'l-kâhin de derler. Bir rivayette bu çamuru dağ keçisi kanıyla yoğurup bir miktar kuruttuktan sonra top haline getirip zamanın kralı olan Artemis mührüy-

le mühürlemişti. Bu yüzden tıyn-ı mahtûm ve hatemü'l-melik de dediler. Naklolunur ki o yerde üç çeşit çamur bulunur. Biri bu yazılandır. Rengi kırmızı, kokusu hoş ve anılan mühür ile mühürlüdür. Biri beyazdır ki onu sabun yerine kullanırlar. Türkçe leke sabunu dedikleridir. Biri kırmızıdır ki aşı toprağı dedikleridir. Tıyn-ı mahtûmun iyi olanı, gayetle kırmızı ve kokusu dereotuna benzer, sanki yağla yoğrulmuş ve yapışıcı olur. Taze yaraya ekseler, hemen akan kanı keser, bütün zehirleri akıtır, vebanın zararlarını gidericidir." şeklinde geçmektedir.

Topçubaşı: Kapukulu ocaklarından Topçu Ocağı'nın başına verilen unvandır. Eskiden Osmanlı devleti dahilinde bulunan bütün topçu askerlerinin kumandanlığını ifa etmek ve İstanbul'daki anbarlardan başka kalelerdeki anbar ve cephanelerin de muhteviyatını kaydettirmek, eksiklerini tamamlatmak görevleriyle de mükellef olduklarından vazife ve yetkileri sonraki Tophane Müşirliği'nden daha geniş idi.

Tulumcular: Düğün alanının güvenliğini sağlamak, seyircilerin düğün alayına karışmasını engellemek, yangınları önlemek ve şenlik alanının temizliği ile düzenini sağlamakla görevli idiler. Ellerinde hayvan derisinden yapılmış su dolu tulumlar taşırlardı.

Ûd-ı Mâverdî: Ödağacı, törenlerde güzel koku vermesi için yakılırdı.

Vâlide kethudası: Bak. kethuda.

Vaşak nâfesi: Bkz. Nâfe.

Yalıköşkü: Topkapı Sarayı'nın Halic'e bakan sahil tarafında denize pek yakın ve eskiden mevcut olan meşhur köşk. Yavuz Sultan Selim tarafından inşa ettirilmiştir. Kaptan paşalar sefere giderken ve dönüşte padişahlar tarafından burada huzura kabul olunurlardı. Ondokuzuncu. Yüzyılın ikinci yarısında bakımı masraflı olduğu için yıktırılan köşkler arasındadır. Bazı eser ve resimlerde Cebeciler Köşkü diye de anılır.

Yeni Saray: Topkapı Sarayı'nın bir adı. İstanbul fethedildiği zaman ilk önce bugün İstanbul Üniversitesi merkez binasının bulunduğu yerdeki saray yapılmıştı. Sonra burada oturulmayıp Sarayburnu'na yakın ve sonradan Topkapı Sarayı denilen yapı inşa olunmuş, ilk yapılan saray, bundan sonra Eski Saray ve sonradan yapılan ise Yeni Saray diye anılmışlardır.

Zerdûz: Sırmalı, klaptanlı.

Zerefşân: Serpme altınla yapılan süsleme türüdür.

Zeynelâbidin Mehmed Efendi, Ak Mahmudzade, Nakibüleşraf: Sudûrdan Ak Mahmud Efendi'nin oğludur. 6 Kasım 1667'de doğdu. Müderris, molla, Mekke payesi, 1715'de İstanbul kadısı, 1721'de Anadolu kazaskeri ve 1728'de 1. defa, Ağustos 1731'de 2. defa, Şubat 1740'da 3. defa ve 1746'da 4. defa Rumeli kazaskeri olup birer sene görev yaptı. 1720'de nakibüleşraf olup 1730'da azledilmiş ve sonra 2. defa nakib olup 1743'de ayrılmıştır. 2 Ocak 1745'de 3. defa nakilbüleşraf olup reisülulemâ olmuş ve 26 Ekim 1746'da şeyhülislâm olmuştur. 20 Temmuz 1748'de azledilmiş ve 20 Ekim 1751'de Kanlıca'da vefat eylemiştir. Eyüp'de Küçük Emir Efendi önünde babasının yanına defnedildi. 86 yaşında idi.

Zıllullâh: Allah'ın gölgesi demek olan bu kelime eskiden padişahlar hakkında kullanılırdı. Padişahlar Allah'ın yeryüzündeki gölgesi kabul edilirdi.

Zirâ: Bkz: Arşın

Zülüflüyân: Bkz: Teberdarân-ı hâssa, baltacılar.

KAYNAKÇA

Atasoy, Nurhan — *1582 Surname-i Hümayun Düğün Kitabı*, Koçbank Yayınları, İstanbul 1997.

Atıl, Esin — *Levnî ve Surname*, Koçbank Yayınları, İstanbul 1999.

Burhân-ı Kâtı', Matbaa-i Âmire, 1287. Cilt: 2

Çayırdağ, Mehmet — *Kayseri'de Vakıf Kütüphaneleri ve Matbah Emini Hacı Halil Efendi Kütüphanesi*, Vakıflar Dergisi, sayı: 20, s: 265-289, Ankara 1988.

Devellioğlu, Ferit — *Osmanlıca Ansiklopedik Lügat*,

Kara Mustafa Paşa — *Sultan İbrahim'e Sunduğu Layiha*, Nuruosmaniye Kütüphanesi No: 4957.

Kızıltan, Mübeccel — "Mehmed Hazîn ve Surnamesi", *Türklük Aaştırmaları Dergisi*, sayı: 4, s: 61-92. İstanbul 1989.

Mehmed Süreyya — *Sicill-i Osmânî*. Eski yazıdan aktaran: Seyit Ali Kahraman. Cilt: 1-6. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.

Meninski, Fransiski — *Lexicon*. Cilt: I-IV. Vienna 1780.

Pakalın, M. Zeki — *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

Redhause, James W. — *Lexicon*. Çağrı Yayınları İstanbul 1978.

Sertoğlu, Murat — *Resimli Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, İskit Yayını, İstanbul, 1958.

abâyî: 149, 171, 226, 234
Abdullah Ağa (Hâssa Mehterbaşısı): 18, 37, 38, 183
Abdullah Efendi, Paşmakçızâde Seyyid (Anadolu kazaskeri): 18
Abdullah Efendi, Şeyhülislâm: 18, 54, 189
Abdülkâdir Efendi (Defter Emini): 138, 221
Acem: 122, 164, 188, 214, 230
Acem çocuğu / püseri: 86, 104, 200, 206
Acem giysileri: 50, 87, 201
Acem tasviri: 110, 209
acemi oğlanlar: 17, 35
Adalet Köşkü: 39, 42, 55, 57, 61, 66, 69, 74, 80, 94, 98, 143, 184, 185, 192, 204
Adalet Kulesi: 57
afyon: 74, 82, 197, 198
afyon çaşnisi: 197
Ağalar Menzili: 41, 184
ağız miski: 21, 121
Ağrıboz Muhâfızı: 18, 28, 48, 60, 70, 179, 188, 191, 195
Ahırkapı / Ahırkapu: 163, 230
Ahmed Ağa (Başbakı kulu): 18, 37, 183
Ahmed, III.: 15, 26, 33, 170, 177, 188
Ahır kethudası: 116, 212
ahûr-ı hâssa: 229
akabe (havayi fişek): 19, 51, 106, 107, 127, 189, 208, 216
akabe salı: 91, 127, 216
akarsu çeşmesi: 39
akçe: 88
akide: 16, 21, 121
akideci: 31
akideci işleri: 180
akkâm: 17, 35, 41, 98, 181, 185, 205, 222
Aksaray: 158, 227
aktarlar: 124
alabanda: 202
alaca atlas: 38, 184
alaca basma: 43
alaca mumlar: 85
alay-ı hıtân: 196, 198, 220
alaylı solaklar: 60
alemler: 199
alemli tas: 44
Ali Ağa (Sipahiler Ağası): 18, 37, 183
Ali Bey, Mektûbî: 18, 38, 43, 183, 186
Ali Efendi: 138
Ali Efendi (Anadolu Muhasebecisi): 138, 221
Ali Paşa, Maktulzâde (Rakka Valisi): 17, 28, 66, 69, 70, 71, 89, 90, 97, 106, 116, 124, 133, 161, 167, 169, 171, 179, 194, 195, 196, 202, 204, 208, 212, 215, 219, 229, 231, 233, 234
alkış: 46, 158, 187, 229
altın / altun: 68, 77, 89, 132, 143, 145, 170, 171, 194, 218, 223, 234
altın koşum takımları: 125
altın perezvana: 21, 122, 214
amele çadırları: 36
Anadolu kadıları: 138
Anadolu kazaskeri: 18, 48, 49, 60, 161, 163, 167, 169, 170, 171, 234
Anadolu muhasebecisi: 124, 138, 168, 215, 221
Anadolu tahtabaşısı: 138, 221
Ankat (Enderûn ağalarından): 98, 205
ankebût-reftârlar: 224
Arab / Arap: 68, 69, 130, 131, 194, 195, 218
araba: 37, 62, 95, 112, 120, 129, 163, 188, 199, 203, 210, 213, 229
araba (devekuşu şeklinde): 50
arabacıbaşı: 116, 212
Arapça / Arabî: 38, 184
Aristo akıllı: 61
arka sakası: 17, 35, 182
arpa emini: 110, 116, 168, 208, 212, 233
arpa rüznâmçecisi: 116, 212
arpacılar: 22, 130, 132
arpacıyân-ı İstanbul: 218
arslan: 60, 96, 204
Arslanhane: 158, 227
arşın: 20, 31, 137
arz ağaları: 166, 168
Arz Kapısı: 165, 169, 171, 231, 233, 234
Arz Odası: 163, 169, 170, 171, 230, 234
aseli şerbetler: 191, 195, 202, 204, 212
asesbaşı: 159, 227
asmaaraba: 162
âsumânî (havayi fişek): 19, 57, 63, 71, 77, 91, 107, 127, 136, 137, 139, 142, 191, 193, 196, 197, 203, 208, 216, 220, 221, 223
aşağı bölük kethudaları: 90, 91
aşçı: 17, 21, 35, 36, 85, 112, 143, 182, 210, 223
aşçıbaşı: 41, 97, 145, 184, 204, 224
aşçılar kâtibi: 145, 224
aşçılar kethudası: 145, 224
at: 125, 129, 162, 165, 171
at, al: 22, 144, 224
at sakası: 17, 35, 180, 182
at takımları: 86
ateşbaz: 17, 36, 50, 182, 189
ateş-i her-hevâ (havayi fişek): 19, 216
Atik Baruthâne: 181
atlas: 20, 105, 133, 207, 219
atlas boğça: 20, 110, 209
atlas donluk: 20, 21, 87, 110, 113, 114, 201, 209, 211
atlas kaftan: 46, 187
atlı ciridi: 61, 143, 192, 223
atlı karaca salıncak (havayi fişek): 19, 91, 127, 216
atma ağır telli bürüncek: 105
attar: 21, 120, 121, 213, 215
attar dükkânı: 120, 213
attârân-ı İstanbul / İstanbul attarları: 121, 213
Avlonya hâcesi: 124, 215
avrat kıyafeti: 94
ay: 197
ayakkabıcılar: 103
Ayasofya Şeyhi: 70, 195
Ayasofya-i kebir mütevellisi: 224
Ayasofya-i kebir vâizi: 167, 232
ayı / ayu: 66, 74, 76, 102, 193, 197, 206
ayı güreşi: 102
ayıcılar: 66, 193
âyineden fenerler: 32
ayna / âyîne: 83, 128, 181, 199, 217, 228
Aynalıkavak İskelesi: 94, 95, 140, 203, 222
Aynalıkavak Sarayı: 71, 91
Ayşe Sultan: 28, 166
ayva: 32, 181, 228
ayva ağacı (havayi fişek): 19, 71, 160, 196

Bâb-ı hümâyûn: 147, 163, 165, 226, 230, 231
Bâbüssaade ağası: 18, 168, 233
badem şekeri: 21, 121, 160, 181, 213
badili: 209
Bağdat Köşkü: 170
bahadır: 44
bahçe / bağçe: 32, 36, 42, 144, 164, 166, 181, 182, 185, 224, 230, 231
bahçevan kolu / bağçevan: 60, 76, 106, 114, 191, 197, 207, 211
bahri fişek gösterileri: 71
bahri (havayi fişek): 19, 63, 91, 107, 127, 139, 142, 193, 203, 208, 216, 221, 223
bahşiş: 83, 114, 140, 143
bakır: 113, 210
bakır kap-kacak / bakır âvânî: 35, 182
bakır sini: 82
bakırdan kale: 113
bakırdan oğlanlar: 113
bakkâlân-ı İstanbul / İstanbul bakkalları: 104, 206
bakkallar: 20, 103, 104, 206
bakkalların geçişi: 104
baklava tepsileri: 35, 182
balık: 140
balık dişi: 21, 214
balık dişi kabza: 21, 122
balık (mekanik): 140
ballı şerbetler: 57, 70, 91, 196, 116
balmumcular: 21, 120, 212

balmumu: 55, 120, 190, 212
balta: 120
baltacı: 35, 42, 48, 57, 62, 63, 70, 76, 89, 91, 97, 116, 124, 126, 133, 135, 138, 144
baltalı oğlanlar: 120
balyoz (elçi): 18, 135, 138, 220, 221
bardak: 68, 96, 194, 204
bârgir / beygir: 94, 120, 162, 203
basma: 186
basma çit: 35, 182
baş çadır: 39, 69, 124, 183, 184, 195
baş konuk odası: 62
başbaklı kulu: 18, 126, 168, 171, 183, 216, 234
başdefterdar: 49, 188
başhaseki: 114, 211
başıboş: 43
başkapı gulâmı: 168, 233
başkapucubaşı: 106, 208
başmuhasebe: 31, 39, 124, 180, 184, 215
başmuhasebe halîfesi: 126
başmuhasebeci efendi: 60, 124, 191, 215
başmukâta: 164, 230
başsilahşör: 116, 212
başyazıcı: 114, 211
bataluşka lişeği (havayi fişek): 19, 57, 142, 191, 223
Bâyezid Hân-ı Velî: 36, 182
Bayezid (Sultan): 15
Bayezid (şehzade): 26, 28, 164, 170, 230, 234
bayram divanı: 48
bayram düzeni: 48
bâzergân: 210
bâzergânbaşı: 211
bâzergân-ı rikâb-ı hümâyûn: 211
bedesten esnafı: 103
bedesten kethudası: 87
beğlerbeği: 220, 221
beğlikçi efendi: 215
bendikçeli gümüş : 21
bendişe: 120
berberân-ı İstanbul / İstanbul berberleri: 86, 200
berberler: 20, 85, 86, 200
berheva ateşi (havayi fişek): 127
Bermekî (vezîr): 132, 218
beş kulleli kale (havayi fişek): 63
Beşiktaş Mevlevi şeyhi: 135, 220
Beşir Ağa (Dârüssaade Ağası): 18, 168
bevvâbîn-i Dergâh-ı âlî: 232
beyâbân: 113, 210
beygir / bârgir: 94, 120, 162, 203
beylerbeyi: 28, 137, 138
beylikçi efendi: 124
bezciler: 110
bezcilerin geçişi: 110
bezestân kethudâsı: 201
bezestân-ı atîk: 201
Bezestân-ı Cedîd: 207
bezirgân: 21, 113
bezirgânbaşı: 114
bezzazlar: 20, 209
bıçaklar: 62, 193
billur tabak: 20, 87, 201
biniciler: 87
bitbâzârı esnafı: 125
bitbâzârı oturakcıları: 122, 214
Bî-zebân-ı şehriyârî: 194, 222
boğası: 21, 113, 211
boğası kapama: 16, 34, 181
boğça: 20, 21, 86, 110, 200, 209, 211
bostan dolabı (havayi fişek): 19, 98, 136, 205
bostancı: 33, 116
bostancı / bostânî odabaşısı: 126, 149, 162, 215, 227, 229
bostancı ustası: 116, 212
bostancıbaşı: 50, 54, 60, 114, 116, 162, 168, 169, 171, 189, 192, 208, 211, 212, 229, 233, 234
bostancıbaşı ocağı halkı: 110
bostâncıyân-ı hâssa: 232
bostanî: 135, 220
bostânî neferâtı: 212
boyalı âdem tasvîri: 206
bölük ağaları: 89, 90, 198, 202
bölük çorbacıları: 158, 162, 229
bölük kethudaları: 202
bölükbaşılar: 114, 145, 211, 224
buğday: 198
buğday saçan: 82
Buhârî: 189
buhur: 17, 19, 21, 33, 35, 42, 57, 70, 76, 85, 91, 106, 116, 121, 133, 144, 181, 185, 195, 197, 200, 202, 207, 213, 219, 224
buhurdân: 20, 22, 113, 129, 217
buhurdân (gümüş): 19, 20, 21, 22, 82, 83, 87, 112, 121, 122, 132
buhurlama işleri: 126
burc u bârûlar: 39
burç: 96
Bursahâcesi: 124, 215
Bursa sancağı: 16
Bursa yastığı: 19, 82, 199
Buruc boğası: 21, 113, 211
bülbül: 161, 228
büründek: 20, 22, 105, 130, 207, 218
Büyük Ayasofya mütevellîsi: 144

cacimler: 66
cadı / câdû: 71, 196
camal (havayi fişek): 19, 127, 216
canbaz: 17, 36, 50, 62, 70, 74, 80, 88, 91, 94, 96, 114, 135, 137, 182, 189, 195, 196, 198, 201, 203, 204, 211, 215, 220
canbaz gösterisi: 124
canbaz kızı: 62, 193
canbaz menzili: 97
canbaz tasviri: 112, 210
cebeci: 46, 57, 76, 91, 96, 128, 133, 141, 145, 187, 191, 197, 203, 204, 216, 219, 222, 232
cebecibaşı: 37, 39, 128, 132, 133, 134, 158, 167, 169, 171, 183, 185, 216, 219, 227, 233, 234
cebecibaşı dairesi: 42, 184
cebeciler çavuşânı: 224
cebeciler kâtibi: 133, 219
cebeciler kethudası: 133, 219
Cebehane: 17, 19, 35, 57, 63, 71, 77, 91, 107, 127, 142, 147, 182, 191, 193, 196, 197, 203, 208, 216, 223, 226
cebel-i çerâğ (havayi fişek): 19, 71, 196
Cebel-i Nûr / Nur Dağı: 26, 177
Cebrail / Cibrîl aleyhisselâm: 25, 26, 177
Cedid Bezestânlı: 207
Cem ihtişamlı padişah: 37, 54, 141, 183, 189, 222
Cem-câh, pâdişâh: 182, 186
cemmâl: 195
cengciler: 56, 96, 204
cengî kandîl akabesi: 221
cerrah: 41, 55, 61, 80, 137, 147, 159, 185, 190, 192, 198, 226, 227
cerrahbaşı: 18, 41, 55, 61, 80, 147, 159, 167, 170, 171, 185, 190, 192, 198, 226, 227, 232, 234
cevahir: 162
cevahir kalkan: 162, 229
cevahir koşum: 162
cevahir raht: 171, 229, 234
cevher: 192
cevz-i bevvâ: 121, 213
cevz-i hindî: 213
cin: 190
cin askeri: 35, 43, 56, 182, 186, 190
Cin Deresi: 41, 184
cirid: 49, 50, 61, 91, 143, 188, 192, 203, 223, 224
cizye kesedarı: 18, 38, 183
cizye muhasebecisi: 124, 215
Cuma namazı / selât-ı Cum'a: 60, 120, 192
cübbe: 35, 159, 182, 227
cüceler: 50, 188
cünbüş: 60
cüzdan: 76, 197

çadır: 31, 32, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 49, 50, 55, 56, 60, 62, 66, 76, 80, 91, 98, 99, 106, 116, 126, 132, 135, 137, 138, 140, 141, 145, 147, 148, 149, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 191, 193, 197, 208, 219, 220, 221, 223, 226
çadır lişeği (havayi fişek): 19, 51, 63, 91, 98, 127, 142, 193, 203, 205, 216, 223
çadır (havayi fişek): 19, 57, 63, 77, 107, 136, 139, 142
çadır mehterleri: 39
çadır rengi: 184
çadırcılar: 102
çadırcıların geçişi: 102
çadırcıların hediyeleri: 102
çakal doru at: 22, 144, 224
çakıl taşları: 32, 181, 228
çakırcıbaşı: 116, 211, 212
çakşır: 16, 34, 112, 181
çakşırcılar: 21, 112, 210
çalar saat: 21, 121, 213
çalgıcılar: 50, 66, 98
çanak: 128, 217
çarh (havayi fişek): 91, 161, 203
çarh-ı felek (havayi fişek): 19, 57, 63, 71, 77, 91, 98, 107, 127, 136, 137, 139, 142, 191, 193, 197, 203, 205, 208, 216, 220, 221, 223
çarhlı dahme (havayi fişek): 19, 142, 223
çâşnidâr: 182
çâşnigir / çâşnigîrân: 35, 41, 48, 56, 63, 70, 76, 88, 91, 97,

106, 116, 126, 135, 144, 181, 185, 188, 190, 193, 195, 197, 201, 202, 204, 207, 212, 215, 220, 224
çaşnigirbaşı: 106, 171, 208
çavuşân-ı Dergâh-ı âlî: 187, 229
çavuşbaşı: 39, 46, 49, 54, 83, 97, 102, 106, 116, 126, 162, 169, 171, 184, 187, 188, 189, 199, 204, 205, 208, 215, 229, 233, 234
çavuşlar: 80, 90, 102, 133, 145, 163, 198
çavuşlar emîni: 106, 126, 208
çavuşlar kâtibi: 126
çekdiri: 106, 135, 207
çekdiri beyleri: 128, 132, 216, 219
çekdiri gemisi / sefînesi: 56, 96, 141, 159, 190, 204, 222, 228
çekdiri paşaları: 133, 219
çekme boyama: 20, 110
çekme büründeck: 22
çeleng: 44
çember: 50, 62, 67, 68, 188, 194
çengâvî dibâ: 128, 217
çengi: 17, 36, 94, 95, 106, 182, 203, 208
çengiler salı (havayi fişek): 127, 216
çerâğ-ı mâhtâb (havayi fişek): 19, 71, 196
çerge: 185, 187, 189, 190, 193, 197, 204, 212, 215, 220, 221, 226
Çerkesî filârî: 20, 35, 102, 149, 158, 182, 206, 226, 227
çeşme: 184
çetr-i hümâyûn: 38, 183
çevgan: 61, 192
çıkrıkçılar: 17, 31, 180
çiçek: 20, 31, 32, 51, 104, 160, 164, 166, 230
çiçek bardağı (gümüş): 87
çiçek fişekleri: 98, 205
çiçekli donluk şal: 113, 211
çiçekli kağıt havan (havayi fişek): 19, 127, 216, 220
çiçekli şemalar: 120
çiçekli tunç havan (havayî fişek): 127, 136, 216, 220
çiçeklik tarhı: 32, 181
çiftçi: 80, 81, 198
çil akçe: 224
çille dokurlar: 130
Çin bebekleri: 125
çingene güreşi: 66
çingeneler: 66, 193
çivi (gümüş): 20, 21, 129
Çivizâde Efendi (Anadolu kazaskeri): 167, 232
çizme: 20, 102, 123, 169, 206, 214, 234
çizme (zümrüdlü): 206
çoban: 83, 199
çobanların geçişi: 83
Çomar (kapu kethudası): 66, 193
çorbacı: 55, 61, 132, 133, 141, 158, 162, 190, 192, 219, 222, 227, 229
çöğür: 62, 192
çömlek (havayi fişek): 19, 136, 220
çubuk: 74
çuka: 20, 164, 201, 234
çuka döşeme: 128, 217
çuka ferâce: 159, 227, 230
çuka ferâce kürk: 46, 187
çuka kaplı kürk: 171
çuka muvahhidî: 149, 226
çuka takke / kelle-püş: 16, 34, 181
çuka üsküf: 162, 229
çukadar: 39, 60, 63, 105, 162, 184, 192, 193, 207, 229
Çukadar-ı şehriyârî: 168, 233
çuldan kerrake: 130, 218

dâbbe: 199
dahme (havayi fişek): 19, 57, 77, 91, 98, 127, 136, 142, 191, 197, 203, 205, 216, 220, 223
dâire-i hümâyûn: 39, 184
dalfes: 159, 161, 227
dâmâd-ı sadr-ı âlî: 184, 196
Dâmâd-zâde Efendi (Rumeli kazaskeri): 167, 232
dana: 43, 68, 80
Dârâ: 27
Darbhâne: 158, 227
dârçîn / tarçın: 21, 121, 213
dârüssaade ağası: 18, 36, 49, 54, 60, 88, 127, 132, 135, 138, 141, 163, 166, 168, 182, 188, 189, 192, 201, 216, 219, 220, 221, 222, 230, 231, 233
davet mektubu: 27, 28
davul: 43, 62, 68, 98, 159, 186, 192, 205, 227
debbağ: 17, 19, 35, 85, 181, 200
debbağân-ı İstanbul / İstanbul debbağları: 85, 200
debbağların geçişi: 85
dedikodu: 145
def: 43, 94, 159, 186, 203, 227
defter: 35, 37, 180, 182, 189
defter emîni: 22, 124, 144, 149, 161, 168, 169, 215, 221, 224, 226, 229, 232, 233
defterdar: 22, 37, 38, 39, 42, 43, 44, 46, 56, 60, 62, 70, 76, 77, 89, 90, 91, 97, 106, 116, 124, 133, 135, 138, 144, 149, 161, 164, 168, 169, 171, 183, 184, 185, 186, 187, 190, 191, 193, 195, 202, 204, 208, 212, 215, 219, 220, 221, 224, 226, 229, 230, 232, 233, 234
Defter-i hatân: 181, 226
değnek: 159, 227
değnek (gümüş): 46, 54, 96
dellâl: 87, 201
demir / timur: 129, 217
demir kaplar / timur âvâniler: 17, 31, 180
deniz şenliği: 91, 106
denizde fişek şenliği: 71
Dergâh-ı âlî: 31, 187, 227, 229, 232
Dergâh-ı âlî çavuşları: 46, 158, 159, 162
Dergâh-ı âlî kapucuları ağası: 168
Dergâh-ı âlî kapucubaşıları: 41, 148, 159, 184, 226, 227
Dergâh-ı âlî yeniçerileri: 41, 66, 94, 143, 158, 164, 180, 184, 194, 203, 223, 227, 230
Dergâh-ı mu'allâ: 28, 225
deri: 85
dervîş tasvirleri: 113, 210
destâr: 46, 50, 187, 188, 202, 209, 212, 221
desti: 217
dev karısı sureti: 107
dev / dîv sureti: 102, 130, 144, 206, 208, 218
dev / dîv tasvirleri: 111, 210
devât / divit: 21: 213
deve: 81, 82, 198
devekuşu sûreti: 50, 188
Devlet-i aliyye: 168
devvâr köşkü fişek: 222, 223
dıraht-ı müntehâ: 184
dıraht-ı servî: 191
dibâ: 20, 21, 102, 110, 113, 114, 128, 187, 206, 209, 211, 217
dibâ boğça: 21, 211
dibâ kapaniçe: 187
dibâ kapaniçe yakalı kürk: 46, 48
dibelik: 44
dikdik: 162, 229
dilsiz: 68, 141
dimi dibâsı: 20, 104, 207
dinlenme çadırları: 61
dinlenme obası: 74
divan efendileri: 39, 46
divan erbabı: 44, 163, 164
divan esbâbları: 46, 204, 227
divan giysileri: 97, 158, 169
divan günleri: 169
divan hâcegânı: 124, 126, 149
divân hâceleri: 48, 137, 159, 166, 220
divan kesedârı: 124, 215
divan koşumlu at: 46
divan otağı: 46, 48, 54, 56, 187, 188, 189, 190
divan rahtı: 149, 158, 171, 226, 234
divan rahtlı at: 169, 187, 227, 233
divan yemeği: 164
Divanhâne: 164, 165, 230
Divan-ı hümâyûn: 46, 120, 135, 187, 220
Divan-ı hümâyûn hâcegânı: 168
divanî giysiler: 70, 91.110, 116, 133, 144, 148, 149
Divanyolu: 158, 227
divit / devât: 21
divit (gümüş): 120
divit makası (gümüş): 21, 120
Dobra-Venedik elçisi: 18, 140, 222
doğan (şekerden): 161
dolap, döner: 107
dolap (havayi fişek): 19, 127, 136, 139, 142
dollâb: 208, 216, 220, 223
dollâb-ı bostân: 220
donanma-yı hümâyûn: 28, 179
donluk: 20, 21, 87, 104, 110, 113, 114, 159, 160, 201, 206, 209, 211
donluk şalı 21, 113, 211
doru at: 22, 144, 224
dökücü başı: 133, 219
dönen fener fişek (havayi fişek): 142
dönen köşk: 141
dönen kule (havayi fişek): 130
dört bölük ağaları: 80
duacı: 38, 181
düğme: 209
düğün akkamları: 140

düğün gereçleri: 35
düğün günleri: 171
düğün hediyeleri: 88
düğün hizmetçileri: 41
düğün işleri: 42
düğün kileri: 41
düğün mahallî: 44, 147
düğün malzemesi: 30
düğün merasimi: 28
düğün meydanı: 42, 43, 51, 60, 61, 66, 94, 96, 97, 141
düğün meydanı hacıbabası: 98
düğün mutfağı: 17, 35, 41
düğün şenliği: 39, 148
düğün şöleni: 35
düğün tablaları: 140
düğün töreni: 35, 36, 45
düğün ziyafeti: 16
dülger kalfaları: 159, 164, 230
dülgerler: 227

Edirne Kolu: 60, 74, 76, **80**, 106, 114, 192, 196, 197, 198, 207, 211
Edirne Muradiyesi Şeyhi: 135, 220
eğlence fişekleri: 19
Ehl-i Beyt: 25
e'imme ve hutebâ: 196, 197, 220
ejderha (yedi başlı): 96, 204
ekin: 82, 198
ekmek / etmek: 81, 94, 203
ekmekçi / etmekçi: 19, 41, 80, 81, 82, 83, 185, 198, 199
el havanı (havayî fişek): 142, 223
el hevayisi (havayî fişek): 139, 221
el humbarası (havayî fişek): 19, 91, 203
elçi: 135, 141, 220
elmas: 20, 21, 87, 121, 201, 213
elvan boya: 122, 214
elvan sahtiyan: 19, 200
Emetullah Sultan: 28, 38, 179, 183
Emin Mehmed Ağa kapu kethudâsı: 88, 201
Emine Sultan: 166, 231
emin-i sûr: 181
enâr ağaçları: 181
endaze: 105, 207
enderûn ağaları: 39, 49, 61, 98, 184, 188, 205
Enderûn gılmanları hastaları bitişiği: 31
Enderûn hastaları: 180
Enderûn-ı hümâyûn: 16, 34, 143, 181, 223, 226, 229
Enderûn-ı hümâyûn ağaları: 39, 60, 143, 163, 184, 192, 223, 230
Enderûn-ı hümâyûn çukadarı: 162
Enderûn-ı hümâyûn gılmanları: 147
Engürüs çukası donluk: 87
Engürüs donluk: 20, 201
Engürüs (Macar) balyosu (elçisi): 18, 135, 220
Enis Efendi (Edirne Muradiyesi Mevlevî Şeyhi): 135, 220
erbâb-ı dîvân: 186, 230
Erdebiloğlu: 184
erkân ferâceleri: 133, 219
erkân kürkü: 54, 114, 116, 124, 133, 159, 189, 211, 215, 219, 227
Ermeni: 104, 206
esirin sünnet ediliği: 88
esirler: 88, 180
Eski Baruthane: 34
Eski Bedesten esnafı: 20
Eski Bedestenliler: 87
Eski Odalar: 158, 227
Eski Saray: 17, 32, 33, 36, 37, 41, 42, 148, 149, 158, 166
Eski Saray baltacıları / teberdarları: 35, 42, 48, 57, 62, 63, 70, 76, 89, 91, 97, 106, 116, 124, 126, 133, 135, 138, 144, 168
Eski Saray kapısı: 158
esnaf alayı: 88, 102, 110, 120, 124, 128, 131, 132, 148, 198, 206, 215, 216, 219
esnaf alayı geçişi: 80
esnaf geçidi: 81
esnaf hediyeleri: 83
esnaf kethudaları: 124, 215
esnaf pişkeşleri: 199
esvâb: 112, 226
esvâb-ı dîvânî: 187, 195, 202, 208, 212, 224, 226, 233
eşek / hımar: 62, 68, 159, 192, 194, 227
etek öpme: 66, 69, 145
etmek / ekmek: 203
etmekçi / ekmekçi: 185, 198, 199
etmekçiyân-ı İstanbul: 199
evkâf-ı selâtîn imâretleri: 182
evkâf-ı selâtîn mütevellisi: 223
eyer: 162
eyer kaşı: 171
Eyub / Eyüp: 66, 140, 193, 219, 222
Eyub / Eyüp camii imamı ve hatipi: 135
Eyub / Eyüp camii şeyhi: 70, 195

fağfûr tabakı: 20, 87, 113, 201, 211
fağfûrî gülâbdan: 22, 129, 217
fağfûrî kâse: 113, 211
fânûs: 223
fânûs-ı devvâr (havayî fişek): 19, 136, 220, 223
fânûs-ı Hindî (havayî fişek): 127, 216
Fârisî: 184
Farsça kaside: 38
fasl u âheng: 203
fasl-ı cirid: 224
Fâtıma Sultan: 166, 231
fedâyî: 145, 146, 224, 225
Felemeng (Hollanda) balyosu (elçisi): 18, 135, 220
fener (havayî fişek): 71, 91, 142, 203
Fener İskelesi: 94, 95, 203
fenerler: 107
ferace: 46, 54, 83, 159, 164, 187, 189, 199, 227, 230
ferace çuka: 171, 234
ferace kürk: 46, 54, 149, 187, 189, 226
ferâce samur kürk: 71, 196
Fered İskelesi: 94
Feridûn-ihtişâm: 194
ferman: 15, 27, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 43, 46, 49, 50, 55, 61, 62, 66, 71, 76, 80, 88, 89, 96, 97, 102, 110, 116, 120, 124, 128, 133, 137, 138, 140, 143, 144, 148, 164, 166, 181, 182, 183, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 202, 204, 206, 211, 212, 215, 216, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 226, 230, 231, 234
fes: 68
Feyzullâh Efendi (Ordu kadısı): 167, 232
fıskiye (havayî fişek): 51, 122, 136, 137, 214, 220, 221
fıskiyeli fener (havayî fişek): 19, 142, 223
fil: 56, 86
fil resmi: 86, 96, 144, 200, 204, 224
fil sureti: 87, 190, 201, 205
fil üzerinde köşk: 56
filar: 123, 206, 214
filci oğlan: 56
filortin: 110
filortin atlas donluk: 20, 21, 113, 209, 211
fincan: 69, 137, 195, 221
fişek: 19, 57, 71, 77, 89, 91, 98, 102, 107, 117, 121, 122, 124, 127, 136, 137, 139, 141, 142, 171, 188, 189, 191, 196, 197, 203, 205, 206, 208, 212, 213, 214, 215, 216, 220, 221, 222, 223, 235
fişek şenliği: 63, 71, 99, 127, 134, 138, 193, 196, 216, 219, 221
fişek topları: 69, 195
fişekli balmumları: 120, 212
fişekli kah ve tepsisi: 137
Fodla fırını: 147, 226
Fransa elçisi: 18, 131, 132, 219
Freng işi kahve askısı: 21, 121
Freng işi yastık: 20, 105, 207
Freng sûreti: 107, 208
Frengî atlası: 20, 105, 207
Frengî atlası donluk: 20, 87, 201
Frengî fişek: 63, 193
Frenk işi zerdüz donluk: 20, 104, 206

gabgab: 210
gaddâreler: 149, 226
Galata: 66, 140, 193, 219, 222
Galata camii imamı ve hatipi: 135
Galata kadısı: 54, 189
Galata Sarayı gılmanı: 16, 34, 181
Gavri Usta Mehmed işi: 21
gâvsâle (kösele) kırbalar: 57, 191, 202, 212
gece eğlenceleri: 63, 71, 91
gergef: 123, 214
gılmân-ı acemiyân: 147, 181
göç-i hümâyûn / padişah göçü: 147, 226
gölge oyunu / hayâl-i zıl: 98, 205
gölgelik: 38, 39, 91, 94, 102, 140, 143
Gölpazarı: 16, 34, 181
göstericiler: 17
Göynük: 16, 34, 181
gözalıcılık: 128
gözcülük: 50
gülâm: 204
gülâb: 181, 185, 195, 197, 202, 212, 219, 224

gülâbdân: 20, 21, 22, 85, 112, 129, 199, 210, 213, 217
gülâbdan (gümüş): 19, 20, 21, 22, 82, 87, 112, 113, 121, 122, 132
gülbâng: 66, 102, 193, 206, 223, 234
gülbeşeker: 17, 35, 48, 55, 80, 138, 181, 188, 190, 198, 221
gülsuyu: 17, 35, 42, 57, 70, 76, 91, 116, 133, 144
gülünç oyunlar: 114
Gümrükçü: 19, 63, 71, 91, 124, 139, 141, 142, 193, 196, 203, 208, 215, 221, 222, 223
gümüş: 46, 89, 145
gümüş âletler: 87, 201
gümüş buhûrdan: 19, 20, 21, 22, 82, 83, 85, 87, 112, 121, 122, 129, 132
gümüş çiçek bardağı: 87
gümüş çivi: 21, 129
gümüş değnek: 46, 54, 96
gümüş divit: 120
gümüş divit makası: 21, 120
gümüş Freng işi büyük kahve askısı: 21, 121
gümüş gülâbdan: 19, 20, 21, 22, 82, 87, 112, 113, 121, 122, 132
gümüş hoşaftası: 20, 87
gümüş hoşaftepsisi: 21, 113
gümüş ibrik: 19, 83
gümüş kahve ibriği: 20, 21, 111, 112
gümüş kârib: 22, 130
gümüş kâse: 21, 121
gümüş kemer eyer takımı: 87, 132
gümüş kemer rahtı: 20, 22
gümüş kılıç: 21, 122
gümüş küçük tepsi: 82,
gümüş leğen: 19, 20, 83, 86
gümüş leğen-ibrik: 19, 20, 21, 85, 87, 105, 112, 113, 121
gümüş makas: 19, 20, 21, 82, 121
gümüş maşrapa: 19, 21, 22, 83, 88, 112, 113, 121, 129, 130, 145
gümüş matara: 20, 112
gümüş mıh: 111
gümüş nal: 21, 129
gümüş nalça: 20, 111
gümüş rahtı: 22, 130
gümüş sini: 19, 83, 85, 135
gümüş sitil: 20, 86
gümüş sürahi: 20, 22, 105, 129
gümüş şamdan: 19, 20, 21, 82, 85, 87, 104, 111, 112, 121
gümüş tüfenk: 20
gümüş tüfenk (çiçek) bardağı: 20
gümüş tas: 20, 21, 105, 129
gümüş tepsi: 19, 20, 21, 22, 82, 87, 102, 104, 105, 111, 113, 121, 129, 130, 132
gümüş zincir: 171
güreş: 37, 66, 106, 114, 183, 185, 207
güreş oyunları: 42
güreş pehlivanları: 114, 211
gürz: 50, 86, 120, 188, 200, 213
gürzgeran: 114, 211
güvercin / güğercin: 16, 34, 94, 96, 181, 203, 204, 228
güvercin (şekerden): 161

hâcegân: 127, 138, 221
hâcegân ma'zulleri: 138
hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûn: 184, 187, 212, 215, 226, 227, 232
Hacı Bektaş köçekleri: 96, 204
Hacı Halil Efendi: 30
Hacı Mehmed: 126, 216
Hacı Süleyman Menzili: 39, 184
hacıbaba: 98, 205
hademe (hizmetçi): 35
Hadice Sultan: 166, 231
hafîfalar: 20, 102, 206
hâkânî (havayi fişek): 19, 127, 216
halâyık: 225
halıça: 135
Haliç: 63, 71, 91
halife-i sarrâc: 212
halifeler: 120
Halil Efendi, Hacı (Sûr Emîni): 15, 16, 28, 29, 83, 159, 166, 171, 179, 199, 227, 231, 234
hallâcân-ı İstanbul: 207
hallâclar: 20, 105, 207
hamail: 159, 160
hamleci: 114, 211
han: 34
hançer: 44, 161, 199, 229
hânende: 205
hânendegân: 182, 189, 194
Hanım Sultan (Kaya Sultan kızı): 166, 231
hâredonluk: 21, 211
Haremeyn kalemi: 164
Haremeyn muhasebecisi efendi: 124, 215
harem-i hümâyûn: 28, 32, 44, 163, 166, 170, 179, 180, 186, 192, 230, 231, 234
hârgâh: 196
hârgâh (havayi fişek): 19, 71
harîr germe: 206
has mehterhanesi: 37
hâsahur: 147, 226
hâsahur çadırı: 41
hâsahur hademeleri: 162
hâsahur halifesi: 71, 116, 162, 196, 211, 212, 229
Hasan Ağa, Bî-zebân-ı şehriyârî (Saray dilsizi): 67, 68, 194
Hasan Ağa (Kul Kethudası): 18, 38, 183
Hasan Ağa (Mehmed Paşa Kethudâsı): 144, 224
Hasan Efendi, İmâm: 167, 232
hasbahçe bostancıları: 162
hasbahçe / hâsbâğçe: 17, 31, 32, 36, 180, 182, 229
haseki: 114, 124, 192, 211, 215
haseki ağa: 33, 114, 116, 162, 211, 212, 229
hasır ipi: 159, 227
hasır ipinden sarık: 159
hasır kabadan sarık: 62
Hasköy: 41
Hasköy ebniyyesi: 184
Hâsoda: 163, 164, 230
Hâsodabaşı: 168, 233
Hâssa bostancıbaşıları ağası: 168
hâssa bostancıbaşısı ağa: 114, 211
hâssa kuyumcubaşısı: 124, 215
Hâssa mehterbaşısı: 38, 183
hâssa vekil-harcı: 35
hatîb: 74, 76, 135, 219
hatîb efendiler: 197
havai fişek gösterileri: 51, 57, 71
havan (havayi fişek): 19, 51, 57, 71, 91, 98, 127, 139, 142, 189, 191, 196, 203, 205, 216, 221, 223
havayi fişek gösterileri: 99
havayi / hevâyi (havayi fişek): 19, 57, 63, 71, 91, 98,107, 127, 137, 141, 142, 191, 193, 196, 203, 205, 208, 216, 222, 223
hayal fener: 56, 96, 160, 181, 190,204, 208
hayalciler / hayâl-bâzân: 50, 189
hayâl-i zıl / gölge oyunu : 98, 205
hayme: 180, 183, 184, 185, 186, 196, 198, 205, 206, 220, 226
hayme-i devvâr (havayi fişek): 19, 197
hayme-i hutâni: 185, 190, 192, 198, 204, 226
hayme-i müsâfirîn: 204
hayme-i zayf: 185, 197, 202, 212, 215, 220, 224
hayvan tasvirleri: 32, 166
hayvânât: 231
hayyâtîn: 210
hayyâtîn-i İstanbul: 210
hazine: 132, 219
hazine dizgini: 20, 111, 209
hazine kethudası: 168, 233
hazine kolanı: 20, 111, 209
hazine tapkuru: 20, 111, 209
hazinedar: 60, 116, 192, 211, 212
hazinedarbaşı: 171, 234
hazinedar-ı şehriyârî: 168, 233
hediye: 38, 49, 50, 70, 82, 83, 85, 86, 87, 104, 105, 110, 111, 112, 113, 114, 120, 121, 122, 123, 127, 128, 129, 130, 132, 134, 135, 138, 199, 200, 201, 206, 207, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 222
hekimbaşı: 18, 171, 234
Hekimbaşı Efendi (Anadolu kazaskeri): 167, 232
helva: 160
helvacılar: 31, 180
Helvâhâne: 31, 37, 180, 182
helvâ-i mermer: 228
heykel: 71, 122, 207, 210, 214
heykel sûret: 196
himar / eşek: 62, 68, 159, 192, 194, 227
Hırka-i şerîfe-i Nebevî: 170, 234
hitân-ı hümâyûn: 234
Hitâyi: 114, 144, 160, 211
Hitâyi âvîhte: 224, 228
Hitâyi donluk: 20, 21, 87, 110, 114, 201, 209, 211
Hitâyi kapudanları: 228
Hitâyi minder: 128, 217
hil'at: 49, 88, 97, 114, 124, 127, 145, 164, 171, 188, 195, 197, 201, 204, 211, 215, 216, 220, 224, 230, 234
hil'at giydirme: 50, 70
hil'at (havayi fişek): 136
hil'at-i fâhire: 30
hil'atli tahta köle (havayi fişek): 19, 77
Hindi: 184
Hindi feneri (havayi fişek): 19
Hindi geyiği tasviri: 112, 210
hindi: 16, 34
Hindi pal: 38
Hindi telli sencir kapı pulatları: 21, 113, 211
hindistancevizi: 21, 82, 121

Hint geyiği tasviri: 112
hizmetçiler: 135
Hizmetkârlar: 138
hizrân süslü obalar: 39
hokkabaz: 98, 106, 114, 137, 205, 207, 211, 221
Horhor Çeşmesi: 158, 227
hoşaf: 133
hoşaf kâsesi: 20, 87
hoşaftası (gümüş): 20, 87
hoşaftepsisi (gümüş): 21, 113
hotaz: 128, 217
Hudavendigâr sancağı: 34, 181
humbara (havayi fişek): 19, 77, 127, 197, 216
hurdetoplar: 202
hürî: 210
hurma ağacı (havayi fişek): 19, 21, 57, 121, 191, 213
hünkarî destâr: 110
hünkârî sarık: 20
hüsn-i hat: 189

Istabl-ı âmire: 110, 116, 208, 211, 229
ıyd-ı şerîf: 187
ıyd-ı şerîf divânı: 188

ibik: 48
İbrahim Efendi (Defterdar): 38, 183
İbrahim Efendi, Hacı (Defter Emini): 18
İbrâhim Efendi (Sûr Kâtibi): 16, 31, 32, 41, 145, 159, 180, 185, 224, 227
İbrahim Han (Sultan): 26
İbrahim Hanzâde Bey: 144, 224
İbrahim Paşa, Nevşehirli Damad (Sadrazam): 15, 27, 34, 47, 61, 178, 181
İbrahim Paşa, Silahdar (Ağrıboz Muhâfızı): 18, 28, 48, 60, 70, 71, 89, 90, 97, 106, 116, 124, 161, 167, 169, 171, 179, 188, 191, 195, 196, 202, 204, 208, 212, 215, 229, 231, 233, 234
ibrik: 35, 56, 69, 106, 182, 188, 190, 199, 200, 207, 213
ibrik (gümüş): 19, 83
İftariye Köşkü: 170
iki direkli çadır: 71
iki direkli çerge (havayi fişek): 19, 185, 196
imam: 74, 76, 135, 171, 219, 220, 232
imâm-ı evvel-i şehriyârî: 234
inci: 20, 21, 102
inci cevahir: 162, 229
inci kesme: 171, 234
incili çapraz takım: 20, 111, 209
incili Çerkesi filâr: 206
incili çizme: 123, 206, 214
incili filar: 123, 206, 214
incili mücevher yelpaze: 121, 213
İnecik: 16, 34, 181
inek: 85
ip bükecek çardaklar: 130, 218
ip canbazı: 70
ipde balık taklidi (havayi fişek): 19, 136, 220
ipek germe: 102
ipekçiler: 111
ipekçilerin geçişi: 111
iplik kuşak: 16, 34, 181
iskemle: 132, 135
İskender: 26, 27, 60, 143, 171
İskender -i zamân (pâdişâh): 185, 187, 192, 195, 223, 229
İslâm padişahı: 61
İspirizâde Efendi (Sultan Ahmed Camii Şeyhi): 70, 195
İstanbul: 16, 17, 34, 38, 43, 44, 66, 131, 135, 140, 145, 147, 148, 161, 163, 186, 193, 207, 211, 214, 222, 224, 226, 229, 230
İstanbul ağası: 97, 204
İstanbul arpacıları: 132
İstanbul aşçıları: 112, 210
İstanbul attarları / attârân-ı İstanbul: 121, 213
İstanbul bakkalları / bakkâlân-ı İstanbul: 104, 206
İstanbul berberleri / berberân-ı İstanbul: 86, 200
İstanbul debbağları / debbâğân-ı İstanbul: 85, 200:
İstanbul demiri bıçak: 21, 122, 214
İstanbul dibâsı: 20, 102, 110, 128, 206, 209, 217
İstanbul dibâsı donluk: 20, 209
İstanbul dibâsı oturak: 128
İstanbul dibâsı pamuk: 128
İstanbul donluk: 20, 206, 209
İstanbul ekmekçileri: 82
İstanbul esnafı: 19
İstanbul gümrükçüsü: 124, 215
İstanbul hallaçları: 105
İstanbul ipekçileri: 111
İstanbul kadısı: 44, 167, 186, 232
İstanbul kal'icileri: 122
İstanbul kazancıları: 113
İstanbul kürkçüleri: 123
İstanbul marangozları / necc-ârân-ı İstanbul: 110, 209
İstanbul mumcuları: 85
İstanbul muytabanı: 130
İstanbul sandalcıları: 129
İstanbul saraçları: 86
İstanbul semercileri: 130
İstanbul serengi donluk: 20, 104, 206
İstanbul sığır kasapları: 85
İstanbul somuncuları: 82
İstanbul terzileri: 112
İstanbul Yahudileri: 114
İstanbul yorgancıları: 105
İstanbul zerdüzu donluk: 104
işâre: 42, 98, 185
işâre sırıkları: 43
işareci: 17, 35, 42, 50, 181, 185, 189
işleme: 162
İzmit / İznikmid kazası: 16, 34, 181

kabak fişeği (havayi fişek): 19, 57, 107, 127, 136, 142, 191, 193, 208, 216, 220, 223
Kabe bardağı: 21, 121, 213
kabul duası: 170
kadı efendiler: 137, 138
kadıasker / kazasker efendiler: 49, 54, 56, 62, 148, 188
kadın kukları: 103
kadırga: 125
kadife / katife: 20, 110, 207, 209
kadife / katife şalvar: 149, 158, 226, 227
kaftan: 16, 34, 46, 48, 56, 76, 102, 106, 120, 135, 159, 181, 187, 188, 190, 197, 206, 207, 212, 220, 227
kâfûri mum: 21, 120, 212
Kâğıthâne: 38, 80, 91, 144, 183, 198, 203, 224
kağıt: 21, 120
kâğıt el humbarası (havayi fişek): 136, 220
kâğıt gürz: 188, 200
kâğıt mühreler: 120, 212
kâğıtçılar: 21, 120, 212, 213
kâğıttan gürz: 50, 86
kâğıttan kaftan: 120
kahve: 17, 35, 42, 57, 62, 71, 74, 76, 89, 91, 106, 116, 120, 124, 133, 137, 138, 144, 158, 170, 181, 185, 188, 193, 196, 197, 202, 207, 211, 212, 213, 215, 219, 221, 224, 227, 234, 235
kahve askısı (gümüş): 21, 121
kahvedöğme: 120
kahve ibriği: 21, 69, 121, 195, 213
kahve ibriği (gümüş): 20, 21, 111, 112
kahve ikramı: 116, 124, 133, 169
kahve tepisi: 137
kakum: 21, 123, 214
kalay: 122
kalaycılar: 21, 122
kalaycıların geçişi: 122
kale cengi: 137
kale fethi: 113
kale şeklinde fişek (havayi fişek): 19, 50, 57, 77, 91, 107, 193, 197, 203, 208
kale tezkirecileri: 124
kalemtıraş (mercan tepeli): 21, 122, 214
kal'iciyân-ı İstanbul: 214
kaliçe: 220
kalkan: 21, 113, 162, 210, 229
kalkan (yakutlu mücevherli): 121
kallâvî: 46, 48, 54, 55, 97, 149, 169, 187, 188, 189, 204, 226, 233
kalyon: 69, 89, 94, 97, 102, 124, 195, 202, 203, 204, 206, 215
kalyon cengi: 69, 89, 97
kalyon geçişi: 124
kalyon (üçanbarlı): 63, 71, 88, 91, 94, 106, 127, 138, 193, 196, 202, 203, 208, 216, 221
kalyoncu cengi: 102
kanarya: 160, 161, 228, 229
kanarya kuşları (şekerden): 160
kandil: 16, 34, 42, 50, 51, 55, 91, 106, 107, 127, 181, 189, 190, 203, 208, 216
kandil akabesi (havayi fişek): 139
kandilden çarh-ı felek (havayi fişek): 19
kandilden servi: 91
kanun: 166, 181, 188
kapaniçe: 48, 187, 229
kapaniçe yakalı kürk: 46, 149, 162, 226
kapıcılar ağası: 168

kaplan alacası gömlekler: 121, 213
kaplan postları: 162, 229
kapu ağası: 163, 230
kapu kethudası: 18, 32, 55, 66, 88, 138, 144, 164, 180, 190, 201, 221, 224
kapucu: 83, 114, 199
kapucubaşı: 41, 48, 102, 106, 148, 159, 184, 187, 205, 208, 226, 227
kapucubaşılar dairesi: 43, 185
kapucular kethudası: 39, 46, 54, 60, 83, 96, 102, 106, 126, 162, 169, 171, 184, 187, 189, 192, 199, 203, 205, 208, 215, 229, 233, 234
kapudan: 18, 28, 133, 160, 164, 167, 169, 171, 179, 219, 228, 230, 231, 233, 234
karakollukçuluk: 36, 182
karanfil (baharat): 21, 121, 213
karga: 74
kargı mızrağı: 68, 194
kartopu: 98, 205
kasapbaşı: 18, 38, 41, 126
kasaplar: 85
kasapların yürüyüşü: 83
kâse: 56, 70, 91, 191
kâse (gümüş): 21, 121
Kasımpaşa: 60, 140, 192, 219, 222
Kasımpaşa camii imam ve hatibi: 135
kasır: 185
kasideler / kasâyid: 38, 184
Kasr-ı Adâlet: 190, 191, 194, 195, 196, 198, 203, 223
kassâbân-ı bakar-ı İstanbul: 199
kassâbân-ı ganem-i İstanbul: 199
kassâbbaşı: 183, 184, 216
kaşıkcı: 116, 212
katır: 81, 128, 217
kâtib-i çavuşân: 215
katife / kadife : 20, 110, 207, 209
katife / kadife şalvar: 149, 158, 226, 227
katip / katib: 30, 80, 91, 106, 133, 198, 202, 219, 233
kaval: 83, 199
kavanoz: 55, 80, 190, 198
kavuk: 16, 34, 87, 181, 183
kavuk düşüren: 38
kavukçu: 20, 103, 104, 206
Kaya Sultan: 231
kayık: 71, 94, 196, 203
kâyin kapucu: 114, 211
kaza oku: 44
kazancılar: 21, 113
kazanlar: 35, 41
kazaskerler: 54, 56, 62, 148
kazgun: 113, 182, 184, 210
kazgancıyân-ı İstanbul: 210
kazzâz: 111
kazzâzân-ı İstanbul: 209
kazzazlar (ipekçiler): 20, 111
kebap: 94, 96, 204
kebûter: 228
keçe: 66, 83, 96, 190, 194, 199, 204
keçeli yeniçeriler: 55, 61, 190, 192
kedi: 123, 214
kelebekler (havayi fişek): 19, 142, 223
keler: 197
kelle-pûş: 181
keman gövdesi: 215
kemandâr: 215
Kemankeşler Tekkesi: 89
kemend: 145
kemer: 35, 182
kemer eyer takımı (gümüş): 87, 132
kemer kuşak: 149
kemer raht (gümüş): 20, 22
kemerbend: 122
kemerbend kuşak: 16, 34, 181
kenarlı top (bezzazların hediyesi): 20
kerrake: 130, 218
Kerrûbiyân: 30
kertenkele: 76
kesedarlar: 120, 124, 126
kestane deste (havayî fişek): 136, 220
kestane (havayî fişek): 19, 57, 74, 77, 91, 127, 139, 142, 191, 197, 203, 216, 221, 223
ketenciler / kettâncılar: 124, 215
Kethuda bey odası: 138
kethuda-yı sadr-ı âlî: 219, 232
Kevâkibî-zâde Efendi (Anadolu kazaskeri): 167, 232
kılabdan: 21, 110, 123
kılıç: 21, 50, 68, 88, 89, 188, 194, 201, 213
kılıç (gümüş): 122
kılıççılar: 21, 121, 122, 214
kılıçlar (ağaçdan): 97, 204
Kıptîler: 17, 31, 180
kırat: 22, 144, 224
kırba: 57, 70, 88, 91, 116, 191, 195, 201, 202, 212
kırk kandilli fener (havayî fişek): 19, 71, 196
kırkar fişek (havayi fişek): 19
kıyye: 121
kız süreti: 201
kız tasviri: 104, 199, 206
kilârcıbaşı ağa: 41, 184
kilâr-ı sûr: 185
kiledârlar: 212, 215
kiseve: 43, 182, 186
kisve şalvar: 43
kitabeler: 38
koç: 71, 196, 197, 203
koç akabesi (havayi fişek): 19, 139, 221
koç cengi (havayî fişek): 107
koç fişekli (havayî fişek): 142, 223
koç (havayi fişek): 19, 77, 91
koç sureti: 107, 208
kokulama işleri: 126
kol çengileri: 50, 55, 57, 94, 99, 135, 140, 147, 148, 189, 190, 191, 203, 205, 220, 222, 226
kolanlar: 159
konuk çadırı: 69, 70, 88, 97, 114, 133
konuk odası: 116, 123
konuk otağı: 89
koşu atları: 144
koşum, cevahir: 162
koşum takımları, altın: 125
koyun: 83, 94, 96, 199, 203, 204
koyun kasapları: 19, 83
kozbekçi: 114, 211
köle (havayî fişek): 19, 77, 136
kös: 48, 96, 102, 193, 196, 204, 206
kösele: 83, 199
kösele kırba: 70, 91, 116
köşk: 32, 42, 50, 62, 86, 87, 96, 110, 137, 141, 160, 180, 181, 182, 188, 200, 201, 204, 209, 221, 228, 229
köşk-i seğîr: 192
köşklü araba: 192
Kubbe: 230
Kubbealtı: 164
kudât efendiler: 220
kudât-ı Anadolu: 221
kudât-ı asâkir: 189, 190, 226, 230
kukla: 85, 111, 122, 125, 209, 214
kuklacı: 98, 205
kul kethudası: 18, 38, 41, 66, 97, 145, 169, 171, 183, 184, 194, 204, 224, 233, 234
kulaç: 69
kule (havayî fişek): 107, 113, 139, 142, 221, 223
kumru (şekerden): 161, 228
Kur'an okuyan çocuk: 82
Kur'an-ı azîm: 198
Kur'an-ı Kerim: 25
kurban: 38, 39, 183, 184, 199
kurşun: 94, 95, 203
kurt: 96
kuru meyve: 20, 104
kuş tasviri: 32, 105, 123, 161, 207, 214
kuş tasvirleri (şekerden): 161
kuşak: 20, 111, 209
kuyumcu: 21, 121, 213
kuyumcu ustası: 125
kuyumcubaşı: 124, 215
kuyumcular kethudası: 114, 211
kuyumcuların geçişi: 121
küçük kal'a tezkirecileri: 215
küçük köşkler: 16
küçük nahiller: 36
küçükrahtvan: 116
küçük ruznâmçeci: 102, 124, 205, 208, 215
küçük tezkireci efendi: 124, 215
külâh: 85, 105, 114, 116, 120, 137, 200, 207, 211, 213, 221, 227
küp: 67, 68
kürek: 190
kürekçiler: 159, 228
kürk: 46, 48, 54, 55, 62, 71, 96, 114, 116, 124, 133, 149, 158, 159, 162, 164, 169, 171, 187, 189, 190, 193, 196, 204, 211, 215, 219, 226, 227, 229, 230, 233, 234
kürkçüler: 21, 123, 214
kürkçülerin geçişi: 123
küttâb: 219

lala: 36, 182
Lâleli Çeşme: 158, 227
lanse: 17, 35, 182
leğen: 35, 48, 56, 106, 182, 188, 190, 207

leğen (gümüş): 19, 20, 83, 86
leğen-ibrik (gümüş): 19, 20, 21, 85, 87, 105, 112, 113, 121
levend: 56, 89, 124, 145, 146, 190, 202, 215, 225
Levnî: 25, 29, 33, 47, 49, 51, 57, 63, 67, 71, 74, 77, 81, 85, 90, 91, 95, 99, 103, 107, 114, 117, 125, 131, 148, 150, 170, 177
libaçe: 143
libâs: 199, 200, 221
limon: 32, 160, 181, 228
lu'bedebâz: 182, 189, 193, 201, 205, 220

mahfel: 82, 198
mâhiyye: 181
mâhiyye kutusu: 181
mahreç ma'zülleri: 54
mâhtâb (havayi fişek): 19, 91, 142, 203, 208, 223
mâhtâb kandil (havayî fişek): 127, 216
mâh-temâyi (havayî fişek): 71, 196
mahya: 16, 17, 34, 35, 51, 98
mahya direkleri: 42
mahya kutusu: 16, 34
makara: 69, 195
makas: 19, 85, 112
makas (gümüş): 19, 20, 21, 82, 121
makrame: 20, 86, 141, 200, 209, 222
mâlikâne halifeleri: 124, 126, 215
Maliye tezkirecisi efendi: 18, 38, 43, 124, 183, 186, 215
manavlar: 103
mancana: 41, 96, 184, 204
Mânî: 56, 190
mantariler: 133, 219
marangozlar: 17, 20, 31, 110
Mardin mak'adı: 21, 211
Mardin oturağı: 113
Marquis de Bonnac (Fransız elçisi): 131
martaloz: 112, 210
maskara adamlar: 87
maskaralık: 37, 98, 99, 110, 111, 120, 122, 123, 205
Maskov / Moskov elçisi: 18, 132, 219
masraf-ı şehriyârî: 41, 184
mastaba: 39, 98, 184, 205
maşrapa: 89, 145, 146, 202, 225
maşrapa (gümüş): 19, 21, 22, 83, 88, 112, 113, 121, 129, 130, 145
matara: 86, 200
matara (gümüş): 20, 112
matbah: 37, 182, 204, 222
matbah emini: 22, 124, 144, 215, 224
matbahcı çadırları: 41, 184
matbah-ı âmire: 182, 235
matbah-ı âmire emini: 15, 28, 29, 35, 174, 179
matbah-ı sûr: 181, 184, 185
matrak potası: 122, 213
matrakbaz / matrakcılar: 56, 114, 190, 211
mavna / ma'una: 42, 63, 71, 107, 185, 193, 196, 208
mavna cüssesinde balık: 140
mavna üzerinde kale: 107
maymun: 66, 74, 76, 193, 194, 197
maymun dansı: 66
maymuncular: 66, 193
meddahlık: 137, 221
Mehmed Ağa (Defterdar Mehmed Paşa'nın kethudası): 16, 31, 37, 180, 183, 191
Mehmed Ağa (Nahil Ağası): 159, 164, 227, 230
Mehmed Ağa (Sadrazam Kethudası): 18, 31, 37, 38, 44, 60, 61, 167, 183, 186, 192, 232
Mehmed Ağa (Yeniçeri Ağası): 18, 37, 183
Mehmed Bey (Sadrazam İbrahim Paşa'nın oğlu): 15, 34, 37, 60, 181, 183, 191
Mehmed Efendi, Cizye Kesedarı: 18, 38, 183
Mehmed Efendi, Hafız (Surnâme'nin yazarı): 16, 18, 29, 117, 174, 179, 235
Mehmed Efendi (Maliye Tezkirecisi): 18, 38, 183
Mehmed Efendi, Mirzazâde (Rumeli Kazaskeri): 18
Mehmed Efendi (Reisülküttab): 18
Mehmed Efendi (Yeni Cami kurrâ şeyhi): 69, 194
Mehmed Han (Sultan): 26, 229
Mehmed Paşa (Defterdar): 16, 31, 180
Mehmed Paşa Kethudâsı: 144, 224
Mehmed Paşa (Valide Kethudası): 46, 47, 48, 49, 167, 187, 188, 231
Mehmed (Şehzade): 15, 26, 27, 30, 33, 36, 162, 163, 170, 178, 182, 230, 234
mehtâb fişeği: 107
mehtabî çarh-ı felek (havayi fişek): 136, 220
mehter: 114
mehterân-ı hayme: 184
mehterbaşı: 18, 37, 38, 183
mehterhâne: 38, 43, 46, 50, 55, 61, 74, 80, 88, 96, 97, 114, 123, 128, 132, 137, 140, 143, 147, 148, 158, 163, 183, 186, 187, 189, 190, 192, 196, 201, 204, 211, 215, 216, 218, 220, 221, 222, 224, 226, 227, 230
mekanik balık: 140
mektubî efendi: 124, 215
mektubi halifesi: 124, 215
mektuplar: 27, 179
mendil: 141
mendirek: 46
menzil taşı: 43, 186
mercan tepeli kalemtıraş: 21, 122, 214
merdiven: 159
mermer helvası: 32, 160, 181
Mermerlik Kapısı: 163, 230
mest-pabuç: 16, 34, 181
meşale: 50, 68, 188, 208
meşaleci: 17, 35, 41, 181, 185
meşayih efendiler: 194, 195
meşin / mişin: 35, 85, 182, 200, 206, 227
meşinden cübbe: 159
mevâlî-i kirâm: 189, 190
mevkûfât: 164, 230
mevkûfâtî efendi: 124, 215
Mevlevî şeyhleri: 135, 220
meydan binicileri: 61
Meydan Köşkü: 36, 42, 182, 185
meyve: 31, 32, 104, 160, 166, 180, 181, 231
meyve-i huşk: 206
meyve-i ter: 206
mih: 129, 217
mıh (gümüş): 111
mikrâs: 200, 210, 213
Mısır Çarşısı esnafı: 125
Mısır hazinesi: 60
Mısır müjdesi: 192
Mısır tavuğu / tavuk-ı Mısrî (hindi): 16, 34, 181
Mısır zorbazı: 50, 68, 69, 74, 89, 126, 138, 188, 194, 195, 196, 202, 221
Mısırlı: 67
Midilliler (at): 50, 188
mimar: 94, 159, 164, 203, 230
minder: 55, 128, 190
mintan: 159, 161
Mirac Gecesi: 25
mirahurlar: 33
mîrahûr ağa: 54, 60, 71, 110, 114, 116, 162, 189, 192, 196, 208, 229
mîrahûr-ı evvel: 168, 169, 171, 196, 211, 212, 232, 233, 234
mîrahûr-ı sânî: 168, 169, 171, 212, 232, 233, 234
mirialem: 102, 106, 205
Mirza Efendi, Şeyhülislâm: 166, 231
mirzayî boğası: 20, 110, 209
misafir çadırı: 46
Miskciler Kapısı: 158, 227
miskî sâbûn: 21, 121, 213
mimâr: 209
mişin / meşin: 35, 85, 182, 200, 206, 227
mitilli sarık: 16, 34, 181
molla: 44, 46, 56, 148, 159
molla efendiler: 48, 54, 56
Moskov / Maskovelçisi: 18, 132, 219
Muhâsebe-i Anadolu efendi: 233
Muhasebe-i evvel: 168, 233
muhzır ağa: 149, 162, 227, 229
Mukabele halifeleri: 91, 202
mukabeleci: 80, 89, 198, 202
mukavva: 16, 31, 180
mum: 21, 120, 199, 212
mum satıcıları: 125
mum sofrası: 86, 200
mumcular: 19, 85
mumcuyân-ı İstanbul: 200
murassa kuşak: 20, 87
murassa taht: 46
musâhib: 36, 166, 182
musâhibân-ı şehriyârî: 192, 233
musiki erbabı: 36
Mustafa Han (Sultan): 15, 28, 38, 179, 183, 229
Mustafa Paşa, Vezir: 41, 184
Mustafa (şehzade): 15, 26, 27, 33, 36, 162, 163, 170, 178, 182, 230, 234

Musul Valisi: 17, 28, 179
mutfak: 97, 140
muvahhidî: 148, 159, 226
muvahhidî kürk: 62, 133, 149, 193, 219, 226
muytabcılar (kıl dokuyucular): 22, 130, 218
muytabcıların geçişi: 130
mücellidler: 17, 31, 180
mücevher: 21, 60, 162, 229
mücevher dikdik: 162, 229
mücevher eyer: 162
mücevher kalkan: 121, 213
mücevher ön kuşak: 20, 111, 209
mücevher raht: 229
mücevher sorguç: 162, 229
mücevher yelpaze: 121, 213
mücevveze: 46, 48, 55, 56, 76, 83, 88, 96, 97, 106, 114, 116, 123, 124, 133, 135, 144, 149, 159, 162, 187, 188, 190, 199, 201, 204, 207, 211, 215, 219, 220, 224, 226, 227, 229
müderris: 44, 46, 48, 60, 62, 63, 148, 159, 186, 187, 193, 226, 227
müderrisin efendiler: 188, 193
müderrisin-i kirâm: 191
mülfredat defteri: 166
mühreler: 120, 212
mühr-i Süleyman (havayi fişek): 19, 71, 91, 107, 127, 136, 139, 142, 196, 203, 208, 216, 220, 221, 223
mükemmel çadır (havayi fişek): 19
mülazim: 137
mürekkeb: 213
müsâfir çergesi: 187, 193, 195, 201, 204, 211
müsâfir haymesi: 195
müsâfir otağı: 202, 204, 208
müteferrikalar: 102, 106, 205
mütevelliler: 144, 224
müzayede: 87
müzik: 43

nafaka paraları: 31
nafaka ücreti: 50
nağra: 43, 186
nahil: 16, 25, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 41, 42, 148, 158, 159, 160, 161, 163, 166, 180, 181, 182, 183, 184, 227, 230, 231
Nahil Ağası: 159, 164, 227, 230
nahil alayı: 147, 158, 161
nahil ustaları: 31
nahilciler: 31, 32, 164
nahl u bâğçeler: 180, 181
nahil ustaları: 17
nahl-i kebîr: 33, 180, 227, 228, 229, 230
nahl-i sağîr: 180, 182, 227, 230
nakış: 123, 214
nakışlı sütun: 102
nakib efendi: 167, 169, 171, 232, 233, 234
nakibüleşraf: 18, 48, 66, 70, 71, 162, 169, 187, 193, 195, 229, 233
nakkaş: 17, 31, 164, 180
nakkaşhane: 158, 162, 163, 164, 227, 229, 230
nal: 129, 217
nal (gümüş): 21, 129
nalbantlar: 21, 128, 129, 217
nalça (gümüş): 20, 111
nalçacı: 209
nalçacılar: 20, 111
nalçacıların geçişi: 111
namazgâh: 39, 42, 184, 185
nâmüsiyyeler: 184
nar ağacı (havayi fişek): 19, 32, 71
nebat: 121
neccârân-ı İstanbul / İstanbul managozları: 110, 209
neccarlar (marangozlar): 110, 180, 209
neft: 127, 216
neftten (petrol) (havayi fişek): 19
Nemçe Kapu kethudası: 18, 138, 221
nerdübân: 227
Nergis: 161, 229
nevbet kösleri: 193, 196, 204
nevzuhur donluk: 21
nevzuhur murassa' kuşak kıt'a: 201
nevzuhur telli Hitayî donluk: 20, 87
nikah toplantısı: 38
nikah töreni: 38
nimtane kürk: 114, 149, 158, 211, 226, 227
nimtenler: 228, 229
nişadır: 122
nişan oku: 21, 123, 215
Nişancı Mustafa Paşa (Tevkii): 18, 42, 44, 48, 50, 60, 62, 70, 71, 89, 90, 97, 106, 116, 124, 133, 161, 167, 169, 171, 184, 185, 186, 188, 191, 193, 195, 196, 202, 204, 208, 212, 215, 219, 229, 232, 233, 234
Nişancı paşa otağı: 41, 42, 185
nişîmen: 190
nişîmen oba: 49, 80, 116, 188, 191, 197, 198, 203, 212
nöbet kösleri: 66, 74
Nuh Efendizâde, Cerrahbaşı: 18
Numan Paşa, Köprülüzâde: 28, 179
Nur Dağı / Cebel-i Nûr: 26, 177

oba-i hümâyûn: 223
ocak ağaları: 48, 89, 91, 166, 167, 188, 202, 204
ocak yazıcısı: 38, 41, 183, 184
ocak zabıtanı: 35, 97, 159, 182, 204, 227
oda lalası: 168, 233
odabaşı: 114, 126, 132, 143, 149, 162, 211, 215, 218, 223, 227, 229
oğlan: 96
ok: 44, 56, 190
okçu: 21, 44, 123, 214, 215
Okçular Tekkesi: 140
Okmeydanı: 15, 35, 37, 38, 40, 42, 44, 45, 46, 50, 51, 57, 67, 89, 99, 145, 147, 150, 166, 182, 183, 185, 186, 187, 189, 224, 226, 231
okuyucu: 50, 66, 98
Ordu kadısı: 167, 232
Orta Kapı: 147, 163, 169, 171, 226, 230, 233, 234
orta kuşak: 158, 159, 227
orta odaları: 36
ortaoyunu gösterisi: 91
Osman Ağa, Kasapbaşı: 18, 38, 183
Osman Paşa, Silahdar Bosnalı (Musul Valisi): 17, 28, 38, 161, 166, 169, 171, 179, 183, 229, 231, 233, 234
Osmanlı devleti: 61, 171
Osmanoğulları: 27
otağ / otak: 41, 42, 44, 49, 51, 57, 63, 66, 71, 74, 80, 99, 106, 126, 132, 142, 143, 184, 185, 186, 188, 189, 191, 195, 196, 198, 208, 219, 222, 223
otağ-ı âlî takımları: 193
otağ-ı hümâyûn: 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 46, 48, 49, 51, 54, 57, 61, 62, 66, 68, 69, 71, 74, 76, 80, 94, 96, 97, 98, 99, 102, 110, 117, 120, 128, 133, 135, 136, 137, 140, 141, 143, 147, 166, 183, 184, 185, 187, 188, 189, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 212, 216, 219, 220, 221, 222, 223, 226, 231
otağ-ı sadr-ı âlî / sadrazam otağı: 39, 48, 49, 51, 57, 61, 133, 184, 188, 189, 191, 192, 219
oturak: 128
oyuncular: 17, 36, 50, 66, 99, 135

öksüz: 34
öksüz oğlan: 181
öküz: 129, 131, 217
Ömer Ağa, Başsilahşör: 116, 212
Ömer Efendi, Hekimbaşı (Anadolu kadıasker): 18, 171, 234
ördek (havayi fişek): 16, 19, 34, 136, 181, 220
öreke: 123, 214
örf (kıyafet): 46, 48, 54, 55, 62, 148, 187, 188, 189, 193, 226
örs: 121, 213
örümcek: 88
örümcek adamlar: 145

pabuç: 16, 34, 76, 169, 181, 183, 197, 234
pabuç yırtan: 38
paçacılar: 20, 87, 201
padavra: 213
padavradan kılıç: 122
padişah damadı: 27, 61
padişah göçü / göç-i hümâyûn: 147, 226
padişah musahibi ağalar: 60
padişah musahipleri: 168
padişah otağı: 66, 141
padişah vekilharcı: 145
paftalı murassa kuşak: 20
pamuk: 20, 85, 102, 105, 128
pamuklu giysi: 99
pamuklu kaftan: 159
papatya çiçeği: 162, 229
para saçılması: 162
paşmak: 141, 222
Paşmakçızâde Seyyid Abdullah Efendi (Anadolu kazasker): 18

pâyeliler: 161
pâyzen: 124
pehlivan: 42, 62, 106
pehlivan güreşleri: 106
penbe: 199, 207, 217
perende: 66, 145, 193
perendebâzlar: 224
perişanî: 87, 133, 201, 219
peşkeşçi / pişkeşci: 83, 96, 199, 204
peşkeşler: 123
peşkir / pişkir: 106, 207
peşmî kaftan: 16, 34, 181
peştemal: 69, 195
petrol: 127
peykân: 229
peykler: 162
peynir şekeri: 36, 182
pilav: 16, 34, 35, 41, 48, 94, 96, 116, 133, 135, 138, 140, 164, 181, 182, 184, 188, 203, 204, 212, 219, 220, 221, 222, 230
piliç: 16, 34, 181
piryan: 96, 204
pişkeş: 211, 215
pişkeşci / peşkeşçi: 83, 96, 199, 204
pişkir / peşkir: 106, 207
piyâde cirîdi: 188
Piyâde mukâbelecisi: 215
Piyalepaşa: 98, 205
prangalı esirler: 17, 35, 182
püskürme çiçekli kâğıt havan (havayî fişek): 136
püskürme (havayi fişek): 19, 91, 98, 107, 127, 139, 142, 203, 205, 208, 216, 220, 221, 223

raht (cevahir): 171, 229, 234
raht (gümüş): 22, 130
rahtvan: 116, 212
Rakka Valisi: 17, 28, 66, 69, 70, 71, 106, 124, 133, 161, 167, 169, 171, 179, 194, 195, 196, 208, 215, 219, 229, 231, 233, 234
rakkas: 91, 94, 99, 203, 205
raka: 17, 36, 43, 66, 83, 95, 99, 102, 122, 131, 182, 194, 199, 200, 201, 203, 214
raka oğlanı: 50, 62, 94, 97, 98, 192, 203, 204
reis efendi: 22, 39, 49, 120, 124, 144, 149, 161, 164, 169, 171, 184, 212, 215, 224, 226, 229, 233, 234
reis kesedarı: 124, 215
Reisülküttab: 18, 168, 232
Resûlü's-sakaleyn: 25
rikabdar: 39, 60, 184, 192
rikabdar-ı şehriyârî: 168, 233
rikâb-ı hümâyûn: 21, 39, 49, 69, 113, 162, 166, 168, 184, 194, 195, 201, 219, 229, 231
rovarvel: 107, 208
Rumeli: 221
Rumeli kadıları: 138
Rumeli kazaskeri: 18, 48, 49, 161, 163, 167, 169, 170, 171
Rumeli tahtabayısı: 138, 221
Rumîdîbâ: 114
Rûmî dîbâ boğça: 21, 211
rummânî, şecere-i (nar ağacı): 196
Rus elçisi: 131
rüznâmçeci: 106, 116, 212
ruznamçe-i evvel: 124, 126, 164, 168, 215, 230, 232

saba gidişli at: 60
saba süratli at: 71, 162
sadaka-i hutân: 181
sadaret ağaları: 28
sadaret kethudası: 18, 46, 132, 135, 167
sadaret kethudası çergesi: 132
sâdât-ı kirâm: 195, 229
sade mahtab (havayi fişek): 127, 216
sadrazam çadırı: 98, 99, 166
sadrazam kethudası: 38, 44, 49, 188
sadrazam mehterhanesi: 37
sadrazam obası: 147
sadrazam otağı / otağ-ı sadr-ı âlî: 39, 48, 49, 51, 57, 61, 133, 184, 188, 189, 191, 192, 219
sadrazam / sadra'zam: 22, 27, 28, 37, 38, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 66, 68, 70, 71, 74, 76, 80, 89, 91, 94, 96, 97, 98, 106, 110, 114, 116, 117, 120, 124, 126, 127, 128, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 149, 158, 162, 163, 164, 165, 166, 169, 170, 171, 183, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 202, 203, 204, 208, 212, 215, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 226, 227, 230, 231, 233, 234
sadrazam sarayı: 169
sadrazamın eteğini öpmek: 46
sadreyn (Rumeli ve Anadolu kazaskerleri): 49, 169, 188, 193, 229, 230, 233, 234
sadr-ı âlî: 179, 187, 188, 189, 201, 205, 211, 212, 223, 226, 231, 233
sadr-ı âlî kethudâsı: 187, 192, 219, 220
Sadr-ı Anadolu efendi: 232
Sadr-ı Rûm efendi: 232
Safiyye Sultan: 28, 166, 179, 231
safran / za'fran: 21, 121, 213
sahan: 35, 105, 116, 182
sahtiyan: 85
saka, at: 17, 35, 180, 182
sakalar / sakkâyân: 41, 185
sakayân-ı sim: 17
sakız: 21, 121, 213
sakkâyân-ı sîm: 181, 188, 190, 193, 195, 197, 201, 202, 204, 207, 212, 215, 220, 224
saksoncubaşı: 169, 171, 233, 234
sal: 91, 107, 208
salât-ı Cum'a / Cuma namazı: 60, 120, 192
sal-ı akabe: 203
salıcılar: 114, 211
Sâlih Efendi (İstanbul kadısı): 167, 232
salma: 95
samur kürk: 21, 54, 71, 123, 162, 164, 171, 189, 196, 214, 229, 230, 234
sancak: 85, 120, 213
sancakbeyleri: 137, 138, 220, 221
sandal çekmesi: 22, 130, 218
sandalcılar: 22, 129, 217
sandalcıların geçişi: 129
sandalcıyân-ı İstanbul: 217
sanduka: 177
sansar: 123, 214
saraç halifesi: 116
Saraçhânebaşı: 158
saraç / sarrâc: 20, 86, 200
saraçlar kâtibi: 116
saray ahırları: 162
saray baltacıları: 116
saray gılmanları: 15
Saray-ı atîk: 180, 181, 183, 184, 185, 188, 191, 193, 195, 202, 204, 208, 211, 212, 215, 219, 220, 221, 224, 226, 227, 231, 233
Saray-ı atîk bâğçesi: 182
Saray-ı atîk teberdârları: 181, 185, 197
Saray-ı cedîd: 180, 181, 183, 185, 226, 227, 231
Saray-ı cedîd helvâhânesi: 180
Saray-ı cedîd-i âmire: 180, 233
sarık: 20, 60, 62, 76, 89, 97, 106, 113, 116, 124, 133, 138, 159, 170, 211, 219, 227
sarrâcân-ı İstanbul: 201
Sarrâchânebaşı: 227
sarrâclar kâtibi: 212
sâyebân: 203, 206, 222, 223
sâyebân fişeği: 98, 205
saz: 140, 205
sazsanatçıları: 36
saz ustaları: 17
sâzende: 182, 189, 194, 205
seccade: 20, 110, 209
sefîne: 190, 204, 222, 228
seğirdim: 96, 204
sekban çadırı: 136
sekban çergesi: 220
sekbanbaşı: 97, 169, 171, 204, 233, 234
selâm ağası: 39, 164, 184, 187, 230
selâtin hatibi: 135, 220
selâtin imaretleri: 41
selâtin şeyhleri: 68, 194
selâtin vakıfları mütevellisi: 143
Selîmî: 48, 54, 83, 114, 133, 149, 159, 187, 189, 199, 211, 219, 226, 227
Selîmî kürk: 54
Selman Efendi, Teşrîfâtî: 45, 171, 187, 234
semâ: 99, 182
semer: 22, 128, 130, 217, 218
semerciler: 22, 130, 218
semerciyân-ı İstanbul: 218
Semer-kand: 130, 218
senger: 182
sepet: 69, 74, 126, 184
sepet ayağı denen mastaba: 98, 205
sepetteki Arap: 69
seraser: 129, 218
seraser kuşaklar: 114, 211
seraser kürk: 116, 171, 211, 234
seraser nimtâne kürk: 114, 211
seraser samur kürk: 171, 234

serâser üst: 133, 219
serâser üst kaftan: 46, 187
serasercîler: 22, 129, 131, 217
seren: 31, 41, 180, 184
serengi donluk: 20, 104, 206
Ser-gulâm-ı bakı: 233
servi ağacı (havayi fişek): 19, 51, 57, 189
servi fişeği: 98, 205
servi (havayi fişek): 71, 91, 106, 107, 139, 142, 171, 196, 203, 208, 221, 223, 234
seyir çadırı: 56
seyir mahallî: 110
seyir obası: 76, 94
seyirci kayıklar: 71
seyyidler: 66, 70, 71, 162
sığır derisi: 85
sığır kasapları: 19, 41, 83, 85, 185
sipa: 50
sipa resmi: 188
sırık: 50, 51, 62, 188, 200
sırıklı çavuşlar: 60
sırma: 86, 128, 217
sırma hotaz: 128, 217
sırma işleri: 200
sırma takım: 128
Sırmakeşhâneli: 128, 216
sırmakeşler: 128
sırmalı göz boğça: 20, 86, 200
sırmalı nişan makramesi: 20, 110
sırmalı peşkir: 20, 86, 200
sihirbaz: 36
silahdar: 39, 60, 74, 80, 162, 184, 192, 197, 198, 229
silahdar ağa: 36, 46, 89, 149, 158, 163, 169, 171, 182, 187, 202, 226, 227, 230, 232, 233, 234
silahdar daireleri: 42, 185
silahdâr kâtibi: 89, 202
silahdar kethudası: 171, 234
silahdar ocağı: 202
silahdar ocakları halkı: 89
silahdarlar ağası: 167
silahşör ağa: 116, 211, 212
sim buhûrdân: 199, 201, 210, 213, 214, 218
sim değnek: 187, 189, 204
sim devât mıkrâsı: 213
sim Freng kârı kebir aslı: 213
sim gülâbdân: 199, 201, 210, 218
sim hoşâb tâsı: 201
sim hoşâb tebâsi: 211
sim ibrik: 199
sim kahve ibriği: 209, 210
sim kârib: 218
sim kâse: 213
sim kemer rahtı: 201, 218
sim leğen: 199, 200, 213
sîm leğen ma'a ibrîk: 201, 207, 210, 211
sim maşraba: 199, 201, 210, 213, 217, 218, 224
sim matara: 210
sîm mıkrâs: 199
sim mîsmâr: 217
sim nal: 217
sîm nalça: 209
sîm rahı: 218
sim sakaları: 35, 48, 56, 63, 70, 76, 88, 91, 97, 106, 116, 126, 135, 144
sim sini: 199, 200, 220
sîm sîtil: 200
sîm sürâhî: 207, 217
sim şamdân: 199, 200, 201, 206, 209, 210, 213
sîm şükûfe bardağı: 201
sim tas: 217
sîm tebsi: 199, 201, 206, 207, 209, 210, 213, 217, 218
sim varak: 232
sim varaklı tabla: 166, 231, 232
sîm zencîr: 234
sim-i hâs: 187
simkeş: 217
sineklik: 21, 120, 213
sini (gümüş): 19, 83, 85, 135
sipah: 149, 158, 187, 198
sipah ağası: 169, 171, 187, 202, 226, 227, 230, 233, 234
sipah dairesi: 185
sipah kâtibi: 202
sipah kethudası: 171, 234
sipahi: 42, 46, 80, 89, 163
sipahiler ağası: 18, 22, 37, 144, 167, 183, 224
sipahiyân, Ağa-yı: 232
sipah ocağı: 202
sipsi denen düdükler: 159, 160, 228
sof ferâce: 46, 54, 83, 187, 189, 199
sof kürk: 159
sof muvahhidî kürk: 133
soffa bekçisi: 114, 211
sofra: 56, 62, 63, 70, 76, 88, 89, 90, 91, 97, 106, 116, 124, 126, 133, 135, 138, 144, 164, 188, 190, 195, 197, 202, 204, 207, 208, 212, 215, 219, 221, 224, 230
sofralık Fağfûri büyük tabak: 21
sofralık orta Fağfûri kâse: 21
solak: 162, 192, 229
som hazine dizgini: 20, 111, 209
som hazine kolanı: 20, 111
som hazine tapkuru: 20, 111, 209
som Mardin mak'adı: 211
som sırma takım: 128
somuncu: 19, 82, 198, 199
somuncu kethudaları: 83
somuncular: 82
somuncuyân-ı İstanbul: 199
sopalar, ağaç: 94
sopalı hasekiler: 60
sorguç: 149, 162, 227, 229
sorguç mücevher: 60, 162, 229
su mancanaları: 41, 184
subaşı: 159, 227
sûfî: 135, 219, 220
suikast: 61
Sultan Ahmed Camii şeyhi: 70, 195
Sultan Ahmed Camii vaizi: 167, 232
Sultan Ahmed İmareti: 34, 181
Sultan Bayezid Camii: 158
Sultân Bayezid Camii meydanı: 227
Sultan Bayezid şeyhi: 70, 195
Sultan Bayezid vaizi: 167, 232
Sultan Gavri Usta Mehmed: 122, 214
sultan kethudaları: 144, 149, 159, 223, 224
Sultan Mehmed Camii şeyhi: 70
Sultan Mehmed vaizi efendi: 167, 232
Sultân Selim Câmii şeyhi: 70, 195
sultan sofrası: 148
sultan vakıfları: 35
sultan ziyafeti: 135, 140, 141, 147
summât: 195, 197, 201, 202, 204, 207, 211, 212, 215, 220
sunkur kuşu tasviri: 130, 218
sûr defteri: 16
sûr emîni: 16, 29, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 42, 43, 44, 45, 55, 61, 80, 83, 87, 98, 106, 114, 123, 124, 140, 144, 145, 147, 159, 166, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 190, 192, 198, 199, 201, 205, 208, 211, 215, 222, 224, 226, 227, 231
Sûr emini efendi dairesi: 43, 135
Sûr emîni efendi haymesi: 186
Sûr kâtibi: 32, 34, 41, 145, 159, 180, 185, 224, 227
sûr-ı hitân-ı hümâyûn: 181, 187, 214, 229, 231
sûr-ı hümâyûn: 15, 18, 80, 179, 181, 182, 184, 186, 194, 198, 202, 204, 205, 223, 231, 235
sûr-ı hümâyûn matbahcı çadırları: 41
sûr-ı padişahî: 48, 187
sûrnâ / zurna: 43, 62, 98, 159, 186, 192, 205, 227
surnâme: 16, 29, 117
Sûrnâme-i Vehbî: 25, 29, 33, 47, 49, 51, 57, 63, 67, 71, 74, 77, 81, 85, 90, 91, 95, 99, 103, 107, 114, 117, 125, 131, 148, 150, 170, 177
Süsen: 161, 229
süzenî: 184
süzeni mak'ad: 187
süzeni oba: 39
süzeni oturak: 46
sükker: 212, 228
sükkeri / şekerli şerbetler: 56, 57, 70, 91, 116, 191, 202
Süleyman Efendi (Ayasofya şeyhi): 70, 167, 195, 232
Süleyman Efendi, Cerrahbaşı: 18, 41, 159, 170, 185, 227, 234
Süleyman Efendi (Reis-i sâbık): 138, 221
Süleyman Efendi (Süleymaniye şeyhi): 70, 195
Süleyman Efendi (Süleymaniye vâizi): 167, 232
Süleyman Paşa (Kapdan-ı derya): 18, 28, 167, 169, 171, 179, 231, 233, 234
Süleyman (Sultân): 229
Süleyman (Şehzade): 15, 26, 33, 36, 158, 162, 163, 170, 178, 182, 227, 229, 234
Sülçymaniye müderrisi: 62, 193
Süleymaniye mütevellîsi: 144
Süleymaniye şeyhi: 70, 167, 195, 232
Süleymaniye vaizi: 167, 232

Süleymaniye mütevellîsi: 224
sünbül: 161, 229
sünnet: 16, 33, 34, 55, 80, 99, 117, 126, 134, 137, 141, 147, 164, 170
sünnet alayı: 61, 74, 135, 137, 150
sünnet âletleri: 55, 170
sünnet çadırı: 41, 55, 68, 80, 97, 147
sünnet çavuşları: 147
Sünnet çocukları: 56, 61
Sünnet defteri: 34, 147
sünnet düğünü: 15, 18, 25, 28, 30, 34, 35, 44, 45, 46, 97, 123, 140, 147, 162, 166, 170
sünnet hediyeleri: 123
sünnet listesi: 15
sünnet mecmuası: 174
sünnet merasimi: 166
sünnet odası: 55
sünnet odası: 170, 234
sünnet oğlanları: 198
sünnet tepsisi: 170
sünnet uşakları: 55, 190
sünnetten kaçanlar: 80
sürahi (gümüş): 20, 22, 105, 129
süvariler: 86, 162, 200, 201, 229

şadırvan (havayî fişek): 19, 57, 77, 107, 127, 136, 191, 197, 208, 216, 220
şahbazlar: 159
şahin: 228
Şahin (Mısır zorbazı): 67, 126, 216
şahin (şekerden): 161
şahinci: 116, 211
şahincibaşı: 116, 212
şâhnişin: 110, 209
şairler: 50, 189
şaklabanlık: 99
şal: 38, 54, 113, 184, 189, 211
şal seccade: 20, 110
şalvar: 35, 43, 149, 158, 182, 186, 226, 227
Şam demiri: 21, 122, 214
şamandıra: 94, 203
şamdan: 67, 68, 194, 199, 200, 201, 206, 209, 210, 213
şamdan (gümüş): 19, 20, 21, 82, 85, 87, 104, 111, 112, 121
şarkı: 99
şarkı söyleyen okuyucu: 36
Şarköy: 16
şatır: 149, 158, 162, 226, 227, 229
şayka: 94, 203
şebküläh: 35, 43, 86, 113, 121, 130, 159, 182, 186, 200, 210, 213, 227
şebkülählı oğlan: 218
Şehirköyü (Şarköy): 34, 181
şehnâme: 76
şehremini: 124, 215
şehzâde: 15, 16, 31, 33, 34, 36, 37, 48, 69, 71, 91, 147, 148, 158, 160, 162, 163, 164, 166, 170, 180, 182, 183, 185, 187, 194, 226, 227, 229, 230, 231, 234
Şehzâde Camii şeyhi: 70, 195
şehzâde hocası: 171
Şehzâde mütevellîsi: 144, 224
şeker: 106, 160, 161, 166, 208, 231
şeker bahçeleri / bâğçeleri: 16, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 42, 148, 160, 161, 163, 164, 166, 180, 181, 182, 183, 185, 228, 229, 230, 231
şeker dağıtımı: 106, 165
şeker işleri: 30, 32, 36, 98, 161, 166, 180, 181, 182, 205, 229
şeker tasvirleri: 16, 31, 180
şekerciler: 31, 180
şekerden kanarya kuşları: 160
şekerden turunç: 160
şekerli / sükkeri şerbetler: 56, 57, 70, 91, 116, 191, 202
şerbet: 41, 56, 57, 70, 76, 80, 91, 96, 116, 144, 195, 201, 204, 212, 224
şerbet dağıtımı: 116
şerbet hizmeti: 17, 126, 181, 185
şerbetçiler: 41, 185
şeşhane fağfûr: 20, 87
Şeşhâne fağfûr kâse-i hoşâb: 201
şeyhülislâm: 18, 46, 48, 54, 55, 56, 57, 89, 90, 102, 106, 135, 149, 162, 163, 166, 169, 170, 171, 187, 188, 189, 190, 191, 202, 206, 208, 220, 226, 227, 229, 230, 231, 233, 234
şeytan aynası: 104, 206
şık defterdarı efendiler: 49
Şıkk-ı sâlis: 168, 229, 233
Şıkk-ı sânî: 168, 188, 229, 232
şiş kebap: 85
şişe: 80, 128, 198, 216, 217
şişeyiyen adam: 128
şu'bede-bâzân: 182, 189
şükûfe: 180, 181, 189, 212, 222, 228, 231
şükûfe bardağı (gümüş): 20

tabanca (havayî fişek): 139, 221
tabancalı (havayî fişek): 19, 57, 91, 191, 203
tabl: 48, 187
tabya (havayi fişek): 19, 139, 221
tahmîs: 213
taht: 54
tahta köle (havayi fişek): 197, 220
taht-ı hümâyûn: 48, 187, 189
tahtırevan: 87, 128, 201, 217
tahvil keşedarı: 124, 215
takke: 16
takkeciler: 20, 103, 104
takla: 70
taklitçi: 104
takyeciler: 206, 207
talika (bir çeşit araba): 120, 212
tancere / tencere: 35, 182
tapkur: 20, 111, 209
Taraklı kazası: 16, 34, 181
tarçın / dârçîn: 21, 121, 213
tarh: 184
tas: 35, 182
tas (gümüş): 20, 21, 105, 129
tasbaz: 17, 36, 74, 182, 189, 196
tasçılar: 50
tasvîr: 192
tatlı ikramı: 124
tatlı / tatlu: 42, 62, 71, 89, 116, 124, 133, 144, 169, 170, 185, 193, 196, 202, 211, 215, 219, 224, 234, 235
tavuk: 16, 34, 181
tavuk-ı Mısrî / Mısır tavuğu (hindi): 16, 34, 181
tay, al: 22, 144, 224
tayinat: 50
taze meyve: 20
teber: 213
teberdar: 17, 36, 106, 168, 181, 183, 185, 188, 191, 193, 195, 197, 202, 204, 208, 211, 212, 215, 219, 220, 221, 224, 233
Teberdarlar Odası: 36, 37, 182
tekerlek: 66, 193
tekerlekli köşkler: 110
Tekfurdağı: 34, 181
Tekirdağı: 16
tekke: 38, 43, 140, 141
tekke alanı: 141
Tekke Köşkü: 39, 43, 184, 186
tekke şeyhleri: 135, 219, 220
tekye: 113, 222
Tekye-i Kemânkeşân: 202, 222
tel kafes örme: 128, 217
telatin kıbra: 57, 70, 91, 116, 191, 195, 202, 212
telden servisler (havayî fişek): 107
telhis: 69, 194
telhisci ağa: 49, 88, 127, 132, 135, 138, 141, 188, 201, 216, 219, 222
telli badili: 110
telli bürüncek: 20
telli Hıtayî donluk: 21, 114
telli som Mardin oturağı / mak'adı: 21, 113
temenna töreni: 126
tencere / tancere: 35, 182
teneke tahtası: 122, 214
tennur: 122
tepsi: 221
tepsi (gümüş): 19, 20, 21, 22, 82, 87, 102, 104, 105, 111, 113, 121, 129, 130, 132
tercüman: 132, 135, 138, 141, 219, 220, 221, 222
Tersane: 19, 31, 41, 56, 97, 180, 184, 202, 204, 222
Tersane Bâğçesi / Bahçesi: 44, 50, 57, 63, 71, 76, 91, 94, 99, 117, 126, 132, 136, 138, 140, 142, 147, 186, 189, 191, 193, 196, 197, 203, 205, 212, 219, 220, 221, 222, 223, 226
Tersane emini: 96, 124, 145, 204, 215, 224
Tersane esirleri / üsârâ-yı Tersâne: 17, 31, 35, 88, 182
Tersane gözü: 140
Tersane kapudanları: 128, 133, 216, 219
Tersane kâtipleri: 133, 219
Tersane kethudası: 128, 132, 133, 134, 159, 164, 216, 219, 227, 230
Tersane yazıcıları: 133
Tersane-i âmire: 136, 220
Tersaneli: 56, 57, 91, 127, 141, 159, 160, 164, 190, 191, 203, 216, 222, 228
Tersaneli dilâverler: 161, 229
Tersaneli kıyâfeti: 159, 227
Tersaneli neferâtı: 230
Tersaneli ocakları: 76, 197

Tersaneli seçkinler: 160
Tersaneli şahbazlar: 159, 228
Tersanelinin geçiçişi: 56
terziler: 20, 111, 112, 210
testi: 128
teşrifâtı efendi: 45, 126, 171, 187, 215, 234
Teşrifâtî Selman Efendi: 45, 171, 187, 234
Teşrifâtî Süleyman Efendi: 45
tezgâh (ip): 130
tezkireci efendi: 39, 124, 184, 215
tezkire-i evvel: 124, 168, 215, 233
tezkire-i sânî: 168, 233
tınâb: 183, 184
tırampet: 124, 215
tırnak bıçağı: 21, 122, 214
tıyn-ı mahtûm: 21, 121
tilki: 123, 214
timar: 214
timur / demir: 129, 217
timur âvânileri / demir kaplar: 17, 31, 180
tir-endâz: 186
tirkeş oku: 21, 123, 215
tirşe: 182
tirşe: 35
tiryaki: 74, 76, 137, 141, 197, 221, 222
tiryaki koşusu: 74, 197
tiryaki tasviri: 80, 198
top: 39, 48, 56, 66, 69, 89, 96, 97, 102, 137, 162, 170, 171, 184, 190, 193, 195, 204, 206, 221, 234, 235
top arabacı çorbacıları: 133, 219
top arabacı kethudası: 133, 219
top arabacıbaşı: 128, 132, 133, 158, 216, 219, 227
top arabacılar çorbacıları: 133
top arabacısı: 46, 187, 219
topatışı: 66, 170
topaç direği: 62
topçu: 46, 56, 57, 62, 76, 91, 96, 97, 133, 141, 144, 187, 190, 191, 192, 197, 203, 204, 219, 222, 224, 232
topçu çorbacıları: 128, 216
topçubaşı: 37, 39, 50, 128, 132, 133, 134, 158, 167, 169, 171, 183, 184, 188, 216, 219, 227, 233, 234
topçular çavuşu: 145, 224
topçular kâtibi: 133, 219
Tophâne: 19, 57, 71, 77, 91, 127, 139, 142, 191, 196, 197, 203, 216, 221, 223
Tophâne Câmii şeyhi: 70, 195
Tophâne nazırı: 124, 168, 215, 233
tophâneli (havayi fişek): 19, 77, 127, 197, 216
Topkapı Sarayı: 150
Topkapısu: 34, 181
topuz: 105, 113, 207, 210
topuz (gümüş): 130, 218
tozdan şeker: 160
tören zülüfluleri: 126
trabzan: 128, 217
tuğla: 32, 181
tuğrakeş: 41, 184
tulum: 37, 183
Tulumbacıbaşı: 127, 216
tulumcu: 17, 35, 37, 41, 43, 55, 56, 61, 62, 74, 98, 106, 124, 137, 158, 159, 182, 183, 185, 186, 190, 192, 196, 205, 207, 215, 221, 227
tulumcubaşı: 159, 164, 227, 230
tunç / tuc havan (havayi fişek): 19, 57, 63, 71, 77, 107, 142, 191, 193, 196, 197, 208, 220, 223
turunc: 32, 160, 181, 228
tûti: 228
tûti burnu: 21, 122, 214
tüfeng endâz: 190
tüfenk atıcıları: 143
tüfenk / tüfeng: 56, 96, 149, 190, 204, 226
tüfenkçiler: 149, 226

ucûbe kıyafet: 85
uçkur: 43, 186
ûd-ı mâverdî: 21, 121, 213
uğrın kapu: 158, 227
ulemâ: 54, 57, 163, 166, 167
ulûfe: 88, 97, 181, 202
Usta Hüseyin: 21, 123, 215
Usta İbrahim: 21, 123, 215
uşaklar: 104, 121
Uşşâkî-zâde Efendi (Rumeli kazaskeri): 167, 232
uyuşturucu: 74
uzun yenli kürk: 54, 187, 189

üç direkli çadır / çerge: 54, 116, 124, 135, 138, 144, 185, 204, 212, 215, 219, 224
üç direkli oba: 97, 133
üç direkli otağ-ı hümâyûn: 38, 184
üçenbarlı kalyon: 63, 71, 88, 91, 94, 106, 127, 138, 193, 196, 202, 203, 208, 216, 221
üstâd-ı Tersâne / Tersane esirleri: 17, 31, 35, 88, 182
Üsküdar: 66, 140, 193, 219, 222
Üsküdar camii imamı ve hatibi: 135
üsküf: 162, 229
üst kaftanları: 135, 188, 190, 220
üst kürk: 187, 190, 204, 233
üstâd-ı nahliler: 180
üzengi: 71

vak'a-nüvislik: 45
Valide Hamamı: 158, 227
Valide kethudası: 46, 47, 48, 49, 167, 187, 188, 231
varaklı kâfûri mum: 21, 120
vaşak: 123
vaşak nâfesi: 21, 123, 214
vekilharc: 41, 145, 182
vekilharc çadırları: 184
vekilharc-ı şehriyârî: 224
Venedik dibâsı: 21, 113, 114, 211
Venedik dibâsı donluk: 21, 211
Venedik elçisi: 18, 138, 221
veziriazam: 46, 89, 90, 102, 106, 116, 124, 163, 164, 187, 189, 202, 205, 208, 212, 215, 230
Vezneciler: 158, 227
Veznecilerbaşı: 158, 227
veznedar: 133, 219
Vidin kalesi: 28, 179
vuhûş u tuyûr tasvirleri: 181, 229
vükelâ hademesi: 49
vüzerâ-yı izâmesi: 195, 230

yaban adamı: 111, 206
yaban hayvanı (şekerden): 161
yağmumcuları: 85, 199
yağlı çıplak: 38
yağlı paçavralar: 141
yağlı tulum: 38, 55, 99, 158, 183, 190, 205, 227
yağma: 48, 94, 96, 188, 203
Yahudi: 21, 104, 113, 114, 185, 206, 211
Yahudi (sığır kasabı): 41
yakut: 21, 121, 213
yakutlu mücevher kalkan: 121
yaldızlı gümüş tepsi: 20
yaldızlı tas: 44, 202
yaldızlı tırnak bıçağı: 21, 122
yaldızlı top: 102, 162, 206, 229
yaldızlı toplu gölgelikler: 39
Yalıköşkü: 17, 36, 37, 42, 182, 185
yamaklar: 82
yankesici: 37
yasakçı: 113, 211
yastık: 20, 55, 105, 110, 128, 190, 207, 209, 217
yay: 56
yay gövdesi: 21, 123
yaya ciridi: 49, 50
yaya mukabelecisi: 124
yaycı: 21, 123, 214, 215
yazıcı: 41, 132, 133, 184
yedi kuleli kale (havayi fişek): 19, 107
yel değirmeni (havayi fişek): 19, 142, 223
yelken: 31, 41, 89, 96, 180, 184, 202, 204, 225
yelpaze: 21, 104, 121, 137, 206, 213, 221
yemek: 43, 48, 56, 62, 88, 97, 106, 116, 133, 135, 136, 138, 144, 164
yemek ikramı: 135
yemek nizamı: 106
yemeni: 141, 222
Yeni Bedesten esnafı: 20
Yeni Bedestenliler: 105
Yeni Cami şeyhi: 69, 70, 194, 195
Yeni Saray: 31, 32, 37, 42, 147, 148, 158, 166, 169
Yeni Saray Hasbahçesi: 31
Yeni Saray Helvahanesi: 31
Yenice kazası: 16, 34, 181
yeniçeri: 41, 46, 48, 55, 61, 66, 83, 94, 96, 132, 143, 158, 159, 164, 180, 184, 187, 188, 190, 192, 194, 199, 203, 204, 223, 227, 230, 232
yeniçeri ağası: 18, 37, 41, 97, 144, 149, 159, 167, 168, 169, 171, 183, 184, 204, 224, 226, 227, 233, 234
yeniçeri efendisi: 22, 97, 144, 204, 224, 233
yeniçeri kapu kethudaları: 32
yeniçeri ocağı: 17, 35, 46, 97, 182, 187, 203, 204
yeniçeri ordusu: 96, 198, 204
yeniçeri ortaları: 55, 132, 190, 218

Yenikapu: 220
Yenikapu Mevlevî şeyhi: 135
yerde atılır havan (havayi fişek): 19, 142, 223
yerde atılır kule (havayi fişek): 19, 142, 223
yeşil altın başlı güvercin tirkeş oku: 21, 123, 215
yetimler: 34
yılan: 74, 76, 197
yılancı: 74, 76, 197
yorgan: 20, 55, 104, 105, 190, 207
yorgancı: 20, 103, 104, 105, 207
Yusuf yüzlü şevketli padişah: 135, 143
Yûsuf-cemâl: 220, 223
Yuvarlak çadır (havayî çadır): 77
yünlü kapaniçe yakalu kürk: 226

zâbıtân: 46, 77, 80, 97, 133, 148, 158, 160, 187, 198, 204, 219, 226, 227, 228
za'fran / safran: 21, 121, 213
zahire: 41
zenbil: 195, 216
zerbâb: 22, 130, 218
zerde: 16, 34, 35, 41, 48, 94, 96, 116, 133, 135, 138, 140, 164, 181, 182, 184, 188, 203, 204, 212, 219, 220, 221, 222, 230
zerdûz: 110
zerdûz donluk: 20, 104, 206
zerdûz kadife: 20, 110
zerdûz şal seccâde: 20
zerdûz yorgan: 20, 105, 207
zerefşanlı sineklik: 21, 120, 213
zernişan: 122
zernişanlı kemerbendli gümüş kılıç: 21, 214
zerrin: 141, 222
Zeynelâbidin Efendi, Nakibüleşraf: 18
zil: 130, 218
zincir (gümüş): 171
zincirli yay / keman: 62, 193
ziyafet: 90, 140, 166, 222
ziyafet çadırı: 41, 56, 62, 76, 106, 124, 135, 145
ziyafet obası: 54, 70
ziyafethane: 133
ziyafethane-i sultânî: 219
ziyâfet-i sultânî: 193, 220, 222, 225
ziyâfet-i sûr: 181, 185, 221, 222
ziynetli peykler: 60
zokak: 39, 42, 60, 94, 132, 143, 184, 185, 191, 193, 196, 203, 219, 223
zolata: 132, 143, 218, 223
zorbaz: 36, 50, 68, 69, 74, 89, 126, 138, 182, 188, 194, 195, 196, 202, 221
zurna / sûrnâ: 43, 62, 98, 159, 186, 192, 205, 227
zülüflü: 17, 35, 63, 70, 76, 91, 97, 106, 116, 144, 181, 191, 193, 195, 204, 208, 212, 220, 224
zülüflü baltacılar / teberdârân: 42, 56, 135, 185, 197, 202, 215
zümrüt: 20, 21, 87, 102, 121, 201, 213
zümrütlü çizme: 206

HÂFIZ MEHMED EFENDİ

1720
ŞEHZÂDELERİN SÜNNET DÜĞÜNÜ
Sûr-ı Hümâyûn

Sultan III. Ahmed'in şehzâdelerinin sünnet düğünü 10 Ekim 1720'de başladı ve 23 gün süren muhteşem bir şenlik halinde devam etti. Düğünde şehzadelerden başka Sadrazam İbrahim Paşa'nın oğlu Mehmed Bey de sünnet edildi. Bu törende ayrıca Sultan II. Mustafa Han'ın kızı Ayşe Sultan, Ağrıboz Muhafızı İbrahim Paşa ile ve diğer kızı Emetullah Sultan, Silahdar Osman Paşa ile evlendirildiler. Şenlikler sırasında ölmüş paşaların ve bazı ileri gelenlerin çocukları, yoksul şehirliler ve taşralılardan toplam 3902 çocuk sünnet edildi ve bunların bütün masrafları padişah tarafından karşılandı. Levnî'nin birbirinden güzel minyatürleriyle rengârenk çadırlar, düğüne iştirak eden ve seyre gelen insanlar, bunları eğlendirmek için bütün hünerlerini sergileyen oyuncular, canbazlar, çalıp söyleyen çengiler, özellikle geceleri düzenlenen fişek şenlikleri, patlayan maytaplar, şehrâyinler...

ISBN 978-975 6051-76-4

Kitap YAYINEVİ